CYNGOR BWRDEISTREF SIROL
COUNTY BOROUGH COUNCIL

Adroddiad Blynyddol Cyllid a Llywodraethu 2012/2013

A H Kirkham BA (Anrhydedd) CPFA

Cyfarwyddwr Strategol – Arian ac Effeithlonrwydd

CYNNWYS

		Tudalen
CYFLWYNIAD		5
RHAGAIR EGLURHAOL		6 - 13
DATGANIAD O GYFRIFOLDEBAU'R DATGANIAD CYFRIFON		
	▪ Cyfrifoldebau'r Awdurdod	14
	▪ Cyfrifoldebau'r Swyddog Adran 151	15
ADRODDIAD YR ARCHWILIWR		16 - 17
DATGANIAD CYFRIFON 2012/13:		
DATGANIAD O EGWYDDORION A PHOLISÏAU CADW CYFRIFON		18 - 37
DATGANIADAU CRAIDD	▪ Symudiadau yn Natganiad y Cronfeydd wrth Gefn	38 - 39
	▪ Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	40
	▪ Y Fantolen	41
	▪ Datganiad ynglŷn â Llif Arian	42
NODIADAU I'R CYFRIFON:		
Nodyn 1	▪ Safonau Cyfrifo a Gyhoeddwyd ond Nad Ydynt Eto Wedi'u Mabwysiadu	43
Nodyn 2	▪ Barn Gritigol mewn Cymhwyso Polisïau Cyfrifo	43
Nodyn 3	▪ Rhagdybiaethau a wneir am y dyfodol a ffynonellau mawr eraill o ansicrwydd amcangyfrif	44
Nodyn 4	▪ Eitemau perthnasol o Incwm a Threuliau	45
Nodyn 5	▪ Digwyddiadau ar ôl Dyddiad y Fantolen	45
Nodyn 6	▪ Addasiadau rhwng Sail Gyfrifyddu a Sail Ariannu Dan y Rheoliadau	46 - 49
Nodyn 7	▪ Trosglwyddiadau i/o Gronfeydd wrth Gefn a Glustnodwyd	50 - 51
Nodyn 8	▪ Gwariant Gweithredol Arall	52
Nodyn 9	▪ Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi	52
Nodyn 10	▪ Incwm Treth Lleol a Grantiau Amhenodol	52
Nodyn 11	▪ Eiddo, Offer a Chyfarpar	53 - 55
Nodyn 12	▪ Asedau Treftadaeth	56
Nodyn 13	▪ Eiddio Buddsoddiad	57
Nodyn 14	▪ Asedau Anniriaethol	58 - 59
Nodyn 15	▪ Offerynnau Ariannol	60 - 62
Nodyn 16	▪ Rhestrau Stoc	63
Nodyn 17	▪ Contractau Adeiladu	63
Nodyn 18	▪ Dyledwyr	64
Nodyn 19	▪ Arian parod a chywerthydd arian	64
Nodyn 20	▪ Asedau a Ddelir I'w Gwerthu	65
Nodyn 21	▪ Credydwyr	66
Nodyn 22	▪ Darpariaethau	66 - 67
Nodyn 23	▪ Cronfeydd Wrth Gefn Defnyddiadwy	68
Nodyn 24	▪ Cronfeydd Wrth Gefn Na Ellir Eu Defnyddio	68 - 74
Nodyn 25	▪ Cyfriflen Llif Arian - Addasiadau i'r gweddill neu'r diffyg net ar ddarpariaeth gwasanaethau ar gyfer symudiadau anariannol	75
Nodyn 26	▪ Datganiad Llif Arian - Gweithgareddau Buddsoddi	75
Nodyn 27	▪ Datganiad Llif Arian - Gweithgareddau Ariannu	76
Nodyn 28	▪ Symiau yr adroddwyd arnynt ar gyfer Penderfyniadau Dyrannu Adnoddau	76 - 80
Nodyn 29	▪ Gweithrediadau Caffaeledig ac a Derfynwyd	80
Nodyn 30	▪ Gweithgarwch Masnachu	81

		Page No.
Nodyn 31	▪ Gwasanaethau Asiantaeth	82
Nodyn 32	▪ Cyllidebau Wedi'u Cronni	83
Nodyn 33	▪ Lwfansau Aelodau	83
Nodyn 34	▪ Tâl Swyddogion	84 - 85
Nodyn 35	▪ Costau Archwilio Allanol	86
Nodyn 36	▪ Incwm Grantiau	87 - 88
Nodyn 37	▪ Carfannau Perthynol	89 - 90
Nodyn 38	▪ Gwariant Cyfalaf ac Ariannu Cyfalaf	91
Nodyn 39	▪ Gwariant Cyfalaf a Gyllidir o Gyfalaf o dan Statud	92
Nodyn 40	▪ Prydlesau	93 - 96
Nodyn 41	▪ Mentrau Cyllid Preifat a Chytundebau Tebyg	96 - 97
Nodyn 42	▪ Colledion Amhariad	97
Nodyn 43	▪ Buddiannau Terfynu	98
Nodyn 44	▪ Cynlluniau Pensiwn y Cyfrifir Amdanynt Fel Cynlluniau Diffiniedig	98
Nodyn 45	▪ Cynlluniau Pensiwn Buddiannau Diffiniedig	98 - 103
Nodyn 46	▪ Rhwymedigaethau Wrth Gefn	103
Nodyn 47	▪ Asedau Wrth Gefn	104
Nodyn 48	▪ Trefniadau a Phwyllgorau ar y Cyd	104
Nodyn 49	▪ Natur a Maint y Risgiau a Ddaw o Offerynnau Ariannol	105 - 108
Nodyn 50	▪ Cronfeydd Ymddiriedolaeth	109
Nodyn 51	▪ Rhwymedigaethau I'r Dyfodol	109
Nodyn 52	▪ Treth y Cyngor	110
Nodyn 53	▪ Trethi Annomestig Cenedlaethol (NNDR)	111
CRONFA'R DEGWM		112 - 115
YMDDIRIEDOLAETH ADDYSG LLANRWST		116 - 117
GEIRFA		118 - 125
DATGANIAD LLYWODRAETHU BLYNYDDOL (ATODIAD)		1 - 21

CYFLWYNIAD

Mae Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy'n awdurdod unedol sy'n darparu holl brif wasanaethau llywodraeth leol, megis Addysg, Gwasanaethau Cymdeithasol, Gwasanaeth Amgylcheddol, Hamdden, Cynllunio a Phriffyrdd.

Mae gan Fwrdeistref Sirol Conwy boblogaeth o tua 115,300. Mae tua 80% o'r boblogaeth yn byw ar hyd y llain arfordirol sy'n cynnwys trefi Abergele, Bae Colwyn a Llandudno. Mae gweddill y boblogaeth wedi ei gwasgaru ar draws yr ardal sy'n estyn o Ddolwyddelan yn y de-orllewin a Llangwm a Dinmael yn y de-ddwyrain. Mae tua thraean o drigolion Conwy'n siarad Cymraeg a thua hanner y boblogaeth yn y Fwrdeistref Sirol wedi eu geni yng Nghymru.

Llywodraethu Gwleidyddol

Mae gan Gyngor Bwrdeistref Sirol Conwy 59 o gynghorwyr etholedig, sy'n cynrychioli 38 rhanbarth etholiadol. Dyma gyfansoddiad gwleidyddol presennol y Cyngor:-

- 19 Annibynnol
- 13 Ceidwadwyr
- 12 Plaid Cymru
- 10 Llafur
- 5 Democratiaid Rhyddfrydol

Y Cyngor

Y Cyngor (59 Cynghorydd) sy'n pennu'r gyllideb a'r polisïau cyffredinol. Mae'n cyfarfod pedair gwaith y flwyddyn, ac yn trafod y gwahanol ddewisiadau ar gyfer materion pwysig sy'n wynebu'r Fwrdeistref Sirol. Mae'r Cyngor yn penodi Arweinydd y Cyngor ac aelodau eraill y Cabinet, ac yn dosbarthu cyfrifoldebau (portffolios) i aelodau'r Cabinet. Y Cyngor hefyd yw canolbwynt unrhyw drafodaeth am berfformiad y Cabinet.

Cabinet

Mae'r Cabinet yn cynnwys deg cynghorydd ynghyd ag Arweinydd y Cyngor sy'n cadeirio cyfarfodydd y Cabinet. Mae gan bob aelod Cabinet bortffolio penodol o gyfrifoldeb ar gyfer meysydd gwasanaeth y Cyngor.

Gellir cael mwy o wybodaeth am y Cyngor ar y ddolen gyswllt ganlynol:

http://www.conwy.gov.uk/sectionextra.asp?cat=5032&Language=2

RHAGAIR EGLURHAOL

1. Bwriad Datganiad Cyfrifon y Cyngor yw darparu gwybodaeth glir ynglŷn ag effaith ariannol gweithgareddau'r Cyngor yn ystod y cyfnod dan sylw, ar ffurf sy'n hawdd ei deall.

2. Mae'r cyfrifon wedi'u paratoi yn unol â Chod Ymarfer Cyfrifeg Awdurdod Lleol 2012/13 (Y Cod 2012/13), sy'n nodi'r egwyddorion a'r arferion angenrheidiol i roi barn 'cywir a theg' am sefyllfa ariannol a thrafodion awdurdod lleol. Mae'r Cod 2012/13 yn cynnwys 'arfer cyfrifyddu priodol' dan delerau adran 21 (2) Deddf Llywodraeth Leol 2003. Cod 2012/13 yw'r cyntaf i fod yn seiliedig ar y Safonau Hysbysu Ariannol Rhyngwladol (IFRS).

3. Mae costiadau gwasanaethau yn y Datganiad Cyfrifon yn cydymffurfio â'r Cod Ymarfer Adroddiadau Gwasanaeth 2012/13 (SeRCOP) sy'n diffinio Cyfanswm y Gost ac sy'n amlinellu dadansoddiad gwariant y gwasanaeth i'w fabwysiadu, ynghyd â dadansoddiad goddrychol safonol a argymhellir.

4. Mae'r cyfrifon hyn yn cynnwys y datganiadau ariannol a ganlyn, yn unol â'r Cod:

a) Datganiad cyfrifoldebau'r Datganiad Cyfrifon

Mae'n nodi cyfrifoldebau' penodol y Cyngor a'i swyddogion wrth baratoi a chymeradwyo'r Datganiad Cyfrifon.

b) Datganiad Egwyddorion a Pholisïau Cyfrifyddu

Pwrpas y datganiad yw esbonio sail ffigurau'r Cyfrifon. Mae'n amlinellu'r polisïau cyfrifeg sydd wedi'u mabwysiadu.

c) Y Datganiadau Ariannol 'Craidd'

1. <u>Datganiad Symudiadau Mewn Cronfeydd Wrth Gern</u>

Mae'r datganiad hwn yn dangos y symudiadau yng ngwahanol gronfeydd wrth gefn yr Awdurdod yn ystod y flwyddyn, a ddadansoddwyd fel 'cronfeydd wrth gefn defnyddiadwy' (h.y. y rhai y gellir eu defnyddio i ariannu gwariant neu i ostwng trethi lleol) a chronfeydd eraill. Mae'r llinell Gweddill neu'r (Ddiffyg) wrth Ddarparu Gwasanaethau'n dangos gwir gost economaidd daprau gwasanaethau'r Awdurdod, y mae rhagor o fanylion amdanynt i'w gweld yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Mae'r rhain yn wahanol i'r symiau statudol y mae'n rhaid eu codi ar Fantolen Cronfa'r Cyngor ar gyfer gosod Treth y Cyngor (y swm arian at raid cyffredinol heb ei neilltuo). Mae'r llinell Cynnydd / Gostyngiad Net cyn trosglwyddo i Gronfeydd wedi'u Clustnodi, yn dangos Mantolen Cronfa'r Cyngor cyn unrhyw drosglwyddiadau dewisol i / neu o gronfeydd wrth gefn a glustnodwyd, yr ymgymerodd y Cyngor â nhw.

Roedd y cronfeydd wrth gefn defnyddiadwy yn £34.376 miliwn ar ddiwedd y flwyddyn 31 Mawrth 2013 (31 Mawrth 2012 £36.768m), gan gynnwys gweddill o £2.979 miliwn yng Nghronfa'r Cyngor (31 Mawrth 2012 £3.005m).

2. Y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr

Mae'r datganiad hwn yn dangos cost cyfrifo darparu gwasanaethau'n unol ag arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol yn ystod y flwyddyn, yn hytrach na'r swm i'w ariannu o'r trethi. Mae awdurdodau'n codi treth ar gyfer gwariant, yn unol â'r rheoliadau; efallai bydd hyn yn wahanol i'r gost gyfrifo. Dangosir sefyllfa'r dreth yn y Datganiad Symudiadau'r Cronfeydd. Mae'r datganiad yn dangos bod £4.787m yn weddill yn ystod y flwyddyn. (roedd arian dros ben o £5.544miliwn yn 2011/12).

3. Y Fantolen

Mae'r Fantolen yn dangos gwerth yr asedau a'r rhwymedigaethau sy'n cael eu cydnabod gan yr Awdurdod ar ddyddiad y Fantolen. Mae asedau net yr Awdurdod (asedau llai rhwymedigaethau) yn cyd-fynd â chronfeydd yr Awdurdod. Rhoddir gwybod am y cronfeydd wrth gefn mewn dau gategori. Y categori cyntaf yw cronfeydd wrth gefn defnyddiadwy, hynny yw, y cronfeydd wrth gefn y byddai'r Awdurdod yn gallu eu defnyddio efallai i ddarparu gwasanaethau, yn amodol ar yr angen i ddarparu lefel darbodus o gronfeydd wrth gefn ac unrhyw gyfyngiadau statudol ar eu defnydd (er enghraifft, y Gronfa Derbyniadau Cyfalaf y gellir ei defnyddio i ariannu gwariant cyfalaf yn unig neu i ad-dalu dyledion). Ail gategori'r cronfeydd wrth gefn yw'r rhai hynny nad yw'r awdurdod yn gallu eu defnyddio i ddarparu gwasanaethau. Mae'r categori hwn yn cynnwys cronfeydd wrth gefn gydag enillion a cholledion heb eu cyflawni (er enghraifft y Gronfa Ailwerthuso), lle byddai'r arian ar gael i ddarparu gwasanaethau'n unig, petai'r asedau'n cael eu gwerthu; a bod y cronfeydd wrth gefn gydag amseroedd gwahanol a ddangosir yn llinell y Datganiadau Symudiadau i'r Cronfeydd, 'Addasiadau rhwng y sail cyfrifyddu a sail ariannu dan reoliadau'.

Roedd gwerth net yr Awdurdod ar 31 Mawrth 2013 yn £115.749 miliwn. Roedd hyn yn gostyngiad o £23.392 miliwn dros y sefyllfa a gymhwyswyd ar 31 Mawrth 2012, oherwydd y gynnydd mewn Atebolrwydd Pensiynau.

4. Datganiad Llif Ariannol

Mae'r datganiad llif ariannol yn dangos y newidiadau mewn arian a'r hyn sy'n cyfateb i arian, yr Awdurdod yn ystod y cyfnod hysbysu. Mae'r datganiad yn dangos sut mae'r Awdurdod yn creu a defnyddio arian a'r hyn sy'n cyfateb i arian, trwy ddosbarthu llif ariannol fel gweithgarwch gweithredu, buddsoddi ac ariannu. Mae swm y llif ariannol net sy'n deillio o weithgarwch gweithredu, yn ddangosydd allweddol faint mae gweithrediadau'r Awdurdod yn cael eu hariannu trwy drethi ac incwm grant neu gan dderbynwyr gwasanaethau sy'n cael eu darparu gan yr Awdurdod. Mae gweithgarwch buddsoddi'n cynrychioli maint all-lif ar gyfer adnoddau y bwriadwyd iddynt gyfrannu at ddarpariaeth gwasanaethau'r Awdurdod yn y dyfodol. Mae llif ariannol sy'n deillio o weithgarwch ariannu, yn ddefnyddiol i ragfynegi hawliadau ar lif ariannol yn y dyfodol gan ddarparwyr cyfalaf (hynny yw, benthyca) i'r Awdurdod.

5. Ariannu Gwasanaethau'r Cyngor

Mae gan y Cyngor ddau fath o wariant – gwariant refeniw a gwariant cyfalaf.

Mae **Gwariant Refeniw** yn ymwneud â gwario ar gostau gwasanaethau o ddydd i ddydd, fel cyflogau staff, cynnal adeiladau a chyflenwadau ac offer cyffredinol. Mae'r gwariant yn cael ei ariannu gan Incwm Treth y cyngor, talwyr trethi busnes, ffioedd a thaliadau am wasanaethau penodol, a grantiau gan y llywodraeth.

Mae **Gwariant Cyfalaf** yn ymwneud â gwario ar asedau fel ffyrdd, ailddatblygu a gwaith adnewyddu mawr ar adeiladau. Bydd yr asedau yn darparu manteision i'r gymuned am sawl blwyddyn a bydd y gwariant yn cael ei ariannu'n bennaf gan fenthyciadau a grantiau cyfalaf.

5.1 Adolygu'r Flwyddyn – Gwariant Refeniw

Yn wreiddiol pennwyd cyllideb refeniw net y Cyngor ar gyfer 2012/13 yn £187.756m (£186.6m yn 2011/12) gan ystyried y cynnydd mewn cyflogau, phrisiau, gwasgeddau a risg.

Cafodd y gyllideb ei gosod yn erbyn cefndir setliad ariannol gwael gan Lywodraeth Cymru. Gweithredwyd pecyn arbedion ac effeithlonrwydd heriol er mwyn gosod y gyllideb o fewn yr adnoddau a oedd ar gael.

Monitrwyd a rheolwyd y gyllideb yn agos yn ystod y flwyddyn a chyflwynwyd adroddiadau i'r Cabinet, yn unol â threfnau a gymeradwywyd gan y Cyngor. Yn ystod y flwyddyn ariannol, canfuwyd pwysau gorwario cyllideb ar Gludiant o'r Cartref i'r Ysgol sy'n cael ei reoli gan Isadeiledd - Gwasaethau Priffyrdd ar ran y Gwasanaethau Addysg.

Adroddwyd ar orwariant Cludiant o'r Cartref i'r Ysgol ar ddechrau'r flwyddyn ariannol. Rhagwelwyd yn wreiddiol y byddai'r gorwariant yn £550mil ond diwygiwyd y swm yn ddiweddarach i £575mil. Cymeradwywyd ariannu'r gorwariant yn defnyddio balans Cronfa'r Cyngor (£136mil) a Chronfa Risg sy'n Ateb y Galw (£439mil). Roedd y gwir alldro yn £582mil.

O fewn cyllideb Priffyrdd roedd gorwariant o £427mil ar Gynnal a Chadw yn y Gaeaf oherwydd y tywydd oer ar ddiwedd y flwyddyn ariannol. Amlygwyd y posibilrwydd yma i Aelodau yn yr adroddiadau i'r Cabinet. Fodd bynnag, oherwydd arbedion yr Uned Gwaith Sifil, Rheoli a Chefnogaeth, Strydwedd a Gwasanaethau Cefn Gwlad, na chawsant eu cysylltu â gwariant Cynnal a Chadw yn y Gaeaf, mae'r gorwariant wedi ei leihau i swm net o £178 mil. Cyflwynwyd cais dan Gynllun Cymorth Ariannol Brys i Lywodraeth Cymru ac rydym ni'n aros am benderfyniad ynglŷn â'r gefnogaeth ariannol ychwanegol.

Cafwyd arbedion o £1.275 miliwn yn sgil diwygio polisi teithio a gwyliau staff yn unol â'r Memorandwm Cyd-ddealltwriaeth gyda'r Undebau Llafur. Rhoddwyd rhai o'r diwygiadau ar waith yn ystod y flwyddyn ariannol ac eraill ar 1 Ebrill 2013.

Mae Mantolen yr Awdurdod yn cynnwys nifer o symudiadau o ran cronfeydd wrth gefn a glustnodwyd. Yn ystod 2012/13 sefydlwyd a chynyddwyd nifer o gronfeydd wrth gefn, a defnyddiwyd sawl un. Mae cronfeydd refeniw wrth gefn, o ganlyniad i ddigwyddiadau, wedi caniatáu neilltuo arian ar gyfer amryw o resymau, e.e. gwargedion, neu sefyllfaoedd sy'n arwain at ohirio gwariant. Mae symudiad cronfeydd wrth gefn yn ystod 2012/13 yn adlewyrchu Penderfyniadau'r Cyngor, cofnodion cyfrifo darbodus, datblygiadau gwasanaethau, arian a neilltuwyd ar gyfer ymrwymiadau, ac adnoddau i gynorthwyo gwasanaethau i gyflawni arbedion effeithlonrwydd yn y dyfodol.

Balans agoriadol y Gronfa Risg Wrth Gefn ar ddechrau'r flwyddyn ariannol oedd £205mil. Penderfynodd y Cabinet ym mis Gorffennaf 2012 i ddefnyddio balans y Gronfa Risg Wrth Gefn, a £20mil o Gronfa Wrth Gefn Gwasanaethau Priffyrdd, i rannol ariannu gorwariant Cludiant o'r Cartref i'r Ysgol. Yn ystod adolygiad blynyddol y cronfeydd wrth gefn, cymeradwywyd cynyddu'r Gronfa Risg Wrth Gefn drwy gyfraniad o £214mil gan Gronfa Wrth Gefn Gwasanaethau, a neilltuo'r balans i gefnogi pwysau cyllidebol yn 2012/13 ac, os yn bosib, cynorthwyo gydag ystyriaethau cyllideb 2013/14. Defnyddiwyd balans terfynol y Gronfa Risg Wrth Gefn (sef £439mil) ar gyfer gorwariant Cludiant o'r Cartref i'r Ysgol.

Mae balans cyffredinol Cronfa'r Cyngor yn gronfa wrth gefn gydag arian heb ei neilltuo sy'n cael ei ddefnyddio i gwrdd â gofynion llif arian a phan fo digwyddiadau annisgwyl. O ganlyniad i warged o £85mil ar gasgliad Treth y Cyngor ac arbedion net Gwasanaethau eraill, rhoddwyd cyfraniad o £110mil i falans Cronfa'r Cyngor a oedd yn cael ei osod yn erbyn y £136mil a roddwyd i ariannu Cludiant o'r Cartref i'r Ysgol. Ar ddiwedd y flwyddyn roedd balans Cronfa'r Cyngor yn £2.979 miliwn, sy'n cael ei ystyried yn isafswm darbodus. Mae cronfeydd wrth gefn defnyddiol eraill yn Nodyn 7 sydd ynghlwm wrth y cyfrifon.

Darpariaeth Cyflog Cyfartal y cyfrifon yw £2 filiwn. Ni chefnogir hyn ag arian, mae'n cael ei osod yn erbyn cronfa wrth gefn annefnyddiol negyddol – Cyfrif Cyflog Anghyfartal Ôl-dâl yn unol â chaniatâd Llywodraeth Cymru. Mae'r Cyngor yn gweithio tuag at wneud penderfyniad ar ddechrau 2013/14. Mae'n amhosib dweud ar hyn o bryd p'un ai fydd unrhyw setliad yn cael ei sicrhau gan y ddarpariaeth ai peidio.

Y Cyfanswm gwariant net gwirioneddol oedd £187.841m, ac mae'n braf nodi bod y Cyngor wedi sicrhau gwariant net cyffredinol a oedd o fewn y gyllideb, er gwaethaf yr amrywiadau arferol o orwario a thanwario mewn gwasanaethau unigol. Dangosir prif elfennau'r gyllideb refeniw ar gyfer 2012/13 a sut mae'r rhain yn cymharu â'r ffigurau terfynol gwirioneddol, yn y tabl a ganlyn, yn ogystal â nodiadau i esbonio'r amrywiannau:-

Col 1 GWASANAETH	Col 2 AMCANGYFRIF GWREIDDIOL 2012/13 £'000	Col 3 SEFYLLFA A GYMERADWYWYD YM MIS CHWEFROR 2013 £'000	Col 5 FFIGYRAU TERFYNOL 2012/13 £'000	Col 6 AMRYWIANT (Col 5-Col 4) 2012/13 £'000	NODIADAU
Sail Adnoddau					
Grant Cefnogi Refeniw	(113,351)	(113,351)	(113,351)	-	
Grant NNDR	(30,640)	(30,640)	(30,640)	-	
Treth y Cyngor	(43,765)	(43,765)	(43,850)	(85)	**1**
Is-Gyfanswm	**(187,756)**	**(187,756)**	**(187,841)**	**(85)**	
Gwariant Net					
Gwasanaeth Addysg	73,321	73,222	73,193	(29)	**2**
Cludiant o'r Cartref i'r Ysgol	3,855	4,469	4,476	7	**3**
Gwasanaethau Cymdeithasol	49,501	48,829	48,759	(70)	**4**
Isadeiledd – Priffyrdd	7,032	6,812	6,990	178	**5**
Gwasanaethau Amgylcheddol	13,211	12,999	12,963	(36)	
Gwasanaethu Datblygu Cymunedol	8,127	8,087	8,081	(6)	
Gwasanaethau Rheoleiddio a Thai	5,320	5,189	5,075	(114)	**6**
Theatrau a'r Ganolfan Gynadledda	1,113	1,187	1,237	50	
Gwasanaethau Cefnogi	13,165	13,041	13,010	(31)	
Ardollau	5,787	5,787	5,763	(24)	**7**
Gweithgaredd Rheoli Trysorlys a chostau a gwasanaethau Corfforaethol eraill	7,746	9,131	9,182	51	**7**
Cyfanswm Gwariant Net	**188,178**	**188,753**	**188,729**	**(24)**	
Cyfraniad o'r Gronfa Wrth Gefn	422	422	423	1	
Cyfraniad o'r Gronfa Risg Wrth Gefn	-	439	439	-	**3**
Cyfraniad o Falans Cronfa'r Cyngor	-	136	26	(110)	**8**
Cyfanswm Cyfraniadau	**422**	**997**	**888**	**109**	
Cyllideb Refeniw Net	**187,756**	**187,756**	**187,841**	**85**	

Notes - Mae'r cromfachau'n dynodi incwm neu danwariant net

1. Defnyddio arian dros ben ar y casgliad Treth y Cyngor i gyfrannu at Falans y Gronfa Gyngor (GG)
2. Tanwariant bychan ar gyllidebau'r gwasanaeth Addysg
3. Gorwariant a adroddwyd ar Gludiant o'r Cartref i'r Ysgol (£575k) a ariannwyd gan gyfraniadau o Falans y GG £136k a'r Gronfa Risg Wrth Gefn £439k, canlyniad gwirioneddol atodol o £7k
4. Roedd tanwariant cyffredinol o £70k ar gyllideb y Gwasanaethau Cymdeithasol yn sgil rheolaeth gadarn o becynnau gofal a daparu arbedion a gynlluniwyd ar gyfer 2013/14 a wireddwyd yn fuan yn rhan olaf 2012/13
5. Gosodwyd arbedion ar yr Uned Gwaith Sifil, Rheoli a Chefnogi, Gwaith Stryd a'r Gwasanaethau Cefn Gwlad yn erbyn y gorwariant o £427k ar gyllideb Gynnal a Chadw'r Gaeaf gan arwain at orwariant net o £178k
6. Tanwariant net ar y Gwasanaethau Rheoleiddio yn sgil cyflawni arbedion 2013/14 yn fuan
7. Gosod y tanwariant ar Ffioedd Crwner yn erbyn y sefyllfa net ar Reoli Trysorlys a Chostau Corfforaethol a oedd £51k dros y gyllideb
8. Defnyddio'r tanwariant net ar Wasanaethau a Threth y Cyngor Dros Ben I ostwng y cyfraniad net o Falans y GG

5.2 Gwariant Cyfalaf

Y ogystal â gwario arian i ddarparu gwasanaethau o ddydd i ddydd, mae'r Cyngor hefyd yn gwario arian i ddarparu cyfleusterau newydd fel ysgolion, ac isadeiledd priffyrdd a'r arfordir. Roedd cyfanswm y gwariant cyfalaf yn £28.428 miliwn yn 2012/13. Dyma grynodeb o fuddsoddiad cyfalaf mewn meysydd gwasanaeth yn 2012/13 a sut ariannwyd hynny:

Gwariant Cyfalaf	2012/13 Gwirioneddol £'000
Gwariant Cyfalaf yn ôl Gwasanaeth:	
Addysg	6,552
Gwasanaethau Amgylcheddol a Thechnegol	9,884
Isadeiledd	4,718
Tai Sector Preifat	1,515
Datblygu Cymunedol - Adfywiad	475
Datblygu Cymunedol - Gwasanaethau Hamdden	1,038
Datblygu Cymunedol - Llyfrgelloedd	138
Datblygu Cymunedol - Prosiectau RDP a Cronfa Grantiau Ewrop	761
Datblygu Cymunedol - Prosiectau a Grantiau Arall	432
Gofal Cymdeithasol	608
Technoleg Gwybodaeth	311
Gwasanaethau Rheoli Eiddo ac Asedau	289
Gwasanaeth Rheoleiddio	1,057
Gwasanaethau Eraill	650
Cyfanswm Gwariant Cyfalaf	**28,428**

Ariannu Cyfalaf	2012/13 Gwirioneddol £'000
Drwy:	
Benthyca â Chymorth	5,357
Benthyca Darbodus a Benthyciad Buddsoddi i Arbed	3,164
Derbyniadau Cyfalaf	602
Grantiau Cyfalaf	18,059
Arian Cyfalaf wrth Gefn	1,246
Cyfanswm Ariannu Cyfalaf	**28,428**

Gellir ariannu'r gwariant Cyfalaf trwy Fenthyca â Chymorth pan fydd costau yn cael eu hariannu trwy'r Grant Cefnogi Refeniw, a Benthyca Darbodus pan fydd y costau yn cael eu hariannu trwy Gwasanaethau.

Ymgymerwyd â'r prosiectau mawr a ganlyn yn 2012/13:

- Ailddatblygu Glan y Môr ac Amddiffynfeydd Arfordirol Bae Colwyn
- Adnewyddu Canolfan Ddigwyddiadau a Thrac Parc Eirias
- Gwaith Adnewyddu ac Estyniad i Ysgol y Gogarth
- Caffi a Chanolfan Addysg a Datblygu Cwrt
- Gwelliannau a Grantiau Tai Sector Preifat
- Disodli Goleuadau Stryd sy'n Dirywio
- Llwybr Beics Morfa Conwy i Benmaenbach
- Ailosod a Gwella Arwynebau ar y Rhwydwaith Ffyrdd Sirol
- Gwaith Atgyweirio ar yr A548 Llanrwst – Llangernyw
- Amlosgwyr Newydd ac Offer Hidlo Atal Mercwri yn Amlosgfa Bron y Nant
- Uwchraddio Toiledau Cyhoeddus
- Cynlluniau Ailgylchu
- Menter Leol Benthyciadau gan y Llywodraeth – Cynlluniau Priffyrdd

Roedd dyled y Cyngor nad oedd heb ei thalu 31 Mawrth 2013 yn £133.8m (£122.044m 31 Mawrth 2012), gan fod yn gynnydd o £11.756m wrth fenthyca i gefnogi Menter Leol Benthyciadau gan y Llywdoraeth ar gyfer cynlluniau Priffyrdd a'r Rhaglen Gyfalaf yn gyffredinol.

Dyma Derfynau'r Gweithgareddau Benthyca yn 2012/13, a bennwyd yn unol â'r Fframwaith Darbodus ar gyfer buddsoddiadau cyfalaf awdurdod lleol, a gyflwynwyd dan Ddeddf Llywodraeth Leol 2003 (y Cod Darbodus) fel a ganlyn:

	£'000
Terfyn Awdurdodedig ar gyfer Dyledion Allanol:	
Benthyca	167,138
Ymrwymiadau Tymor Hir eraill	27,121
	194,259
Terfyn Gweithredol ar gyfer Dyledion Allanol:	
Benthyca	157,138
Ymrwymiadau Tymor Hir eraill	27,121
	184,259

6. Atebolrwydd Pensiwn – Safon Gyfrifyddu Ryngwladol 19 (IAS19)

Mae'r Cyfrifon, fel y cyflwynir hwy, yn cydymffurfio â gofynion y safon uchod gan eu bod yn dangos yn y cyfrifon refeniw, cost flynyddol gyfredol y ddarpariaeth bensiwn i weithwyr fel y cynghorir gan actwari'r Cyngor. Mae'r Datganiadau hefyd yn cynnwys yn y Fantolen, asesiad yr actwari o gyfran yr Awdurdod o rwymedigaethau'r Gronfa Bensiwn ar 31 Mawrth 2013 a'r gronfa sydd ei hangen i ariannu'r rhwymedigaeth honno.

Rhwymedigaethau'r Gronfa Bensiwn, a nodwyd yn y Fantolen yw cyfanswm y diffyg a ragamcanwyd yn ystod oes ddisgwyliedig y gronfa. Bydd y diffyg hwn yn newid yn flynyddol yn dibynnu ar berfformiad y buddsoddiadau a thybiaethau actwari a wneir o ran y pensiynwyr presennol, pensiynwyr sydd wedi gohirio'u pensiwn a gweithwyr presennol.

Mae'r gronfa'n amodol ar brisiant bob tair blynedd, sy'n asesu cyflwr y gronfa bensiwn ar y pryd ac yn argymell cyfradd briodol o gyfraniadau cyflogwyr i'r gwahanol gyrff sy'n rhan o'r gronfa er mwyn adfer y gronfa i sefyllfa gytbwys dros gyfnod o amser.

Mae Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol yn gynllun statudol, ac fel y cyfryw, dim ond trwy ddeddfwriaeth gellir newid buddion a gronnir trwy'r cynllun.

DATGANIAD O GYFRIFOLDEBAU
Y DATGANIAD CYFRIFON

CYFRIFOLDEBAU'R AWDURDOD

Y mae'n ofynnol bod y Cyngor yn:

- Trefnu bod ei faterion ariannol yn cael eu gweinyddu'n gywir, a sicrhau bod gan un o'i swyddogion gyfrifoldeb am weinyddu'r materion hynny. Yng Nghyngor Bwrdeistref Siriol Conwy, y swyddog hwnnw yw'r **Swyddog Adran 151.**

- Rheoli ei fusnes mewn modd sy'n sicrhau defnydd darbodus, effeithlon ac effeithiol o adnoddau ac i ddiogelu ei asedau.

- Cymeradwyo'r Datganiad Cyfrifon. Mae'r Cyngor yn dirprwyo'r cyfrifoldeb hwn i'r Pwyllgor Archwilio.

TYSTYSGRIF YR AWDURDOD

Rwy'n cymeradwyo Datganiad Cyfrifon Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy ar 31 Mawrth 2013.

LLOFNOD: ....

Y Cynghorydd Sam Rowlands
Cadeirydd y Pwyllgor Archwilio

DYDDIEDIG**:** 26/09/2013

CYFRIFOLDEBAU'R SWYDDOG ADRAN 151

Fel y Prif Swyddog Cyllid, mae'r Swyddog Adran 151 yn gyfrifol am baratoi Datganiad Cyfrifon y Cyngor sydd, yn ôl gofynion Cod Ymarfer CIPFA/LASAAC ar Gadw Cyfrifon Llywodraeth Leol ym Mhrydain ("Y Cod"), yn gorfod cyflwyno barn gywir a theg o sefyllfa ariannol y Cyngor ar y dyddiad cyfrifyddu, ac o incwm a gwariant y Cyngor am y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2013.

Wrth baratoi'r datganiad cyfrifon hwn, mae'r Swyddog Adran 151 wedi:

- dewis polisïau addas ar gyfer cadw cyfrifon ac wedi'u defnyddio mewn modd cyson;
- gwneud dyfarniadau ac amcangyfrifon a oedd yn rhai rhesymol a gofalus;
- cydymffurfio â'r Cod;
- cadw cofnodion cyfrifyddu cywir sydd yn gyfoes;
- cymryd camau rhesymol i rwystro a chanfod twyll ac unrhyw afreoleidd-dra arall.

TYSTYSGRIF SWYDDOG ADRAN 151

Tystiaf fod y Datganiad Cyfrifon yn rhoi barn cywir a theg o sefyllfa ariannol Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy ar 31 Mawrth 2013, a'i incwm a'i wariant am y flwyddyn a ddaeth i ben bryd hynny.

LLOFNODWYD: ....

A H Kirkham
Cyfarwyddwr Strategol – Arian ac Effeithlonrwydd
Swyddog Adran 151

DYDDIEDIG: 26/09/2013

ADRODDIAD ARCHWILWYR ANNIBYNNOL I AELODAU CYNGOR BWRDEISTREF SIROL CONWY

Rwyf wedi archwilio datganiadau cyfrifyddu a nodiadau cysylltiedig Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy am y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2013 o dan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004.

Mae datganiadau cyfrifyddu Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy yn cynnwys y Datganiad Symud Cronfeydd wrth Gefn, y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, y Fantolen, y Datganiad Llif Arian Parod a nodiadau perthynol.

Y fframwaith adrodd ariannol a gymhwyswyd wrth eu paratoi yw'r gyfraith berthnasol a'r Cod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2012/13 yn seiliedig ar y Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (IFRS).

Priod gyfrifoldebau'r swyddog ariannol cyfrifol a'r archwilydd annibynnol

Fel yr esbonnir yn fanylach yn y Datganiad o Gyfrifoldebau ar gyfer y Datganiad Cyfrifon a nodir ar dudalennau 14 i 15, mae'r swyddog ariannol cyfrifol yn gyfrifol am baratoi'r datganiad cyfrifon, sy'n rhoi darlun cywir a theg.

Fy nghyfrifoldeb i yw archwilio'r datganiadau cyfrifyddu a'r nodiadau cysylltiedig yn unol â'r gyfraith berthnasol a'r Safonau Archwilio Rhyngwladol (y DU ac Iwerddon). Mae'r safonau hynny yn ei gwneud yn ofynnol i mi gydymffurfio â Safonau Moesegol y Bwrdd Arferion Archwilio ar gyfer Archwilwyr.

Cwmpas yr archwiliad o'r datganiadau cyfrifyddu

Cynhelir archwiliad er mwyn cael tystiolaeth am y symiau a'r datgeliadau yn y datganiadau cyfrifyddu a'r nodiadau cysylltiedig i roi sicrwydd rhesymol nad oes unrhyw gamddatganiadau perthnasol yn y datganiadau cyfrifyddu na'r nodiadau cysylltiedig, boed hynny drwy dwyll neu wall. Mae hyn yn cynnwys asesu'r canlynol: pa un a yw'r polisïau cyfrifyddu yn briodol i amgylchiadau Cyngor Bwrdeistref Conwy Sirol a pha un a ydynt wedi'u cymhwyso'n gyson a'u datgelu'n ddigonol; rhesymoldeb amcangyfrifon cyfrifyddu sylweddol a wnaed gan y swyddog ariannol cyfrifol a chyflwyniad cyffredinol y datganiadau cyfrifyddu a'r nodiadau cysylltiedig.

Yn ogystal, darllenaf yr holl wybodaeth ariannol ac anariannol yn y Rhagair Eglurhaol er mwyn nodi anghysondebau perthnasol â'r datganiadau cyfrifyddu a'r nodiadau cysylltiedig archwiliedig. Os dof yn ymwybodol o unrhyw gamddatganiadau neu anghysondebau perthnasol amlwg, ystyriaf y goblygiadau i'm hadroddiad.

Barn ar ddatganiadau cyfrifyddu Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy

Yn fy marn i, mae'r datganiadau cyfrifyddu a'r nodiadau cysylltiedig:

- yn rhoi darlun cywir a theg o sefyllfa ariannol Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy ar 31 Mawrth 2013 a'i incwm a'i wariant am y flwyddyn a ddaeth i ben bryd hynny;
- wedi'u paratoi'n briodol yn unol â'r Côd Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2012/13.

Barn ar faterion eraill

Yn fy marn i, mae'r wybodaeth a gynhwysir yn y Rhagair Eglurhaol ar gyfer y flwyddyn ariannol y paratowyd y datganiadau cyfrifyddu a'r nodiadau cysylltiedig ar ei chyfer yn gyson â'r datganiadau cyfrifyddu a'r nodiadau cysylltiedig.

Materion y cyflwynaf adroddiad arnynt drwy eithriad

Nid oes gennyf unrhyw beth i gyflwyno adroddiad arno o ran y [Datganiad Llywodraethu] y cyflwynaf adroddiad i chi yn ei gylch os na fydd, yn fy marn i, yn adlewyrchu cydymffurfiaeth â 'Delivering Good Governance in Local Government: Framework' a gyhoeddwyd gan CIPFA/SOLACE ym mis Mehefin 2007, neu os yw'r datganiad yn gamarweiniol neu'n anghyson â gwybodaeth arall yr wyf yn ymwybodol ohoni o'm harchwiliad.

Tystysgrif cwblhau archwiliad

Yr wyf wedi archwilio cyfrifon Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy yn ol y Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 a'r Cod Ymarfer Archwilio a gyhoeddwyd gan Archwilydd Cyffredinol Cymru. Nid yw'n bosib i gwblhau'r archwiliad yn ffurfiol na chyhoeddi tystysgrif archwiliad tan fy mod wedi llawn ystyried y materion sydd wedi dod at fy sylw gan etholwyr yr awdurdod lleol. Yr wyf yn fodlon nad yw'r materion yma yn cael effaith materol ar y cyfrifon.

Anthony Barrett
Archwilydd Penodedig
Swyddfa Archwilio Cymru
Bae Caerdydd
Dyddiad: 27/09/2013

DATGANIAD CYFRIFON 2012/13

DATGANIAD O EGWYDDORION A PHOLISÏAU CYFRIFO

1. EGWYDDORION CYFFREDINOL

Mae'r Datganiad Cyfrifon yn crynhoi trafodion yr Awdurdod am flwyddyn ariannol 2012/13 a'i sefyllfa ar ddiwedd y flwyddyn ar 31 Mawrth 2013. Mae'n rhaid i'r Awdurdod baratoi Datganiad Cyfrifon blynyddol dan Reoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2005, a than y Rheoliadau rhaid eu paratoi'n unol ag arferion cyfrifo priodol. Yr arferion hyn yn bennaf yw'r Cod Ymddygiad ar Gyfrifo Llywodraeth Leol yn y Deyrnas Unedig 2012/13 (y Cod) a Cod Ymarfer Adroddiadau Gwasanaeth 2012/13 (SeRCOP), a gefnogir gan y Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (IFRS) a chanllawiau statudol a gyhoeddwyd dan Adran 12 o Ddeddf 2003.

Y confensiwn cyfrifo pennaf a fabwysiadwyd yn y Datganiad Cyfrifon yw cost hanesyddol, wedi ei diwygio trwy ailbrisio rhai categorïau penodol o asedau nad ydynt yn gyfredol, ac offerynnau cyllidol.

2. CRYNHOI INCWM A GWARIANT

Rhoddir cyfrif am weithgaredd yn y flwyddyn pryd y digwyddodd, nid yn unig pryd y gwneir neu pryd y derbynnir taliadau arian parod. Yn arbennig:-

- Mae'r refeniw o werthu nwyddau'n cael ei gydnabod pan fo'r Awdurdod yn trosglwyddo'r risgiau sylweddol a'r buddiannau perchenogaeth i'r prynwr ac mae'n debygol y bydd buddiannau economaidd neu botensial gwasanaeth sy'n gysylltiedig â'r trafodyn yn llifo i'r Awdurdod.

- Mae refeniw o ddarparu gwasanaethau yn cael ei gydnabod pan fo'r Awdurdod yn medru mesur yn ddibynadwy pa ganran o'r trafodyn a gwblhawyd a hithau'n debygol y bydd buddiannau economaidd neu botensial gwasanaeth sy'n gysylltiedig â'r trafodyn yn llifo i'r Awdurdod..

- Mae cyflenwadau'n cael eu cofnodi fel gwariant pan gânt eu defnyddio – pan fo bwlch rhwng dyddiad derbyn cyflenwadau a'u defnyddio, cânt eu cludo fel rhestrau eiddo ar y Fantolen.

- Mae treuliau yng nghyswllt gwasanaethau a dderbyniwyd (gan gynnwys gwasanaethau a ddarparwyd gan weithwyr) yn cael eu cofnodi fel gwariant pan fo'r gwasanaethau'n cael eu derbyn yn hytrach na phan fo taliadau'n cael eu gwneud.

- Mae'r llog a dderbynnir ar fuddsoddiadau ac sy'n cael ei dalu ar fenthyciadau'n cael ei gyfrifo fel incwm a gwariant yn seiliedig ar gyfradd y llog mewn grym i'r offeryn cyllidol perthnasol yn hytrach nag fel llif arian parod sy'n cael ei bennu neu ei sefydlu dan y contract.

- Pan fo incwm a gwariant wedi'i gydnabod ond dim arian parod wedi'i dalu na'i dderbyn, mae dyled neu gredyd i'r swm perthnasol yn cael ei gofnodi ar y Fantolen. Pan fo dyledion heb eu setlo mae balans y ddyled yn cael ei nodi a chodir ar refeniw am yr incwm na chaiff, o bosib, ei gasglu.

3. **ARIAN PAROD A CHYWERTHYDD ARIAN**

Mae arian parod yn golygu arian mewn llaw ac adneuon gyda sefydliadau ariannol sy'n ad-daladwy heb gosb ar rybudd o ddim mwy na 24 awr. Mae cywerthydd arian yn fuddsoddiadau sy'n aeddfedu mewn tri mis neu lai o ddyddiad eu caffael ac y gellir eu trosglwyddo'n rhwydd i symiau gwybyddus o arian heb risg sylweddol o newid mewn gwerth.

Yn y Datganiad Llif Arian, dangosir arian parod a chywerthydd arian yn net o orddrafftiau banc sy'n daladwy ar ofyniad ac sy'n ffurfio rhan integrol o reolaeth arian yr Awdurdod.

4. **EITEMAU EITHRIADOL**

Pan fo eitemau incwm a gwariant yn berthnasol, datgelir eu natur a'u maint ar wahân, un ai ar wyneb y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr neu yn y Nodiadau i'r Cyfrifon, gan ddibynnu ar ba mor arwyddocaol yw'r eitemau i bwrpas deall perfformiad ariannol yr Awdurdod.

5. **ADDASIADAU CYN CYFNOD, NEWIDIADAU MEWN POLISÏAU CYFRIFO AC AMCANGYFRIFON A CHAMGYMERIADAU**

Gall Addasiadau cyn cyfnod ddeillio o newid mewn polisïau cyfrifo neu i gywiro camgymeriad perthnasol. Cyfrifir am newidiadau mewn amcangyfrifon cyfrifo yn rhagolygol, hy eleni ac ym mlynyddoedd y dyfodol y ceir effaith arnynt gan y newid ac nid ydynt yn achosi addasiad cyfnod blaenorol.

Dim ond pan fo'n ofynnol gan arferion cyfrifo cywir y gwneir newidiadau mewn polisïau cyfrifo neu pan fo'r newid yn rhoi gwybodaeth fwy dibynadwy neu berthnasol ynghylch effeithiau trafodion, digwyddiadau eraill a'r amodau ar sefyllfa ariannol a pherfformiad ariannol yr Awdurdod. Pan wneir newid, caiff ei ddefnyddio'n ôl-weithredol (oni bai y nodir fel arall) trwy addasu'r balansau agoriadol a symiau cymharol ar gyfer y cyfnod blaenorol fel petai'r polisi newydd wedi ei ddefnyddio erioed.

Mae camgymeriadau a ganfyddir mewn ffigyrau cyn cyfnod yn cael eu cywiro'n ôl weithredol trwy addasu'r balansau agor a symiau cymharol ar gyfer y cyfnod blaenorol.

6. **TALIADAU I REFENIW AM ASEDAU NAD YDYNT YN GYFREDOL**

Rhoddir debyd yn erbyn gwasanaethau, gwasanaethau cefnogol a chyfrifon masnachu yn ôl y symiau a ganlyn i bwrpas cofnodi cost dal asedau sefydlog yn ystod y flwyddyn::-

- Dibrisiant a briodolir i'r asedau a ddefnyddiwyd gan y gwasanaeth perthnasol
- Colledion ailbrisio ac amhariad ar asedau a ddefnyddiwyd gan y gwasanaeth lle nad oes enillion cronnus yn y Cyfrif Ailbrisio Wrth Gefn y mae modd dileu'r colledion yn ei erbyn
- Amorteiddio asedau sefydlog anniriaethol a briodolir i'r gwasanaeth.

Nid oes raid i'r Awdurdod godi'r dreth gyngor i bwrpas cyllido colledion dibrisiant, ailbrisio neu amhariad na rhai amorteiddio. Fodd bynnag rhaid iddo wneud cyfraniad blynyddol o refeniw tuag at y gostyngiad yn ei anghenion benthyca

cyffredinol – cyfraniad sy'n cyfateb i swm a gyfrifir ar sail ddarbodus ac a bennir gan yr awdurdod yn unol â chyfarwyddiadau statudol. Felly yn lle colledion dibrisiant, ailbrisio ac amhariad ac yn lle amorteiddiadau ceir cyfraniad i Falans Cronfa'r Cyngor trwy drafodyn diwygio i'r Cyfrif Diwygio Cyfalaf yn y Datganiad Symudiadau yn y Cronfeydd wrth Gefn ac yn cyfateb i'r gwahaniaeth rhwng y ddau.

7. BUDDIANNAU'R GWEITHWYR

Buddiannau Sy'n Daladwy yn Ystod Cyflogaeth

Y buddiannau tymor byr i'r gweithwyr yw'r rheiny sy'n cael eu talu cyn pen 12 mis i ddiwedd y flwyddyn - buddiannau megis cyflogau wythnosol a misol, gwyliau blynyddol gyda thâl, absenoldeb gwaeledd gyda thâl, taliadau bonws a buddiannau heblaw arian i'r gweithwyr presennol a'r rheiny'n cael eu cydnabod fel treuliau i'r gwasanaethau yn ystod y flwyddyn pryd y rhydd y gweithwyr wasanaeth i'r Awdurdod. Darperir ffigwr cronnus ar gyfer costau hawliadau gwyliau (neu unrhyw fath o absenoldeb, e.e. amser i ffwrdd *mewn lieu*) a enillwyd gan weithwyr a'r rheiny heb eu cymryd cyn diwedd y flwyddyn a hawl ganddynt i'w trosglwyddo i'r flwyddyn ariannol ddilynol. Mae'r ffigwr cronnus yn seiliedig ar y cyfraddau perthnasol i gyflogau wythnosol a misol yn y flwyddyn gyfrifo ddilynol, sef pryd y bydd y cyflogai yn cymryd y budd. Codir y ffigwr cronnus yn erbyn y Swrplws neu Ddiffyg ar y Ddarpariaeth Gwasanaethau, ond wedyn caiff ei wyrdroi trwy'r Datganiad Symudiadau yn y Cronfeydd wrth Gefn fel bod buddiannau gwyliau yn cael eu codi yn erbyn refeniw yn ystod y flwyddyn ariannol y mae'r absenoldeb gwyliau'n digwydd ynddi.

Buddiannau Terfynu

Buddiannau terfynu yw'r symiau sy'n daladwy o ganlyniad i benderfyniad gan yr Awdurdod i ddod â chyflogaeth swyddog i ben cyn y dyddiad ymddeol cyffredin neu benderfyniad swyddog i dderbyn diswyddo gwirfoddol a chodir y rhain ar sail groniadau pan fo'r Awdurdod yn amlwg wedi ymrwymo i derfynu cyflogaeth swyddog neu grŵp o swyddogion neu i wneud cynnig i annog diswyddo gwirfoddol.

Pan fo buddiannau terfynu'n golygu ategu pensiynau mae darpariaethau statudol yn mynnu ar godi o falans Cronfa'r Cyngor y swm sy'n daladwy gan yr Awdurdod i'r gronfa bensiwn neu i'r pensiynwr yn y flwyddyn, nid y swm a glendrir yn ôl y safonau cyfrifeg perthnasol. Yn y Datganiad Symudiadau yn y Cronfeydd wrth Gefn, mae angen clustnodiadau i mewn ac allan o'r Gronfa Bensiwn Wrth Gefn i gael gwared â'r debydau a'r credydau tybiannol ar gyfer buddiannau terfynu wrth ategu pensiynau ac yn eu lle ddarparu debydau am yr arian parod a dalwyd i'r gronfa bensiwn ac i'r pensiynwyr a'r cyfryw symiau'n daladwy ond heb eu talu ar ddiwedd y flwyddyn.

Buddiannau Ôl Gyflogaeth

Mae gweithwyr yr Awdurdod yn aelodau o ddau gynllun pensiwn sydd ar wahân i'w gilydd:

- Cynllun Pensiwn Athrawon, a weinyddir gan Bensiynau Athrawon Capita ar ran yr Adran Addysg (DfE)
- Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol a weinyddir gan Gyngor Gwynedd.
- Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol a weinyddir gan Gyngor Sir y Fflint.

Mae'r cynlluniau'n darparu buddiannau diffiniedig i aelodau (lwmp swm ymddeol a phensiwn), a enillwyd tra oedd gweithwyr yn gweithio i'r Awdurdod.

Fodd bynnag, mae'r trefniadau i gynllun yr athrawon yn golygu na all yr rhwymedigaethau i'r buddiannau hyn gael eu dynodi fel arfer yn benodol i'r Awdurdod. Felly cyfrifir am y cynllun fel petai'n gynllun cyfraniad diffiniedig ac ni chydnabyddir unrhyw rwymedigaeth ar gyfer talu buddiannau i'r dyfodol yn y Fantolen. Codir am gyfraniadau y cyflogwr i Bensiynau Athrawon yn y flwyddyn i'r llinell Gwasanaethau Addysg a Plant yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol

Cedwir cyfrifon i'r Cynllun Llywodraeth Leol fel cynllun buddiannau diffiniedig:

- Mae'r rhwymedigaethau i Gynlluniau Pensiwn Gwynedd a Sir y Fflint a briodolir i'r Awdurdod yn cael eu cynnwys yn y Fantolen yn ôl dull actiwarial gan ddefnyddio'r dull uned ragamcanedig - h.y. asesiad o'r taliadau a wneir yn y dyfodol yng nghyswllt buddiannau ymddeoliad a enillwyd hyd yma gan y gweithwyr, yn seiliedig ar ragdybiaethau yng nghyswllt cyfraddau marwolaeth, cyfraddau trosiant y gweithwyr ayyb. a hefyd ar ragamcanion yng nghyswllt enillion y gweithwyr presennol.

- Rhoddir disgownt yn erbyn y rhwymedigaethau i lawr i'w gwerth yn ôl prisiau cyfredol, gan ddefnyddio cyfradd ddisgownt o 4.5% (4.77% 2011/12) (yn seiliedig ar raddfa dychweliad awgrymiadol ar fondiau corfforaethol o safon uchel (iBoxx)).

- Mae asedau Cronfa Bensiwn Gwynedd a briodolir i'r Cyngor wedi'u cynnwys yn y Fantolen yn ôl eu gwerth teg:-

  - Stociau a ddyfynnir - pris bid presennol
  - Stociau heb eu dyfynnu - amcangyfrif proffesiynol
  - Stociau uned - cyfartaledd cyfraddau'r bidiau a'r cynigion
  - Eiddo - gwerth ar y farchnad

- Mae'r newid yn y rhwymedigaethau pensiwn net yn cael ei ddadansoddi fesul saith rhan:-

  - Costau gwasanaeth cyfredol - cynnydd yn y rhwymedigaethau oherwydd nifer y blynyddoedd o wasanaeth a enillwyd eleni - wedi ei glustnodi i Ddatganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr y gwasanaethau y mae'r gweithwyr yn gweithio iddynt.

  - Costau gwasanaeth y gorffennol - y cynnydd yn y rhwymedigaethau oherwydd penderfyniadau a wnaed eleni ac effaith y rheiny yn ymwneud â nifer y blynyddoedd o wasanaeth a enillwyd ym mlynyddoedd y gorffennol - debyd i Swrplws neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel rhan o'r Costau na Ddosberthir.

  - Costau llog - y cynnydd disgwyliedig yng ngwerth presennol y rhwymedigaethau yn ystod y flwyddyn wrth i'r rheiny symud blwyddyn yn nes i gael eu talu - debyd i'r llinell Cyllido ac Incwm Buddsoddi a Gwariant yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

  - Dychweliad a ddisgwylir ar asedau - y dychweliad buddsoddol blynyddol ar asedau'r gronfa a briodolir i'r Cyngor, yn seiliedig ar

gyfartaledd o'r dychweliad disgwyliedig yn y tymor hir - credyd i'r llinell Cyllido ac Incwm Buddsoddi a Gwariant yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

- Enillion neu golledion ar setliadau a chwtogiadau - o ganlyniad i gamau a gymerir i ryddhau'r Awdurdod o rwymedigaethau neu ddigwyddiadau sy'n gostwng gwasanaeth disgwyliedig y dyfodol neu'r buddiannau cronnus i weithwyr – debyd neu gredyd i'r Swrplws neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel rhan o'r Costau na Ddosberthir.

- Enillion a cholledion actiwarial - newidiadau yn y rhwymedigaethau pensiwn net sy'n codi am nad yw'r digwyddiadau yn cyfateb i'r rhagdybiaethau yn y prisiad actiwariol diwethaf neu oherwydd bod yr actiwarïau wedi diweddaru eu rhagdybiaethau - debyd i'r Gronfa Bensiwn Wrth Gefn.

- Cyfraniadau a dalwyd i Gronfa Bensiwn Gwynedd a Sir y Fflint - arian parod a dalwyd i mewn fel cyfraniadau'r cyflogwr i'r gronfa bensiwn fel setliad o rwymedigaethau; heb ei gyfrif fel traul.

Yng nghyswllt buddiannau ymddeoliad, mae darpariaethau statudol yn ei gwneud yn ofynnol i godi'r swm sy'n daladwy gan yr Awdurdod i'r gronfa bensiwn neu'n uniongyrchol i bensiynwyr yn y flwyddyn ar falans Cronfa'r Cyngor, ac nid y swm a gyfrifwyd yn unol â'r safonau cyfrifeg cysylltiedig. Yn y Datganiad Symudiadau yn y Cronfeydd wrth Gefn, golyga hyn fod cyllid yn mynd i'r Gronfa Bensiwn Wrth Gefn ac o'r Gronfa, er mwyn dileu'r debydau a'r credydau tybiannol ar gyfer buddiannau ymddeoliad a chael yn eu lle ddebydau ar gyfer yr arian parod a dalwyd i'r gronfa bensiwn neu bensiynwyr ac unrhyw symiau o'r fath a oedd yn daladwy ond na thalwyd cyn diwedd y flwyddyn. Mae'r balans negyddol sy'n codi o'r Gronfa Bensiwn Wrth Gefn felly'n mesur yr effaith fuddiol i Gronfa'r Cyngor o'r angen i roi cyfrif am fuddiannau ymddeol ar sail llif arian yn hytrach na buddiannau a enillwyd gan weithwyr.

Buddiannau Dewisol

Yn ogystal mae gan yr Awdurdod rai pwerau i dalu buddiannau ymddeoliad dewisol pan fo gweithwyr yn ymddeol yn gynnar. Mae unrhyw rwymedigaethau y tybir eu bod am godi yn sgil rhoi dyfarniad i unrhyw aelod o'r staff (gan gynnwys athrawon) yn cronni yn ystod blwyddyn y penderfyniad a gwneir cyfrif amdanynt gan ddefnyddio'r un polisïau â'r rheiny a ddefnyddir yng nghyswllt Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol.

8. DIGWYDDIADAU AR ÔL DYDDIAD Y FANTOLEN

Digwyddiadau ar ôl Dyddiad y Fantolen yw'r digwyddiadau hynny, rhai ffafriol ac anffafriol, sy'n digwydd rhwng diwedd y cyfnod adrodd a'r dyddiad pan fo'r Datganiad Cyfrifon wedi ei awdurdodi i'w gyhoeddi. Gellir dynodi dau fath o ddigwyddiad:

- Y rheiny sy'n rhoi tystiolaeth o'r amodau oedd yn bodoli ar ddiwedd y cyfnod adrodd – mae'r Datganiad Cyfrifon yn cael ei addasu i adlewyrchu'r fath ddigwyddiadau.

- Y rheiny sy'n arwydd o amodau a gododd ar ôl y cyfnod adrodd – nid yw'r Datganiad Cyfrifon yn cael ei addasu i adlewyrchu'r fath ddigwyddiadau, ond pan

fo categori o ddigwyddiadau yn cael effaith berthnasol, gwneir datgeliad yn y nodiadau ar natur y digwyddiadau a'u heffaith ariannol ddisgwyliedig.

Nid adlewyrchir digwyddiadau sy'n cymryd lle ar ôl dyddiad awdurdodi (26/9/2013 2012/13) i gyhoeddi yn y Datganiad Cyfrifon.

9. OFFERYNNAU ARIANNOL

Rhwymedigaethau ariannol

Mae rhwymedigaeth ariannol yn cael ei chydnabod yn y Fantolen pan fo'r Awdurdod yn dod yn barti i ddarpariaethau contract offeryn ariannol a chânt eu mesur, yn y lle cyntaf, yn ôl gwerth teg a chânt eu cludo ar eu cost amorteiddiedig. Mae'r treuliau blynyddol yn y llinell Cyllido ac Incwm Buddsoddiad a Gwariant yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yng nghyswllt y llog taladwy yn seiliedig ar swm yr rhwymedigaeth a gludir, wedi ei luosogi gan y gyfradd log mewn grym ar y pryd i'r offeryn. Y gyfradd a ddefnyddir yw honno sy'n rhoddi disgownt cysáct ar y taliadau arian parod yn y dyfodol dros oes yr offeryn yn ôl y swm a gafodd ei gydnabod iddo yn y lle cyntaf.

Yn achos y rhan fwyaf o fenthyciadau'r Awdurdod, golyga hyn mai'r swm sydd yn y Fantolen yw'r swm gwreiddiol sydd ar ôl i'w dalu (plws llog cronnus); a'r llog a godwyd ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yw'r swm sy'n daladwy am y flwyddyn yn ôl y cytundeb benthyca.

Mae'r enillion neu'r colledion wrth ail-brynu neu wrth setlo'r benthyciad yn gynnar yn cael eu rhoddi mewn credyd neu mewn debyd yn y llinell Cyllido ac Incwm Buddsoddiad a Gwariant yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn y flwyddyn neu ail-brynu/setlo. Fodd bynnag, pan fo ail-brynu yn digwydd fel rhan o ailstrwythuro'r portffolio benthyca yng nghyswllt diwygio neu ffeirio'r offerynnau presennol, yna mae'r premiwm neu'r disgownt yn cael ei dynnu neu ei ychwanegu ar gost amorteiddiedig y benthyciad newydd neu'r un diwygiedig a'r cofnod yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn cael ei daenu dros oes y benthyciad trwy wneud diwygiad i'r gyfradd log weithredol.

Pan fo premiwm neu ddisgownt wedi ei godi ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, mae rheoliadau yn caniatáu taenu, dros flynyddoedd y dyfodol, unrhyw effaith ar Falans Cronfa'r Cyngor. Polisi'r Awdurdod yw taenu'r enillion neu'r colledion dros weddill tymor y benthyciad yr oedd y premiwm yn cael ei dalu drosto neu pryd yr oedd y disgownt yn cael ei dderbyn pan ad-dalwyd. Mae cysoni symiau a godir ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr gyda'r taliad net o Falans Cronfa'r Cyngor yn cael ei reoli trwy drosglwyddo i neu o'r Cyfrif Diwygio Offerynnau Ariannol yn y Datganiad Symudiadau yn y Cronfeydd wrth Gefn.

Asedau Ariannol

Mae dau ddosbarth o asedau ariannol:

- Benthyciadau a symiau sy'n dderbyniadwy - asedau gyda thaliadau sefydlog neu gellir eu pennu, ond nad ydynt yn cael eu dyfynnu mewn marchnad weithredol.
- Asedau ar gael i'w gwerthu – asedau gyda phris y farchnad a ddyfynnwyd a/neu heb daliadau sefydlog neu gellir eu pennu.

Benthyciadau a Symiau sy'n Dderbyniadwy

Cydnabyddir benthyciadau a symiau sy'n dderbyniadwy posib ar y Fantolen pan fo'r Awdurdod yn dod yn rhan o ddarpariaethau cytundebol offeryn ariannol ac ar y cychwyn maent yn cael eu mesur ar werth teg. Wedi hynny cânt eu mesur yn ôl y gost amorteiddiedig. Mae'r credydau blynyddol i'r llinell Cyllido ac Incwm Buddsoddiad a Gwariant yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar gyfer llog a dderbynnir yn seiliedig ar swm cludadwy ased wedi ei luosi gan y raddfa log berthnasol i'r offeryn. Yn achos y rhan fwyaf o'r benthyciadau a drefnwyd gan yr Awdurdod, mae hyn yn golygu mai'r swm a gyflwynwyd yn y Fantolen yw'r swm gwreiddiol sydd heb ei glirio ac yn dderbyniadwy (ynghyd â llog sydd wedi cronni) a'r llog a roddwyd mewn credyd yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yw'r swm a geir yn y flwyddyn yn ôl cytundeb y benthyciad.

Fodd bynnag, mae'r Awdurdod wedi gwneud nifer o fenthyciadau i sefydliadau chwaraeon a gwirfoddol ar raddfeydd is na'r farchnad (benthyciadau meddal). Pan y gwneir benthyciadau meddal, cofnodir colled yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (wedi ei ddebydu i'r gwasanaeth priodol) ar gyfer gwerth presennol y llog a gollir dros oes yr offeryn, gan arwain at gost amorteiddiedig is na'r prifswm sydd dros ben. Credydir llog i'r llinell Incwm a Gwariant Cyllido a Gwariant yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar raddfa effeithiol ychydig yn uwch na'r raddfa a dderbynnir gan sefydliadau gwirfoddol, gyda'r gwahaniaeth yn arwain at gynyddu cost amorteiddiedig y benthyciad yn y Fantolen. Mae darpariaethau statudol yn ei gwneud yn ofynnol i effaith benthyciadau meddal ar Falans Cronfa'r Cyngor yw'r llog sy'n dderbyniadwy ar gyfer y flwyddyn ariannol – rheolir cysoniad y symiau a ddebydir ac a gredydir i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr i'r enilliad net sydd ei angen yn erbyn Balans Cronfa'r Cyngor gan drosglwyddiad i neu o'r Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol yn Datganiad Symudiad yn y Cronfeydd Wrth Gefn.

Pan fo asedau yn cael eu nodi fel rhai sy'n destun amhariad a hynny oherwydd y tebygrwydd, yn seiliedig ar beth a ddigwyddodd yn y gorffennol, na fydd taliadau dyledus dan y contract yn cael eu cyflwyno, yna rhoddir gostyngiad yn erbyn yr ased a chodi am hynny ar y gwasanaeth perthnasol (ar gyfer symiau sy'n dderbyniadwy sy'n benodol i'r gwasanaeth hwnnw) neu ar y llinell Cyllido ac Incwm Buddsoddiad a Gwariant yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr mewn graddfa llog.

Bydd unrhyw enillion neu unrhyw golledion sy'n codi oherwydd dadgydnabod yr ased yn cael eu rhoddi mewn credyd/debyd i'r llinell Cyllido ac Incwm Buddsoddiad a Gwariant yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Asedau Sydd Ar Gael i'w Gwerthu

Cydnabyddir asedau sydd ar gael i'w gwerthu ar y Fantolen pan fo'r Awdurdod yn dod yn rhan o ddarpariaethau cytundebol offeryn ariannol ac ar y cychwyn maent yn cael eu mesur a'u cludo ar werth teg. Pan fo gan ased daliadau sefydlog neu rai y mae modd eu pennu, mae'r credydau blynyddol i'r llinell Cyllido ac Incwm Buddsoddiad a Gwariant yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar gyfer llog a dderbynnir yn seiliedig ar gost amorteiddiedig yr ased wedi ei luosi gan y raddfa log berthnasol i'r offeryn. Ble nad oes unrhyw daliadau sefydlog na rhai y mae modd eu pennu, mae incwm (ee difidendau) yn cael ei gredydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr pan ddaw'n dderbyniadwy gan yr Awdurdod.

Cedwir yr asedau yn y Fantolen yn ôl eu gwerth teg. Mae'r gwerthoedd yn seiliedig ar yr egwyddorion a ganlyn:

- Offerynnau gyda phrisiau a nodir ar y farchnad - pris y farchnad.
- Offerynnau eraill gyda thaliadau penodol neu rai y mae modd eu pennu – dadansoddiad o'r llif arian ar ôl disgownt.
- Cyfrannau ecwiti heb brisiau wedi eu nodi ar y farchnad - asesiad annibynnol o werth y cwmni.

I gydnabod unrhyw newidiadau yn y gwerth teg, rhoddir cofnod yn y Gronfa Wrth Gefn ar Gael i'w Gwerthu a bydd cydnabyddiaeth i'r enillion/colledion yn y Swrplws neu Ddiffyg ar Ailbrisiant Asedau Ariannol Ar Gael I'w Gwerthu. Y mae eithriad pan fo colledion amhariad yn digwydd - rhoddir y rhain mewn debyd yn y llinell Cyllido ac Incwm Buddsoddiad a Gwariant yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, ynghyd ag unrhyw golledion/enillion net i'r ased a gronnwyd i'r ased yn y Gronfa Wrth Gefn Ar Gael I'w Gwerthu.

Pan nodir fod asedau yn wynebu amhariad oherwydd y tebygrwydd, yn seiliedig ar ddigwyddiad yn y gorffennol, na fydd y taliadau dyledus dan y contract yn cael eu cyflwyno (taliadau sefydlog neu rai y mae modd eu pennu),neu pan fo gwerth teg yn gostwng o dan y gost, nodir gostyngiad i'r ased a chodir am hynny yn y llinell Cyllido ac Incwm Buddsoddiad yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Os oes gan yr ased daliadau sefydlog neu rai y mae modd eu pennu, mesurir y golled amhariad fel y gwahaniaeth rhwng y swm cludadwy a gwerth presennol llif arian diwygiedig y dyfodol gyda disgownt yn seiliedig ar log gweithredol yr ased gwreiddiol. Fel arall, mesurir y golled amhariad fel unrhyw ddiffyg gwerth teg yn erbyn costau caffael yr offeryn (net o unrhyw ad-daliad swm gwreiddiol ac amorteiddiad).

Bydd unrhyw enillion neu golledion sy'n digwydd yn sgil dadgydnabod yr ased yn cael eu gosod mewn credyd/debyd i'r llinell Cyllido ac Incwm Buddsoddiad a Gwariant yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ynghyd ag unrhyw enillion/colledion cronnus a gafodd eu cydnabod cyn hynny yn y Gronfa Wrth Gefn ar gael i'w Gwerthu.

Os nad oes modd mesur y gwerth teg mewn ffordd ddibynadwy, mae'r offeryn yn cael ei gludo yn ôl cost (llai unrhyw golledion amhariad).

10. TROSI ARIAN TRAMOR

Pan fo'r Awdurdod wedi gwneud trafodion mewn arian tramor, mae'r trafodyn yn cael ei drosi i sterling ar y raddfa gyfnewid sy'n berthnasol ar i diwrnod y gwnaethpwyd y trafodyn. Pan fo symiau mewn arian tramor dros ben ar ddiwedd y flwyddyn ariannol, maent yn cael eu trosi i sterling.

11. GRANTIAU LLYWODRAETH A CHYFRANIADAU ERAILL

P'un a ydynt yn cael eu talu i'r cyfrif, trwy randaliadau neu fel ôl-ddyledion, cydnabyddir grantiau llywodraeth a chyfraniadau a rhoddion trydydd parti fel rhai sy'n ddyledus i'r Awdurdod pan fo sicrwydd rhesymol:

- Y bydd yr Awdurdod yn cydymffurfio â'r amodau sydd ynghlwm â'r taliadau, ac
- Y derbynnir y grantiau neu gyfraniadau.

Nid yw'r symiau a nodwyd fel rhai sy'n ddyledus i'r Cyngor yn cael eu rhoi mewn credyd yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr hyd nes bydd yr amodau sydd ynghlwm wrth y grant neu'r cyfraniad wedi eu bodloni. Mae'r amodau'n nodi bod rhaid i'r buddiannau economaidd yn y dyfodol neu i'r gwasanaeth posib sydd wedi'i ymgorffori yn yr ased a brynwyd gyda'r arian grant neu gyda'r cyfraniadau

gael eu defnyddio gan y derbynnydd fel a nodwyd, neu bydd raid dychwelyd i'r trosglwyddydd y buddiannau economaidd yn y dyfodol neu'r gwasanaeth posib.

Mae'r arian a roddwyd fel grantiau a chyfraniadau lle na chafodd yr amodau eu bodloni yn cael eu cludo ymlaen yn y Fantolen fel credydwyr. Pan fo'r amodau'n cael eu bodloni mae'r grant neu'r cyfraniad yn cael ei roddi mewn credyd yn y llinell gwasanaeth priodol (grantiau refeniw a chyfraniadau a briodolwyd) neu Dreth ac Incwm Grant Amhenodol (grantiau refeniw heb eu hamgáu a'r holl grantiau cyfalaf) yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Pan fo'r grantiau cyfalaf yn cael eu credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, maent yn cael eu gwyrdroi allan o Falans y Gronfa Gyffredinol yn y Datganiad Symudiadau mewn Cronfeydd wrth gefn. Pan fo grant heb ei ddefnyddio eto i gyllido gwariant cyfalaf, mae'n cael ei bostio i'r Grantiau Cyfalaf Wrth Gefn – y rhai na chafodd eu defnyddio. Pan fo wedi'i ddefnyddio mae'n cael ei bostio i'r Cyfrif Addasiad Cyfalaf. Mae'r symiau yn y Grantiau Cyfalaf Wrth Gefn na chawsant eu defnyddio yn cael eu trosglwyddo i'r Cyfrif Addasiad Cyfalaf unwaith y cânt eu defnyddio i gyllido gwariant cyfalaf..

12. ASEDAU ANNIRIAETHOL

Mae gwariannau ar asedau nad ydynt yn rhai ariannol ac sydd heb ffurf ffisegol ond sy'n cael eu rheoli gan yr Awdurdod oherwydd digwyddiadau yn y gorffennol (e.e. trwyddedau meddalwedd) yn cael eu cyfalafu pan y tybir y bydd buddiannau economaidd yn y dyfodol neu wasanaeth posib yn llifo o'r ased anniriaethol i'r Awdurdod.

Mae asedau a gynhyrchir yn fewnol yn cael eu cyfalafu pan fo modd dangos bod y prosiect yn dechnegol-ymarferol ac y bwriedir ei gwblhau (gydag adnoddau digonol ar gael) ac y bydd yr Awdurdod yn medru cynhyrchu buddiannau economaidd yn y dyfodol neu'n medru darparu gwasanaeth posib trwy werthu'r ased nei ei ddefnyddio. Mae gwariant yn cael ei gyfalafu pan fo modd ei fesur gyda sicrwydd fel un a briodolir i'r ased a phan fo'n cael ei gyfyngu i'r gwariant hwnnw a ddigwyddo yn ystod y cyfnod datblygu (nid oes modd cyfalafu gwariant ymchwil).

Nid yw gwariant ar ddatblygu gwefannau'n cael ei gyfalafu pan fo'r wefan yn cael ei defnyddio'n llwyr neu'n bennaf i hyrwyddo neu i hysbysebu nwyddau'r Awdurdod neu ei wasanaethau.

Ar y cychwyn cyntaf mesurir asedau anniriaethol yn ôl y gost. Nid yw'r symiau'n cael eu hailbrisio hyd oni fydd modd pennu gwerth yr asedion y mae'r Awdurdod yn eu dal trwy droi at y farchnad weithredol. Yn ymarferol, nid oes yr un o'r asedau anniriaethol y mae'r Awdurdod yn eu dal yn bodloni'r maen prawf hwn ac felly cânt eu cludo yn ôl y gost amorteiddiedig. Mae swm dibrisiannol ased anniriaethol yn cael ei amorteiddio dros ei oes ddefnyddiol i linell(au) y gwasanaeth perthnasol y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Rhoddir prawf amhariad ar ased pryd bynnag y ceir arwydd bod amhariad ar yr ased – mae unrhyw golledion a ganfyddir yn cael eu nodi yn erbyn y llinell(-au) i'r gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Bydd unrhyw enillion neu golledion wrth gael gwared ag ased anniriaethol neu wrth roi'r gorau iddo yn cael ei drosglwyddo i'r Llinell Gwariant Gweithredol arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Pan fo gwariant ar asedau anniriaethol yn gymwys i'w ystyried fel gwariant cyfalaf i ddibenion statudol, amorteiddio, colledion amhariad neu wrth gael gwared â'r asedion ni chaniateir i enillion a cholledion gael effaith ar Falans Cronfa'r Cyngor. Felly mae'r enillion a'r colledion yn cael eu gwyrdroi allan o Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad Symudiadau yn y Cronfeydd wrth Gefn a'u symud i'r Cyfrif Diwygio Cyfalaf ac (yn achos arian gwerthiant uwch na £10,000) i'r Gronfa Wrth Gefn Derbynion Cyfalaf.

13. RHESTRAU STOC A CHONTRACTAU TYMOR HIR

Cynhwysir rhestrau stoc yn y Fantolen yn ôl y gost neu'n ôl y gwerth gwerthu, pa un bynnag o'r ddau sydd isaf. Rhoddir cyfrif am gontractau tymor hir trwy godi ar y Swrplws neu ar y Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau yn seiliedig ar werth y gwaith neu'r gwasanaeth a dderbynnir dan y contract yn ystod y flwyddyn ariannol.

14. EIDDO BUDDSODDIAD

Eiddo buddsoddiad yw eiddo a ddefnyddir yn unswydd i ennill rhent a/neu ar gyfer cynnydd cyfalaf. Nid yw'r diffiniad yn cael ei fodloni os yw'r eiddo'n cael ei ddefnyddio mewn unrhyw ffordd i hwyluso darparu gwasanaethau neu i gynhyrchu nwyddau neu pan fo'n cael ei ddal i'w werthu.

Mae eiddo buddsoddiad yn cael ei fesur yn ôl cost yn y lle cyntaf ac wedyn yn ôl gwerth teg, gan ddibynnu am faint y gellid cyfnewid yr ased rhwng partïon gwybodus hyd braich. Nid yw eiddo'n cael ei ddibrisio, yn hytrach caiff ei ailbrisio'n flynyddol yn ôl amgylchiadau'r farchnad ar ddyddiad y Fantolen (diwedd y flwyddyn). Mae enillion a cholledion adeg ailbrisio'n cael eu symud i'r llinell Cyllido ac Incwm Buddsoddiad a Gwariant yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Yr un driniaeth yn union a roddir i enillion a cholledion wrth gael gwared ohonynt.

Mae rhent a dderbynnir am eiddo buddsoddiad yn cael ei roi mewn credyd yn y llinell Cyllido ac Incwm Buddsoddiad ac yn peri cynnydd ym Malans Cronfa'r Cyngor. Fodd bynnag, ni chaniateir i enillion a cholledion ailbrisio a gwerthu, dan drefniadau statudol, gael effaith ar Falans Cronfa'r Cyngor. Felly mae'r enillion a'r colledion yn cael eu gwyrdroi allan o Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad Symudiadau yn y Cronfeydd wrth Gefn a'u symud i'r Cyfrif Diwygio Cyfalaf ac (yn achos arian gwerthiant uwch na £10,000) i'r Gronfa Wrth Gefn Derbynion Cyfalaf

15. GWEITHREDIADAU A REOLIR AR Y CYD AC ASEDAU A REOLIR AR Y CYD

Y gweithrediadau a reolir ar y cyd yw'r gwaith hwnnw a wna'r Awdurdod ynghyd â mentrau eraill pan fo defnydd yn cael ei wneud o asedion ac o adnoddau'r mentrwyr yn hytrach na sefydlu endid ar wahân. Mae'r Awdurdod yn cydnabod ar ei Fantolen yr asedau y mae'n eu rheoli a'r rhwymedigaethau a wyneba ac mae'n rhoi fel credyd neu ddebyd, yn ei Ddatganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, y gwariant hwnnw'r â iddo a'r gyfran o incwm a enilla yn sgil y gwaith.

Asedau a reolir ar y cyd yw eitemau eiddo, offer a chyfarpar sydd yn cael eu cydreoli gan yr Awdurdod a mentrwyr eraill a phan fo'r asedau'n cael eu defnyddio i sicrhau buddiannau i'r mentrwyr. Nid yw'r gydfenter yn galw am sefydlu endid ar wahân. Mae'r Awdurdod yn cadw cyfrif am ei gyfran ei hun yn unig o'r asedau a reolir ar y cyd, am y rhwymedigaethau a'r treuliau'r â iddynt ar ei ran ei hun neu ar y cyd ag eraill yng nghyswllt ei fuddiannau yn y gydfenter a'r incwm a ddaw iddo o'r fenter.

16. PRYDLESAU

Mae prydlesau'n cael eu categoreiddio fel prydlesau ariannol pan fo telerau'r brydles yn trosglwyddo, i bob pwrpas, o'r prydleswr i'r prydlesai yr holl risgiau a'r holl fendithion sydd ynghlwm wrth fod yn berchennog yr eiddo, yr offer a'r cyfarpar. Categoreiddir yr holl brydlesau eraill fel Prydlesau Gweithredol.

Pan fo prydles yn cynnwys tir ac adeiladau, mae'r tir a'r adeiladau'n cael eu hystyried ar wahân i bwrpas categoreiddio.

Pan fo trefniadau heb statws cyfreithiol prydles, ond er hynny'n trosglwyddo hawl i ddefnyddio ased yn gyfnewid am daliad, yna mae cyfrif amdanynt dan y polisi hwn pan fo cyflawni'r trefniant yn dibynnu ar ddefnyddio asedau penodol.

Yr Awdurdod fel Daliwr Prydles

Prydlesau Ariannol

Mae eiddo, offer a chyfarpar sy'n cael eu dal dan brydlesau ariannol yn cael eu cydnabod ar y Fantolen ar gychwyn y brydles yn ôl gwerth teg a fesurir adeg sefydlu'r brydles (neu yn ôl gwerth presennol y taliadau prydles lleiaf bosib, pa un bynnag o'r ddau sydd isaf). Gyda'r ased a gydnabyddir mae cyfrifoldeb cyfatebol i dalu i'r prydlesydd. Mae costau uniongyrchol cychwynnol yr Awdurdod yn cael eu hychwanegu at y swm y mae'r ased yn ei gludo. Defnyddir y taliadau a wneir adeg gwneud prydles i nodi'r rhwymedigaeth sydd ynghlwm wrth y brydles. Codir am rent dilynol fel treuliau yn y cyfnodau hynny pryd y digwyddant.

Rhennir y taliadau prydles rhwng:-

- Tâl am brynu budd yn yr eiddo, offer a chyfarpar - defnyddir hwn i nodi i lawr beth yw rhwymedigaeth y brydles, a

- Tâl ariannol (mewn debyd yn y llinell Cyllido ac Incwm Buddsoddiad a Gwariant yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr).

Cedwir cyfrif am Eiddo, Offer a Chyfarpar a gydnabyddir dan brydlesau ariannol trwy ddefnyddio'r polisïau hynny a ddefnyddir yn gyffredin yng nghyswllt asedau o'r fath, yn amodol ar godi am ddibrisiant dros gyfnod y brydles os ydyw'r cyfnod hwnnw'n fyrrach na'r amcangyfrif i oes ddefnyddiol yr ased (pan fo perchnogaeth yr ased ddim yn trosglwyddo i'r Awdurdod ar ddiwedd cyfnod y brydles).

Nid yw'n ofynnol ar i'r Awdurdod godi Treth Gyngor i gynnwys dibrisiant neu ailbrisiant a cholledion amhariad sy'n deillio o asedau a brydleswyd. Yn hytrach, gwneir cyfraniad blynyddol gochelgar o gronfeydd refeniw tuag at y buddsoddiad cyfalaf tybiedig yn unol â gofynion statudol. Felly mae cyfraniad refeniw ym Malans Cronfa'r Cyngor yn cymryd lle dibrisiant ac ailbrisio a cholledion, trwy addasu trafodyn gyda'r Cyfrif Addasiad Cyfalaf yn y Datganiad Symudiadau yn y Cronfeydd wrth Gefn am y gwahaniaeth rhwng y ddau.

Prydlesau Gweithredol

Mae rhenti a delir dan brydlesau gweithredol yn cael eu codi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel traul i'r gwasanaethau sy'n cael y budd o eiddo, offer a chyfarpar prydles. Codir y taliadau ar sail llinell-syth dros oes y brydles, hyd yn oed os nad yw hyn yn cyd-fynd â'r patrwm taliadau (e.e. mae cyfnod di-rent ar gychwyn y brydles).

Yr Awdurdod fel Prydleswr

Prydlesau Ariannol

Pan fo'r Awdurdod yn rhoi prydles ariannol dros eiddo neu eitem o offer neu gyfarpar, dilëir yr ased perthnasol o'r Fantolen fel gwarediad. Ar gychwyn y brydles, mae swm cludadwy'r ased yn y Fantolen (p'un a yw'n Eiddo, Offer a Chyfarpar neu Ased sy'n Cael ei Dal i'w Gwerthu) yn cael ei ddileu i'r llinell Gwariant Gweithredol Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel rhan o'r enilliad neu golled ar waredlad. Mae enilliad, sy'n cynrychioli buddsoddiad net yr Awdurdod yn y

brydles, yn cael ei gredydu i'r un llinell yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr hefyd fel rhan o'r enilliad neu golled ar warediad (h.y. ei ddebydu yn erbyn gwerth cludadwy'r ased adeg ei waredu), yn cydweddu gydag ased prydles (dyledwr tymor hir) yn y Fantolen.

Dyrennir prydlesau rhent rhwng:

- Taliad am gaffael y budd yn yr eiddo – defnyddir i ysgrifennu i lawr y dyledwr prydles (ynghyd ag unrhyw bremiwm a dderbyniwyd), ac

- Incwm ariannol (credydir i'r llinell Cyllido ac Incwm Buddsoddiad a Gwariant yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr).

Ni chaniateir yn ôl statud i'r enilliad a gredydir i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar warediad gynyddu Balans Cronfa'r Cyngor ac mae'n ofynnol iddo gael ei drin fel derbyniad cyfalaf. Pan fo premiwm wedi ei dderbyn, mae hwn yn cael ei bostio allan o Falans Cronfa'r Cyngor i'r Gronfa Derbyniadwyon Cyfalaf Wrth Gefn yn y Datganiad Symudiadau yn y Cronfeydd wrth Gefn. Pan fo'r swm sy'n ddyledus yng nghyswllt yr ased prydles i'w setlo trwy dalu rhenti ym mlynyddoedd ariannol y dyfodol, mae hwn yn cael ei bostio allan o Falans Cronfa'r Cyngor i'r Gronfa Derbyniadwyon Cyfalaf Wrth Gefn Gohiriedig yn y Datganiad Symudiadau yn y Cronfeydd wrth Gefn. Pan dderbynnir rhenti yn y dyfodol, defnyddir yr elfen derbyniad cyfalaf ar gyfer gwaredu'r ased i ysgrifennu i lawr y dyledwr prydles. Ar y pwynt hwn, mae'r derbyniadwyon cyfalaf gohiriedig yn cael eu trosglwyddo i'r Gronfa Derbyniadwyon Cyfalaf Wrth Gefn.

Nid yw gwerth a ddilëir o warediadau'n cael ei godi ar y dreth gyngor, gan y darperir yn llawn ar gyfer cost asedau sefydlog dan drefniadau ar wahân ar gyfer cyllido cyfalaf. Felly mae'r symiau hyn yn cael eu priodoli i'r Cyfrif Addasiad Cyfalaf o Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad Symudiadau yn y Cronfeydd wrth Gefn.

Prydlesau Gweithredol

Pan fo'r Awdurdod yn rhoi prydles weithredol dros eiddo neu eitem o eiddo neu gyfarpar, cedwir yr ased yn y Fantolen. Mae Incwm Rhent yn cael ei gredydu i'r llinell Gwariant Gweithredol Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Gwneir credydau ar sail llinell-syth dros oes y brydles, hyd yn oed os nad yw hyn yn cyd-fynd â'r patrwm taliadau (e.e. telir premiwm ar gychwyn y brydles). Mae costau uniongyrchol cychwynnol yr eir iddynt wrth negodi a threfnu prydles yn cael eu hychwanegu at swm cludadwy'r ased perthnasol a'u codi fel traul dros oes y brydles ar yr un sail ag incwm rhent.

17. GORBENION A GWASANAETHAU CEFNOGOL

Mae costau gorbenion a gwasanaethau cefnogol yn cael eu codi ar y rheiny sy'n cael y budd o'r cyflenwad neu o'r gwasanaeth yn unol ag egwyddorion costio Cod Ymarfer Adroddiadau Gwasanaeth 2012/13 (SeRCOP). Defnyddir yr egwyddor costio amsugno llwyr - cost lawn y gorbenion a gwasanaethau cefnogol yn cael eu rhannu rhwng defnyddwyr yn ôl cyfran y buddiannau a gafwyd, ac eithrio:-

- Craidd Corfforaethol a Democrataidd – costau'n gysylltiedig â statws yr Awdurdod fel sefydliad aml swyddogaethol, democrataidd.

- Costau heb eu Dosbarthu - costau buddiannau disgresiwn a roddir i weithwyr sy'n ymddeol yn gynnar a cholledion amhariad a godir ar yr Asedau sy'n Cael eu Dal i'w Gwerthu.

Diffinnir y ddau gategori hyn yn SeRCOP a chyfrifir amdanynt o dan benawdau ar wahân yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, fel rhan o Wariant ar Wasanaethau.

Mae sail y dosbarthiad y costau hyn yn amrywio'n ôl natur y taliad a godir:-

Gwasanaethau Cefnogol		**Sail y Taliad a Godir**
Cyllid	- Cyfrifeg - Cyflogres - Taliadau credydwyr - Archwilio - Debydwyr - Arianwyr - Gweinyddu - Rheoli	Amser Slipiau cyflog a gynhyrchir Nifer yr anfonebau a delir Diwrnodiau archwilio Nifer yr anfonebau a anfonir Nifer y trafodion y ceir derbynneb amdanynt Amser Amser
Cyfreithiol		Amser
Adnoddau Dynol		Amser a staff a gyflogwyd
Technoleg Gwybodaeth		Dyraniad, Amser ac offer a ddefnyddir
Gwasanaethau Rheoli Eiddo ac Asedau		Sail Ffi (Cynlluniau Cyfalaf) ac Arwynebedd Llawr i lety swyddfa

18. EIDDO, OFFER A CHYFARPAR

Dosberthir asedau sydd â sylwedd ffisegol ac sy'n cael eu dal i'w defnyddio i gynhyrchu neu gyflenwi nwyddau neu wasanaethau, i'w rhentu i eraill, neu i bwrpasau gweinyddol ac y disgwylir iddynt gael eu defnyddio yn ystod mwy nag un flwyddyn ariannol fel Eiddo, Offer a Chyfarpar.

Cydnabyddiaeth

Mae gwariant ar gaffael, creu neu wella Eiddo, Offer a Chyfarpar yn cael ei gyfalafu ar sail gronnus, cyn belled â'i fod yn bosib y bydd y buddiannau economaidd y dyfodol neu botensial gwasanaeth sy'n gysylltiedig â nhw'n llifo i'r Awdurdod ac y gellir mesur cost yr eitem yn ddibynadwy. Mae gwariant sy'n cynnal ond nad yw'n ychwanegu at botensial ased i gyflenwi buddiannau economaidd neu botensial gwasanaeth yn y dyfodol (h.y. trwsio a chynnal a chadw) yn cael ei godi fel traul fel y mae'n digwydd

Mesur

Caiff asedau eu mesur yn y lle cyntaf ar gost, yn cynnwys:-

- Y pris prynu
- Unrhyw gostau a briodolir i ddod ag ased i'r lleoliad a'r cyflwr sy'n angenrheidiol i bwrpas ei weithredu yn y dull a fwriadwyd gan reolwyr
- Amcangyfrif cychwynnol o gostau datgymalu a symud yr eitem ac adfer y safle y mae'r eitem arno.

Nid yw'r Awdurdod yn cyfalafu costau benthyca a geir tra bo asedau'n cael eu hadeiladu.

Tybir bod cost asedau a gaffaelir heblaw drwy bryniant yn gost gwerth teg, ac eithrio pan nad oes sylwedd masnachol i'r caffaeliad (h.y. ni fydd yn arwain at amrywiad yn llif arian yr Awdurdod). Yn yr achos olaf, pan y caffaelir ased drwy gyfnewid, cost y caffaeliad yw swm cario'r ased a roddir i fyny gan yr Awdurdod.

Mae asedau a roddir yn asedau a drosglwyddwyd i'r Cyngor ar werth dim neu ar lai na'r gwerth teg ac i ddechrau mesurir yr asedau a roddir yn ôl eu gwerth teg. Mae'r gwahaniaeth rhwng gwerth teg ac unrhyw ystyriaeth a delir yn cael ei roddi mewn credyd yn y llinell Treth ac Incwm Grant Amhenodol y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, oni bai bod y rhodd wedi ei rhoi gydag amod. Hyd nes y bydd yr amodau'n cael eu boddhau, bydd yr enilliad yn cael ei ddal yn y Cyfrif Asedau a Roddwyd. Pan fo enillion yn cael eu credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, maent yn cael eu gwyrdroi allan o Falans Cronfa'r Cyngor i'r Cyfrif Addasiad Cyfalaf yn y Datganiad Symudiadau mewn Cronfeydd wrth Gefn.

Yna mae'r asedau'n cael eu cario i'r Fantolen gan ddefnyddio'r seiliau mesur canlynol:

- Isadeiledd ac asedau cymunedol – cost dibrisiant hanesyddol
- Asedau sy'n cael eu hadeiladu – cost hanesyddol
- Pob ased weithredol arall – gwerth teg, a bennir fel y swm a fyddai'n cael ei dalu am yr ased yn ei ddefnydd presennol (gwerth defnydd presennol – EUV).
- Eiddo buddsoddiad – gwerth y farchnad a heb ei ddibrisio.
- Asedau sy'n cael eu dal i'w gwerthu – gwerth isaf cyn cael eu dosbarthu fel rhai'n cael eu dal i'w gwerthu a gwerth y farchnad, a heb eu dibrisio.
- Asedau Treftadaeth – gwerth y farchnad a heb eu dibrisio.

Pan nad oes tystiolaeth seiliedig ar y farchnad o werth teg oherwydd natur arbenigol ased, defnyddir cost amnewidiol dibrisiedig (DRC) fel amcangyfrif o werth teg.

Pan fo gan asedau nad ydynt yn eiddo oes ddefnyddiol fer neu werth isel (neu'r ddau), defnyddir sail cost hanesyddol dibrisiedig fel procsi ar gyfer gwerth teg.

Mae'r asedau a gynhwysir yn y Fantolen ar werth teg yn cael eu hailbrisio yn ddigon aml i sicrhau nad yw eu swm cario'n sylweddol wahanol i'w gwerth teg ar ddiwedd y flwyddyn, ond o leiaf bob pum mlynedd. Mae cynnydd mewn ailbrisio'n cydweddu â chredydau i'r Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn i gydnabod enillion heb eu gwireddu. Yn eithriadol, gellir credydu enillion i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr pan fônt yn codi o wyrdroad colled a godwyd yn flaenorol i wasanaeth.

Pan ddynodir lleihad mewn gwerth, cyfrifir amdano fel a ganlyn:

- Pan fo balans o enillion ailbrisiant i'r ased yn y Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn, ysgrifennir swm cario'r ased i lawr yn erbyn y balans hwnnw (i fyny at y swm o enillion cronnus)
- Pan nad oes balans yn y Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn neu falans annigonol, ysgrifennir swm cario'r ased i lawr yn erbyn llinell(au) y gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Mae'r Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn yn cynnwys enillion ailbrisiant a gydnabuwyd ers 1 Ebrill 2007 yn unig, dyddiad eu gweithredu'n ffurfiol. Mae'r enillion a gafwyd cyn y dyddiad hwnnw wedi eu hymgorffori yn y Cyfrif Addasiad Cyfalaf.

Amhariad

Mae gwerth asedau'n cael eu hadolygu ar ddiwedd pob blwyddyn am arwydd o amhariad ar werth. Pan fo arwyddion, ac amcangyfrifir bod gwahaniaethau posib yn berthnasol, yna amcangyfrifir swm adferadwy'r ased a, ble bo hwn yn llai na swm cario'r ased, cydnabyddir colled amhariad ar gyfer y diffyg.

Pan ddynodir colledion amhariad, cyfrifir amdanynt fel a ganlyn:

- Pan fo balans o enillion ailbrisiant i'r ased yn y Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn, ysgrifennir swm cario'r ased i lawr yn erbyn y balans hwnnw (i fyny at y swm o enillion cronnus).

- Pan nad oes balans yn y Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn neu falans annigonol, ysgrifennir swm cario'r ased i lawr yn erbyn llinell(au) y gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Pan fo colled amhariad yn cael ei gwyrdroi'n dilyn hyn, credydir y gwyrdroad i'r llinell(au) gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, i fyny at swm y golled wreiddiol, wedi ei addasu ar gyfer dibrisiant y byddid wedi ei godi pe na fyddai'r golled wedi ei chydnabod.

Dibrisiant

Darperir ar gyfer dibrisiant yr holl asedau Eiddo, Offer a Chyfarpar trwy ddyraniad systematig o'u symiau dibrisio dros eu hoes ddefnyddiol. Gwneir eithriad ar gyfer asedau heb oes ddefnyddiol benodadwy gyfyngedig (h.y. tir rhydd-ddaliad a rhai Asedau Cymunedol penodol) ac asedau nad ydynt eto ar gael i'w defnyddio (h.y. asedau sy'n cael eu hadeiladu).

Cyfrifir dibrisiant ar y seiliau canlynol:-

- Anheddau ac adeiladau eraill – dyraniad llinell syth dros oes ddefnyddiol yr eiddo fel yr amcangyfrifir gan y prisiwr: rhwng 1-100 blwyddyn

- Cerbydau, offer, dodrefn a chyfarpar: dros oes ddefnyddiol o rhwng 1 i 10 mlynedd

- Asedau Cymunedol: 1-40 blwyddyn

- Isadeiledd: dyraniad llinell syth dros rhwng 1-40 mlynedd.

Pan fo gan eitem o ased Eiddo, Offer a Chyfarpar gydrannau mawr y mae eu cost yn sylweddol mewn cysylltiad â chost gyfan yr eitem, ac mae ei oes ddefnyddiol amcangyfrifiedig yn sylweddol wahanol i oes ddefnyddiol y brif ased, dibrisir y cydrannau ar wahân.

Mae enillion ailbrisiant hefyd yn cael eu dibrisio, gyda swm sy'n cyfateb i'r gwahaniaeth rhwng gwerth presennol dibrisiant a godir ar asedau a'r dibrisiant a fyddai wedi ei godi ar eu cost hanesyddol yn cael ei drosglwyddo bob blwyddyn o'r Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn i'r Cyfrif Addasiad Cyfalaf.

Gwarediadau ac Asedau nad ydynt yn Gyfredol yn Cael eu Dal ar Gyfer Gwerthu

Pan ddaw'n bosib y bydd swm cario ased yn cael ei adennill yn bennaf drwy werthiant yn hytrach na pharhau i'w ddefnyddio, caiff ei ailddosbarthu fel Ased sy'n Cael ei Ddal i'w Werthu. Mae'r ased yn cael ei hailbrisio yn union cyn ei hailddosbarthu ac yna ei chario ar yr isaf o'r swm hwn a gwerth teg llai costau gwerthu. Pan fo gostyngiad dilynol i werth teg llai costau gwerthu, mae'r golled yn cael ei phostio i'r llinell Gwariant Gweithredol Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Dim ond hyd at swm unrhyw golledion a gydnabuwyd yn flaenorol yn y Swrplws neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau y cydnabyddir enillion mewn gwerth teg. Ni chodir dibrisiant ar Asedau sy'n Cael eu Dal i'w Gwerthu.

Os nad yw asedau bellach yn cwrdd â'r meini prawf i'w dosbarthu fel Asedau sy'n Cael eu Dal i'w Gwerthu, yna cânt eu hailddosbarthu'n ôl i asedau nad ydynt yn gyfredol a'u prisio ar yr isaf o'u swm cario cyn iddynt gael eu dosbarthu fel rhai'n cael eu dal i'w gwerthu (addasu ar gyfer dibrisiant, amorteiddiad neu ailbrisiadau a fyddai wedi cael eu cydnabod petaent ddim wedi cael eu dosbarthu fel rhai sy'n Cael Eu Dal i'w Gwerthu) a'u swm adferadwy ar ddyddiad y penderfyniad i beidio gwerthu.

Nid yw asedau sydd wedi eu gadael neu eu sgrapio yn cael eu hailddosbarthu fel Asedau sy'n Cael eu Dal i'w Gwerthu.

Pan ceir gwared ag ased neu pan gaiff ei datgomisiynu, dilëir swm cario'r ased yn y Fantolen (p'un a yw'n Eiddo, Offer a Chyfarpar neu Asedau sy'n Cael eu Dal i'w Gwerthu) i linell Gwariant Gweithredol Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel rhan o'r enilliad neu golled ar waredu. Mae symiau a dderbynnir o warediadau (os oes rhai) yn cael eu credydu i'r un llinell yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr hefyd fel rhan o'r enilliad neu golled ar waredu (h.y. wedi ei netio i ffwrdd yn erbyn gwerth cario'r ased adeg cael gwared arno). Mae unrhyw enillion ailbrisiant a gronnwyd i'r ased yn y Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn yn cael eu trosglwyddo i'r Cyfrif Addasiad Cyfalaf.

Mae symiau uwch na £10,000 a dderbynnir ar gyfer eitem a waredwyd yn cael eu categoreiddio fel Derbyniadwyon Cyfalaf. Mae'n ofynnol ar i'r derbyniadwyon cyfalaf gael eu credydu i'r Gronfa Derbyniadwyon Cyfalaf Wrth Gefn, ac yna dim ond ar gyfer buddsoddiad cyfalaf newydd y cânt eu defnyddio neu eu gosod o'r neilltu i leihau angen gwaelodol yr Awdurdod i fenthyca (y gofyniad cyllido cyfalaf). Mae derbyniadwyon yn cael eu meddiannu i'r Gronfa Wrth Gefn o Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad Symudiadau mewn Cronfeydd wrth Gefn.

Nid yw gwerth a ddilëir o warediadau'n cael ei godi yn erbyn y Dreth Gyngor, oherwydd darperir yn llawn ar gyfer asedau sefydlog dan drefniadau gwahanol ar gyfer ariannu cyfalaf. Mae symiau'n cael eu meddiannu i'r Cyfrif Addasiad Cyfalaf o Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad Symudiadau mewn Cronfeydd wrth Gefn.

19. MENTRAU CYLLID PREIFAT (PFI) A CHONTRACTAU TEBYG

Cytundeb yw contract PFI i dderbyn gwasanaeth, lle mae'r cyfrifoldeb dros sicrhau bod yr Eiddo, Offer a Chyfarpar ar gael sydd eu hangen i ddarparu'r gwasanaeth yn trosglwyddo i'r contractwr PFI. Gan mai'r dybiaeth yw bod y Cyngor yn rheoli'r gwasanaeth sy'n cael ei ddarparu dan ei gynllun PFI ac y bydd perchenogaeth yr Eiddo, Offer a Chyfarpar yn trosglwyddo i'r Cyngor ar ddiwedd y contract, heb ddim

cost ychwanegol, mae'r Cyngor yn dal yr asedau sefydlog a ddefnyddiwyd dan y contract ar y Fantolen.

Yn cydbwyso cydnabyddiaeth wreiddiol yr Eiddo, Offer a Chyfarpar hyn, mae cydnabyddiaeth ynghylch rhwymedigaeth am symiau dyledus i weithredwr y cynllun i dalu am yr asedau. I'r Cynllun PFI Tair Ysgol, ysgrifennwyd yr rhwymedigaeth i lawr gan daliad cychwynnol ymlaen llaw o dal unedol o £9m.

Caiff Eiddo, Offer a Chyfarpar sy'n cael eu cydnabod ar y Fantolen eu hadbrisio a'u dibrisio yn yr un modd ag Eiddo, Offer a Chyfarpar ym meddiant y Cyngor.

Caiff y symiau taladwy i'r gweithredwr PFI bob blwyddyn eu dadansoddi i bum elfen:-

- Gwerth teg y gwasanaethau a dderbyniwyd yn ystod y flwyddyn – wedi'i debydu i'r gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.
- Costau cyllid – codi llog ar yr rhwymedigaeth Mantolen sydd dros ben, wedi ei ddebydu i'r llinell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.
- Rhent wrth gefn – cynnydd yn y swm i'w dalu am yr eiddo sy'n codi yn ystod y contract, wedi'i ddebydu i'r llinell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.
- Taliad tuag at y rhwymedigaeth – wedi'i gymhwyso i ddibrisio dyled y Fantolen tuag i'r gweithredwr PFI.
- Costau adnewyddu cylchred oes – yn cael eu cydnabod fel Eiddo, Offer a Chyfarpar ar y Fantolen.

Credydau PFI

Mae grantiau llywodraeth a dderbynnir ar gyfer cynlluniau PFI, uwchlaw lefelau gwariant presennol, yn cael eu cario ymlaen fel cronfa wrth gefn glustnodedig i ariannu gwariant contract i'r dyfodol.

20. DARPARIAETHAU, RHWYMEDIGAETHAU WRTH GEFN AC ASEDAU WRTH GEFN

Darpariaethau

Gwneir darpariaethau pan fo digwyddiad wedi cymryd lle sy'n rhoi rhwymedigaeth gyfreithiol neu adeiladol i'r Awdurdod, sydd mae'n debyg angen setliad trwy drosglwyddo buddiannau economaidd neu botensial gwasanaeth, a phan fo modd darparu amcangyfrif dibynadwy o faint y rhwymedigaeth.

Codir darpariaethau fel traul ar y llinell gwasanaeth briodol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn y flwyddyn y daw'r awdurdod yn ymwybodol o'r rhwymedigaeth, a chânt eu mesur yn ôl yr amcangyfrif gorau ar ddyddiad y Fantolen o'r gwariant sydd ei angen i setlo'r rhwymedigaeth, gan gymryd i ystyriaeth y risgiau ac ansicrwydd perthnasol.

Pan fo taliadau'n cael eu cyflwyno yn y diwedd, rhoddir nhw yn erbyn y ddarpariaeth a gludir yn y Fantolen. Mae setliadau amcangyfrifiedig yn cael eu hadolygu ar ddiwedd bob blwyddyn ariannol – pryd y bydd hi'n llai na thebygol y bydd angen trosglwyddo buddiannau economaidd (neu wneud setliad llai na'r disgwyl), gwyrdroir y ddarpariaeth a'i rhoddi mewn credyd yn ôl yn y gwasanaeth perthnasol.

Pan fo disgwyl hawlio cyfran neu'r cyfan o'r taliad i setlo'r ddarpariaeth oddi ar barti arall (ee oddi ar hawliad yswiriant), caiff ei gydnabod fel incwm i'r gwasanaeth perthnasol os oes sicrwydd go bendant yn unig y bydd ad-daliad ar gael os yw'r awdurdod yn setlo'r rhwymedigaeth.

Darpariaeth ar gyfer Ôl-gyflog yn Codi'n Sgil Hawliadau Tâl Anghyfartal

Mae gan yr Awdurdod ddarpariaeth ar gyfer costau setlo hawliadau ôl-gyflog yn codi yn sgil taliadau rhagfarnol a wnaed cyn i'r Awdurdod ddechrau gweithredu ar ei strategaeth tâl gyfartal. Fodd bynnag, mae trefniadau statudol yn caniatáu cyllido setliadau o Gronfa'r Cyngor yn y flwyddyn pryd y gwneir y taliadau mewn gwirionedd, nid pryd y sefydlir y ddarpariaeth. Felly mae balans i'r ddarpariaeth gyda Chyfrif Ôl-gyflog Tâl Anghyfartal a grëir o symiau a roddwyd mewn credyd ym Malans Cronfa'r Cyngor yn y flwyddyn pryd y gwneir neu y diwygir y ddarpariaeth. Bydd y balans ar y Cyfrif Ôl-gyflog Tâl Anghyfartal yn cael ei roddi mewn debyd yn ôl ym Malans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad Symudiadau yn y Cronfeydd wrth Gefn ym mlynyddoedd ariannol y dyfodol wrth i'r taliadau gael eu gwneud.

Rhwymedigaethau Wrth Gefn

Mae rhwymedigaeth wrth gefn yn codi pan fo digwyddiad wedi cymryd lle sy'n rhoi rhwymedigaeth bosib i'r Awdurdod, ond ni cheir cadarnhad iddi hyd oni fydd y digwyddiad nad oes modd ei ragweld wedi digwydd yn y dyfodol a hwnnw heb fod yn gyfan gwbl dan reolaeth yr awdurdod. Mae rhwymedigaethau wrth gefn hefyd yn codi mewn amgylchiadau ble byddai darpariaeth yn cael ei gwneud fel arall ond naill ai nid yw'n debygol a bydd angen all-lif o adnoddau neu ni ellir mesur maint y rhwymedigaeth yn ddibynadwy.

Ni chydnabyddir rhwymedigaethau wrth gefn yn y Fantolen, ond cânt eu datgelu mewn nodyn i'r cyfrifon.

Asedau Wrth Gefn

Mae ased wrth gefn yn codi pan fo digwyddiad wedi cymryd lle sy'n rhoi ased bosib i'r Awdurdod, ond ni fydd modd cael cadarnhad iddo hyd oni fydd y digwyddiad nad oes modd ei ragweld wedi digwydd yn y dyfodol a hwnnw heb fod yn gyfan gwbl dan reolaeth yr awdurdod.

Ni chydnabyddir asedau wrth gefn yn y Fantolen ond cânt eu datgelu mewn nodyn i'r cyfrifon ble mae'n debygol y bydd mewnlif o fuddiannau economaidd neu botensial gwasanaeth.

21. CRONFEYDD WRTH GEFN

Mae'r Awdurdod yn gosod o'r neilltu symiau penodol fel cronfeydd wrth gefn i ddibenion polisi i'r dyfodol neu i ymdrin â materion wrth gefn. Crëir cronfeydd wrth gefn trwy dynnu symiau o Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad Symudiadau mewn Cronfeydd wrth Gefn. Pan ceir traul sydd i'w gyllido o gronfa wrth gefn, caiff ei godi ar y gwasanaeth priodol yn y flwyddyn honno yn erbyn y Swrplws neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Yna trosglwyddir y gronfa wrth gefn yn ôl i Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad Symudiadau mewn Cronfeydd wrth Gefn fel nad oes taliad net yn erbyn y dreth gyngor ar gyfer y gwariant.

Cedwir rhai cronfeydd wrth gefn penodol er mwyn rheoli'r prosesau cyfrifo ar gyfer asedau nad ydynt yn gyfredol, offerynnau ariannol, buddiannau ymddeoliad a buddiannau gweithwyr ac nid ydynt yn cynrychioli adnoddau y gellir eu defnyddio i'r Awdurdod – eglurir y cronfeydd wrth gefn hyn yn y polisïau perthnasol.

22. **GWARIANT REFENIW A GYLLIDIR GYDA CHYFALAF DAN STATUD**

Mae gwariant yr aethpwyd iddo yn ystod y flwyddyn y gellir ei gyfalafu dan ddarpariaethau statudol ond yn wariant nad yw'n creu ased anghyfredol wedi ei godi fel gwariant i'r gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn y flwyddyn. Pan fo'r Awdurdod wedi penderfynu cwrdd â chost y gwariant hwn o adnoddau cyfalaf presennol neu trwy fenthyca, mae trosglwyddiad yn y Datganiad Symudiadau mewn Cronfeydd wrth Gefn o Falans Cronfa'r Cyngor i'r Cyfrif Addasiad Cyfalaf yna'n gwyrdroi'r symiau a godwyd fel nad oes effaith ar lefel y Dreth Gyngor.

23. **TAW**

Mae'r TAW sy'n daladwy yn cael ei gynnwys fel traul ond i'r graddau nad oes modd ei hawlio oddi ar Gyllid a Thollau EM yn unig. Mae'r TAW derbyniadwy yn cael ei eithrio o incwm.

24. **FFIGYRAU CYMHAROL**

Ble bo'n briodol, dangosir y ffigyrau cymharol mewn datganiadau ariannol, yn unol â'r Cod.

25. **DATGANIAD LLIF ARIAN**

Mae'r Datganiad Llif Arian a nodiadau ategol wedi'u paratoi gan ddefnyddio'r dull anuniongyrchol.

26. **ASEDAU TREFTADAETH**

Mae ased treftadaeth ddiriaethol yn ased ddiriaethol sydd â nodweddion hanesyddol, artistig, gwyddonol, technolegol, geoffisegol neu amgylcheddol, sy'n cael ei dal a'i chynnal yn bennaf er mwyn ei chyfraniad at wybodaeth a diwylliant.

Mae ased treftadaeth anniriaethol yn ased anniriaethol sydd ag arwyddocâd diwylliannol, amgylcheddol neu hanesyddol. Mae enghreifftiau o asedau treftadaeth anniriaethol yn cynnwys recordiad o ddigwyddiadau hanesyddol o bwys.

Fel arfer bydd asedau treftadaeth (heblaw am asedau treftadaeth gweithredol) yn cael eu mesur adeg eu prisiad. Gellir prisio yn ôl unrhyw ddull sy'n briodol a pherthnasol. Nid oes gofynion i brisio gael ei gynnal na'i wirio gan briswyr allanol, na chwaith isafswm cyfnod rhwng prisiadau. Fodd bynnag, pan fo asedau treftadaeth yn cael eu mesur ar eu prisiad, bydd y swm sy'n cario'n cael ei adolygu yn ddigon aml i sicrhau fod y prisiad yn parhau'n gyfredol.

Ble nad yw'n ymarferol cael prisiad ar gost sy'n gymesur â'r buddiannau i ddefnyddwyr datganiadau ariannol, bydd yr asedau treftadaeth yn cael eu mesur ar gost hanesyddol (llai unrhyw golledion dibrisiant, amorteiddiad ac amhariad cronnus).

27. **CYFRIF COSTAU'R CYNLLUN YMRWYMIAD LLEIHAU CARBON**

Mae gofyn i'r Awdurdod gyfranogi yng Nghynllun Effeithlonrwydd Ynni'r Ymrwymiad Lleihau Carbon (CRC). Mae'r cynllun hwn yn ei gyfnod rhagarweiniol ar hyn o bryd, a fydd yn parhau tan 31 Mawrth 2014. Mae gofyn i'r Awdurdod brynu ac ildio lwfansau, sy'n ôl-weithredol ar hyn o bryd, ar sail gollyngiadau h.y. carbon deuocsid a gynhyrchir pan ddefnyddir ynni. Wrth i garbon deuocsid gael ei allyrru (h.y. pan

ddefnyddir ynni), fe gydnabyddir atebolrwydd a chost. Bydd yr atebolrwydd yn cael ei glirio drwy ildio lwfansau. Mesurir yr atebolrwydd gyda'r amcangyfrif gorau o'r gwariant sydd ei angen i ateb y rhwymedigaeth, fel arfer am bris cyfredol y farchnad o nifer y lwfansau sydd eu hangen i ateb yr atebolrwydd ar y dyddiad adrodd. Cydnabyddir y gost i'r Awdurdod a'i chofnodi yng nghostau gwasanaethau'r Awdurdod, ac yn cael ei rhannu rhwng gwasanaethau ar sail yr ynni a ddefnyddir. Ar gyfer 2012/13, mae'r Cyngor wedi cronni swm o £145k ar gyfer lwfansau Ymrwymiad Lleihau Carbon.

Datganiad Symudiadau Arian Wrth Gefn ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2012	**Nodiadau**	**Balans Cronfa'r Cyngor**	**Arian wrth gefn a neilltuwyd**	**Arian wrth gefn cyfalaf a neilltuwyd**	**Arian wrth gefn Derbynebion Cyfalaf**	**Grantiau Cyfalaf nas defnyddiwyd**	**Cyfanswm yr Arian Wrth Gefn y gellir ei ddefnyddio**	**Arian Wrth Gefn na ellir ei ddefnyddio**	**Cyfanswm Arian Wrth Gefn yr Awdurdod**
		£'000	**£'000**	**£'000**	**£'000**	**£'000**	**£'000**	**£'000**	**£'000**
Balans ar 31 Mawrth 2011		**3,005**	**27,383**	**3,916**	**3,645**	**1,533**	**39,482**	**121,376**	**160,858**
Symudiad yn y datganiad yr Arian wrth gefn yn ystod 2011/12									
Arian dros ben neu ddiffyg arian wrth Ddarparu Gwasanaethau		5,544	-	-	-	-	5,544	-	5,544
Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall		-	-	-	-	-	-	(27,261)	(27,261)
Cyfanswm Incwm a Gwariant Cynhwysfawr		**5,544**	**-**	**-**	**-**	**-**	**5,544**	**(27,261)**	**(21,717)**
Addasiadau rhwng sail cyfrifo a sail ariannu dan reoliadau	6	(7,274)	-	(574)	420	(830)	(8,258)	8,258	-
Cynydd/(Gostyngiad) Net cyn Trosglwyddo i'r Arian wrth Gefn Penodol		(1,730)	-	(574)	420	(830)	(2,714)	(19,003)	(21,717)
Trosglwyddo i'r/(o'r) arian wrth gefn penodol		1,730	(1,285)	(445)	-	-	-	-	-
Cynydd/(Gostyngiad) yn 2011/12	**7**	**-**	**(1,285)**	**(1,019)**	**420**	**(830)**	**(2,714)**	**(19,003)**	**(21,717)**
Balans ar 31 Mawrth 2012	**7,24**	**3,005**	**26,098**	**2,897**	**4,065**	**703**	**36,768**	**102,373**	**139,141**

Datganiad Symudiadau Arian Wrth Gefn ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2013	**Nodiadau**	**Balans Cronfa'r Cyngor**	**Arian wrth gefn a neilltuwyd**	**Arian wrth gefn cyfalaf a neilltuwyd**	**Arian wrth gefn Derbynebion Cyfalaf**	**Grantiau Cyfalaf nas defnyddiwyd**	**Cyfanswm yr Arian Wrth Gefn y gellir ei ddefnyddio**	**Arian Wrth Gefn na ellir ei ddefnyddio**	**Cyfanswm Arian Wrth Gefn yr Awdurdod**
		£'000	**£'000**	**£'000**	**£'000**	**£'000**	**£'000**	**£'000**	**£'000**
Balans ar 31 Mawrth 2012	**7,24**	**3,005**	**26,098**	**2,897**	**4,065**	**703**	**36,768**	**102,373**	**139,141**
Symudiad yn y datganiad yr Arian wrth gefn yn ystod 2012/13									
Arian dros ben neu ddiffyg arian wrth Ddarparu Gwasanaethau		4,787	-	-	-	-	4,787	-	4,787
Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall		-	-	-	-	-	-	(28,179)	(28,179)
Cyfanswm Incwm a Gwariant Cynhwysfawr		**4,787**	**-**	**-**	**-**	**-**	**4,787**	**(28,179)**	**(23,392)**
Addasiadau rhwng sail cyfrifo a sail ariannu dan reoliadau	6	(6,101)	-	(1,395)	192	125	(7,179)	7,179	-
Cynydd/Gostyngiad Net cyn Trosglwyddo i'r Arian wrth Gefn Penodol		(1,314)	-	(1,395)	192	125	(2,392)	(21,000)	(23,392)
Trosglwyddo i'r/o'r arian wrth gefn penodol		1,288	(1,310)	22	-	-	-	-	-
Cynydd/Gostyngiad yn 2012/13	**7**	**(26)**	**(1,310)**	**(1,373)**	**192**	**125**	**(2,392)**	**(21,000)**	**(23,392)**
Balans ar 31 Mawrth 2013	**7,24**	**2,979**	**24,788**	**1,524**	**4,257**	**828**	**34,376**	**81,373**	**115,749**

Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr

2011/12					2012/13		
Gwariant Gros	Incwm	Gwariant Net		Nodiadau	Gwariant Gros	Incwm	Gwariant Net
£'000	£'000	£'000			£'000	£'000	£'000
14,522	(12,094)	2,428	Gwasanaethau Canolog i'r Cyhoedd		15,350	(12,014)	3,336
14,336	(5,060)	9,276	Gwasanaethau Diwylliant		14,773	(5,279)	9,494
26,145	(8,761)	17,384	Gwasanaethau Amgylcheddol a Rheoleiddio		26,237	(9,437)	16,800
7,516	(3,591)	3,925	Gwasanaethau Chynllunio		7,479	(3,563)	3,916
119,715	(25,496)	94,219	Gwasanaethau Addysg a Phlant		118,618	(26,091)	92,527
22,340	(12,555)	9,785	Gwasanaethau Priffyrdd a Chludiant		21,590	(11,721)	9,869
43,640	(40,919)	2,721	Gwasanaethau Tai eraill		45,448	(42,443)	3,005
56,454	(15,082)	41,372	Gwasanaethau Cymdeithasol		55,782	(14,060)	41,722
5,826	(137)	5,689	Crai Democrataidd a Chorfforaethol		6,326	(129)	6,197
881	(2,003)	(1,122)	Costau na ddosbarthwyd		776	(1,169)	(393)
311,375	**(125,698)**	**185,677**	**Costau Gwasanaeth**		**312,379**	**(125,906)**	**186,473**
17,033	-	17,033	Gwariant Gweithredu Eraill	**8**	16,817	-	16,817
34,886	(27,958)	6,928	Cyllido a Buddsoddi, Incwm a Gwariant	**9**	34,614	(21,827)	12,787
-	(215,182)	(215,182)	Trethi ac Incwm Grant Amhenodol	**10**	-	(220,864)	(220,864)
		(5,544)	**(Arian dros ben) neu ddiffyg arian wrth Ddarparu Gwasanaethau**				**(4,787)**
		(3,803)	(Arian dros ben) neu ddiffyg ariannol wrth Ailbrisio Eiddo, Offer a Chyfarpar	**24**			702
		(8)	(Arian dros ben) neu ddiffyg ariannol wrth Ailbrisio Asedau Ariannol sydd ar gael i'w gwerthu	**24**			(36)
		31,072	(Enillion)/Colledion ar Asedau Pensiwn/Atebolrwydd	**24**			27,513
		27,261	**Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall**				**28,179**
		21,717	**Cyfanswm Incwm a Gwariant Cynhwysfawr**				**23,392**

Y Fantolen

31 Mawrth 2012		Nodiadau	31 Mawrth 2013
£'000			£'000
336,530	Eiddo, Offer a Chyfarpar	11	343,227
194	Asedau Treftadaeth	12	194
18,385	Eiddo Buddsoddi	13	17,808
785	Asedau anghyffwrddadwy	14	918
1,396	Asedau ariannol sydd ar gael i'w gwerthu	15	1,431
1,001	Buddsoddiadau Tymor Hir	15	1,010
825	Dyledwyr Tymor Hir	15	1,765
359,116	**Asedau Tymor Hir**		**366,353**
6,721	Buddsoddiadau Tymor Byr	15	9,298
1,135	Rhestr Stoc	16	1,120
30,422	Dyledwyr Tymor Byr	18	39,061
12,076	Arian a chywerthydd arian	19	12,929
1,432	Asedau a gedwir i'w gwerthu	20	1,041
51,786	**Asedau Cyfredol**		**63,449**
27,502	Benthyca Tymor Byr	15	31,612
19,506	Credydwyr Tymor Byr	21	21,635
3,267	Darpariaethau	22	4,067
50,275	**Rhwymedigaethau Cyfredol**		**57,314**
96,209	Rhwymedigaethau Pensiwn	45	123,928
-	Darpariaethau	22	600
95,993	Benthyca Tymor Hir	15	103,578
28,353	Benthyca Tymor Hir Eraill	15	27,517
931	Derbynebion Grantiau Cyfalaf ymlaen llaw	36	1,116
221,486	**Rhwymedigaethau Tymor Hir**		**256,739**
139,141	**Asedau Net**		**115,749**
36,768	Arian wrth Gefn y gellir ei ddefnyddio	23	34,376
102,373	Arian Wrth Gefn na ellir ei ddefnyddio	24	81,373
139,141	**Cyfanswm yr Arian wrth Gefn**		**115,749**

Datganiad ynglŷn â Llif arian

2011/12		Nodiadau	2012/13
£'000			£'000
(5,544)	(Arian dros ben)/diffyg arian wrth Ddarparu Gwasanaethau		(4,787)
905	Addasiadau i (arian dros ben) neu ddiffyg arian net wrth Ddarparu Gwasanaethau ar gyfer Symudiadau di-ariannol	25	16
(1,658)	Addasiadau ar gyfer eitemau sy'n cael eu cynnwys yn yr (arian dros ben) neu ddiffyg arian net wrth Ddarparu Gwasanaethau sy'n Weithgareddau Buddsoddi ac Ariannu		(825)
(6,297)	Llif Arian Net o Weithgareddau Gweithredol		(5,596)
16,301	Llif Arian Net o Weithgareddau Buddsoddi	26	12,755
(11,873)	Gweithgareddau Ariannu	27	(8,012)
(1,869)	(Cynnydd) neu Ostyngiad mewn Arian a chywerthydd arian		(853)
10,207	**Arian a chywerthydd arian ar ddechrau'r cyfnod adrodd**	**19**	**12,076**
12,076	**Arian a chywerthydd arian ar ddiwedd y cyfnod adrodd**	**19**	**12,929**

Nodiadau i'r Cyfrifon

1. Safonau Cyfrifo a Gyhoeddwyd ond Nad Ydynt Eto Wedi'u Mabwysiadu

Mae'r Cod yn gorchymyn y Cyngor i ddatgelu gwybodaeth yn ymwneud ag effaith newid cyfrifeg a fydd yn ofynnol dan safon cyfrifo newydd a roddwyd ond nad yw wedi'i mabwysiadu eto dan y Cod. Mae Cod 2012/13 wedi cyflwyno sawl newid i bolisiau cyfrifo a fydd yn dod i rym ar 1 Ebrill 2013. Ni chredir fod y newidiadau a ganlyn yn cael effaith sylweddol ar y Datganiad Cyfrifon a ddangosir isod:

- IAS 1 Cyflwyno Datganiadau Ariannol – Mae'r newidiadau yn ei gwneud yn ofynnol i awdurdodau ddatgelu yn unigol yr enillion neu'r colledion y gellir eu hailddosbarthu i'r Arian Dros Ben neu'r Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau. Nodir yr enillion a'r colledion ar wahân ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ac felly nid oes angen unrhyw ddatgeliad pellach.
- Ni fydd Trefniadau Consesiwn Gwasanaeth, eglurhad ar gyfer meini prawf cydnabod ar gyfer asedau sy'n cael eu hadeiladu neu asedau anniriaethol – Ni fydd y newid yn effeithio ar y Datganiad Cyfrifon.
- IAS 12 Trethi Incwm – Mae'r newid hwn i'r polisi cyfrifo yn effeithio'n benodol ar eiddo buddsoddi. Ni chredir y bydd y newid hwn yn effeithio ar y Datganiad Cyfrifon.
- SAARh 7 Offerynnau Ariannol: Datgeliadau – Mae'r newid i'r polisi cyfrifo yn ymwneud â gosod yn erbyn asedau ac atebolrwydd ariannol. Ni fydd y newid yn effeithio ar y Datganiad Cyfrifon.

Bu sawl newid arwyddocaol mewn perthynas ag IAS 19 Buddiannau Gweithwyr. Mae IAS 19 yn newid ar gyfer blynyddoedd cyfrifo yn dechrau ar neu ar ôl 1 Ionawr 2013 a bydd hyn yn effeithio ar y gost pensiwn a gyllidebwyd ar gyfer y flwyddyn ariannol nesaf. Mae'r newid allweddol sy'n effeithio ar weithwyr LGPS yn ymwneud â'r derbyniad disgwyliedig ar asedau. Ni fydd credyd ymlaen llaw am y disgwyliad y bydd asedau y ceisir cael derbyniad arnynt yn perfformio'n well (megis ecwiti) yn cael eu caniatáu bellach. Mae'r derbyniad disgwyliedig ar asedau yn cael ei gredydu ar hyn o bryd i Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, ond o 2013 bydd hwn yn cael ei ddisodli i bob pwrpas gan ffigwr cyfatebol a gyfrifir gan ddefnyddio'r gyfradd ostyngol (yn groes i'r hyn a gyfrifir gan ddefnyddio'r rhagdybiaeth Derbyniad Disgwyliedig ar Asedau). Ar gyfer 2012/13 byddai hyn yn golygu cynnydd cost o £2.218m yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

2. Barn Gritigol mewn Cymhwyso Polisïau Cyfrifo

Wrth ddefnyddio'r polisïau cyfrifo, mae'r Awdurdod wedi gorfod dod i farn bendant ynghylch trafodion cymhleth neu'r rheiny sy'n cynnwys ansicrwydd ynghylch digwyddiadau i'r dyfodol. Y farn gritigol a wnaed yn y Datganiad Cyfrifon yw:

Mae lefel uchel o ansicrwydd ynghylch lefelau cyllido i lywodraeth leol i'r dyfodol. Fodd bynnag, mae'r Awdurdod wedi pennu nad yw'r ansicrwydd hwn eto'n ddigon i roi arwydd y gallai asedau'r Awdurdod ddioddef amhariad o ganlyniad i angen i gau cyfleusterau a lleihau lefelau darpariaeth gwasanaeth.

3. Rhagdybiaethau a wneir am y dyfodol a ffynonellau mawr eraill o ansicrwydd amcangyfrif

Mae'r Datganiad Cyfrifon yn cynnwys ffigyrau amcangyfrifiedig sydd wedi eu seilio ar ragdybiaethau a wnaed gan yr Awdurdod ynghylch y dyfodol neu sydd fel arall yn ansicr. Gwneir amcangyfrifon gan gymryd i ystyriaeth brofiad hanesyddol, tueddiadau presennol a ffactorau perthnasol eraill. Fodd bynnag, oherwydd na ellir pennu balansau gyda sicrwydd, gallai'r canlyniadau gwirioneddol fod yn sylweddol wahanol i'r rhagdybiaethau ac amcangyfrifon.

Mae'r eitemau ym Mantolen yr Awdurdod ar 31 Mawrth 2013 ble bo risg sylweddol o addasiad perthnasol yn y flwyddyn ariannol sydd i ddod fel a ganlyn:-

Eitem	Ansicrwydd	Effaith os yw'r Canlyniadau Gwirioneddol yn Gwahaniaethu oddi wrth y Rhagdybiaethau
EIDDO, OFFER A CHYFARPAR	Mae asedau'n cael eu dibrisio dros eu hoes ddefnyddiol yn ddibynnol ar ragdybiaethau ynghylch lefel trwsio a chynnal i'r dyfodol a geir yng nghyswllt asedau unigol. Mae'r hinsawdd economaidd presennol yn ei gwneud yn ansicr y bydd y Cyngor yn medru cynnal ei wariant cyfredol ar drwsio a chynnal, gan fwrw amheuaeth ar yr oes ddefnyddiol a ddynodir i'r asedau.	Os yw oes ddefnyddiol ased yn cael ei lleihau, yna mae dibrisio'n cynyddu ac mae swm cario'r ased yn gostwng. Amcangyfrifir y byddai'r tâl dibrisio blynyddol ar gyfer eiddo, offer a chyfarpar cynyddu am bob blwyddyn y byddai rhaid gostwng yr oes ddefnyddiol.
DARPARIAETHAU	Mae'r Cyngor wedi gwneud darpariaeth o £2m ar gyfer setlo hawliadau am ôl gyflog yn deillio o'r fenter Cyflog Cyfartal, wedi ei seilio ar y nifer o hawliadau a dderbynnir a'r swm setlo cyfartalog. Nid yw'n sicr bod yr holl hawliadau dilys eto wedi eu derbyn gan y Cyngor neu y bydd y cynseiliau a osodwyd gan awdurdodau eraill wrth setlo'r hawliadau'n berthnasol	Byddai cynnydd dros y flwyddyn sydd i ddod o 10% yn naill ai'r cyfanswm o hawliadau neu'r swm setlo cyfartalog ill dau'n cael effaith o ychwanegu £200k i'r ddarpariaeth sydd ei hangen.
RHWYMEDIGAETH PENSIYNAU	Mae'r amcangyfrif o'r rhwymedigaeth net i dalu pensiynau'n dibynnu ar nifer o farnau cymhleth ynghylch y raddfa ddisgownt a ddefnyddir, y raddfa y rhagwelir y bydd cyflogau'n cynyddu, newidiadau mewn oed ymddeol, graddfeydd marwoldeb, a dychweliadau disgwyliedig ar asedau'r gronfa bensiwn. Mae cwmni o actwariaid ymgynghorol wedi eu penodi i roi cyngor arbenigol i'r Cyngor ynglŷn â'r rhagdybiaethau i'w defnyddio.	Mae'r adenillion ar Asedau'r Gronfa Bensiynau'n parhau i ostwng sy'n cynyddu'r rhwymedigaeth.
ÔL DDYLEDION	Ym Mawrth 2013, roedd gan y Cyngor falans dyledwyr amrywiol o £5m. Awgrymodd adolygiad o falansau sylweddol fod amhariad o ddyledion amheus o £381k yn briodol. Fodd bynnag, yn yr hinsawdd economaidd presennol nid yw'n sicr y byddai'r fath lwfans yn ddigonol.	Petai dyledion amrywiol yn dod yn anoddach i'w casglu yna byddai angen cynyddu'r ddarpariaeth Dyledion Drwg.
OFFERYNNAU ARIANNOL	Mae'r ansicrwydd yn Ardal yr Ewro yn achosi cynnwrf yn y marchnadoedd arian.	Gallai costau benthyca godi. Mae'n bosibl y bydd amharu ar fuddsoddiadau os bydd Offerynnau Ariannol yn agored i ddiffyg talu. Gallai costau godi'n gyffredinol.

Nid yw'r rhestr hon yn cynnwys asedau a rhwymedigaethau sy'n cael eu cario ar werth teg wedi ei seilio ar bris arsylledig diweddar y farchnad.

4. Eitemau perthnasol o Incwm a Threuliau

Nid oedd yna unrhyw eitemau perthasol o incwm neu threuliau yn y flwyddyn ariannol 2012/13.

5. Digwyddiadau ar ôl Dyddiad y Fantolen

Awdurdodwyd y Datganiad Cyfrifon i'w gyhoeddi gan y Prif Swyddog Cyllid ar 28 Mehefin 2013. Nid yw digwyddiadau a gymerodd le ar ôl y dyddiad hwn yn cael eu hadlewyrchu yn y datganiadau ariannol neu nodiadau. Pan fo digwyddiadau a gymerodd le cyn y dyddiad hwn wedi darparu gwybodaeth ynglŷn ag amodau oedd yn bodoli ar 31 Mawrth 2013, mae'r ffigyrau yn y datganiadau ariannol wedi eu haddasu ym mhob ffordd berthnasol i adlewyrchu effaith y wybodaeth hon.

Daeth y prosiect TCC Rhanbarthol i ben ym mis Mai 2013. O ganlyniad gofynnodd Llywodraeth Cymru am i'w benthyciad di-log o £805k gael ei ad-dalu. Mae hyn wedi cael ei nod yn y cyfrifon i adlewyrchu'r digwyddiad yma.

6. Addasiadau rhwng Sail Gyfrifyddu a Sail Ariannu Dan y Rheoliadau

Mae'r nodyn hwn yn manylu ar yr addasiadau a wneir yn y cyfanswm incwm a gwariant cynhwysfawr a gydnabyddir gan yr Awdurdod yn y flwyddyn yn unol ag arferion cyfrifo cywir i'r adnoddau y manylir arnynt gan ddarpariaethau statudol fel eu bod ar gael i'r Awdurdodi gwrdd â gwariant cyfalaf a refeniw i'r dyfodol.

	Arian wrth Gefn y gellir ei ddefnyddio					Arian Wrth Gefn na ellir ei ddefnyddio
2012/13	**Balans Cronfa'r Cyngor**	**Arian wrth gefn cyfalaf a neilltuwyd**	**Arian wrth gefn Derbynebion Cyfalaf**	**Grantiau Cyfalaf nas defnyddiwyd**	**Symudiadau yr Arian Wrth Gefn y gellir ei ddefnyddio**	**Symudiadau mewn Arian**
	£'000	**£'000**	**£'000**	**£'000**	**£'000**	**£'000**
Addasiadau sy'n bennaf yn cynnwys y Cyfrif Addasiad Cyfalaf						
Gwrthdroi eitemau a dynnwyd neu a gredydwyr i'r datganiad Incwm a Gwariant Gynhwysfawr						
Costau ar gyfer dibrisiad ac amhariad ar eitemau nad ydynt yn asedau cyfredol	13,654	-	-	-	13,654	(13,654)
Ailbrisio colledion ar Eiddo, Offer a Chyfarpar	2,182	-	-	-	2,182	(2,182)
Colledion ailbrisio ar Asedau sy'n Cael eu Dal ar Werth	280	-	-	-	280	(280)
Symudiad yng ngwerth marchnad Eiddo Buddsoddi	707	-	-	-	707	(707)
amorteiddiad o asedau anghyffyrddadwy	154	-	-	-	154	(154)
Grantiau cyfalaf a chyfraniadau a ddefnyddiwyd	(15,996)	-	-	-	(15,996)	15,996
Gwariant refeniw a ariannwyd o gyfalaf dan statud	2,395	-	-	-	2,395	(2,395)
Swm asedau anghyfredol i'w dileu ar ôl cael eu gwaredu neu eu gwerthu fel rhan o enillion/colledion gwaredu ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	931	-	-	-	931	(931)
Costau gweinyddu gwaredu asedau cyn cael derbyniad	16	-	-	-	16	(16)
Y gwahaniaeth rhwng gwerth ased ac Atebolrwydd prydles	150	-	-	-	150	(150)
Cynnwys eitemau na dynnwyd na chredydwyd i'r datganiad Incwm a Gwariant						
Darpariaeth statudol ar gyfer ariannu buddsoddiad cyfalaf	(8,034)	-	-	-	(8,034)	8,034
Gwariant cyfalaf yn erbyn Balans Cronfa'r Cyngor	-		-	-	-	-
Addasiadau yn bennaf yn cynnwys y Cyfrif Grantiau nas defnyddiwyd						
Grantiau cyfalaf a chyfraniadau a gredydwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant	(125)	-	-	125	-	-
Gweithredu grantiau i ariannu cyfalaf a drosglwyddwyd i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf	-	-	-	-	-	-

2012/13	Arian wrth Gefn y gellir ei ddefnyddio					Arian Wrth Gefn na ellir ei ddefnyddio
	Balans Cronfa'r Cyngor	Arian wrth gefn cyfalaf a neilltuwyd	Arian wrth gefn Derbynebion Cyfalaf	Grantiau Cyfalaf nas defnyddiwyd	Symudiadau yr Arian Wrth Gefn y gellir ei ddefnyddio	Symudiadau mewn Arian
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Addasiadau sy'n bennaf yn cynnwys Arian Wrth Gefn Derbynebion Cyfalaf:						
Trosglwyddo elw o wariant arian parod a gredydwyd fel rhan o'r ennill/colled wrth gael gwared ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(825)	-	825	-	-	-
Trosglwyddo Egwyddor Morgais o dderbyniadau cyfalaf a ohiriwyd i gronfa wrth gefn derbyniadau cyfalaf	-	-	3	-	3	(3)
Egwyddor Rhent Prydles Ariannol	-	-	2	-	2	(2)
Defnyddio Arian wrth Gefn o Dderbynebion Cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf newydd	-	-	(602)	-	(602)	602
Cyfraniad o'r Arian Wrth Gefn Derbynebion Cyfalaf tuag at gostau gweinyddol cael gwared ar asedau anghyfredol	25	-	(36)	-	(11)	11
Defnyddio'r Gronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf i ad-dalu dyled	-	-			-	-
Gwella Rhent Prydles Ariannol	47	-	-	-	47	(47)
Ased Prydles Ariannol Atodol	(1,167)	-	-	-	(1,167)	1,167
Addasiadau sy'n bennaf yn cynnwys y Cronfeydd Cyfalaf Wrth Gefn:						
Defnyddio'r Gronfa Gyfalaf Wrth Gefn i ariannu gwariant cyfalaf newydd	-	(1,395)	-	-	(1,395)	1,395
Addasiad yn bennaf yn cynnwys y Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol						
Y gwahaniaeth rhwng costau ariannol o'r datganiad Incwm a Gwariant a'r costau ariannol sy'n daladwy yn ystod y flwyddyn yn unol â gofynion statudol	(3)	-	-	-	(3)	3
Addasiad sy'n bennaf yn cynnwys yr Arian Wrth Gefn Pensiynau						
Gwyrdroi eitemau sy'n ymwneud â budd-daliadau ymddeol a dynnwyd neu a gredydwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (gweler Nodiadau 45)	13,824	-	-	-	13,824	(13,824)
Cyfraniadau pensiwn y cyflogwr a thaliadau uniongyrchol i bensiynwyr sy'n daladwy yn y flwyddyn	(13,618)	-	-	-	(13,618)	13,618
Addasiadau sy'n bennaf yn cynnwys y Cyfrif Absenoldebau						
Y gwahaniaeth rhwng tâl y swyddog o'r datganiad Incwm a Gwariant a'r tâl sy'n daladwy yn ystod y flwyddyn yn unol â gofynion statudol	(698)	-	-	-	(698)	698
Cyfanswm Addasiadau	(6,101)	(1,395)	192	125	(7,179)	7,179

2011/12 Ffigyrau i'w Cymharu	Arian wrth Gefn y gellir ei ddefnyddio					Arian Wrth Gefn na ellir ei ddefnyddio
	Balans Cronfa'r Cyngor	Arian wrth gefn cyfalaf a neilltuwyd	Arian wrth gefn Derbynebion Cyfalaf	Grantiau Cyfalaf nas defnyddiwyd	Symudiadau yr Arian Wrth Gefn y gellir ei ddefnyddio	Symudiadau mewn Arian
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Addasiadau sy'n bennaf yn cynnwys y Cyfrif Addasiad Cyfalaf						
Gwyrdro eitemau a dynnwyd neu a gredydwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:						
Costau ar gyfer dibrisiad ac amhariad ar eitemau nad ydynt yn asedau cyfredol	12,144	-	-	-	12,144	(12,144)
Ailwerthuso colledion Eiddo, Offer a Chyfarpar	3,626	-	-	-	3,626	(3,626)
Colledion ailbrisio ar Asedau sy'n Cael au Dal ar Werth	252	-	-	-	252	(252)
Symudiadau yng ngwerth marchnad Eiddo Buddsoddi	(2,658)	-	-	-	(2,658)	2,658
Amorteiddiad o asedau anghyffyrddadwy	164	-	-	-	164	(164)
Grantiau cyfalaf a chyfraniadau a ddefnyddiwyd	(12,029)	-	-	-	(12,029)	12,029
Gwariant refeniw a ariannwyd o gyfalaf dan statud	1,794	-	-	-	1,794	(1,794)
Swm asedau anghyfredol I'w dileu ar ol cael eu gwaredu neu eu gwerthu fel rhan o enillion/colledion gwaredu ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	1,352	-	-	-	1,352	(1,352)
Costau gweinyddu gwaredu asedau cyn cael derbyniad	74				74	(74)
Cynnwys eitemau na dynnwyd na chredydwyd i'r datganiad Incwm a Gwariant						
Darpariaeth statudol ar gyfer ariannu buddsoddiad cyfalaf	(7,781)	-	-	-	(7,781)	7,781
Gwariant cyfalaf yn erbyn Balans Cronfa'r Cyngor	-	(574)	-	-	(574)	574
Addasiad yn bennaf yn cynnwys y Cyfrif Grantiau Cyfalaf nas defnyddiwyd						
Gwethredu grantiau I ariannu cyfalaf a drosglwyddwyd i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf	-	-	-	(830)	(830)	830

	Arian wrth Gefn y gellir ei ddefnyddio					Arian Wrth Gefn na ellir ei ddefnyddio
2011/12 Ffigyrau i'w Cymharu	Balans Cronfa'r Cyngor	Arian wrth gefn cyfalaf a neilltuwyd	Arian wrth gefn Derbynebion Cyfalaf	Grantiau Cyfalaf nas defnyddiwyd	Symudiadau yr Arian Wrth Gefn y gellir ei ddefnyddio	Symudiadau mewn Arian
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Addasiadau sy'n bennaf yn cynnwys Arian Wrth Gefn Derbynebion Cyfalaf:						
Trosglwyddo elw o wariant arian parod a gredydwyd fel rhan o'r ennill/colled wrth gael gwared ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(1,658)	-	1,658	-	-	-
Defnyddio Arian wrth Gefn o Dderbynebion Cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf newydd	-	-	(1,133)	-	(1,133)	1,133
Cyfraniad o'r Arian Wrth Gefn Derbynebion Cyfalaf tuag at gostau gweinyddol cael gwared ar asedau anghyfredol	65	-	(65)	-	-	-
Defnyddio'r Gronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf i ad-dalu dyled	-	-	(44)	-	(44)	44
Gwella Rhent Prydles Ariannol	7	-	-	-	7	(7)
Addasiadau sy'n bennaf yn cynnwys Arian Wrth Gefn Derbynebion Cyfalaf a ohiriwyd:						
Trosglwyddo morgais o dderbynebion cyfalaf a ohiriwyd i Arian Wrth Gefn Derbynebion Cyfalaf	-	-	4	-	4	(4)
Addasiadau sy'n bennaf yn cynnwys y Cyfrif Addasu Eitemau Ariannol						
Y gwahaniaeth rhwng costau ariannol o'r datganiad Incwm a Gwariant a'r costau ariannol sy'n daladwy yn ystod y flwyddyn yn unol â gofynion statudol	(162)	-	-	-	(162)	162
Addasiadau sy'n bennaf yn cynnwys Arian Wrth Gefn Pensiynau:						
Gwrthdroi eitemau sy'n ymwneud â budd-daliadau ymddeol neu wedi'i gredydu i'r datganiad Incwm a Gwariant Gynhwysfawr (gweler Nodiadau 45)	10,917	-	-	-	10,917	(10,917)
Cyfraniadau pensiwn y cyflogwr a thaliadau uniongyrchol i bensiynwyr sy'n daladwy yn y flwyddyn	(14,048)	-	-	-	(14,048)	14,048
Addasiadau sy'n bennaf yn cynnwys y Cyfrif Absenoldebau						
Y gwahaniaeth rhwng tâl y swyddog o'r datganiad Incwm a Gwariant a'r tâl sy'n daladwy yn ystod y flwyddyn yn unol â gofynion statudol	667	-	-	-	667	(667)
Cyfanswm Addasiadau	**(7,274)**	**(574)**	**420**	**(830)**	**(8,258)**	**8,258**

7. Trosglwyddiadau i/o Gronfeydd wrth Gefn a Glustnodwyd

Mae'r nodyn hwn yn nodi'r symiau a roddwyd o'r neilltu o falans Cronfa'r Cyngor mewn cronfeydd wrth gefn a glustnodwyd i ddarparu ariannu ar gyfer cynlluniau gwariant i'r dyfodol a'r symiau a bostiwyd yn ôl o'r cronfeydd wrth gefn a glustnodwyd i gwrdd â gwariant Cronfa'r Cyngor.

	Balans ar 1 Ebrill 2011	Trosglwyddo allan 2011/12	Trosglwyddo mewn 2011/12	Balans ar 31 Mawrth 2012	Trosglwyddo allan 2012/13	Trosglwyddo mewn 2012/13	Balans ar 31 Mawrth 2013
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Cronfa'r Cyngor:							
Balansau a gedwir gan ysgolion o dan gynllun dirprwyo	4,393	(836)	698	4,255	(916)	436	3,775
Arian Wrth Gefn Gwasanaethau:							
Datblygu Cymunedol	547	(226)	320	641	(148)	303	796
Isadeiledd	133	-	15	148	(20)	74	202
Tramffordd – Rhaglen Gynnal	260	-	65	325	-	-	325
Gwasanaethau Amgylcheddol a Thechnegol	64	(12)	17	69	(6)	335	398
TG – Adfer Trychineb, Buddsoddiad TG Cyffredinol	260	-	337	597	(123)	173	647
Adnoddau Dynol	102	(39)	25	88	(9)	9	88
Refeniw a Budd-daliadau	141	(43)	44	142		299	441
Archwilio Mewnol – Meddalwedd, systemau TG etc	199	(20)	21	200	(36)	-	164
Gwasanaethau Eraill	388	(74)	225	539	(128)	321	732
Theatrau – Trwsio ac Adnewyddu	310	(151)	63	222	(222)	-	-
Strategaeth Tai a Tai Sector Preifat	351	(138)	-	213	(14)	200	399
Gwasanaethau Cymdeithasol Arian Wrth Gefn	1,207	(1,066)	2,337	2,478	(1,367)	514	1,625
Gwasanaethau Addysg Arian Wrth Gefn	1,231	(291)	56	996	(229)	101	868

	Balans ar 1 Ebrill 2011	Trosglwyddo allan 2011/12	Trosglwyddo mewn 2011/12	Balans ar 31 Mawrth 2012	Trosglwyddo allan 2012/13	Trosglwyddo mewn 2012/13	Balans ar 31 Mawrth 2013
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Corfforaethol Arian Wrth Gefn:							
Cronfa Wrth Gefn Risg Sy'n Cael ei Arwain yn ôl y Galw	265	(371)	311	205	(439)	234	-
Gwerthuso Swyddi Statws Sengl	2,401	(2,673)	532	260	(260)	-	-
Arian Wrth Gefn Yswiriant	1,299	(320)	227	1,206	(558)	243	891
Cefnogaeth Cyllideb Refeniw 2011/12	490	(490)	-	-	-	-	-
Cefnogaeth Cyllideb Refeniw 2012/13	-	-	423	423	(423)	-	-
Cefnogaeth Cyllideb Refeniw 2013/14	-	-	-	-	-	125	125
Diswyddo ac Ymddeol	734	(255)	77	556	(170)	156	542
Arian Wrth Gefn Gwario i Arbed	524	(117)	-	407	(69)	-	338
Tâl Unedol PFI	9,920	-	511	10,431	(4)	145	10,572
Cronfa Trawsffurfio Rhanbarthol	510	(437)	-	73	(49)	-	24
Prosiectau Cymunedol	351	(119)	62	294	(79)	20	235
Arall	528	(183)	24	369	(174)	462	657
Arian Grantiau wrth gefn a neilltuwyd	775	(764)	950	961	(635)	618	944
Cyfanswm yr Arian wrth Gefn a neilltuwyd	**27,383**	**(8,625)**	**7,340**	**26,098**	**(6,078)**	**4,768**	**24,788**
Cyfanswm yr Arian Cyfalaf Wrth Gefn	**3,916**	**(3,129)**	**2,110**	**2,897**	**(3,874)**	**2,501**	**1,524**

8. Gwariant Gweithredol Arall

2011/12 £000		2012/13 £000
10,331	Praesept Heddlu	10,615
1,416	Praeseptau Cynghorau Cymuned	1,539
5,241	Ardoll yr Awdurdod Tan	5,207
351	Ardollau Eraill	366
(306)	Enillon/ colledion ar warediad asedau nad ydynt yn gyfredol	106
-	Atebolrwydd Prydles ariannol	(1,016)
17,033	**Cyfanswm**	**16,817**

9. Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi

2011/12 £000		2012/13 £000
8,103	Llog Taladwy a thaliadau tebyg	8,277
18,622	Cost llog pensiynau	17,827
(18,790)	Dychweliad disgwyliedig ar asedau pensiwn	(15,511)
(293)	Llog derbyniadwy ac incwm tebyg	(380)
(3,096)	Incwm a gwariant yng nghyswllt eiddo buddsoddiad a newidiadau yn eu gwerth teg	289
2,382	Gweithrediadau Masnachu	2,285
6,928	**Cyfanswm**	**12,787**

10. Incwm Treth a Grantiau Amhenodol

2011/12 £000		2012/13 £000
(53,820)	Incwm y Dreth Gyngor	(56,005)
(26,671)	Trethi annomestig	(30,640)
(122,661)	Grantiau'r llywodraeth heb eu clustnodi	(118,098)
(12,030)	Grantiau a chyfraniadau cyfalaf	(16,121)
(215,182)	**Cyfanswm**	**(220,864)**

11. Eiddo, Offer a Chyfarpar

Symudiadau ar Falansau

Symudiadau yn 2012/13:	Tiroedd ac Adeiladau Eraill	Cerbydau, Peiriannau, Dodrefn ac Offer	Asedau Isadeiledd	Asedau Cymunedol	Asedau Dros Ben	Asedau'n cael eu Hadeiladu	Cyfanswm Eiddo, Offer a Chyfarpar	Asedau PFI wedi eu cynnwys gydag Eiddo, Offer a Chyfarpar
	£'000	**£'000**	**£'000**	**£'000**	**£'000**	**£'000**	**£'000**	**£'000**
Cost neu Brisiad								
Ar 1 Ebrill 2012	271,615	38,437	97,283	5,651	40	2,942	415,968	51,567
Ychwanegiadau	3,330	2,733	8,825	175	-	8,622	23,685	297
Cynnydd/ (Gostyngiad) ailbrisiad wedi'i gydnabod yn y Gronfa Wrth Gefn Ailbrisiad	(646)	-	-	-	-	-	(646)	(99)
Cynnydd/ (Gostyngiad) ailbrisiad wedi'i gydnabod yn y Gwarged/ Diffyg ar y Ddarpariaeth o Wasanaethau	(2,182)	-	-	-	-	-	(2,182)	(198)
Dadgydnabyddiaeth - Gwaredu	(244)	(1,575)	-	-	-	-	(1,819)	-
Trosglwyddiadau o Asedau dan Adeiladu	693	170	-	-	-	(1,022)	(159)	-
Asedau wedi eu Hail-gategoreiddio (i)/o eu Cadw i'w Gwerthu	(467)	-	-	-	(40)	-	(507)	-
Symudiadau Eraill mewn Cost neu Brisiad	(88)	372	-	-	-	-	284	-
Ar 31 Mawrth 2013	**272,011**	**40,137**	**106,108**	**5,826**	**-**	**10,542**	**434,624**	**51,567**
Dibrisiad a Nam a Gronnwyd								
Ar 1 Ebrill 2012	(14,566)	(24,815)	(37,908)	(2,149)	-	-	(79,438)	(7,559)
Ffi Dibrisiad	(5,339)	(3,261)	(4,671)	(382)	-	-	(13,653)	(974)
Dibrisiad wedi'i Ysgrifennu Allan i'r Gronfa Wrth Gefn Ailbrisiad	-	-	-	-	-	-	-	-
Colledion Nam/ (Gwrthdroadau) a gydnabuwyd yn y Gwarged/ Diffyg ar y Ddarpariaeth o Wasanaethau	-	-	-	-	-	-	-	-
Dadgydnabod - gwaredu	189	1,505	-	-	-	-	1,694	-
Ar 31 Mawrth 2013	**(19,716)**	**(26,571)**	**(42,579)**	**(2,531)**	**-**	**-**	**(91,397)**	**(8,533)**

Gwerth Llyfr Net								
ar 31 Mawrth 2013	252,295	13,566	63,529	3,295	-	10,542	343,227	43,034
ar 31 Mawrth 2012	257,049	13,622	59,375	3,502	40	2,942	336,530	44,008

Symudiadau yn 2011/12:	Tiroedd ac Adeiladau Eraill	Cerbydau, Peiriannau, Dodrefn ac Offer	Asedau Isadeiledd	Asedau Cymunedol	Asedau Dros Ben	Asedau'n cael eu Hadeiladu	Cyfanswm Eiddo, Offer a Chyfarpar	Asedau PFI wedi eu cynnwys gydag Eiddo, Offer a Chyfarpar
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Cost neu Brisiad								
Ar 1 Ebrill 2011	260,073	33,932	85,022	5,416	-	8,907	393,350	51,567
Ychwanegiadau	8,239	5,493	8,349	235	-	1,705	24,021	194
Cynnydd/ (Gostyngiad) ailbrisiad wedi'i gydnabod yn y Gronfa Wrth Gefn Ailbrisiad	3,754	-	-	-	40	-	3,794	(65)
Cynnydd/ (Gostyngiad) ailbrisiad wedi'i gydnabod yn y Gwarged/ Diffyg ar y Ddarpariaeth o Wasanaethau	(3,580)	-	-	-		-	(3,580)	(129)
Dadgydnabyddiaeth - Gwaredu	(100)	(1,094)	-	-	-	-	(1,194)	-
Trosglwyddiadau o Asedau dan Adeiladu	3,679	79	3,912	-	-	(7,670)	-	-
Asedau wedi eu Hail-gategoreiddio (i)/o eu Cadw i'w Gwerthu	(450)	-	-	-	-		(450)	-
Symudiadau Eraill mewn Cost neu Brisiad	-	27	-	-	-	-	27	-
Ar 31 Mawrth 2012	**271,615**	**38,437**	**97,283**	**5,651**	**40**	**2,942**	**415,968**	**51,567**
Dibrisiad a Nam a Gronnwyd								
Ar 1 Ebrill 2011	(9,480)	(23,323)	(33,759)	(1,773)	-	-	(68,335)	(6,585)
Ffi Dibrisiad	(5,086)	(2,534)	(4,149)	(376)	-	-	(12,145)	(974)
Dibrisiad wedi'i Ysgrifennu Allan i'r Gronfa Wrth Gefn Ailbrisiad	-	-	-	-	-	-	-	-
Colledion Nam/ (Gwrthdroadau) a gydnabuwyd yn y Gwarged/ Diffyg ar y Ddarpariaeth o Wasanaethau	-	-	-	-	-	-	-	-
Dadgydnabod - gwaredu	-	1,042	-	-	-	-	1,042	-
Ar 31 Mawrth 2012	**(14,566)**	**(24,815)**	**(37,908)**	**(2,149)**	**-**	**-**	**(79,438)**	**(7,559)**

Gwerth Llyfr Net								
ar 31 Mawrth 2012	257,049	13,622	59,375	3,502	40	2,942	336,530	44,008
ar 31 Mawrth 2011	250,593	10,609	51,263	3,643	-	8,907	325,015	44,982

Ymrwymiadau Cyfalaf

Ar 31 Mawrth 2013, gwnaeth yr Awdurdod nifer o gontractau ar gyfer adeiladu neu wella Eiddo, Offer a Chyfarpar yn 2013/14 a blynyddoedd i ddod wedi eu cyllidebu ar gost o £17.9m. Roedd ymrwymiadau tebyg hyd at 31 Mawrth 2012 yn £5.6m. Y prif ymrwymiadau yw:

Cynllun Rhaglen Gyfalaf Cronfa'r Cyngor	Cost wedi'i Gontractio i'r Dyfodol £'000
Tirlithriad yr A548 Llangernyw	219
Prosiect Glan y Môr Bae Colwyn - Cam 1a Gwaith Peirianneg	176
Prosiect Glan y Môr Bae Colwyn - Cam 1b Adeiladu	5,686
Prosiect Glan y Môr Bae Colwyn – Adeiladu Porth Eirias	648
Cynllun Osgoi Llifogydd Afon Bach, Llansannan	58
Amlosgfa Bron y Nant – Amlosgwyr Newydd ac Offer Atal Mercwri	98
Gwaith Amddiffyn yr Arfordir ar Penrhyn Beach East, Bae Penrhyn	176
Ysgol y Gogarth Estyniad ac Ailwampio	10,415
Ysgol Glan Morfa – Estyniad	256
Neuadd y Farchnad, Bae Colwyn – Dymchwel a Datblygu	174
Cyfanswm	**17,906**

Ailbrisiadau

Mae'r Awdurdod yn cynnal ymarferiad ailbrisio bob 5 mlynedd o'r holl Eiddo, Offer a Chyfarpar sydd angen ei fesur yn ôl gwerth teg. Cafodd prisio tir ac adeiladau ei gynnal yn fewnol gan Bleddyn Evans B.Sc(Anrhydedd), DipSurv, MRICS Prisiwr y Sir a Rheolwr Asedau, yn unol â methodolegau a seiliau amcangyfrif a amlinellir yn safonau proffesiynol Sefydliad Brenhinol yr Arolygwyr Siartredig. Mae cerbydau, offer, dodrefn a chyfarpar yn cael eu cario ar gost hanesyddol. Caiff Asedau a Gedwir ar Werth ac Eiddo Buddsoddi eu hailbrisio bob blwyddyn.

Nodyn Datgelu ynglŷn ag Ysgolion

Mae pob ysgol a ariannir gan Gyngor Bwrdeistref Sirol Conwy fel Awdurdod Addysg Lleol wedi'u cynnwys yn Natganiad Cyfrifon 2012/13. Bydd statws Ysgolion Cymorth Gwirfoddol, Rheolaeth Wirfoddol ac Ysgolion Sylfaen yn cael eu hadolygu yn 2013/14 os rhoddir cyfarwyddyd yn y Cod 2013/14.

12. Asedau Treftadaeth

Dyddiad prisio'r asedau treftadaeth oedd 18 Mai 2012 a chyfrifwyd y prisiad gan Simon Bower o Morgan Evans & Co Ltd MRICS a MNAVA. Y dull prisio oedd y pris ar y farchnad agored yn seiliedig ar dystiolaeth y gellir ei gymharu, ac nid oedd unrhyw gyfyngiadau sylweddol ar y prisiad.

Cysoni gwerth cludo Asedau Treftadaeth sy'n cael eu dal gan yr Awdurdod:

	Cerfluniau	Casgliad Celf	Pres, Copr, Arian, etc	Arall	Cyfanswm Costau
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Cost neu Brisiad					
1 Ebrill 2012	30	63	72	29	194
Ailbrisiadau	-	-	-	-	-
31 Mawrth 2013	**30**	**63**	**72**	**29**	**194**

Mae Asedau Treftadaeth Awdurdod wedi'u cynnwys ar y Daenlen am werth y farchnad a phrisiwyd y gwaith gan briswyr allanol a gomisiynwyd gan y Cyngor ar gyfer adroddiad diwedd blwyddyn 2011/12.

Cerfluniau

Mae'r cerfluniau'n cynnwys dau benddelw marmor ar bileri marmor a grŵp o ffigyrau Alice in Wonderland marmor.

Casgliad Celf

Mae'r casgliad celf yn cynnwys sawl paentiad dyfrlliw ac olew gan gynnwys portreadau o ffigyrau lleol a ffigyrau eraill, ynghyd â golygfeydd lleol a golygfeydd eraill.

Pres, Copr, Arian, ac ati

Mae'r casgliad yn cynnwys sawl eitem gan gynnwys plac wal copr crwn, dau blât locomotif pres a phrysgyll a stand arian, ynghyd â thlysau a phowlenni arian eraill.

Arall

Mae'r eitemau eraill yn cynnwys regalia dinesig, ffotograffau, brodweithiau, gwydr nadd, seliau, dodrefn, dysgl seramig, cynlluniau a argraffwyd, etc.

Ychwanegiadau a Gwerthiannau yn 2012/13

Nid oedd ychwanegiadau, gwarediadau na symudiadau sylweddol yn ystod 2012/13.

13. Eiddo Buddsoddiad

Cyfrifwyd am yr eitemau canlynol o incwm a thraul yn y llinell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:

	2012/13 £000	2011/12 £000
Incwm rhent o Eiddo Buddsoddiad	418	438
Enilliad/(Colled) Net	**418**	**438**

Mae'r tabl canlynol yn crynhoi'r symudiad yng ngwerth teg eiddo buddsoddiad dros y flwyddyn:

Gwerth Teg o Eiddo Buddsoddi	2012/13	2011/12
	£'000	£'000
Balans ar ddechrau'r flwyddyn	**18,385**	**16,016**
Ychwanegiadau		
▪ Pryniannau	-	-
▪ Adeiladu	-	-
▪ Gwariant Dilynol	-	-
Gwaredu	-	(163)
Enillion/colledion o addasiadau gwerth teg net	(707)	2,582
Trosglwyddiadau:		
▪ o'r/i'r Rhestr Stoc	150	-
o/i Eiddo, Offer a Chyfarpar	140	-
Newidiadau Eraill	(160)	(50)
Balans ar ddiwedd y flwyddyn	**17,808**	**18,385**

14. Asedau Anniriaethol

Mae'r Awdurdod yn cyfrifo am ei feddalwedd fel asedau anniriaethol, i'r graddau nad yw'r feddalwedd yn rhan anhepgor o system TG neilltuol ac yn cael ei chyfrifo fel rhan o eitem caledwedd yn yr Eiddo, Offer a Chyfarpar. Mae asedau anniriaethol yn cynnwys trwyddedau a brynwyd.

Rhoddir oes ddefnyddiol gyfyngedig i feddalwedd, wedi ei seilio ar asesiadau o'r cyfnod y disgwylir i'r feddalwedd fod yn ddefnyddiol i'r Awdurdod. Mae'r oes ddefnyddiol a briodolir i'r switiau meddalwedd mawr a ddefnyddir gan yr Awdurdod yn:

Oes wreiddiol	Oes sy'n weddill	Asedau eraill
10 mlynedd	1 blynedd	System e-bost
10 mlynedd	3 mlynedd	Meddalwedd AD/Cyflogres Integredig
10 mlynedd	6 mlynedd	System Gofal Cymdeithasol
10 mlynedd	7 mlynedd	System Reoli Gwybodaeth Amgylcheddol
10 mlynedd	10 mlynedd	Uwchraddio Meddalwedd Integredig AD/ Cyflogres

Mae'r swm a gludir o asedau anniriaethol yn cael eu hamorteiddio ar sail llinell syth. O'r amorteiddiad o £154k (£163k 2011/12) a godwyd ar refeniw yn 2012/13, roedd £54k (£54k 2011/12) wedi ei godi ar y Gwasanaethau Cymdeithasol, £22k (£22k 2011/12) ar y Gwasanaethau Diwylliannol, Amgylcheddol, Rheoleiddio a Chynllunio, £0 (£9k 20110/12) ar Wasanaethau Addysg a Phlant a £3k (£3k 2011/12) i Wasanaethau canolog i'r Cyhoedd. Roedd y £75k (£75k 2011/12) o'r amorteiddiad a oedd yn weddill yn cael ei godi ar ganolfannau cost Cefnogaeth Ganolog ac yna'n cael ei amsugno fel gorbenion ar draws yr holl benawdau gwasanaeth yn y Gwariant Net Gwasanaethau - nid yw'n bosib maintioli'n union faint amorteiddiad y gellir ei briodoli i bob pennawd gwasanaeth.

Mae'r symudiad yn y balansau Asedau Anniriaethol yn ystod y flwyddyn fel a ganlyn:

	2012/13			2011/12	
	Asedau Eraill	**Cyfanswm**		**Asedau Eraill**	**Cyfanswm**
	£'000	**£'000**		**£'000**	**£'000**
Balans ar ddechrau'r flwyddyn:					
▪ Symiau a Gariwyd Gros	1,457	1,457		1,457	1,457
▪ Amorteiddiad a Gronnwyd	(672)	(672)		(509)	(509)
Swm a gariwyd net ar ddechrau'r flwyddyn	785	785		948	948
Ychwanegiadau					
▪ Pryniannau	287	287		-	-
Amorteiddiad am y cyfnod	(154)	(154)		(163)	(163)
Swm a gariwyd net ar ddiwedd y flwyddyn	**918**	**918**		**785**	**785**
Yn cynnwys:					
▪ Symiau a Gariwyd Gros	1,744	1,744		1,457	1,457
▪ Amorteiddiad a Gronwyd	(826)	(826)		(672)	(672)
	918	918		785	785

Nid oes unrhyw asedau anghyffyrddadwy wedi'u cynhyrchu'n fewnol

Mae un eitem o feddalwedd wedi'i gyfalafu sy'n berthnasol yn unigol i'r datganiadau ariannol:

	Swm Cario		
	31 Mawrth 2013 £'000	**31 Mawrth 2012 £'000**	**Cyfnod Amorteiddiad sy'n Weddill**
System Gofal Cymdeithasol	327	381	6 mlynedd
Meddalwedd AD/ Cyflogres	265	121	3/10 mlynedd

15. Offerynnau Ariannol

Categorïau Offerynnau ariannol

Mae'r categorïau canlynol o offerynnau ariannol yn cael eu cario yn y Fantolen:

	Tymor Hir			Presennol	
	31 Mawrth 2013	31 Mawrth 2012		31 Mawrth 2013	31 Mawrth 2012
	£'000	£'000		£'000	£'000
Buddsoddiadau					
Benthyciadau a symiau sy'n dderbyniadwy	1,010	1,001		9,298	6,721
Asedau ariannol sydd ar gael i'w gwerthu	1,431	1,396		-	-
Cyfanswm Buddsoddiadau	**2,441**	**2,397**		**9,298**	**6,721**
Dyledwyr					
Benthyciadau a symiau sy'n dderbyniadwy	1,765	825		-	-
Asedau ariannol a gariwyd ar symiau'r contract	-	-		39,061	30,422
Cyfanswm Dyledwyr	**1,765**	**825**		**39,061**	**30,422**
Benthyciadau					
Atebolrwydd ariannol ar gost a amorteiddiwyd	103,578	95,993		31,612	27,502
Cyfanswm Benthyciadau	**103,578**	**95,993**		**31,612**	**27,502**
Benthyca Tymor Hir Eraill					
Atebolrwydd PFI a phrydlesi ariannol	27,517	28,353		162	204
Cyfanswm Benthyca Tymor Hir Eraill	**27,517**	**28,353**		**162**	**204**
Credydwyr					
Atebolrwydd ariannol a gariwyd ar symiau'r contract	-	-		21,473	19,302
Cyfanswm Credydwyr	**-**	**-**		**21,473**	**19,302**

Mae dyledwyr a chredydwyr tymor byr yn cael eu cario ar gost gan fod hyn yn amcan bras teg o'u gwerth.

Dadansoddiad Buddsoddiadau tymor byr arian:

	31 Mawrth 2013	31 Mawrth 2012
	£'000	£'000
Asedau Ariannol - Buddsoddiadau	9,298	6,721
Cyfatebion Arian - Buddsoddiadau	11,460	17,620
Cyfwerth ag Arian Parod – buddsoddiadau ysgolion sefydledig	509	561
Croniadau	(36)	(49)
Buddsoddiadau	**21,231**	**24,853**

Dadansoddiad dyled wirioneddol tymor byr a hir sydd dros ben:

	31 Mawrth 2013 £'000	31 Mawrth 2012 £'000
Rhwymedigaethau Ariannol:Tymor Hir Benthyca	103,578	95,993
Rhwymedigaethau Ariannol:Tymor Byr Benthyca	31,612	27,502
	135,190	123,495
Tynnu'r Croniadau Llog PWLB	(1,763)	(1,666)
Croniadau Llog Benthyciadau'r Farchnad	(176)	(189)
Addasiad Cyfradd Llog effeithiol ar y Benthyciad Grisiog	(154)	(155)
Addasiad Premiwm i Fenthyciad a Newidiwyd	706	707
Dyled sy'n weddill	**133,803**	**122,192**

Incwm, Treuliau, Enillion a Cholledion

	2012/13				2011/12			
	Atebolrwydd Ariannol wedi'u mesur ar Gost Amorteiddio	Asedau Ariannol: Benthyciadau a Symiau sy'n Dderbyniadwy	Asedau Ariannol: Ar gael i'w Gwerthu	Cyfanswm	Atebolrwydd Ariannol wedi'u mesur ar Gost Amorteiddio	Asedau Ariannol: Benthyciadau a Symiau sy'n Dderbyniadwy	Asedau Ariannol: Ar gael i'w Gwerthu	Cyfanswm
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Costau llog	5,747	-	-	5,747	5,535	-	-	5,535
Colledion ar ddatgydnabod	-	-	-	-	-	-	-	-
Gostyngiadau mewn gwerth teg	-	-	-	-	-	-	-	-
Colledion nam	-	-	-	-	-	-	-	-
Costau ffioedd	28	-	-	28	20	-	-	20
Cyfanswm gwaraint mewn Gwarged neu Ddiffyg ar y Ddarpariaeth o Wasanaethau	**5,775**	**-**	**-**	**5,775**	**5,555**	**-**	**-**	**5,555**
Incwm Llog	-	(257)	-	(257)	-	(277)	-	(277)
Incwm Llog a gronnwyd ar asedau ariannol â nam	-	-	-	-	-	-	-	-
Cynnydd/Gostyniad mewn gwerth teg	-	17	(35)	(18)	-	(142)	(7)	(149)
Enillion ar Ddadgydnabyddiaeth	-	-	-	-	-	-	-	-
Incwm Ff*i*	-	-	-	-	-	-	-	-
Cyfanswm Incwm mewn arian dros ben neu ddiffyg ariannol wrth ddarparu gwasanaethau	**-**	**(240)**	**(35)**	**(275)**	**-**	**(419)**	**(7)**	**(426)**
(Enillion) Colled Net am y flwyddyn	**- 5,775**	**(240)**	**(35)**	**5,500**	**- 5,555**	**(419)**	**(7)**	**5,129**

Gwerth Teg Asedau a Rhwymedigaethau

Mae rhwymedigaethau ariannol, asedau ariannol a gynrychiolir gan fenthyciadau a derbyniadau a dyledwyr a chredydwyr tymor hir yn cael eu cario yn y Fantolen ar werth amorteiddiedig. Gellir asesu eu gwerth teg trwy gyfrifo gwerth presennol y llif arian a fydd yn digwydd dros weddill tymor yr offerynnau, gan ddefnyddio'r rhagdybiaethau canlynol:

- amrediad amcangyfrifiedig graddfeydd llog ar 31 Mawrth 2013 o 1.77% i 3.13% ar gyfer benthyciadau o'r PWLB a 0.35% i 1.3% am fenthyciadau eraill y gellir eu derbyn ac sy'n daladwy, wedi ei seilio ar y graddfeydd benthyca newydd ar gyfer benthyciadau cyfatebol ar y dyddiad hwnnw
- ni chydnabyddir ad-daliad cynnar neu amhariad
- pan fo offeryn yn aeddfedu yn y 12 mis nesaf , tybir bod y swm a gludir yn cyfateb yn fras i werth teg
- cymerir bod gwerth teg masnach a derbyniadwyon eraill i fod y swm a anfonebwyd neu y cafwyd bil amdano.

Mae'r gwerth teg a gyfrifir fel a ganlyn:

	31 Mawrth 2013		31 Mawrth 2012	
	Swm Cario £'000	**Gwerth Teg £'000**	**Swm Cario £'000**	**Gwerth Teg £'000**
Rhwymedigaethau Ariannol	155,438	216,872	141,698	184,535
Credydwyr tymor hir	-	-	-	-
Cyfanswm	**155,438**	**216,872**	**141,698**	**184,535**

	31 Mawrth 2013		31 Mawrth 2012	
	Swm Cario £'000	**Gwerth Teg £'000**	**Swm Cario £'000**	**Gwerth Teg £'000**
Benthyciadau a Derbyniadau	64,359	64,537	58,260	58,359
Dyledwyr tymor hir	-	-	-	-
Cyfanswm	**64,359**	**64,537**	**58,260**	**58,359**

16. Rhestrau Stoc

	Nwyddau Traul / Storfa		Deunydd Cynnal a Chadw		Nwyddau a Orffennwyd		Gwaith ar y gweill		Cyfanswm	
	2012/13 £'000	2011/12 £'000	2012/13 £'000	2011/12 £'000	2012/13 £'000	2011/12 £'000	2012/13 £'000	2011/12 £'000	2012/13 £'000	2011/12 £'000
Balans ar ddechrau'r flwyddyn	30	26	778	533	272	213	55	138	1,135	910
Symudiad yn y flwyddyn	12	4	(109)	245	11	59	71	(83)	(15)	225
Balans sy'n weddill ar ddiwedd y flwyddyn	**42**	**30**	**669**	**778**	**283**	**272**	**126**	**55**	**1,120**	**1,135**

17. Contractau adeiladu

Nid oedd yr Awdurdod yn gontractwr mewn unrhyw gontractau adeiladu yn 2012/13 na 2011/12.

18. Dyledwyr

	31 Mawrth 2013 £'000	31 Mawrth 2012 £'000
Cyrff Llywodraeth Ganol	20,165	13,268
Awdurdodau Lleol Eraill	5,338	4,464
Cyrff GIG	886	797
Corfforaethau Cyhoeddus a Chronfeydd Masnachu	-	1
Endidau ac Unigolion eraill	13,972	13,050
Cyfanswm	**40,361**	**31,580**
Llai Darpariaeth Dyledion Drwg	(1,300)	(1,158)
Dyledwyr Net	**39,061**	**30,422**

19. Arian parod a chywerthydd arian

	31 Mawrth 2013 £'000	31 Mawrth 2012 £'000
Arian a Ddelir gan yr Awdurdod	761	530
Cyfrifon Cyfredol Banc	199	(6,635)
Adneuon tymor byr	11,460	17,620
Adneuon tymor byr – Ysgoloion Sefydledig	509	561
Cyfanswm Arian Parod a Chywerthydd Arian	**12,929**	**12,076**

20. Asedau a Ddelir I'w Gwerthu

	Cyfredol	
	2012/13	**2011/12**
	£'000	**£'000**
Balans ar ddechrau'r flwyddyn	**1,432**	**2,222**
Asedau newydd eu nodi fel rhai a gadwyd i'w gwerthu:		
▪ Eiddo, Offer a Chyfarpar	467	450
▪ Asedau anghyffwrddadwy	-	-
▪ Eiddo Buddsoddiad	160	-
Asedau Eraill/Atebolrwydd mewn Grwpiau Cael Gwared	-	-
Colledion Ailbrisiad	(336)	(252)
Enillion Ailbrisiad	-	-
Colledion Nam	-	-
Asedau wedi ei dadgategoreiddio fel rhai a gadwyd i'w gwerthu:		
▪ Eiddo, Offer a Chyfarpar	-	-
▪ Asedau anghyffwrddadwy	-	-
▪ Eiddo Buddsoddiad	-	-
Asedau Eraill/Atebolrwydd mewn Grwpiau Cael Gwared	-	-
Asedau a Werthwyd	(807)	(1,488)
Trosglwyddiadau o Amhresennol i'r Presennol	-	-
Symudiadau Eraill	125	500
Balans ar ôl ar ddiwedd y flwyddyn	**1,041**	**1,432**

21. Credydwyr

	31 Mawrth 2013 £'000	31 Mawrth 2012 £'000
Cyrff Llywodraeth Ganol	331	675
Awdurdodau Lleol Eraill	1,892	2,673
Cyrff GIG	700	383
Corfforaethau Cyhoeddus a Chronfeydd Masnachu	37	65
Endidau ac unigolion eraill	18,675	15,710
Cyfanswm	**21,635**	**19,506**

22. Darpariaethau

	Darpariaethau yswiriant £'000	Cyflog Cyfartal a EVR £'000	Darpariaethau eraill £'000	Cyfanswm £'000
Balans ar 1 Ebrill 2011	**933**	**3,329**	**129**	**4,391**
Darpariaethau ychwanegol a wnaed yn 2011/12	685	388	-	1,073
Symiau a ddefnyddiwyd yn 2011/12	(831)	(1,329)	(37)	(2,197)
Symiau na ddefnyddiwyd ac a wyrdrowyd yn 2011/12	-	-	-	-
Balans ar 31 Mawrth 2012	**787**	**2,388**	**92**	**3,267**
Tymor Hir	-	-	-	-
Tymor Byr	787	2,388	92	3,267

Balans ar 1 Ebrill 2012	**787**	**2,388**	**92**	**3,267**
Darpariaethau ychwanegol a wnaed yn 2012/13	1,042	194	619	1,855
Symiau a ddefnyddiwyd yn 2012/13	(110)	(345)	-	(455)
Symiau na ddefnyddiwyd ac a wyrdrowyd yn 2012/13	-	-	-	-
Balans ar 31 Mawrth 2013	**1,719**	**2,237**	**711**	**4,667**
Tymor Hir	-	-	600	600
Tymor Byr	1,719	2,237	111	4,067

Darpariaethau Yswiriant – Municipal Mutual Insurance (MMI)

Mae darpariaeth wedi'i gwneud am y swm o £385k mewn perthynas â'r Cynllun Trefnu ar gyfer dirwyn Cwmni Municipal Mutual Insurance (MMI) i ben. Cychwynnwyd y cynllun 13 Tachwedd 2012.

Mae'r ddarpariaeth yn cyfateb i ardoll 15% ar hawliadau a dalwyd yn flaenorol gan MMI mewn perthynas â'r hen awdurdodau cyfansoddol.

Darpariaethau Yswiriant – Hawliau Iawndal Anaf a Difrod

Mae'r mwyafrif helaeth o hawliau am iawndal yn symiau bach ar eu pen eu hunain. Maent yn ymwneud ag anaf personol a difrod i eiddo pan honnir bod yr Awdurdod ar fai (e.e. oherwydd eu bod wedi methu trwsio ffordd neu balmant yn iawn). Bydd darpariaeth yn cael ei wneud ar gyfer hawliau lle bydd yn debygol y bydd rhaid i yswirwyr yr Awdurdod roi setliad, yn seiliedig ar brofiad o benderfyniadau'r llys yn y gorffennol ynglŷn ag atebolrwydd a'r swm taladwy.

Telir hawliau gan yswirwyr yr Awdurdod, ac mae'r Awdurdod yn ad-dalu ei yswirwyr mewn perthynas â'r holl symiau sy'n is na thâl dros ben y polisi o £10,000 fesul hawliad. Mae gan hawliadau modur dâl dros ben o £250 o ddifrod eich hun.

O'r cyfanswm hawliau sy'n weddill, sef £1.335m, sy'n debygol o gael eu setlo, disgwylir y bydd yr Awdurdod yn talu £166k o'r swm trwy dâl ychwanegol y polisi a bydd yr yswirwyr yn talu'r balans, sef £1.169m. Rhagwelir y bydd yr holl hawliadau hyn yn cael eu setlo yn 2013/14.

Mae'r ffigurau a ddyfynnir uchod yn cynnwys un hawliad modur catastroffig a gedwir ar £500k, sy'n cyfrif am y cynnydd amlwg yng ngwerth yr hawliadau sy'n weddill.

Darpariaeth Cyflog Cyfartal

Setliadau posibl hawliau Cyflog Cyfartal yn y dyfodol sy'n deillio o ganlyniad i weithredu'r cytundeb Statws Sengl. Mae'r ddarpariaeth yn £2m ar 31/3/2013 (£2m ar 31/3/2012). Mae amseru'r setliad hawliau Cyflog Cyfartal yn ansicr ond gall fod yn 2013/14.

Nid oes arian ar gael ar gyfer y ddarpariaeth hon, mae'n cael ei dalu o gronfa negyddol na ellir ei defnyddio – y Cyfrif Ôl-dâl Cyflog Anghyfartal.

Darpariaeth Ymddeoliad Gwirfoddol Cynnar

Costau Iawndal a Chynharwch sydd i'w talu i'r Gronfa Bensiwn oherwydd bod staff yn ymddeol yn gynnar. Y balans ar 31/3/2013 yw £237k (£388k 31/3/2012) a rhagwelir y bydd yn cael ei setlo yn 2013/14.

Pier Victoria, Bae Colwyn

Darpariaeth £600k ar gyfer yr ymrwymiad cyfreithiol neu adeiladol mewn perthynas â sicrhau diogelwch Pier Victoria, Bae Colwyn.

Nid yw'r darpariaethau eraill yn rhai sylweddol.

23. Cronfeydd Wrth Gefn Defnyddiadwy

Mae symudiadau yng nghronfeydd wrth gefn yr Awdurdod i'w gweld yn y Datganiad Symudiadau mewn Cronfeydd wrth Gefn a Nodyn 7.

24. Cronfeydd Wrth Gefn Na Ellir Eu Defnyddio

	31 Mawrth 2013 £'000	**31 Mawrth 2012 £'000**
Cronfa Wrth Gefn Ailbrisiant	51,183	52,858
Cronfa Wrth Gefn Asedau Ariannol Ar Gael i'w Gwerthu	1,432	1,396
Cyfrif Addasiadau Cyfalaf	156,308	149,765
Cyfrif Addasiadau Offerynnau Ariannol	(806)	(809)
Cronfa Bensiynau Wrth Gefn	(123,928)	(96,209)
Cronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf Gohiriedig	1,208	94
Cyfrif Ôl Gyflog Cyflog Anghyfartal	(2,000)	(2,000)
Cyfrif Absenoldebau Cronnus	(2,024)	(2,722)
Cyfanswm Cronfeydd Wrth Gefn Na Ellir Eu Defnyddio	**81,373**	**102,373**

Cronfa Ailbrisiant Wrth Gefn

Mae'r Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn yn cynnwys yr enillion a wnaed gan yr Awdurdod yn deillio o gynnydd yng ngwerth ei Eiddo, Offer a Chyfarpar. Mae'r balans yn gostwng pan fo asedau gydag enillion cronnus yn:

- cael eu hailbrisio i lawr neu eu amharu a'r enillion yn cael eu colli
- cael eu defnyddio i ddarparu gwasanaethau a'r enillion yn cael eu colli trwy ddibrisiant, neu
- cael eu gwaredu a gwireddu'r enillion

Dim ond enillion a gronnwyd ers 1 Ebrill 2007 sydd yn y gronfa wrth gefn, y dyddiad y crëwyd y Gronfa Wrth Gefn. Mae enillion cronnus a gafwyd cyn y dyddiad hwnnw'n cael eu cadarnhau i'r balans ar y Cyfrif Addasu Cyfalaf.

2011/12 £'000	**Cronfa Ailbrisiant Wrth Gefn**	**2012/13 £'000**
50,018	**Balans ar 1 Ebrill**	**52,858**
4,374	Ailbrisiant i fyny asedau	118
(571)	Ailbrisiant i lawr o asedau a cholledion amhariad na chodwyd ar y Swrplws/ Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau	(820)
3,803	Gweddill neu ddifyg adbrisiad yr asedau anghyfredol heb eu postio I'r Gweddill/Diffyg Darpariaeth Gwasanaethau	(702)
(835)	Gwahaniaeth rhwng dibrisiant gwerth teg a dibrisiant cost hanesyddol.	(820)
(128)	Enillion cronnus ar asedau a werthwyd neu a gafodd eu sgrapio	(153)
(963)	Swm a ddilëwyd i'r Cyfrif Addasiad Cyfalaf	(973)
52,858	**Balans ar 31 Mawrth**	**51,183**

Cronfa wrth Gefn Asedau Ariannol ar Gael i'w Gwerthu

Mae'r Gronfa wrth Gefn Asedau Ariannol ar Gael i'w Gwerthu yn cynnwys yr enillion a wnaed gan yr Awdurdod sy'n deillio o gynnydd yng ngwerth ei fuddsoddiadau nad ydynt gyda thaliadau sefydlog neu rai y gellir eu penderfynu. Mae'r balans yn cael ei leihau pan fo fuddsoddiadau gydag enillion cronnus yn cael eu:

- hailbrisio i lawr neu yr amharir arnynt a cholli'r enillion
- gwaredu a gwireddu'r enillion.

2011/12 £'000	Cronfa wrth Gefn Asedau Ariannol ar Gael i'w Gwerthu	2012/13 £'000
1,389	**Balans ar 1 Ebrill**	**1,396**
-	Ailbrisiant i fyny buddsoddiadau	**-**
7	Ailbrisiant i fyny o fuddsoddiadau na chodwyd ar y Swrplws/ Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau	36
-	Enillion cronnus ar asedau a werthir ac asedau sy'n aeddfedu a ysgrifennir allan i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel rhan o Incwm Buddsoddiad Arall	**-**
1,396	**Balans ar 31 Mawrth**	**1,432**

Cyfrif Addasiad Cyfalaf

Mae'r Cyfrif Addasiad Cyfalaf yn amsugno'r gwahaniaethau amseru sy'n deillio o wahanol drefniadau cyfrifo ar gyfer defnydd asedau nad ydynt yn gyfredol a chyllido caffael, adeiladu neu wella'r asedau hynny dan ddarpariaethau statudol. Mae'r Cyfrif yn cael ei ddebydu gyda chost caffael, adeiladu neu wella fel dibrisiant, colledion amhariad ac amorteiddiad yn cael eu codi ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (gyda phostio cysoniad o'r Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn i drosi ffigyrau gwerth teg i sail gost hanesyddol). Credydir y Cyfrif gyda symiau a osodir o'r neilltu gan yr Awdurdod fel cyllid ar gyfer costau caffael, adeiladu a gwella. Mae'r Cyfrif yn cynnwys enillion a cholledion cronnus ar Eiddo Buddsoddiad a chydnabyddir yr enillion ar asedau sy'n rhoddion ac sydd eto i'w defnyddio gan yr Awdurdod. Mae'r Cyfrif hefyd yn cynnwys enillion ailbrisiad cronnus ar Eiddo, Offer a Chyfarpar cyn 1 Ebrill 2007, y dyddiad y crëwyd y Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn i ddal y fath enillion. Mae Nodyn 6 yn rhoi manylion ffynhonnell yr holl drafodion a bostiwyd i'r Cyfrif, heblaw am y rheiny oedd yn cynnwys y Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn.

2011/12	Cyfrif Newid Cyfalaf	2012/13
£'000		**£'000**
143,157	**Balans ar 1 Ebrill**	**149,765**
	Gwrthdroi eitemau yn ymwneud â gwariant cyfalaf a dynnwyd neu a gredydwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:	
(12,144)	▪ Codiadau am ddibrisio a nam ar asedau anghyfredol	(13,654)
(3,626)	▪ Colledion ailbrisiad ar Eiddo, Offer a Chyfarpar	(2,182)
(252)	▪ Colledion ailbrisio ar Asedau sy'n Cael eu Dal ar Werth	(280)
(163)	▪ Amorteiddiad o asedau anghyffyrddadwy	(154)
(1,794)	▪ Gwariant refeniw a ariannwyd o gyfalaf dan statud	(2,395)
(1,352)	▪ Symiau o asedau anghyfredol a gafodd eu dileu yn dilyn cael gwared neu werthu fel rhan o'r enillion/ colled ar gael gwared o'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(931)
(74)	▪ Costau gweinyddol gwaredu asedau cyn eu gwerthu	(4)
-	▪ Y gwahaniaeth rhwng gwerth yr ased a dyled yr ased ar brydlesau cyllid newydd	(150)
(19,405)		(19,750)
964	▪ Addasu'r symiau a ysgrifennwyd allan o'r Gronfa Wrth Gefn Ailbrisiad	973
(18,441)	Swm net a ysgrifennwyd allan o'r gost o asedau anghyfredol a ddefnyddiwyd yn y flwyddyn	(18,777)
	Ariannu cyfalaf a ddefnyddiwyd yn y flwyddyn:	
1,133	▪ Y defnydd o'r Gronfa Arian Wrth Gefn Derbynebion Cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf newydd	602
44	▪ Defnydd o'r Gronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf i ad-dalu dyledion	-
12,029	▪ Grantiau cyfalaf a chyfraniadau a gredydwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr a ddefnyddiwyd gydag ariannu cyfalaf	15,996
830	▪ Y defnydd o grantiau i ariannu cyfalaf o'r Cyfrif Grantiau Cyfalaf nas defnyddiwyd	-
7,781	▪ Darpariaeth statudol ar gyfer ariannu buddsoddiad cyfalaf a godwyd yn erbyn Cronfa'r Cyngor	8,034
574	▪ Gwariant cyfalaf a godwyd yn erbyn Cronfa'r Cyngor	1,395
3,950		7,250
2,658	Symudiadau yng ngwerth y farchnad mewn perthynas ag Eiddo Buddsoddi a dynnwyd neu a gredydwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(707)
149,765	**Balans ar 31 Mawrth**	**156,308**

Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol

Mae'r Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol yn amsugno'r gwahaniaethau amseru sy'n deillio o wahanol drefniadau ar gyfer cyfrifo yr incwm a threuliau sy'n ymwneud ag Offerynnau Ariannol penodol ac i gynnal colledion neu gael budd o enillion fesul darpariaethau statudol.
Mae'r Awdurdod yn defnyddio'r Cyfrif i reoli'r premiymau a delir wrth adbrynu benthyciadau yn gynnar. Mae'r premiymau'n cael eu debydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr pan eir i gostau â nhw, neu pan y cânt eu hennill, ond maent yn cael eu gwyrdroi allan o Falans Cronfa'r Cyngor i'r Cyfrif yn y Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd wrth Gefn. Dros amser, caiff y gost hon ei phostio'n ôl i Falans Cronfa'r Cyngor yn unol â'r trefniadau statudol ar gyfer gwasgaru'r baich ar y Dreth Gyngor. Yn achos yr Awdurdod, y cyfnod hwn yw'r tymor heb ei dreulio a oedd ar ôl ar y benthyciadau pan gawsant eu hadbrynu.

2011/12 £'000	**Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol**	**2012/13 £'000**
(970)	**Balans ar 1 Ebrill**	**(809)**
-	Premiymau sy'n daladwy/disgownt a enillwyd yn y flwyddyn ac a godir/gredydir i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	-
18	Cyfran o'r premiymau sy'n daladwy/disgownt a enillwyd mewn blynyddoedd ariannol blaenorol ac sydd i'w codi yn erbyn Balans Cronfa'r Cyngor yn unol â'r gofynion statudol	19
143	Swm y mae costau cyllid a godir ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn wahanol i gostau cyllid sy'n daladwy yn y flwyddyn yn unol â'r gofynion statudol	(16)
(809)	**Balans ar 31 Mawrth**	**806**

Cronfa Bensiynau Wrth Gefn

Mae'r Gronfa Bensiynau Wrth Gefn yn amsugno'r gwahaniaethau amseru sy'n deillio o wahanol drefniadau ar gyfer cyfrifo i fuddiannau ôl gyflogaeth a chyllido buddiannau yn unol â darpariaethau statudol. Mae'r Awdurdod yn rhoi cyfrif am fuddiannau ôl gyflogaeth yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel bo'r buddiannau'n cael eu hennill gan weithwyr sy'n cronni blynyddoedd o wasanaeth, diweddaru'r rhwymedigaethau a gydnabyddir i adlewyrchu chwyddiant, newid rhagdybiaethau a dychweliadau buddsoddi ar unrhyw adnoddau a osodir o'r neilltu i gwrdd â chostau. Fodd bynnag, mae trefniadau statudol yn ei gwneud yn ofynnol i fuddiannau a enillir gael eu cyllido fel y bo'r Awdurdod yn gwneud cyfraniadau cyflogwr i'r cronfeydd pensiwn neu yn y diwedd yn talu unrhyw bensiynau y mae'n uniongyrchol gyfrifol amdanynt. Felly mae'r balans dyled ar y Gronfa Bensiynau Wrth Gefn yn dangos diffyg sylweddol yn y buddiannau a enillwyd gan weithwyr y gorffennol a'r presennol a'r adnoddau mae'r Awdurdod wedi eu rhoi o'r neilltu i gwrdd â nhw. Bydd y trefniadau statudol yn sicrhau y bydd ariannu wedi ei roi o'r neilltu erbyn yr amser y daw'r buddiannau'n ddyledus i'w talu.

2011/12 £'000	Cronfa Bensiynau Wrth Gefn	2012/13 £'000
(68,268)	**Balans ar 1 Ebrill**	**(96,209)**
(31,072)	Enillion neu (golledion) actwaraidd ar asedau a rhwymedigaethau pensiynau	(27,513)
(10,917)	Gwyrdroad eitemau yn ymwneud â buddiannau ymddeoliad wedi'u debydu neu gredydu i'r Swrplws neu Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(13,824)
14,048	Cyfraniadau pensiwn y cyflogwr sy'n daladwy yn y flwyddyn	13,618
(96,209)	**Balans ar 31 Mawrth**	**(123,928)**

Cronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf Gohiriedig

Mae'r Gronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf Gohiriedig yn dal yr enillion cydnabyddedig sy'n deillio o werthu asedau anghyfredol, nad oes taliad ariannol wedi ei wneud amdanynt eto. Yn unol â threfniadau statudol, nid yw'r Awdurdod yn trin yr enillion hyn fel rhai y gellir eu defnyddio i gyllido gwariant cyfalaf newydd hyd nes y derbynnir yr arian amdanynt. Unwaith mae'r setliad ariannol yn digwydd, mae'r symiau yn cael eu trosglwyddo i'r Gronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf.

2011/12 £'000	Cronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf Gohiriedig	2012/13 £'000
106	**Balans ar 1 Ebrill**	**94**
-	Asedau Prydles Ariannol	1,167
(7)	Trosglwyddo enillion gwerthiant gohiriedig a gredydir fel rhan o'r enilliad/colled ar waredu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(47)
(5)	Trosglwyddo i'r Gronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf ar dderbyn arian parod	(6)
94	**Balans ar 31 Mawrth**	**1,208**

Cyfrif Ôl Gyflog Cyflog Anghyfartal

Mae'r Cyfrif Ôl Gyflog Cyflog Anghyfartal yn gwneud iawn am y gwahaniaethau rhwng y raddfa y mae'r Awdurdod yn ei darparu ar gyfer costau posib setliadau ôl gyflog yng nghyswllt achosion Cyflog Cyfartal a'r gallu dan y darpariaethau statudol i ohirio effaith Balans Cronfa'r Cyngor hyd nes ddaw'r amser pan y gall arian gael ei dalu allan i'r hawlwyr. Mae hwn yn gofnod cyfrifo nad yw'n cael ei gynrychioli gan arian.

2011/12 £'000	Cyfrif Ôl Gyflog Cyflog Anghyfartal	2012/13 £'000
(2,000)	**Balans ar 1 Ebrill**	**(2,000)**
-	Gostyngiad mewn darpariaeth ôl gyflog yng nghyswllt achosion Cyflog Cyfartal	-
-	Setliadau arian a dalwyd yn y flwyddyn	-
-	Y swm y mae'r symiau a godwyd am hawliadau Cyflog Cyfartal i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn wahanol i gost setliadau y gellir eu codi yn y flwyddyn yn unol â'r gofynion statudol	-
(2,000)	**Balans ar 31 Mawrth**	**(2,000)**

Cyfrif Absenoldebau Cronnus

Mae'r Cyfrif Absenoldebau Cronnus yn amsugno'r gwahaniaethau a fyddai fel arall yn codi ar Falans y Gronfa Gyffredinol o gronni ar gyfer absenoldebau digolledol a enillwyd ond na chymerwyd yn y flwyddyn e.e. hawliau gwyliau blynyddol a gariwyd drosodd ar 31ain Mawrth. Mae trefniadau statudol yn ei gwneud yn ofynnol i effaith ar Falans y Gronfa Gyffredinol gael ei niwtraleiddio gan drosglwyddiadau i neu o'r Cyfrif.

2011/12 £'000	Cyfrif Absenoldebau Cronnus	2012/13 £'000
(2,056)	**Balans ar 1 Ebrill**	**(2,722)**
2,056	Setliad neu ddiddymu'r croniad a wnaed ar ddiwedd y flwyddyn flaenorol	2,722
(2,722)	Symiau a gronnwyd ar ddiwedd y flwyddyn gyfredol	(2,024)
(666)	Y gwahaniaeth yn y swm a godir am daliadau swyddogion ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar sail groniadau o'r taliadau sy'n daladwy yn y flwyddyn yn unol â'r gofynion statudol	698
(2,722)	**Balans ar 31 Mawrth**	**(2,024)**

25. Cyfriflen Llif Arian – Addasiadau i'r gweddill neu'r diffyg net ar ddarpariaeth gwasanaethau ar gyfer symudiadau anariannol

2011/12 £'000		**2012/13 £'000**
(12,145)	Dibrisiad Asedau nad ydynt yn Gyfredol	(13,654)
-	Amhariad ar Asedau Nad ydynt yn Gyfredol	-
(164)	Amorteiddiad Asedau Sefydlog Anghyffyrddadwy	(154)
3,131	Addasiadau i'r Gronfa Bensiwn	(206)
162	Addasiadau Offerynnau Cyllid anariannol eraill	3
-	Darpariaeth ar gyfer tâl cyfartal	-
(117)	Cynnydd/ gostyngiad yn yr amhariad ar gyfer darpariaeth dyledion	(142)
1,124	Cyfraniadau tuag ar Ddarpariaethau	(1,400)
(1,352)	Dwyn ymlaen swm o PP&E, eiddo buddsoddi ac asedau anghyffyrddadwy a werthwyd	(931)
11,938	Symudiad anariannol arall	9,565
225	Cynnydd/ (Gostyngiad) mewn Rhestrau Eiddo	(15)
492	Cynnydd/ (Gostyngiad) mewn Dyledwyr	5,835
(2,389)	(Cynnydd)/Gostyngiad mewn Credydwyr	1,115
905	**Symudiadau anariannol net**	**16**

26. Datganiad Llif Arian – Gweithgareddau Buddsoddi

2011/12 £'000		**2012/13 £'000**
27,721	Prynu eiddo, offer a chyfarpar, eiddo buddsoddiad ac asedau anniriaethol	25,110
261,868	Pryniant buddsoddiadau tymor byr a thymor hir	274,458
(1,620)	Derbyniadau o werthiant Eiddo, Offer a Chyfarpar, eiddo buddsoddiad ac asedau anniriaethol	(819)
(257,676)	Derbyniadau o fuddsoddiadau tymor byr a thymor hir	(271,881)
(13,992)	Derbyniadau eraill o weithgareddau buddsoddi	(14,113)
16,301	**Llif arian net o weithgareddau buddsoddi**	**12,755**

27. Datganiad Llif Arian – Gweithgareddau Ariannu

2011/12 £'000		2012/13 £'000
(69,247)	Derbyniadau arian o fenthyca tymor-byr a thymor-hir	(91,275)
-	Derbyniadau eraill o weithgareddau buddsoddi	-
1,210	Taliadau arian ar gyfer lleihau'r rhwymedigaethau dros ben sy'n ymwneud â phrydlesau cyllid a chontractau PFI ar y fantolen	835
55,600	Ad-dalu benthyciadau tymor-byr a thymor-hir	79,791
564	Taliadau eraill am weithgareddau buddsoddi	2,637
(11,873)	**Llif arian net o weithgareddau buddsoddi**	**(8,012)**

28. Symiau yr adroddwyd arnynt ar gyfer Penderfyniadau Dyrannu Adnoddau

Y dadansoddiad o incwm a gwariant yn ôl gwasanaeth ar wyneb y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yw'r un y manylir arno yn y Cod Ymarfer Adroddiadau Gwasanaeth 2011/12 (SeRCOP). Fodd bynnag, cymerir penderfyniadau am ddyrannu adnoddau gan Gabinet yr Awdurdod ar sail adroddiadau cyllideb a ddadansoddir ar draws gwasanaethau. Paratoir yr adroddiadau hyn ar sail wahanol i'r polisïau cyfrifo a ddefnyddir mewn datganiadau ariannol. Yn enwedig :

- ni chodir taliadau yng nghyswllt gwariant cyfalaf, tra bo colledion dibrisiad, ailbrisiad ac amhariad uwchben y balans ar y Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn ac amorteiddiadau yn cael eu codi ar wasanaethau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

- mae cost buddiannau ymddeol wedi ei seilio ar lifau arian (taliadau cyfraniadau pensiwn y cyflogwr) yn hytrach nag ar gostau gwasanaeth presennol o fuddiannau a gronnwyd yn y flwyddyn.

- mae'r gwariant ar rai gwasanaethau cefnogol yn cael ei gyllidebu'n ganolog ac nid yw'n cael ei godi ar Wasanaethau

Mae'r tablau canlynol a ddengys ar dudalennau 77 i 80 yn darparu'r manylion am y cysoniad o'r dadansoddiad gan y gwasanaeth i'r symiau a gynhwysir yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Mae incwm a gwariant prif wasanaethau'r Awdurdod a gofnodir yn yr adroddiadau cyllideb am y flwyddyn fel a ganlyn:

Incwm a Gwariant y Gwasanaeth 2012/13	**Gwasanaethau Addysg**	**Gwasanaethau Cymdeithasol**	**Isadeiledd**	**Gwasanaethau Amgylcheddol**	**Gwasanaethau Datblygu Cymunedol**	**Gwasanaethau Rheoleiddio a Tai**	**Gwasanaethau Ariannol**	**Gwasanaethau Rheoli Eiddo ac Asedau**	**Cyfanswm**
	£'000	**£'000**	**£'000**	**£'000**	**£'000**	**£'000**	**£'000**	**£'000**	**£'000**
Ffioedd, costau ac incwm y Gwasanaeth	(17,364)	(8,564)	(6,856)	(7,922)	(5,265)	(3,020)	(3,115)	(2,730)	(54,836)
Grantiau'r llywodraeth	(20,166)	(8,457)	(276)	(2,631)	(5,117)	(3,766)	(45,875)	-	(86,288)
Cyfanswm Incwm	(37,530)	(17,021)	(7,132)	(10,553)	(10,382)	(6,786)	(48,990)	(2,730)	(141,124)
Gwariant Gweithwyr	74,377	22,906	6,092	7,150	8,735	5,264	5,093	2,150	131,767
Gwariant Arall y Gwasanaeth	40,575	42,875	8,276	16,367	9,283	6,597	47,605	2,584	174,162
Cyfanswm Gwariant	114,952	65,781	14,368	23,517	18,018	11,861	52,698	4,734	305,929
Gwariant Net	**77,422**	**48,760**	**7,236**	**12,964**	**7,636**	**5,075**	**3,708**	**2,004**	**164,805**

Incwm a Gwariant y Gwasanaeth 2011/12 Ffigyrau i'w Cymharu	**Gwasanaethau Addysg**	**Gwasanaethau Cymdeithasol**	**Isadeiledd**	**Gwasanaethau Amgylcheddol**	**Gwasanaethau Datblygu Cymunedol**	**Gwasanaethau Rheoleiddio a Tai**	**Gwasanaethau Ariannol**	**Gwasanaethau Rheoli Eiddo ac Asedau**	**Cyfanswm**
	£'000	**£'000**	**£'000**	**£'000**	**£'000**	**£'000**	**£'000**	**£'000**	**£'000**
Ffioedd, costau ac incwm y Gwasanaeth	(16,163)	(9,163)	(7,051)	(7,419)	(5,278)	(3,173)	(3,252)	(2,932)	(54,431)
Grantiau'r llywodraeth	(18,376)	(9,062)	(518)	(2,100)	(4,713)	(1,949)	(44,115)	-	(80,833)
Cyfanswm Incwm	(34,539)	(18,225)	(7,569)	(9,519)	(9,991)	(5,122)	(47,367)	(2,932)	(135,264)
Gwariant Gweithwyr	73,356	23,727	6,045	6,376	8,415	5,511	5,242	2,131	130,803
Gwariant Arall y Gwasanaeth	37,890	43,170	8,689	16,216	9,213	4,610	45,939	2,948	168,675
Cyfanswm Gwariant	111,246	66,897	14,734	22,592	17,628	10,121	51,181	5,079	299,478
Gwariant Net	**76,707**	**48,672**	**7,165**	**13,073**	**7,637**	**4,999**	**3,814**	**2,147**	**164,214**

Cysoniad Incwm a Gwariant Gwasanaeth o Gost Gwasanaethau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr

Dengys y cysoniad hwn sut mae'r ffigyrau yn y dadansoddiad o incwm a gwariant y gwasanaeth yn cysylltu â'r symiau a gynhwyswyd yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

	2012/13 £'000	**2011/12 £'000**
Gwariant net yn y Dadansoddiad Gwasanaeth	164,805	164,214
Gwariant net gwasanaethau a gwasanaethau cefnogol na chynhwyswyd yn y Dadansoddiad	22,952	22,379
Symiau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr nas adroddwyd i reolwyr yn y Dadansoddiad	15,942	15,669
Symiau a gynhwyswyd yn y Dadansoddiad na chynhwyswyd yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(17,226)	(16,585)
Cost Gwasanaethau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	**186,473**	**185,677**

Cysoniad i Ddadansoddiad Goddrychol

Dengys y cysoniad hwn sut mae'r ffigyrau yn y dadansoddiad o incwm a gwariant y gwasanaeth yn cysylltu â dadansoddiad goddrychol o'r Swrplws neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau a gynhwysir yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr

2012/13	Dadansoddi'r Gwasanaeth	Gwasanaethau a Gwasanaethau Cefnogi nad ydynt yn cael eu dadansoddi	Symiau yn y Datganiad I&G Cynhwysfawr nas adroddwyd i reolwyr yn y Dadansoddiad	Symiau nad ydynt yn cael eu cynnwys yn yr I&G	Dyrannu ad-daliadau	Costau Gwasanaeth Net		Symiau Corfforaethol	Cyfanswm
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000		£'000	£'000
Ffioedd, costau ac incwm y Gwasanaeth	(54,836)	(9,558)	(1,313)	5,813	19,622	(40,272)		-	(40,272)
Llog ac Incwm Buddsoddiadau	-	-	-	-	-	-		(380)	(380)
Incwm o Dreth y Cyngor	-	-	-	-	-	-		(56,005)	(56,005)
Grantiau'r llywodraeth & cyfraniadau	(86,288)	(2,822)	(1,984)	4,870	-	(86,224)		(164,860)	(251,084)
Cyfanswm Incwm	(141,124)	(12,380)	(3,297)	10,683	19,622	(126,496)		(221,245)	(347,741)
Gwariant Gweithwyr	131,767	10,661	(1,640)	(2,704)	(536)	137,548		2,317	139,865
Gwariant Arall y Gwasanaeth	174,162	24,671	228	(25,623)	(19,086)	154,352		-	154,352
Dibrisiad, amorteiddiad a namau	-	-	16,271	-	-	16,271		-	16,271
Eiddo Buddsoddi Incwm & Newid mewn Gwerth Teg	-	-	-	418	-	418		289	707.00
REFCUS	-	-	4,380	-	-	4,380		-	4,380
Darpariaeth Tâl Cyfartal	-	-	-	-	-	-		-	-
Taliadau Llog	-	-	-	-	-	-		8,278	8,278
Archebiannau ac Ardollau	-	-	-	-	-	-		17,727	17,727
Ennill neu golli wrth gael gwared ar asedau sefydlog	-	-	-	-	-	-		(911)	(911)
Camau Gweithredu Masnachu	-	-	-	-	-	-		2,285	2,285
Cyfanswm Gwariant	305,929	35,332	19,239	(27,909)	(19,622)	312,969		29,985	342,954
Arian dros ben neu ddiffyg ariannol wrth ddarparu gwasanaethau	**164,805**	**22,952**	**15,942**	**(17,226)**	**-**	**186,473**		**(191,260)**	**(4,787)**

2011/12 Ffigyrau i'w Cymharu	Dadansoddi'r Gwasanaeth	Gwasanaethau a Gwasanaethau Cefnogi nad ydynt yn cael eu dadansoddi	Symiau yn y Datganiad I&G Cynhwysfawr nas adroddwyd i reolwyr yn y Dadansoddiad	Symiau nad ydynt yn cael eu cynnwys yn yr I&G	Dyrannu ad-daliadau	Costau Gwasanaeth Net	Symiau Corfforaethol	Cyfanswm
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Ffioedd, costau ac incwm y Gwasanaeth	(54,431)	(9,685)	(2,566)	5,700	16,882	(44,100)	-	(44,100)
Llog ac Incwm Buddsoddiadau	-	-	-	-	-	-	(293)	(293)
Incwm o Dreth y Cyngor	-	-	-	-	-	-	(53,820)	(53,820)
Grantiau'r llywodraeth & cyfraniadau	(80,833)	(3,571)	(2,428)	4,795	-	(82,037)	(161,362)	(243,399)
Cyfanswm Incwm	(135,264)	(13,256)	(4,994)	10,495	16,882	(126,137)	(215,475)	(341,612)
Gwariant Gweithwyr	130,803	10,444	(301)	(2,424)	(591)	137,931	(168)	137,763
Gwariant Arall y Gwasanaeth	168,675	25,191	556	(25,094)	(16,291)	153,037	-	153,037
Dibrisiad, amorteiddiad a namau	-	-	16,186	-	-	16,186	-	16,186
Eiddo Buddsoddi Incwm & Newid mewn Gwerth Teg	-	-	-	438	-	438	(3,096)	(2,658)
REFCUS	-	-	4,222	-	-	4,222	-	4,222
Darpariaeth Tâl Cyfartal	-	-	-	-	-	-	-	-
Taliadau Llog	-	-	-	-	-	-	8,103	8,103
Archebiannau ac Ardollau	-	-	-	-	-	-	17,339	17,339
Ennill neu golli wrth gael gwared ar asedau sefydlog	-	-	-	-	-	-	(306)	(306)
Camau Gweithredu Masnachu	-	-	-	-	-	-	2,382	2,382
Cyfanswm Gwariant	299,478	35,635	20,663	(27,080)	(16,882)	311,814	24,254	336,068
Arian dros ben neu ddiffyg ariannol wrth ddarparu gwasanaethau	**164,214**	**22,379**	**15,669**	**(16,585)**	**-**	**185,677**	**(191,221)**	**(5,544)**

29. Gweithrediadau Caffaeledig ac a Derfynwyd

Ni fu unrhyw weithrediadau caffaeledig na rhai a derfynwyd yn ystod y flwyddyn.

30. Gweithgarwch Masnachu

Mae’r Cyngor yn gweithredu tri chynllun masnachu mawr, dyma’r manylion:

		2012/13 £'000	2011/12 £'000
Mae’r Cyngor yn berchen ar, ac yn gweithredu Tramffordd y Gogarth gan gynhyrchu incwm o werthiant tocynnau. Y nod yw gwneud y gorau o’r arian dros ben i ddarparu rhaglen wella barhaus. Cyfanswm y gronfa wrth gefn ar gyfer gwaith cynnal a chadw parhaus ar 31 Mawrth 2013 oedd £325k	Trosiant	(773)	(819)
	Gwariant	914	896
	Arian dros ben	**141**	**77**
	Arian dros ben (ar ôl newidiadau i IAS 19)	**138**	**73**
Mae'r Cyngor yn berchen ar theatr/canolfan gynadledda/arena o bwys ac ail theatr, gan eu gweinyddu a chreu incwm trwy eu gosod a gwerthu tocynnau. Agorwyd yr Arena yn 2006/07. Yr amcan masnachol yw adennill costau’r perfformiadau a'r cynadleddau ac i gyfrannu tuag at gynnal yr adeilad yn sylfaenol. Cyflawnwyd y nod hon yn 2012/13 yn achos Venue Cymru. Cafodd Theatr Colwyn ei hail agor ym mis Medi 2011. Cafodd y gronfa wrth gefn ar gyfer trwsio ac adnewyddu’r Theatrau eu defnyddio’n llawn yn 2012/13 i ddiwallu costau. Mae'r crynodeb isod yn dangos yr holl incwm a gwariant cysylltiedig.			
Venue Cymru - Theatr - Canolfan Gynadledda - Arena - Arlwyo	Trosiant	(5,046)	(4,900)
	Gwariant	7,056	6,672
	Diffyg	**2,010**	**1,772**
	Diffyg (ar ôl newidiad IAS 19)	**1,989**	**1,753**
Theatr Colwyn	Trosiant	(226)	(164)
	Gwariant	406	748
	Diffyg	**180**	**584**
	Diffyg (ar ôl newidiad IAS 19)	**178**	**583**
Cyfanswm	**Diffyg**	**2,331**	**2,433**
	Diffyg (ar ôl newidiad IAS 19)	**2,305**	**2,409**
Cyfanswm Gweithgarwch Masnachu	Darpariaeth Refeniw	(20)	(27)
	Diffyg yn y Cyfrif Incwm a Gwariant	**2,285**	**2,382**

31. Gwasanaethau Asiantaeth

Mae'r Cyngor wedi llunio cytundeb lle bydd yn cyflawni tasgau ar ran sefydliadau eraill ac yn adennill y costau'n llawn. Mae un cytundeb yn ymwneud â Gwaith Cynnal a Gwella Cefnffyrdd ar ran Llywodraeth Cymru, ac ail gytundeb yn ymwneud â thaliadau i Gartrefi mewn perthynas â Gofal Nyrsio ar ran Byrddau Iechyd Lleol.

Bu'r gwariant ar y gweithgareddau hyn fel a ganlyn:

	2012/13 £'000	**2011/12 £'000**
Cefnffyrdd	5,198	5,161
Gofal Nyrsio	1,356	1,397
Cyfanswm	**6,554**	**6,558**

Troi Tai'n Gartrefi

Mae chwe chyngor Gogledd Cymru'n gweithredu fel asiantau i Lywodraeth Cymru i ddarparu benthyciadau y gellir eu hailgylchu dan y cynllun Troi Tai'n Gartrefi, ar gyfer trwsio eiddo sydd wedi bod yn wag dros y tymor hir, gyda'r bwriad i'w defnyddio unwaith eto. Cyngor Sir y Fflint yw'r awdurdod arweiniol/ bancio ar gyfer rhanbarth Gogledd Cymru ac yn gyfrifol am weinyddu'r gronfa. Cyfanswm yr incwm a dderbyniwyd gan Lywodraeth Cymru yn ystod 2012/13 oedd £2.333m a chyfanswm y taliadau yn erbyn y swm hwn yw £1.847m. Ni dderbyniodd Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy unrhyw arian yn 2012/13.

32. Cyllidebau Wedi'u Cronni

Yn 2009/10, cychwynnodd CBS Conwy drefniant cyllideb wedi'r chronni gyda Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr ar gyfer darparu cyfarpar cymunedol i'r corfforol anabl a defnyddwyr gwasanaethau henoed yn ardal awdurdod CBS Conwy. Yr Awdurdod sy'n lletya'r gronfa hon.

Yn ystod 2012/13, daeth storfa benthyciadau offer Conwy i ben, a dechreuodd storfa offer Awdurdod Lleol / Iechyd newydd ar y cyd. Mae'r storfa hon yn weithredol yn ardaloedd Awdurdod Lleol Conwy, Gwynedd ac Ynys Môn. Fe'i rheolir gan Brifysgol Betsi Cadwaladr, sydd hefyd yn cynnal y cyllidebau wedi'u cyfuno. Felly yn 2012/13, roedd cymysgedd o'r 'hen' gyllidebau wedi'u cyfuno gan Gonwy, a'r cyllidebau 'newydd' wedi'u cyfuno gan Brifysgol Betsi Cadwaladr. Mae'r ffigurau 2012/13 yn y tabl isod yn ymwneud â'r cyllidebau cyfun a gynhelir gan Gonwy'n unig.

Bydd y cyllidebau cyfunol yn gwbl weithredol ar gyfer 2013/14 yn eu cyfanrwydd. Amcangyfrifir y bydd CBS Conwy yn cyfrannu £195k tuag at y costau rhedeg a phrynu offer (o gyfanswm o gyllideb gyfun wedi'i hamcangyfrif o £1.264m).

	2012/13 £'000	**2011/12 £'000**
Ariannu a ddarperir i'r gyllideb wedi'r chronni: ▪ CBS Conwy ▪ BIP Betsi Cadwaladr	 301 -	 300 45
	301	345
Gwariant wedi'i gwrdd o'r gyllideb wedi'r chronni: ▪ CBS Conwy ▪ BIP Betsi Cadwaladr	 280 4	 296 47
	284	343
Diffyg net/(Gweddill) sy'n deillio o'r gyllideb wedi'r chronni yn ystod y flwyddyn	**(17)**	**(2)**

33. Lwfansau aelodau

Talodd yr Awdurdod y symiau canlynol i aelodau'r Cyngor yn ystod y flwyddyn:

	2012/13 £000	**2011/12 £000**
Lwfans Sylfaenol	779	812
Lwfans Cyfrifoldeb Arbennig	246	238
Treuliau	25	32
Cyfanswm	**1,050**	**1,082**

34. Tâl Swyddogion

Mae'r tâl a rod dwyd i uwch weithwyr yr Awdurdod sydd â dylanwad ar redeg yr Awdurdod yn gyffredinol fel a ganlyn:

	Teitl y Swydd	Cyflog	Ad-dalu Gwariant	Cyfanswm tâl ac eithrio taliadau pensiwn	Cyfraniadau Pensiwn Gweithiwr	Cyfanswm Tâl
		£	£	£	£	£
2012/13	Prif Weithredwr	105,851	2,131	107,982	22,334	130,316
2011/12	Cyfarwyddwr Corfforaethol Dros Dro / Prif Weithredwr	93,692	1,868	95,560	19,301	114,861
2012/13	Cyfarwyddwr Strategol (Democratiaeth, Rheoleiddio a Chefnogi)	94,298	2,138	96,436	19,897	116,333
2011/12	Prif Weithredwr Dros Dro / Cyfarwyddwr Strategol (Democratiaeth, Rheoleiddio a Chefnogi)	100,140	3,807	103,947	20,629	124,576
2012/13	Cyfarwyddwr Strategol (Arian ac Effeithlonrwydd)	85,982	479	86,461	18,143	104,604
2011/12	Cyfarwyddwr Corfforaethol Dros Dro / Cyfarwyddwr Strategol (Arian ac Effeithlonrwydd)	84,393	1,585	85,978	17,385	103,363
2012/13	Cyfarwyddwr Strategol - Economi a Safle	52,864	658	53,522	11,155	64,677
2011/12	Cyfarwyddwr Strategol - Economi a Safle	-	-	-	-	-
2012/13	Cyfarwyddwr Statudol y Gwasanaethau Cymdeithasol	67,828	376	68,204	14,312	82,516
2011/12	Pennaeth Statudol y Gwasanaethau Cymdeithasol	64,568	3,101	67,669	13,301	80,970
2012/13	Pennaeth Statudol y Gwasanaethau Addysg	71,703	2,970	74,673	15,129	89,802
2011/12	Pennaeth Statudol y Gwasanaethau Addysg	71,703	4,142	75,845	14,771	90,616
2012/13	Pennaeth Adnoddau Dynol Corfforaethol	67,293	1,253	68,546	14,199	82,745
2011/12	Pennaeth Adnoddau Dynol Corfforaethol	62,884	2,013	64,897	12,954	77,851
2012/13	Pennaeth Gwella Ysgolion	-	-	-	-	-
2011/12	Pennaeth Gwella Ysgolion	62,575	1,410	63,985	5,542	69,527
2012/13	Pennaeth Gwasanaethau TG	62,884	1,490	64,374	13,268	77,642
2011/12	Pennaeth Gwasanaethau TG	62,884	2,472	65,356	12,954	78,310
2012/13	Pennaeth Gwasanaethau Darparwyr	62,884	1,321	64,205	13,269	77,474
2011/12	Pennaeth Gwasanaethau Darparwyr	62,884	2,139	65,023	12,954	77,977
2012/13	Pennaeth Gwasanaethau Amgylcheddol	64,457	1,488	65,945	13,600	79,545
2011/12	Pennaeth Gwasanaethau Amgylcheddol	62,884	1,773	64,657	12,954	77,611
2012/13	Pennaeth Gwasanaethau Archwilio a Chaffael	68,233	1,230	69,463	14,397	83,860
2011/12	Pennaeth Gwasanaethau Archwilio a Chaffael	66,999	2,565	69,564	13,801	83,365
2012/13	Pennaeth Gwasanaethau Rheoleiddio	50,404	-	50,404	10,635	61,039
2011/12	Pennaeth Gwasanaethau Rheoleiddio	63,619	1,494	65,113	8,439	73,552
2012/13	Pennaeth Gwasanaethau Datblygu Cymunedol	62,884	1,800	64,684	13,268	77,952
2011/12	Pennaeth Gwasanaethau Datblygu Cymunedol	61,452	1,721	63,173	12,659	75,832
2012/13	Pennaeth Gwasanaethau Refeniw a Budd-daliadau	62,884	2,774	65,658	13,269	78,927
2011/12	Pennaeth Gwasanaethau Refeniw a Budd-daliadau	61,233	2,478	63,711	12,614	76,325
2012/13	Pennaeth Gwasanaethau Rheoli Eiddo ac Asedau	61,452	1,151	62,603	12,966	75,569
2011/12	Pennaeth Gwasanaethau Rheoli Eiddo ac Asedau	60,021	1,104	61,125	12,364	73,489
2012/13	Pennaeth y Gyfraith a Llywodraethu	64,636	864	65,500	13,637	79,137
2011/12	Pennaeth y Gyfraith a Llywodraethu (Nodyn 1)	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A

Nid oedd gan y Cyngor unrhyw weithwyr a oedd â chyflog o fwy na £150k.

Mae'r tâl yn cynnwys yr holl symiau a dalwyd neu a oedd yn dderbyniadwy gan weithiwr (yn cynnwys enillion cyffredin a thaliadau diswyddo), lwfansau treuliau y codir treth arnynt a gwerth ariannol buddiannau, ond mae'n eithrio taliadau sy'n gysylltiedig â dyletswyddau etholiad.

Nodyn 1
Ar gyfer Pennaeth y Gyfraith a Llywodraethu roedd y tâl yn is na'r trothwy rhoi gwybod yn 2011/12.

Talwyd y symiau canlynol i weithwyr eraill yr Awdurdod dderbyniodd mwy na £60,000 o dâl am y flwyddyn (ag eithrio cyfraniadau pensiwn ac yswiriant gwladol y cyflogwr):-

Band	Nifer yn 2012/13		Nifer yn 2011/12	
	Heblaw Ysgolion	Ysgolion	Heblaw Ysgolion	Ysgolion
£60,000 - £64,999	4	10	3	7
£65,000 - £69,999	0	6	0	5
£70,000 - £74,999	1	2	0	3
£75,000 - £79,999	0	1	0	0
£80,000 - £84,999	0	1	0	1
£85,000 – £89,999	0	1	0	2
£90,000 - £94,999	0	2	0	2
£95,000 - £99,999	0	0	0	0
£100,000 - £104,999	0	0	0	0
£105,000 - £109,999	0	1	0	1

Nodwyd nifer y pecynnau ymadael a'r gost fesul band a chyfanswm y diswyddiadau gorfodol a diswyddiadau eraill yn y tabl isod:

Band cost y pecyn ymadael (gan gynnwys taliadau arbennig)	Nifer y diswyddiadau gorfodol		Nifer yr ymadawiadau eraill y cytunwyd amynt		Cyfanswm y pecynnau ymadael fesul band cost			Cyfanswm cost y pecynnau ymadael ym mhob band	
	2012/13	2011/12	2012/13	2011/12	2012/13	2011/12		2012/13	2011/12
								£	£
£0 - £20,000	18	37	31	37	49	74		339,682	306,783
£20,001 - £80,000	3	3	12	13	15	16		452,412	628,243
£80,001 - £100,000	-	-	-	-	-	-		-	-
£100,001 - £150,000	-	-	-	-	-	-		-	-
Total	**21**	**40**	**43**	**50**	**64**	**90**		**792,094**	**935,026**

35. Costau Archwilio Allanol

Aeth yr Awdurdod i'r costau canlynol yng nghyswllt archwilio'r Datganiad Cyfrifon, ardystio hawliadau grant ac archwiliadau statudol, ac am wasanaethau nad oeddynt yn rhai archwilio a ddarparwyd gan archwilwyr allanol yr Awdurdod:

Datgelu Ffioedd yn Daladwy i Swyddfa Archwilio Cymru a KPMG

	2012/13 **£'000**	**2011/12** **£'000**
Ffioedd yn daladwy i Swyddfa Archwilio Cymru a KPMG mewn perthynas â gwasanaethau archwilio allanol a gyflawnwyd gan yr archwilydd penodedig am y flwyddyn.	198	199
Ffioedd yn daladwy i Swyddfa Archwilio Cymru mewn perthynas ag archwiliadau statudol a Menter Twyll Cenedlaethol.	144	150
Ffioedd yn daladwy i KPMG ar gyfer ardystio hawliadau a ffurflenni grant am y flwyddyn.	104	95
Ffioedd sy'n daladwy mewn perthynas â gwasanaethau eraill a ddarperir gan KPMG yn ystod y flwyddyn.	7	51
	453	**495**

Y ffi amcanol ar gyfer ardystio hawliadau ac adenillion grant am 2012/13 yw £100k ac nid yw wedi ei chynnwys uchod.

36. Incwm Grantiau

Mae'r Awdurdod wedi rhoi'r grantiau, cyfraniadau a rhoddion canlynol mewn credyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn 2012/13

	2012/13	2011/12
	£'000	**£'000**
Credydwyd i Dreth ac Incwm Grant Amhenodol		
Grant Cefnogi Refeniw	113,351	117,945
Grant Cytundeb Gwella	1,160	1,165
PFI - Elfen Gyfalaf	3,587	3,551
Is-Gyfanswm	*118,098*	*122,661*
Grantiau Cyfalaf:		
Llywodraeth Cymru:		
Grant Cyfalaf Cyffredinol (heb fod yn REFCUS)	1,445	954
Grant Gwella Adeiladau ysgolion	455	328
Grant Cyfalaf Penodol (heb fod yn REFCUS)	101	28
Pecyn Conwy (Cynlluniau Cludiant)	462	884
Dechrau'n Deg	103	120
Grant Ysgolion yr 21 Ganrif	4,585	743
Cynlliniau Lliniaru Llifogydd	21	49
Cynllun Compostio	-	76
Grant Rheoli Gwastraff Cynaliadwy	522	926
Grant Ailgylchu	200	-
Ardal Adfywio Strategol	-	1,155
Amddiffyn Arfordir Glan Môr Bae Colwyn	3,757	695
Cydgyfeiriant (Amddiffyn Arfordir Glan Môr Bae Colwyn)	3,370	3,151
Cydgyfeiriant (Arall)	71	2,703
Grantiau eraill LlC	775	128
Granyiay eraill	254	90
Is-Gyfanswm	*16,121*	*12,030*
Cyfanswm Mawr	**134,219**	**134,691**
Credydwyd i Wasanaethau		
Llywodraeth Cymru:		
Ffioedd Consesiynol	2,580	2,577
Cymorth - Cronfa Cefnogi Plant ac Ieuenctid/ Teuluoedd yn gyntaf	1,341	1,161
Grant Refeniw Dechrau'n Deg	1,248	1,186
Grant Strategaeth Anabledd Meddyliol	1,859	1,842
PFI	1,471	1,663
Darpariaeth ôl-16 mewn Ysgolion	4,618	4,438
Cefnogi Pobl	7,453	6,845
Grant Rheoli Gwastraff Cynaliadwy	2,331	1,925
Grant Cam Sylfaenol	3,234	3,031
Ysgolion Arbennig ac AAA ôl-16	1,258	1,267
Grant Effeithiolrwydd Ysgolion	855	982
Cronfa Weithredu Camddefnyddio Sylweddau	713	652
Gwariant Refeniw a Ariennir o Cyfalaf o dan Statud	1,985	2,390
Cronfa Gymdeithasol Ewrop	954	1,051
DWP - Grant Budd-daliadau Tai	44,336	42,566
Llwybrau Dysgu 14-19	648	733
Grant Amddifadu Disgyblion	1,013	-
Grantiau Eraill	8,327	7,728
Cyfanswm Mawr	**86,224**	**82,037**

Mae'r Awdurdod wedi derbyn nifer o gyfraniadau nad ydynt eto wedi eu cydnabod fel incwm, gan fod amodau ynghlwm â nhw a all ei gwneud yn ofynnol i'r arian gael ei ddychwelyd i'r rhoddwr. Mae'r balansau ar ddiwedd y flwyddyn fel a ganlyn:

	31 Mawrth 2013	31 Mawrth 2012
	£'000	**£'000**
Derbynebion Grantiau Cyfalaf ymlaen llaw		
Cytundebau Adran 106	1,116	931
Cyfanswm	**1,116**	**931**

37. Carfannau Perthynol

Yn unol ag IAS 24, mae gan y Cyngor ddyletswydd i ddatgelu unrhyw drafodion sylweddol gyda 'charfan berthynol'. Mae hyn er mwyn sicrhau fod datganiadau ariannol yn cynnwys y datgeliadau angenrheidiol sy'n tynnu sylw at y posibilrwydd y gallai'r sefyllfa a'r canlyniadau ariannol a adroddir fod yn cael eu heffeithio gan bresenoldeb carfannau perthynol a thrafodion sylweddol gyda hwy.

Llywodraeth Ganolog

Datgelir gwybodaeth fanwl ar Grantiau Refeniw, Grantiau Cyfalaf, Grantiau Cefnogi Refeniw a thrafodion Trethi Annomestig Cenedlaethol yn ystod y flwyddyn mewn man arall yn y datganiad hwn.

Praesepetau ac Ardollau

Darperir manylion y praespetau a gesglir ar ran sefydliadau eraill yn y Cyfrif Incwm a Gwariant. Mae'r Cyngor yn penodi Aelodau ar gyrff penodol sy'n trethu cyllideb y Cyngor. Mae manylion yr ardollau hyn wedi eu cynnwys yn Nodyn 8 y Cyfrif Incwm a Gwariant.

Mae'r Cyfarwyddwr Strategol (Arian ac Effeithlonrwydd) yn gweithredu fel Trysorydd Awdurdod Tân Gogledd Cymru; a'r ardoll a dalwyd i Awdurdod Tân Gogledd Cymru yn ystod y flwyddyn oedd £5,206,959 (2011/12: £5,240,568), a roedd hefyd yn Brif Weithredwr Dros Dro ar gyfer Awdurdod Heddlu Gogledd Cymru; y praesept a dalwyd i Awdurdod Heddlu Gogledd Cymru am y flwyddyn oedd £10,615,174 (2011/12: £10,331,011).

Sefydliadau Elusennol a Gwirfoddol

Mae'r Cyngor yn penodi Aelodau, Cyfarwyddwr Strategol, Penaethiaid Gwasanaeth, a Swyddogion eraill ar rai cyrff elusennol a gwirfoddol. Nid yw Swyddogion Eraill wedi eu cynnwys yn y trafodion a ddatgelir gyda phartïon cysylltiedig oherwydd na theimlir fod y swyddogion hyn mewn sefyllfa i arfer yr un lefel o ddylanwad yn y Cyngor ag Aelodau, Cyfarwyddwyr Corfforaethol a Phenaethiaid Gwasanaeth. Yn ystod 2012/13 talwyd cyfanswm o £398,976 (gan gynnwys credydwyr diwedd blwyddyn o £19,517) (2011/12: £467,500 (gan gynnwys credydwyr diwedd blwyddyn o £31,283)) i'r cyrff hyn drwy grantiau a thrwy brynu gwasanaethau.
Yn 2012/13 derbyniodd y Cyngor incwm gwerth £380,653 (gan gynnwys dyledwyr diwedd blwyddyn o £88,398) (£804,913 yn 2011/12 (gan gynnwys dyledwyr diwedd blwyddyn o £101,824)) gan y cyrff hyn.

Cymdeithas Llywodraeth Leol (LGA)/Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru(WLGA)

Mae'r Cyngor yn aelod o LGA/WLGA, a thalwyd tanysgrifiadau o £108,656 (dim credydwr diwedd blwyddyn) iddo yn 2012/13 (£106,682 yn 2011/12 (dim credydwr diwedd blwyddyn)), ac o hynny derbyniodd y Cyngor incwm gwerth £26,075 (gan gynnwys dyledwr diwedd blwyddyn o £1,535) (£1,370 yn 2011/12 (dim dyledwr diwedd blwyddyn)).

Cyfarwyddwr Strategol a Phenaethiaid Gwasanaeth

Anfonwyd ffurflenni datgan cysylltiad â phartïon cysylltiedig at y Penaethiaid Gwasanaeth a'r Cyfarwyddwr Strategol am y flwyddyn 2012/13.

Talwyd cyfanswm o £15,265 (dim credydwyr diwedd blwyddyn) gan y Cyngor yn 2012/13 mewn perthynas â thrafodion o'r fath (£0 yn 2011/12), a derbyniwyd cyfanswm o £780 (dim dyledwyr diwedd blwyddyn) gan y Cyngor (£0 yn 2011/12).

Yn ychwanegol, mae'r Cyfarwyddwr Strategol (Democratiaeth, Rheoleiddio a Chefnogi) yn drysorydd Ysgol Feithrin Craig y Don y talodd yr Awdurdod £8,340 iddynt (dim credydwr diwedd blwyddyn) (£9,901 yn 2011/12 (dim credydwr diwedd blwyddyn)).

Aelodau

Anfonwyd ffurflenni datgan cysylltiad â phartïon cysylltiedig at yr Aelodau am y flwyddyn 2012/13.

Talwyd cyfanswm o £346,403 (gan gynnwys credydwyr diwedd blwyddyn o £24,043) gan y Cyngor yn 2012/13 mewn perthynas â thrafodion o'r fath (2011/12: £315,762 (gan gynnwys credydwyr diwedd blwyddyn o £13,027)), a derbyniwyd cyfanswm o £5,209 (dim dyledwyr diwedd blwyddyn) gan y Cyngor (£6,236 yn 2011/12 (dim dyledwyr diwedd blwyddyn)).

Eisteddodd pum Aelod o Gonwy ar Bwrdd Rheoli Cartrefi Conwy. Oherwydd natur y partïon, mae'r trosglwyddiadau yn digwydd yng nghwrs arferol gweithgarwch.

Arall

Ar wahân i drafodion arferol fel taliadau Treth y Cyngor, trethi annomestig a rhenti tai, nid oes unrhyw drafodion sylweddol eraill gyda charfannau perthynol.

38. Gwariant Cyfalaf ac Ariannu Cyfalaf

Dengys y tabl isod gyfanswm gwariant cyfalaf am y flwyddyn (yn cynnwys gwerth yr asedau hynny gaffaelwyd drwy brydlesi cyllidol a chontractau PFI, ynghyd â'r adnoddau ddefnyddiwyd i'w ariannu. Os yw'n fwriad ariannu gwariant cyfalaf yn y dyfodol trwy godi tâl ar y refeniw fel y defnyddir asedau gan yr Awdurdod, yna byddai'r gwariant yn arwain at gynnydd yn y Gofyniad Cyllido Cyfalaf (CFR), mesurydd gwariant cyfalaf hanesyddol yr Awdurdod sydd heb ei ariannu eto. Dadansoddir y CFR yn yr ail ran o'r nodyn hwn.

	2012/13	2011/12
	£'000	£'000
Gofyniad Ariannu Cyfalaf Dechreuol	154,707	151,186
Buddsoddiad Cyfalaf		
Eiddo, Offer a Chyfarpar	23,761	24,020
Eiddo Buddsoddiad	-	-
Asedau anghyffwrddadwy	287	-
Gwariant refeniw a ariannwyd o gyfalaf dan statud	4,380	4,183
Gwerth Asedau a Brydleswyd	572	27
Ffynonellau Cyllid		
Derbynebion Cyfalaf	(597)	(1,103)
Grantiau'r llywodraeth a chyfraniadau eraill	(17,980)	(15,251)
Symiau a roddwyd i'r ochr o'r Refeniw :		
Cyfraniadau Refeniw Uniongyrchol	(1,395)	(574)
MRP	(8,034)	(7,781)
Gofyniad Ariannu Cyfalaf Terfynol	**155,701**	**154,707**
Eglurhad o symudiadau mewn blwyddyn		
Cynnydd mewn angen sylfaenol i fenthyca	1,868	4,853
Prydlesau Cyllid	281	(310)
Contractau PFI	(1,155)	(1,022)
Cynnydd / (Gostyngiad) yn y Gofyniad Ariannu Cyfalaf	**994**	**3,521**

39. Gwariant Cyfalaf a Gyllidir o Gyfalaf o dan Statud

Mae Gwariant Cyfalaf a Gyllidir o Gyfalaf o dan Statud yn wariant a gyfalafwyd yn gywir, ond nid yw'n arwain at asedau sefydlog pendant. Mae'r gwariant refeniw a ariannwyd o gyfalaf yn cael ei nodi yn y flwyddyn y cafodd ei wario. Mae'r diddymiad hwn yn cael ei nodi yn erbyn refeniw gyda chredyd digolledol i refeniw o'r Cyfrif Addasu Cyfalaf. Mae'r symudiad am y flwyddyn fel a ganlyn:

	Grantiau Adnewyddu ac Ardaloedd Adnewyddu		**Arall**		**Cyfanswm**	
	2012/13 £'000	**2011/12 £'000**	**2012/13 £'000**	**2011/12 £'000**	**2012/13 £'000**	**2011/12 £'000**
Arian mewn llaw ar 31 Mawrth	-	-	-	-	-	-
Trosglwyddiad o Ddyledwyr	-	-	-	-	-	-
Gwariant y flwyddyn	1,558	1,349	2,822	2,834	4,380	4,183
Grantiau	(845)	(1,349)	(1,140)	(1,040)	(1,985)	(2,389)
Dilëwyd i Refeniw	(713)	-	(1,682)	(1,794)	(2,395)	(1,794)
Arian mewn llaw ar 31 Mawrth	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**

Mae gwariant refeniw 'arall' a ariannwyd o'r cyfalaf o dan statud yn cynnwys grantiau Cronfa Buddsoddi Lleol, Adfywio o Chyffordd Llandudno – Ffordd Conwy, Tŷ hapus, Parti yn y Parc, Prosiectau'r Cynllun Datblygu Lleol, cyfraniad at Brosiect Gwastraff Rhanbarthol Gogledd Cymru, Menter Adfywio Ffisegol Conwy – Adeiladau Rhestredig, caffi Cwrt a'r ganolfan Dysgu a Datblygu a CET Bae Colwyn.

40. Prydlesau

Yr Awdurdod fel Daliwr Prydles

Prydlesau Ariannol

Mae gan y Cyngor nifer o adeiladau, cerbydau masnachol, peiriannau ffrancio, a TG ysgolion a chyfarpar arall dan brydlesi cyllidol.

Caiff yr Asedau a gaffaelwyd drwy'r Prydlesau hyn eu dangos fel Eiddo, Offer a Chyfarpar yn y Fantolen gyda'r gwerth net canlynol:

	31 Mawrth 2013 £'000	31 Mawrth 2012 £'000
Tir & Adeiladau Eraill	449	210
Cerbydau, Offer, Dodrefn & Chyfarpar	583	583
Cyfanswm	**1,032**	**793**

Mae'r Awdurdod wedi ymrwymo i dalu isafswm ar y prydlesau hyn sy'n cynnwys setliad o'r rhwymedigaeth tymor hir am y budd yn yr eiddo gaffaelwyd gan yr Awdurdod a chostau cyllido a fydd yn daladwy gan yr Awdurdod yn y dyfodol tra mae'r rhwymedigaeth yn parhau'n ddyledus. Mae'r lleiafswm taliadau prydles fel a ganlyn:

	31 Mawrth 2013 £'000	31 Mawrth 2012 £'000
Rhwymedigaethau prydlesau ariannol (gwerth presennol net o leiafswm y taliadau prydles):		
▪ Cyfredol	162	204
▪ Ddim yn gyfredol	693	373
Costau cyllido sy'n daladwy yn y dyfodol	1,146	1,020
Lleiafswm y Taliadau Prydles	**2,001**	**1,597**

Mae'r lleiafswm taliadau prydles yn daladwy dros y cyfnodau canlynol:

	Lleiafswm Taliadau Prydles		Ymrwymiadau Prydlesau Cyllidol	
	31 Mawrth 2013 £'000	31 Mawrth 2012 £'000	31 Mawrth 2013 £'000	31 Mawrth 2012 £'000
Dim mwy na blwyddyn	211	231	162	204
Mwy na blwyddyn ond dim mwy na pum mlynedd	491	239	372	187
Mwy na 5 mlynedd	1,299	1,127	321	186
Cyfanswm	**2,001**	**1,597**	**855**	**577**

Prydlesau Gweithredol

Mae gan yr Awdurdod brydlesau yn ymwneud â thir ac adeiladau i wahanol bwrpasau yn cynnwys llety swyddfa, defnydd cymunedol ac i ddarparu llety i deuluoedd digartref.

Mae'r isafswm taliadau prydles i'r dyfodol o dan brydlesau na ellir eu diddymu mewn blynyddoedd i ddod yn:

	31 Mawrth 2013 £'000	**31 Mawrth 2012 £'000**
Dim mwy na blwyddyn	978	1,077
Mwy na blwyddyn ond dim mwy na pum mlynedd	499	714
Mwy na 5 mlynedd	1,504	1,447
Cyfanswm	**2,981**	**3,238**

Mae'r isafswm taliadau i'r dyfodol y disgwylir i'r Awdurdod eu derbyn yng nghyswllt eiddo ble mae teuluoedd digartref yn byw yn cael eu pennu gan gymhwysedd am fudd-dal tai.

Y gwariant yn ystod y flwyddyn o ran pob prydles gweithredu, gan gynnwys y rhai yr oedd teuluoedd digartref yn eu defnyddio oedd:

	2012/2013 £'000	**2011/2012 £'000**
Isafswm taliadau prydles	1,077	1,082
Taliadau sy'n dderbyniadwy yng nghyswllt eiddo ble mae teuluoedd digartref yn byw	(755)	(858)
Cyfanswm	**322**	**224**

Yr Awdurdod fel Prydleswr

Prydlesau Ariannol

Mae'r Awdurdod wedi prydlesu sawl eiddo o dan brydlesi gweithredol gyda thymor o hyd at 16 mlynedd. Mae gan yr Awdurdod fuddsoddiad gros yn y brydles, gan gynnwys yr isafswm taliadau prydles y disgwylir iddynt gael eu derbyn dros y tymor sy'n weddill a'r gwerth gweddilliol a ddisgwylir i'r eiddo pan fo'r brydles yn dod i ben. Mae'r isafswm taliadau prydles yn cynnwys setliad y dyledwr tymor hir am y budd yn yr eiddo a gaffaelir gan y prydleswr a'r incwm ariannol a enillir gan yr Awdurdod mewn blynyddoedd i ddod tra bo'r ddyled yn dal i sefyll. Mae'r buddsoddiad gros yn cynnwys y symiau canlynol:

	31 Mawrth 2013 £'000	31 Mawrth 2012 £'000
Dyledwr prydles ariannol (gwerth presennol net o leiafswm y taliadau prydles)		
▪ Cyfredol	51	8
▪ Ddim yn gyfredol	1,148	72
Incwm ariannol heb ei ennill	413	22
Gwerth gweddilliol eiddo heb ei warantu	(275)	(18)
Buddsoddiad gros yn y brydles	**1,337**	**84**

Mae'r buddsoddiad gros yn y brydles yn cynnwys dyledwr prydles ariannol ar gyfer Canolfan Crwst, trefniadau aml-asiantaeth gyda chymdeithas dai, Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr a'r Awdurdod.

Derbynnir y buddsoddiad gros yn y brydles a'r isafswm taliadau prydles dros y cyfnodau canlynol:

	Buddsoddiad Gros yn y Brydles		**Isafswm Taliadau Prydles**	
	31 Mawrth 2013 £'000	**31 Mawrth 2012 £'000**	**31 Mawrth 2013 £'000**	**31 Mawrth 2012 £'000**
Dim mwy na blwyddyn	92	13	92	13
Mwy na blwyddyn ond dim mwy na pum mlynedd	364	50	364	50
Mwy na 5 mlynedd	881	21	881	21
Cyfanswm	**1,337**	**84**	**1,337**	**84**

Prydlesau Gweithredol

Mae'r Awdurdod yn prydlesu eiddo i'r dibenion canlynol yn cynnwys:

- i ddarparu gwasanaethau yn y gymuned, megis cyfleusterau chwaraeon, gwasanaethau twristiaeth a chanolfannau cymuned
- i bwrpas datblygiad economaidd i ddarparu adeiladau addas a fforddiadwy i fusnesau lleol.

Y lleiafswm taliadau prydles gweithredol derbyniadwy na ellir eu diddymu i'r dyfodol yw:

	31 Mawrth 2013 £'000	31 Mawrth 2012 £'000
Dim mwy na blwyddyn	796	824
Mwy na blwyddyn ond dim mwy na pum mlynedd	1,385	1,266
Mwy na 5 mlynedd	9,238	9,768
Cyfanswm	**11,419**	**11,858**

Nid yw'r lleiafswm taliadau derbyniadwy yn cynnwys rhent sydd yn amodol ar drosiant. Yn 2012/13 roedd gwerth rhenti wrth gefn a dderbyniwyd yn £255,519. Yn 2011/12 y ffigwr hwn oedd £286,635.

41. Mentrau Cyllid Preifat a chytundebau tebyg

Prosiect Cynllun Ariannu Preifat y Tair Ysgol

Mae'r prosiect yn cynnwys adeilad ysgol o'r newydd ar safle newydd ar gyfer Ysgol John Bright Llandudno; adnewyddu ac estyn Ysgol Aberconwy, Conwy; ac adeiladu ystafelloedd o'r newydd ac adnewyddu Ysgol Dyffryn Conwy, Llanrwst, yn ogystal ag ad-drefnu'r ysgol fel ei bod wedi ei lleoli ar un safle.

Mae'r prosiect yn darparu'r Cyngor gyda 3 ysgol sy'n cael ei gwasanaethu'n llawn gan gynnwys gwasanaethau rheoli cyfleusterau, glanhau, gofalu, cynnal y tiroedd, NNDR, gwasanaethau.

Llofnodwyd contractau 12 Mawrth 2003, a dechreuodd y gwaith adeiladu ddiwedd mis Mawrth 2003. Roedd y Taliadau Unedol (y taliad misol a wneir gan y Cyngor i'r sector preifat ar gyfer y 3 ysgol sy'n cael eu gwasanaethu'n llawn) yn daladwy o 1 Awst 2004 am gyfnod contract o 25 mlynedd. Y Taliad Unedol yn y flwyddyn ariannol 2012/13 oedd £6.8m (net o ddidyniadau argaeledd a perfformiad o £3k) am y cyfnod Ebrill 2012 i Fawrth 2013 yn gynwysedig. (Y Taliad Unedol yn y flwyddyn ariannol 2011/12 oedd £6.6m net o didyniadau argaeledd a perfformiad minimal.) Amcangyfrifir fod y taliad blwyddyn lawn yn 2013/14 tua £6.9m ar sylfaen pris o 1 Ebrill 2013.

Mae'r rhwymedigaeth heb fod wedi ei chwblhau a gliriwyd o'r trafodyn PFI tua £125.3m (£130.4m yn 2011/12), sy'n cynrychioli cyfanswm y Taliadau Unedol amcanol sy'n daladwy am weddill cyfnod y contract 25 mlynedd.

Ym mis Awst 2004, talodd y Cyngor Gostau Unedol o £9m ymlaen llaw.

Ar ddechrau'r Cytundeb PFI, trosglwyddwyd asedau presennol Ysgol Aberconwy ac Ysgol Dyffryn Conwy, a nodwyd yn y fantolen am £7.6m, i'r sector preifat heb unrhyw ystyriaeth.

Gwerth Asedau dan PFI a Chytundebau Tebyg

	£'000
1 Ebrill 2011	44,982
Symudiad 2011/12	(974)
31 Mawrth 2012	44,008
Symudiad 2012/13	(974)
31 Mawrth 2013	43,034

Gwerth Rhwymedigaeth o ganlyniad i PFI a Chytundebau Tebyg

	Credydwr Prydles Cyllid £'000	Gwahaniaeth Amseru Cylch Bywyd £'000	Cyfanswm £'000
1 Ebrill 2011	(28,610)	(391)	(29,001)
Symudiad 2011/12	1,022	-	1,022
31 Mawrth 2012	(27,588)	(391)	(27,979)
Symudiad 2012/13	1,155	-	1,155
31 Mawrth 2013	(26,433)	(391)	(26,824)

Manylion taliadau sy'n ddyledus dan PFI a Chytundebau Tebyg

	Ffioedd Gwasanaeth £'000	Ad-daliad Rhwymedigaeth £'000	Llog £'000	Cyfanswm £'000
O fewn 1 flwyddyn	3,460	1,072	2,336	6,868
O fewn 1 i 5 mlynedd	15,197	4,987	8,275	28,459
O fewn 5 i 10 mlynedd	21,873	8,453	7,584	37,910
O fewn 10 i 15 mlynedd	28,663	8,444	3,593	40,700
O fewn 15 i 20 mlynedd	7,577	3,477	313	11,367

42. Colledion Amhariad

Yn ystod 2012/13, nid yw'r Cyngor wedi cydnabod unrhyw golledion amhariad (yn 2011/12, nid yw'r Cyngor wedi cydnabod unrhyw golledion amhariad).

43. Buddiannau Terfynu

Terfynodd yr Awdurdod gontractau nifer o weithwyr yn 2012/13 gan greu rhwymedigaethau o £792k (£935 yn 2011/12) – Mae nifer y pecynnau gadael a chyfanswm y gost fesul band i'w gweld yn Nodyn 34.

Mae'r ddyled o £792k yn cael ei dadansoddi ymhellach isod:
£445mil yn daladwy i 30 gweithiwr o ganlyniad i effeithlonrwydd gwasanaethau ac ailstrwythuro.
Talwyd £53mil i 7 gweithiwr o ganlyniad i foderneiddio ysgolion.
Talwyd £12mil i 2 weithiwr o ganlyniad i foderneiddio gwasanaethau cymdeithasol.
£282mil yn daladwy i 25 gweithiwr am resymau eraill.

44. Cynlluniau Pensiwn y Cyfrifir Amdanynt Fel Cynlluniau Cyfraniadau Diffiniedig

Mae athrawon a gyflogir gan y Cyngor yn aelodau o Gynllun Pensiwn Athrawon, a weinyddir gan yr Adran Addysg. Mae'r cynllun yn rhoi buddiannau penodol i athrawon ar eu hymddeoliad, ac mae'r Awdurdod yn cyfrannu tuag at y gost drwy dalu cyfraniadau sy'n seiliedig ar dâl pensiynadwy aelodau. Yn dechnegol, cynllun buddiannau diffiniedig yw'r cynllun. Fodd bynnag, mae'r cynllun heb ei ariannu ac mae'r Adran Addysg yn defnyddio cronfa ddamcaniaethol er mwyn cyfrifo cyfradd cyfraniad cyflogwyr i'w thalu gan awdurdodau lleol. Nid yw'r Awdurdod yn gallu adnabod ei ran o'r sefyllfa ariannol waelodol a pherfformiad y cynllun gyda digon o ddibynadwyedd at ddibenion cyfrifo. At ddiben y Datganiad Cyfrifon, maent felly yn cael eu cyfrifo ar yr un sail â chynllun cyfraniadau diffiniedig. Yn 2012/13, talodd y Cyngor £4.163m o Bensiwn Athrawon a oedd yn cynrychioli 14.09% o dâl pensiynadwy. Roedd y ffigyrau am 2011/12 yn £4.175m a 14.12%. Nid oedd unrhyw gyfraniadau'n daladwy ar ddiwedd y flwyddyn (31 Mawrth 2012 – Dim).

Mae'r Cyngor yn gyfrifol am gostau unrhyw fuddiannau ychwanegol a ddyfernir ar ymddeoliad cynnar tu allan i delerau'r cynllun athrawon. Cyfrifir am y costau hyn ar sail buddiannau diffiniedig.

45. Cynlluniau Pensiwn Buddiannau Diffiniedig

Cyfranogiad mewn Cynlluniau Pensiwn

Fel rhan o delerau ac amodau cyflogaeth ei swyddogion, mae'r Awdurdod yn gwneud cyfraniadau tuag at gost buddiannau ôl gyflogaeth. Er na fydd y buddiannau hyn yn daladwy hyd nes bo'r gweithwyr yn ymddeol, mae gan yr Awdurdod ymrwymiad i wneud y taliadau sydd angen eu datgelu ar yr adeg mae gweithwyr yn ennill eu hawl i'r dyfodol.

Mae'r Awdurdod yn cymryd rhan mewn dau gynllun ôl gyflogaeth:

- Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol. Mae'r Awdurdod yn cyfranogi mewn cynlluniau a weinyddir yn lleol gan Gyngor Gwynedd a Chyngor Sir y Fflint – mae'r rhain yn gynlluniau buddiant diffiniedig cyflog terfynol a ariennir, sy'n golygu fod yr Awdurdod a gweithwyr yn talu cyfraniadau i gronfa, a gyfrifir ar lefel y bwriedir iddi gydbwyso'r rhwymedigaethau pensiwn gydag asedau buddsoddi.

- Trefniadau ar gyfer dyfarnu buddiannau ar ôl ymddeol wrth ymddeol yn gynnar - mae hwn yn drefniant buddiant diffiniedig heb ei gyllido, y cydnabyddir rhwymedigaethau iddo pan fo'r dyfarniadau wedi eu gwneud. Fodd bynnag, ni adeiladwyd unrhyw asedau buddsoddi i gwrdd â'r rhwymedigaethau pensiynau hyn, a rhaid cynhyrchu arian i gwrdd â'r taliadau pensiwn gwirioneddol fel y dônt yn ddyledus.

- Cyfradd cyfraniad y cyflogwr ar gyfer cynllun Gwynedd yn 2012/13 oedd 21.1% (2011/12 20.6%). Bydd y gyfradd yn 21.6% yn 2013/14. Y cyfanswm a dalwyd i gynllun Gwynedd yn 2012/13 mewn perthynas a chyfraniadau pensiwn arferol oedd £11.833m (£13.459m yn 2011/12).

Trafodion yn Gysylltiedig â Buddiannau Ôl Gyflogaeth

Cydnabyddir costau buddiannau ymddeol yn y gost gwasanaethau sy'n destun adroddiad pan y cânt eu hennill gan weithwyr, yn hytrach na phan fo'r fath fuddiannau yn cael eu talu yn y pen draw fel pensiynau. Fodd bynnag, mae'r tâl y mae gofyn i ni ei godi yn erbyn y Dreth Gyngor wedi ei seilio ar yr arian sy'n daladwy yn y flwyddyn, felly mae cost gwirioneddol ôl gyflogaeth /buddiannau ymddeol yn cael ei gwyrdroi allan o Gronfa'r Cyngor trwy'r Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn. Mae'r trafodion canlynol wedi'u gwneud yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr a Balans Cronfa'r Cyngor trwy'r Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn yn ystod y flwyddyn.

	Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol		Trefniadau Budd-dal Dewisol	
	2012/13	**2011/12**	**2012/13**	**2011/12**
	£'000	**£'000**	**£'000**	**£'000**
Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr				
Costau Gwasanaeth:				
▪ Cost Gwasanaeth Cyfredol	(11,142)	(10,941)	-	-
▪ (Cost) Gwasanaeth Blaenorol/credyd	(147)	(78)	-	-
▪ Setliadau a Chwtogiadau	(219)	(66)	-	-
Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi				
▪ Cost Llog	(16,892)	(17,579)	(935)	(1,043)
▪ Adenillion disgwyliedig ar asedau'r cynllun	15,511	18,790	-	-
Cyfanswm Budd-dal ôl-gyflogaeth a roddir ar yr arian dros ben neu ddiffyg ariannol wrth ddarparu gwasanaethau	**(12,889)**	**(9,874)**	**(935)**	**(1,043)**
Budd-dal ôl-gyflogaeth arall a roddir ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr				
▪ Enillion a cholledion yn ôl ystadeg yswiriant	(25,999)	(29,926)	(1,514)	(1,146)
Cyfanswm Budd-dal ôl-gyflogaeth a roddir ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	**(38,888)**	**(39,800)**	**(2,449)**	**(2,189)**
Datganiad Symudiadau Arian wrth gefn				
▪ Gwrthdroi newidiadau net a wnaed i'r arian dros ben neu ddiffyg ar gyfer y ddarpariaeth o wasanaethau ar gyfer budd-daliadau ôl-gyflogaeth yn unol â'r cod	13,824	10,917	-	-
Gwir swm a godwyd yn erbyn Balans Cronfa'r Cyngor ar gyfer pensiynau yn y flwyddyn:				
▪ Cyfraniadau'r cyflogwr yn daladwy i'r cynllun	13,618	14,048	-	-
Budd-daliadau ymddeol yn daladwy i bensiynwyr	10,844	11,245	1,509	1,524

Mae'r swm cronnus o enillion a cholledion actwaraidd a gydnabyddir yn y Datganiadau Incwm a Gwariant Cynhwysfawr hyd at 31 Mawrth 2013 yn golled o £109.648m.

Asedau a Rhwymedigaethau yng Nghyswllt Buddiannau Ôl Gyflogaeth

Cysoniad o werth presennol rhwymedigaethau'r cynllun (rhwymedigaeth buddiant diffiniedig)

Rhwymedigaethau	**Rhwymedigaethau a Ariennir: Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol**		**Rhwymedigaethau heb eu Hariannu: Buddiannau Disgresiwn**	
	31 Mawrth 2013 £'000	**31 Mawrth 2012 £'000**	**31 Mawrth 2013 £'000**	**31 Mawrth 2012 £'000**
Balans agoriadol	350,344	318,190	20,156	19,487
Cost bresennol gwasanaeth	11,142	10,941	-	-
Cost llog	16,893	17,579	935	1,043
Cyfraniadau gan gyfranogwyr y cynllun	3,673	3,792	-	-
Enillion a cholledion actwaraidd	45,603	10,945	1,514	1,148
Buddiannau a dalwyd	(10,844)	(11,245)	(1,509)	(1,524)
(Costau)/credyd gwasanaethau blaenorol	143	76	4	2
Cwtogiadau	219	66	-	-
Rhwymedigaethau a dalwyd	(400)	-	-	-
Balans Cau	**416,773**	**350,344**	**21,100**	**20,156**

Penderfynir ar yr enillion a ddisgwylir ar asedau'r cynllun drwy ystyried yr enillion a ddisgwylir eu cael ar yr asedau sy'n tanlinellu'r polisi buddsoddi cyfredol. Mae'r cynnyrch a ddisgwylir ar y buddsoddiadau llog sefydlog yn seiliedig ar gynnyrch adbryniant gros fel ar ddyddiad y Fantolen.

Asedau	**Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol**	
	31 Mawrth 2013 £'000	**31 Mawrth 2012 £'000**
Balans agoriadol ar 1 Ebrill	274,291	269,409
Graddfa ddisgwyliedig enillion	15,511	18,790
Enillion a cholledion actwaraidd	19,605	(18,981)
Cyfraniadau'r cyflogwr	12,474	12,332
Cyfraniadau gan gyfranogwyr y cynllun	3,673	3,792
Buddiannau a dalwyd	(11,209)	(11,051)
Buddiannau heb eu Hariannu a dalwyd	(1,509)	(934)
Cyfraniadau Buddiannau heb eu Hariannu	1,509	934
Rhwymedigaethau a dalwyd	(400)	-
Balans Cau	**313,945**	**274,291**

Mae'r enillion disgwyliedig ar fuddsoddiadau ecwiti yn adlewyrchu graddfeydd gwirioneddol tymor hir yr enillion a gafwyd yn y marchnadoedd priodol.

Roedd yr enillion gwirioneddol ar asedau'r cynllun yn y flwyddyn yn £35.189m (2011/12: £0.161m).

Hanes y Cynllun

	2008/09 £'000	2009/10 £'000	2010/11 £'000	2011/12 £'000	2012/13 £'000
Gwerth presennol y rhwymedigaethau:					
Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol	259,586	438,345	318,190	350,344	416,773
Buddiannau Disgresiwn	19,266	23,289	19,487	20,156	21,100
Gwerth teg asedau yn y Cynllun Llywodraeth Leol	185,702	266,331	269,409	274,291	313,945
Swrplws/(Diffyg) yn y cynllun:	(93,150)	(195,303)	(68,268)	(96,209)	(123,928)
Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol	(73,884)	(172,014)	(48,781)	(76,053)	(102,828)
Buddiannau Disgresiwn	(19,266)	(23,289)	(19,487)	(20,156)	(21,100)

Dengys y rhwymedigaethau yr ymrwymiadau gwaelodol sydd gan yr Awdurdod yn y tymor hir i dalu buddiannau ôl gyflogaeth (ymddeoliad). Mae'r cyfanswm rhwymedigaeth o £123.928m yn cael effaith sylweddol ar werth net yr Awdurdod fel y caiff ei gofnodi yn y Fantolen. Fodd bynnag, golyga darpariaethau statudol ar gyfer ariannu'r diffyg bod sefyllfa ariannol yr Awdurdod yn parhau'n iach :

- gwneir iawn am y diffyg yn y cynllun llywodraeth leol trwy gyfraniadau uwch dros weddill oes waith gweithwyr (h.y. cyn bod y taliadau'n dod yn ddyledus), fel yr asesir gan actwari'r cynllun,

- dim ond ar gyfer buddiannau disgresiwn pan fo'r pensiynau'n cael eu talu'n wirioneddol mae angen yr arian.

Mae cyfanswm cyfraniadau y disgwylir eu gwneud i'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol gan y Cyngor yn y flwyddyn hyd at 31 Mawrth 2014 yn £12.408m. Mae cyfraniadau y disgwylir eu gwneud i'r cynllun Buddiannau Disgresiwn yn y flwyddyn hyd at 31 Mawrth 2014 yn £1.5m.

Sail ar Gyfer Amcangyfrif Asedau a Rhwymedigaethau

Aseswyd rhwymedigaethau ar sail actwaraidd gan ddefnyddio'r dull credyd uned rhagamcanedig, amcangyfrif o'r pensiynau a fydd yn daladwy mewn blynyddoedd i ddod gan ddibynnu ar ragdybiaethau ynghylch graddfeydd marwoldeb, lefelau cyflog, ayb. Mae rhwymedigaethau'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol a Buddiannau Disgresiwn wedi eu hasesu gan Hymans Robertson, cwmni annibynnol o actwaryddion, gyda'r rhagamcanion i Gronfa'r Cyngor wedi ei seilio ar y gwerthusiad llawn olaf o'r cynllun ar 31 Mawrth 2013.

Y prif ragdybiaethau a ddefnyddiwyd gan yr actwari oedd :

	Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol		**Buddiannau Disgresiwn**	
	31 Mawrth 2013	**31 Mawrth 2012**	**31 Mawrth 2013**	**31 Mawrth 2012**
Graddfa enillion disgwyliedig tymor hir ar asedau yn y cynllun:				
Buddsoddiadau Ecwiti	4.5%	6.2%	-	-
Bondiau	4.5%	3.3%	-	-
Eiddo	4.5%	4.4%	-	-
Arian	4.5%	3.5%	-	-
Rhagdybiaethau Marwoldeb:				
Hirhoedledd yn 65 i bensiynwyr presennol:				
• Dynion	20.5	20.5	20.5	20.5
• Merched	23	23	23	23
Hirhoedledd yn 65 i bensiynwyr y dyfodol:				
• Dynion	23.3	23.3	23.3	23.3
• Merched	25.6	25.6	25.6	25.6
Graddfa chwyddiant	2.8%	2.5%	2.8%	2.5%
Graddfa cynnydd mewn cyflogau	5.1%	4.8%	5.1%	4.8%
Graddfa cynnydd mewn pensiynau	2.8%	2.5%	2.8%	2.5%
Graddfa ar gyfer disgowntio rhwymedigaethau'r cynllun	4.5%	4.8%	4.5%	4.8%
Defnyddio'r opsiwn i drosi pensiwn blynyddol i lwmp swm ymddeoliad	50%	50%	-	-

Nid oes gan y trefniadau buddiannau Disgresiwn unrhyw asedau i ymdrin â'u rhwymedigaethau. Mae asedau'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol yn cynnwys y categorïau canlynol, fesul cyfran o'r cyfanswm ac asedau sy'n cael eu dal:

	31 Mawrth 2013 £'000	**31 Mawrth 2012 £'000**
Buddsoddiadau Ecwiti	241,577	213,875
Bondiau	40,903	35,700
Eiddo	25,172	21,969
Arian	6,293	2,747
Cyfanswm	**313,945**	**274,291**

Hanes Profiad Enillion a Cholledion

Gellir dadansoddi'r enillion actwaraidd a ddynodwyd fel symudiadau ar y Gronfa Bensiwn Wrth Gefn yn 2012/13 i'r categorïau canlynol, wedi'u mesur fel canran o asedau neu rwymedigaethau ar 31 Mawrth 2013:

	2008/09 %	2009/10 %	2010/11 %	2011/12 %	2012/13 %
Gwahaniaethau rhwng y dychweliad disgwyliedig a'r gwirioneddol ar asedau.	(36.08)	23.22	(8.14)	(6.91)	(6.24)
Profiad o enillion a cholledion ar rwymedigaethau	(0.01)	0.03	19.22	(1.11)	(0.07)

46. Rhwymedigaethau Wrth Gefn

Municipal Mutual Insurance (MMI) Darpariaethau

Terfynodd MMI ysgrifennu yswiriant busnes ar 30 Medi 1992. Er mwyn sicrhau dilyniant trefnus, aeth y credydwyr i Gynllun Trefniant dan Adran 425 Deddf Cwmnïau 1985 (bellach adran 899 Deddf Cwmnïau 2006). Dechreuwyd y Cynllun hwnnw ar 13 Tachwedd 2012.

O dan y Cynllun Trefniant mae'r Awdurdod rŵan wedi etifeddu rhwymedigaethau oddi wrth gyn-awdurdodau lleol fel a ganlyn:

Cyngor Bwrdeistref Aberconwy	£122,811
Cyngor Bwrdeistref Colwyn	£0
Cyngor Sir Gwynedd	£55,121
Cyngor Sir Clwyd	£207,386
Cyfanswm	£385,318

Mae'r swm hwn yn cynrychioli ardoll o 15% ar hawliadau a dalwyd yn flaenorol gan MMI mewn perthynas â chyn-awdurdodau, wedi cael ei gyfrif yng nghyfrifon yr Awdurdod. Gweler Nodyn 22 – Darpariaethau.

Municipal Mutual Insurance (MMI) Rhwymedigaethau Wrth Gefn

Y farn actiwaraidd bresennol yw gallai'r Ardoll yn y pen draw ddisgyn rhywle mewn ystod rhwng 9.5% a 28% ond disgwylir iddo fod yn 15%, fodd bynnag, yn ddamcaniaethol mae amlygu Credydwr Cynllun yn 100%.

Pe bai'r Ardoll yn cael ei phenderfynu yn y pen draw pan benderfynir ar ostyngiad terfynol ar na 15%, yna bydd ad-daliad yn ddyledus i'w Awdurdod. Pe bai'r ardoll yn codi i 28%, sef y sefyllfa waethaf y gellid ei disgwyl, yna byddai rhwymedigaeth bellach o £333,944 yn codi.

47. Asedau Wrth Gefn

Does dim asedau wrth gefn amlwg.

48. Trefniadau a Phwyllgorau ar y Cyd

Mae Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy yn ymwneud â sawl trefniant ar y cyd gydag Awdurdodau eraill gogledd Cymru.

Mae yna ddau gydbwyllgor ffurfiol lle mae Cyngor Sir y Fflint yn paratoi cyfrifon ar wahân:-

i) Partneriaeth Trin Gwastraff Gweddillol Gogledd Cymru (gyda Sir y Fflint (Awdurdod arweiniol), Ynys Môn, Sir Ddinbych a Gwynedd).
Cyfraniad Conwy i'r Bartneriaeth yn 2012/13 oedd £215k.

ii) TAITH (Consortia Cludiant Rhanbarthol Gogledd Cymru) (gyda Sir y Fflint (Awdurdod arweiniol), Ynys Môn, Sir Ddinbych, Wrecsam a Gwynedd).
Cyfraniad Conwy gan Taith yn 2012/13 oedd £97k.

Gallwch weld cyfrifon y Cydbwyllgorau hyn drwy ddilyn y ddolen ganlynol:

http://www.siryfflint.gov.uk/wps/portal/cymraeg/gwasanaethau?WCM_GLOBAL_CONTEXT=/web+content/flintshire/cymraeg/services/100004/200110/statement+of+accounts

49. Natur a Maint y Risgiau a Ddaw o Offerynnau Ariannol

Mae gweithgareddau'r Awdurdod yn arwain at amryw o risgiau ariannol, a'r risgiau allweddol yw:

- Risg credyd – y posibilrwydd y bydd partïon eraill yn methu â thalu'r symiau sy'n ddyledus i'r Awdurdod;
- Risg Diddymu – y posibilrwydd na fydd cyllid ar gael gan yr Awdurdod i fodloni ei rhwymedigaethau i wneud taliadau;
- Risg Marchnad – y posibilrwydd y bydd colled ariannol i'r Awdurdod o ganlyniad i newidiadau mewn mesurau, fel newidiadau mewn cyfraddau llog;

Mae rhaglen rheoli risg cyffredinol yr Awdurdod yn canolbwyntio ar natur anrhagweladwy'r marchnadoedd ariannol, ac yn ceisio lleihau'r effeithiau andwyol potensial ar yr adnoddau sydd ar gael i ariannu gwasanaethau. Cynhelir rheolaeth risg gan dîm trysorlys canolog, dan bolisïau a gymeradwywyd gan y Cyngor yn y Strategaeth Rheolaeth Trysorlys Flynyddol. Mae gan y Cyngor egwyddorion ysgrifenedig ar gyfer rheoli risgiau cyffredinol, yn ogystal â pholisïau ysgrifenedig yn ymwneud â meysydd penodol, fel risg graddfa llog, risg credyd a buddsoddi arian swrplws.

Risg Credyd

Mae risg credyd yn deillio o arian a dalwyd i fanciau a sefydliadau ariannol, yn ogystal â thrafodion credyd i gwsmeriaid y Cyngor.

Lleihawyd y risg trwy'r Strategaeth Buddsoddi Blynyddol, sy'n mynnu nad yw arian yn cael ei fuddsoddi mewn sefydliadau ariannol oni bai eu bod yn ateb naill ai lleiafswm meini prawf credyd a nodwyd, yn unol â Fitch, Moody's and Standard & Poor's Ratings Services neu fod rhaid i gymdeithasau adeiladu fod a thros £500m o asedau. Mae'r Strategaeth Buddsoddi Blynyddol, hefyd yn gosod uchafswm i fuddsoddi gyda sefydliad ariannol ym mhob categori.

Mae'r meini prawf credyd yng nghyswllt asedau ariannol sy'n cael eu dal gan yr awdurdod fel a ganlyn:

Bydd y Cyfarwyddwr Strategol – Arian ac Effeithlonrwydd yn cynnal rhestr gwrthbarti yn unol â'r meini prawf canlynol a byddant yn adolygu'r meini prawf a'u cyflwyno i'r Cyngor i'w cymeradwyo fel bo angen. Mae'r meini prawf hyn ar wahân i'r rheiny sy'n pennu buddsoddiadau Penodol ac Amhenodol, gan eu bod yn dethol y gwrth bartïon hynny a ddewisir gan y Cyngor yn hytrach na diffinio beth yw ei fuddsoddiadau.

1. Swyddfa Rheoli Dyledion y Trysorlys – terfyn £10m
2. Awdurdodau Lleol (heblaw â threthi wedi'u capio) – terfyn £5m
3. Bob banc DU ac Iwerddon a'u his-gwmnïau sydd â graddau da (Fitch neu gyfatebol). Ar hyn o bryd caiff y rhain eu diffinio fel:

Tymor byr	F1
Tymor hir	A
Nerth unigol/ ariannol	a-
Cefnogaeth	3

Terfyn - £5m

Defnyddir banciau y mae eu graddau wedi gostwng islaw'r rheiny yn y tabl uchod os yw'r adneuon cyfanwerth yn cael eu sicrhau gan warant llywodraeth, a bod yr adneuon yn dod o fewn telerau'r warant.

4. Cymdeithasau adeiladu

- Cymdeithasau adeiladu gyda gradd (fel y sector bancio) i gyd gyda therfyn benthyca o £3m.
- Yr holl gymdeithasau adeiladu heb radd ond gydag asedau o £1bn neu fwy gyda therfyn benthyca o £3m ac amser terfyn o 9 mis.
- All cymdeithasau adeiladu heb radd ond gydasedau o £500m neu fwy gyda therfyn benthyca o £2m ac amser terfyn o 6 mis.

5. Cronfeydd Marchnad Ariannol (MMF)

Mae'r Cyngor wedi rhoi caniatâd yn flaenorol i fenthyca drwy'r cronfeydd hyn gyda therfyn o £1m fesul cronfa. Adolygir y sefyllfa hon yn rheolaidd i fonitro'r adenillion ar fuddsoddiad ac oherwydd newid diweddar, nid yw'r Cyngor yn buddsoddi mewn cronfeydd Marchnad Arian ar hyn o bryd.

Ni ellir asesu pa mor agored yw'r Awdurdod i risg credyd o £5m yng nghyswllt ei fuddsoddiadau mewn banciau a chymdeithasau adeiladu yn gyffredinol gan y bydd y risg bod unrhyw sefydliad yn methu â gwneud taliadau llog neu ad-dalu prifswm yn benodol i bob sefydliad unigol. Dangosodd profiad diweddar mai peth prin iawn yw i'r fath endidau fethu â chwrdd â'u hymrwymiadau. Mae risg anadferadwyedd yn berthnasol i holl adneuon yr Awdurdod, ond nid oedd tystiolaeth ar 31 Mawrth 2013 fod hyn yn debygol o ddigwydd.

Mae'r crynodeb canlynol yn crynhoi pa mor agored yw'r Awdurdod i risg credyd potensial ar asedau ariannol eraill, wedi ei seilio ar y profiad o ddiffygdalu a methiant i gasglu dros y pum mlynedd ariannol ddiwethaf, wedi ei addasu i adlewyrchu amodau presennol y farchnad.

	Swm ar 31 Mawrth 2013 £'000	Profiad hanesyddol o Ddiffygdalu %	Profiad hanesyddol wedi ei addasu ar gyfer amodau'r farchnad ar 31 Mawrth 2013 %	Uchafswm Amcangyfrif Datguddiad i Ddiffygdalu & Methiant i gasglu ar 31 Mawrth 2013 £'000	Uchafswm Amcangyfrif Datguddiad ar 31 Mawrth 2013 £'000
Cwsmeriaid	7,653	0	0	0	0

Nid yw'r Awdurdod yn caniatáu credyd i gwsmeriaid. Gellir dadansoddi'r swm dyledus ond heb amhariad yn ôl oed fel a ganlyn:

	31 Mawrth 2013 £000	31 Mawrth 2012 £000
Llai na thri mis	5,651	4,640
Tri i chwe mis	126	289
Chwe mis i flwyddyn	384	807
Dros flwyddyn	1,492	2,582
Cyfanswm	**7,653**	**8,318**

Mae'r holl daladwyon masnach ac eraill yn ddyledus i'w talu mewn llai na blwyddyn.

Risg Diddymu

Mae gan yr Awdurdod system rheoli llif arian gynhwysfawr sy'n ceisio sicrhau fod arian parod ar gael fel bo angen. Os oes symudiadau annisgwyl yn digwydd, mae gan y Cyngor fynediad parod at fenthyciadau o'r marchnadoedd arian a'r Bwrdd Benthyciad Gwaith Cyhoeddus. Nid oes risg sylweddol y bydd yn methu â chodi arian i gwrdd â'i ymrwymiadau dan yr offerynnau ariannol. Yn hytrach, y risg yw y bydd yr Awdurdod yn rhwym o ailgyflenwi cyfran sylweddol o'i fenthyciadau ar amser o raddfeydd llog anffafriol. Mae'r Awdurdod yn gosod cyfyngiadau ar y gyfran o fenthyca graddfa sefydlog yn ystod cyfnodau penodol. Mae'r Cyngor yn rheoli ei bortffolio trwy ail-amserlennu dyledion pan fo'n economaidd gwneud hynny. Mae dadansoddiad aeddfedu'r PWLB a benthyciadau farchnad fel a ganlyn:

	31 Mawrth 2013 £'000	**31 Mawrth 2012 £'000**
Llai na blwyddyn	29,790	25,500
1 – 2 flynedd	299	-
2 – 5 mlynedd	955	-
5 – 10 mlynedd	1,801	-
10 – 25 mlynedd	9,501	5,213
Dros 25 mlynedd	90,656	90,655
Cyfanswm	**133,002**	**121,368**

Risg Marchnad

<u>Risg Cyfradd Llog</u>

Mae'r Awdurdod yn agored i risg pan fo'n wynebu symudiadau yn y cyfraddau llog ar ei fenthyciadau a buddsoddiadau. Mae unrhyw symudiad yn y cyfraddau llog yn cael effaith gymhleth. Er enghraifft, byddai cynnydd yn y cyfraddau llog yn cael yr effaith a ganlyn:

- benthyg ar gyfraddau amrywiol – bydd y llog a godir ar y Swrplws neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau yn cynyddu
- benthyg ar gyfraddau sefydlog – bydd gwerth teg y benthyciad yn syrthio;
- buddsoddiadau ar gyfraddau amrywiol – bydd yr incwm llog sy'n cael ei dalu i'r Swrplws neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau yn cynyddu
- buddsoddiadau ar gyfraddau sefydlog – bydd gwerth teg yr asedau yn syrthio.

Nid yw benthyciadau'n cael eu cario ar werth teg, felly ni fyddai enillion a cholledion nominal ar fenthyciadau graddfa sefydlog yn effeithio ar y Swrplws neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau neu Incwm a Gwariant Cynhwysfawr arall. Fodd bynnag, bydd newidiadau yn y llog sy'n daladwy neu'n dderbyniadwy ar fenthyciadau a buddsoddiadau graddfa amrywiol yn cael eu postio i'r Swrplws neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau ac yn effeithio ar Falans Cronfa'r Cyngor. Bydd symudiadau yng ngwerth teg buddsoddiadau graddfa sefydlog sydd â phris marchnad cyfyngedig yn cael ei adlewyrchu yn yr Incwm a Gwariant Cynhwysfawr arall.

Mae gan yr Awdurdod nifer o strategaethau i reoli risg cyfraddau llog. Gallai'r Cyngor gadw mwyafswm o 30% o'i fenthyciadau mewn benthyciadau graddfa amrywiol. Yn ystod cyfnodau o raddfeydd llog yn syrthio, a phan fo amgylchiadau economaidd yn ei gwneud yn ffafriol, bydd benthyciadau graddfa sefydlog yn cael eu had-dalu'n gynnar er mwyn gosod terfyn ar golledion. Ar hyn o bryd, nid yw'r Cyngor yn cymryd unrhyw fenthyciadau tymor hir ac mae wedi ad-dalu'i fenthyciadau o fuddsoddiadau er mwyn lleihau pa mor agored yw ac i leihau costau llog. Mae'r risg o golled yn cael ei lliniaru gan y ffaith fod cyfran o'r grant llywodraeth sy'n daladwy ar gostau cyllido fel rheol yn symud gyda'r graddfeydd llog cyffredinol neu gost benthyciadau'r Awdurdod ac yn darparu iawn am gyfran o unrhyw gostau uwch.

Mae gan dîm rheoli'r trysorlys strategaeth weithredol ar gyfer asesu pa mor agored yw'r awdurdod i raddfeydd llog, sy'n bwydo i mewn i osod y gyllideb flynyddol ac a ddefnyddir i ddiweddaru'r gyllideb yn ystod y flwyddyn. Mae hyn yn caniatáu cynnwys unrhyw newidiadau andwyol. Bydd y dadansoddiad hefyd yn cynghori p'un a yw benthyciadau newydd a gymerir yn sefydlog neu'n amrywiol. Yn ôl y strategaeth asesu hun, ar 31 Mawrth 2013, petai graddfeydd llog wedi bod 1% yn uwch a'r holl newidynnau eraill yn cael eu dal yn gyson, byddai'r effaith ariannol fel y gwelir yn y tabl canlynol:

	£'000
Cynnydd ar y llog a geir ar fuddsoddiadau cyfradd amrywiol	376
Effaith ar arian dros ben neu ddiffyg ariannol wrth ddarparu gwasanaethau	376
Lleihad mewn Gwerth Teg am asedau buddsoddiad cyfradd penodol	-
Effaith ar Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall	-
Lleihad mewn Gwerth Teg atebolrwydd benthyciadau cyfradd penodol (dim effaith ar yr arian dros ben neu ddiffyg ariannol wrth ddarparu gwasanaethau neu Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall)	25,311

Byddai effaith gostyngiad o 1% mewn graddfeydd llog fel uchod ond gyda'r symudiadau wedi'u gwyrdroi.

Risg Pris

Nid yw'r Cyngor yn buddsoddi mewn cyfranddaliadau ecwiti neu fondiau y gellir eu marchnata felly nid oes risg y bydd buddsoddiadau yn colli gwerth oherwydd cwymp ym mhrisiau'r farchnad stoc.

Risg Cyfnewidfa Dramor

Mae gan yr Awdurdod asedau ariannol minimal ond dim rhwymedigaeth mewn arian tramor, ac felly, dim ond perygl minimal o golli arian oherwydd newidiadau mewn cyfraddau newid arian tramor.

50. Cronfeydd Ymddiriedolaeth

1. Ar hyn o bryd, mae'r Cyngor yn gweinyddu 24 o Gronfeydd Ymddiriedolaeth Addysg. Nid asedau'r Cyngor yw'r cronfeydd hyn ac felly, nid ydynt wedi eu cynnwys yn y Fantolen Gyfunol.

   Mae'r Cronfeydd Ymddiriedolaeth yn gweithredu ar gyfer amrywiaeth o achosion o gronfeydd gwobrau ysgol i gynnal a chadw mannau chwarae i blant. Mae pob un yn cynnwys swm gweddol fechan o arian a geir yn bennaf gan unigolion ac yn cael ei fuddsoddi er mwyn darparu incwm blynyddol.

   Roedd balansau'r Gronfa ar 31 Mawrth 2013 yn £112,078 a'r incwm am y flwyddyn oedd £5,201. (Roedd balansau'r Gronfa ar 31 Mawrth 2012 yn £107,566 a'r incwm am y flwyddyn 2011/12 oedd £5,041).

2. Ar ben hynny, mae'r Cyngor yn gyfrifol am Gronfa'r Degwm. Mae'r cynllun hwn yn darparu incwm sydd i'w ddefnyddio i bwrpasau elusennol, addysgol, adloniadol a chymdeithasol yn ôl doethineb y Cyngor. Nid ased y Cyngor mo'r Gronfa ac felly ni chafodd ei chynnwys gyda'r Fantolen. Mae copi o gyfrif incwm a gwariant y Gronfa, a'i mantolen, i'w gweld ar dudalen 113.

3. Sefydlwyd Cronfa Ymddiriedolaeth newydd er lles disgyblion ysgol Llanrwst ar gyfer addysg ategol. Gellir cael manylion am gyfrif incwm a gwariant a thaflen falans Ymddiriedolaeth Addysg Llanrwst ar dudalen 117.

51. Rhwymedigaethau i'r Dyfodol

Ni does gan yr Awdurdod rhwymedigaethau i'r dyfodol ar gyfer buddsoddiadau neu gontractau a gynlluniwyd.

52. Treth y Cyngor

Mae incwm Treth y Cyngor yn deillio o daliadau a godir yn ôl gwerth eiddo preswyl, sydd wedi eu dosbarthu'n deg o fandiau prisio, ar sail amcangyfrif o werth yr eiddo ar Ebrill 1af 2003, i'r pwrpas penodol hwn. Bwrir cyfrif o'r taliadau trwy gymryd swm yr incwm sydd ei angen ar gyfer Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy ac Awdurdod Heddlu Gogledd Cymru am y flwyddyn sydd i ddod, a rhannu'r swm â Sylfaen Treth y Cyngor. Sylfaen Treth y Cyngor yw cyfanswm yr eiddo ym mhob band, wedi ei gywiro trwy gyfran i newid y rhif yn ffigwr gyfwerth â Band D, ac wedi ei gywiro ymhellach i gymryd gostyngiad i ystyriaeth.

Bwriwyd cyfrif o Sylfaen Treth y Cyngor am 2012/13 fel a ganlyn:

Band	Swm Cyfwerth y Cartrefi ar ôl y Gostyngiadau	Addasiad Band D	Cyfwerth â Band D
A*	9	5/9	5.14
A	4,219	6/9	2,812.67
B	6,734	7/9	5,237.36
C	13,137	8/9	11,677.33
D	10,299	1	10,298.50
E	7,812	11/9	9,547.69
F	4,471	13/9	6,458.11
G	1,730	15/9	2,882.92
H	374	18/9	748.50
I	131	21/9	305.67
			49,973.89
Treth y Cyngor ar ôl darparu ar gyfer colledion wrth ei gasglu			**49,474.15**

Mae'r swm a godwyd gan Dreth y Cyngor fel a ganlyn:

	2012/13 £'000	2011/12 £'000
Treth y Cyngor a godwyd	56,005	53,820

53. Trethi Annomestig Cenedlaethol (NNDR)

Mae'r Dreth Annomestig Genedlaethol yn cael ei phennu gan y Llywodraeth Cymru, ond yn cael ei chasglu'n lleol cyn ei thalu i mewn i gronfa ganolog a weinyddir gan Llywodraeth Cymru. Wedyn gwneir penderfyniad, ar sail poblogaeth, ynglŷn â faint i'w ailddosbarthu i awdurdodau lleol.

Am 2012/13, y dreth a osodwyd gan y Llywodraeth oedd 0.452 ceiniog am bob £1 o werth trethiannol yr eiddo annomestig (2011/12: 0.428 ceiniog). Ar 31 Mawrth 2013 roedd 5,032 o eiddo ar y rhestr brisio leol yng Nghonwy, gyda gwerth trethiannol o £79,082,394 (2011/12: £79,151,328). Mae'r incwm net sy'n dod i'r Cyngor o'r Treth Annomestig Cenedlaethol fel a ganlyn:

	2012/13 **£'000**	**2011/12** **£'000**
Trethi Annomestig Cenedlaethol a godwyd	26,443	25,723
Llai: cost y Lwfans Casglu	(264)	(263)
Llai: y swm a dalwyd i'r Gronfa Genedlaethol	(26,179)	(25,460)
	-	-
Derbyniadau oddi wrth y Gronfa Genedlaethol	30,640	26,671
Incwm net o Drethi Annomestig Cenedlaethol	**30,640**	**26,671**

CRONFA'R DEGWM

DATGANIAD CYFRIFON 2012/13

Rhagair Eglurhaol

Mae'r Cyngor yn gyfrifol am Gronfa'r Degwm yn rhinwedd adran 50 Deddf Llywodraeth Leol (Cymru) 1994 a Gorchymyn (Dynodi a Manylu) Cronfeydd Degwm 1996(b)).

Mae'r Cyngor trwy ei brosesau pwyllgora yn gyfrifol am ddosbarthu incwm y gronfa hon i'r dibenion elusennol hynny a nodwyd yn y cynllun. Mae rhagor o wybodaeth am y cynllun ar gael ar wefan y Cyngor www.conwy.gov.uk

Y Cyngor yw ymddiriedolwr corfforaethol nawdd Cronfa'r Degwm yn ardal Bwrdeistref Sirol Conwy. Mae'n dal rhywfaint o nawdd wahanwyd o gronfa Clwyd adeg ad-drefnu 1996. Hefyd, mae ganddo ran o Gronfa Gwynedd, y disgwylir iddi ddadelfennu yn y dyfodol.

Mae Gwynedd yn gweithredu fel yr awdurdod arweiniol ar gyfer Cronfa'r Degwm ac mae'n paratoi cyfrifon i'w cyflwyno i'r Comisiwn Elusennau. Pan gaiff gronfa Gwynedd ei gwahanu, bydd disgwyl i Gonwy gofrestru ei gronfa fel elusen a pharatoi cyfrifon yn unol â Datganiad o Ymarfer a Argymhellir y Comisiwn Elusennau.

Polisïau Cyfrifo

Y polisïau Cyfrifo a ddilynir yw'r rheiny sydd wedi eu hamlinellu ar dudalennau 17 i 36, sy'n berthnasol i'r eitemau yng Nghyfrifon Cronfa'r Degwm. Hefyd mae'r cyfrifon yn dilyn Datganiad Ymarferiad Cymeradwyedig y Comisiwn Elusennau.

Y brif egwyddor gyfrifo sy'n berthnasol i'r cyfrifon hyn yw'r egwyddor groniadau, sy'n galw am gynnwys dyledwyr a chredydwyr yn y cyfrifon.

CYFRIF INCWM A GWARIANT

	Nodiadau	2012/13		2011/12	
		£		£	
ADNODDAU SY'N CODI					
Rhent Tir	1	-		890	
Llog Buddsoddi	2	7,327		7,423	
Tynnu Ffioedd Rheolwyr y Gronfa		(163)		(141)	
			7,164		8,172
DEFNYDD O ADNODDAU					
Dyraniadau	3	(9,058)		(9,995)	
Addasiad Blwyddyn Flaenorol	1	(1,699)			
			(10,757)		(9,995)
Newid mewn Adnoddau cyn Enillion neu Golledion Buddsoddi			(3,593)		(1,823)
Enillion a Cholledion Eraill a Wireddwyd					
Trosglwyddo Gwerth Tir	1	(10,676)		-	
Enillion (Colledion) a Wireddwyd ar Waredíadau Buddsoddi		63		124	
Enillion (Colledion) na Wireddwyd ar Werthoedd Buddsoddi		(323)		(1,912)	
			(10,936)		(1,788)
Adnoddau a Gadwyd (Diffyg) ar gyfer y Dyfodol			**(14,529)**		**(3,611)**
Adnoddau a Ddygwyd Ymlaen			285,130		288,741
Adnoddau a Gariwyd Ymlaen			270,601		285,130
Symudiad yn y Flwyddyn			**(14,529)**		**(3,611)**

MANTOLEN AR 31 MAWRTH

	Nodiadau	2013		2012	
		£		£	
Asedau Sefydlog					
Tir	1	4,657		15,333	
Buddsoddiadau	2	74,125		74,933	
			78,782		90,266
Asedau Cyfredol					
Dyledwyr (yn daladwy gan Gyngor Gwynedd)	3	6,781		6,811	
Arian Parod	2	67,985		74,863	
Asedau Cyfredol (Yn nwylo Cyngor Gwynedd)	2	129,255		127,249	
			204,021		208,923
Atebolrwydd Cyfredol					
Credydwyr	3		(12,202)		(14,059)
Asedau Net			270,601		285,130
Balans y Gronfa			**270,601**		**285,130**

NODIADAU CYFRIFON CRONFA'R DEGWM

Cyfrif Incwm a Gwariant

Nodyn 1

Fe wnaeth rent o dir a weinyddir gan Gonwy ddod i gyfanswm o £890 yn 2011/12. Fodd bynnag, yn 2012/13, darganfuwyd bod y tir wedi'i freinio yn yr hen Gyngor Sir Clwyd cyn ad-drefnu'n 1996. Felly nid oedd y rhent a dalwyd o 1996 ymlaen yn ddyledus mewn gwirionedd i'r gronfa. I wneud setliad, talwyd ôl-rent 3 blynedd i Gyngor Bwrdeistref Sirol Conwy am gyfanswm o £1,699. Amcangyfrifwyd gwerth y tir am £10,676, ac fe gydnabuwyd hyn fel gwarediad yn y Cyfrif Incwm a Gwariant.

Nodyn 2

Prif ffynhonnell incwm yw incwm buddsoddiad o asedau a weinyddwyd gan Wynedd ar ran y gronfa, roedd hyn yn dod i gyfanswm o £6,944 (£6,811 yn 2011/12). Mae incwm y prif gronfa yn cael ei ddosrannu ar sail canran, ac mae gan Gonwy hawl i gael 17.810244%. Mae Conwy yn cadw arian ar ran y gronfa ac yn talu llog ar falans y gronfa a ddaeth i £383 (£470 yn 2011/12). Y gyfradd llog a ddefnyddiwyd wrth gyfrifo yw cyfartaledd cyfradd LIBOR 7 ar gyfer y misoedd rhwng Ebrill a Mawrth.

Mae'r incwm buddsoddi wedi cynyddu ychydig eleni oherwydd buddsoddiadau darbodus a wnaed gan Wynedd ar ran y gronfa, gan arwain at enillion uwch.

Nodyn 3

Dan ddarpariaethau Cronfa'r Degwm, mae Conwy yn dyrannu grantiau i amrywiol sefydliadau. Y swm oedd ar gael i'w ddyrannu yn 2012/13 oedd amcangyfrifo o £23,230 (£16,751 yn 2011/12) a chafodd £9,058 eu dyrannu (£9,995 yn 2011/12). Mae'r balans oedd ar gael i'w ddyrannu yn 2012/13 wedi'i gario ymlaen i'w ddyrannu yn 2013/14.

Mantolen

Nodyn 1

Roedd y tir yr oedd Conwy yn ei gadw ar ran y gronfa wedi'i brisio am £10,676, ac mae hwn rŵan wedi'i werthu gan leihau gwerth cyffredinol y tir. Cyfran Conwy o'r tir yn y brif gronfa yw £4,657 (£4,657 yn 2011/12)

Nodyn 2

Mae'r buddsoddiadau sy'n cael eu dal yn y brif gronfa yn bennaf mewn Ecwiti Deyrnas Unedig, £416,191 (£420,727 yn 2011/12), ac mae Conwy yn cael 17.810244% o'r swm hwnnw. Mae balans y prif gronfa yn cael ei ddal fel taliadau ariannol ac mae llog yn cronni ar y swm. Yn 2012/13, daeth y swm i £714,044 (£704,686 yn 2011/12) ac mae hyn yn cael ei gynnwys yn ffigwr yr asedau cyfredol ynghyd â Dyledwyr oedd yn dod i £6,232 (£9,785 yn 2011/12). O'r swm hwn mae Conwy yn cael 17.810244% wedi'i ddyrannu. Roedd y swm ariannol yr oedd Conwy yn ei ddal yn 2012/13 yn dod i £67,985 (£74,863 yn 2011/12), ac o'r swm hwn, mae £57,542 (£57,542 2011/12) yn cael ei ddal fel arian parod na ddyrennir ac mae'n cael ei fuddsoddi er mwyn cynhyrchu incwm i'w ddosbarthu.

Nodyn 3

Dangosir y swm i'w ddosbarthu gan Wynedd ar gyfer 2012/13 fel dyledwr ar y fantolen. Mae swm y credydwr a ddangosir ar y fantolen yn cynnwys rhan Conwy o'r credydwyr i'r brif gronfa, ac arian a ddyrannwyd i ymgeisydd sy'n ffurfio rhan o'r arian a ddosbarthwyd, ond nad oedd wedi cael ei dalu erbyn diwedd y flwyddyn ariannol.

YMDDIRIEDOLAETH ADDYSG LLANRWST

Datganiad Cyfrifon 2012/13

Rhagair esboniadol

Yn 2012/13, y Cyngor oedd Ymddiriedolwr Ceidwad y gronfa hon.

Polisïau Cyfrifo

Ceir manylion am y polisïau cyfrifo ar dudalennau 18 i 37, sy'n berthnasol i eitemau yn y Cyfrifon. Mae'r Cyfrifon hefyd yn dilyn Datganiad a Argymhellwyd gan y Comisiwn Elusennau.

Y prif egwyddor sy'n berthnasol i'r cyfrifon hyn yw'r egwyddor croniad sy'n nodi bod rhaid cynnwys debydwyr a chredydwyr yn y cyfrifon.

CYFRIF INCWM A GWARIANT AR GYFER Y FLWYDDYN A DDAETH I BEN AR 31 MAWRTH 2013

	2012/13 £		2011/12 £	
ADNODDAU'N CODI				
Rhoddion	-		-	
Llog ar Fuddsoddiadau	4,553		5,371	
Llai Gwariant	(8,500)		(25,000)	
		(3,947)		(19,629)
Adnoddau a ddygwyd ymlaen	879,555		899,184	
Adnoddau a gariwyd ymlaen	875,608		879,555	
Symudiad yn y flwyddyn		**(3,947)**		**(19,629)**

TAFLEN FALANS AR 31 MAWRTH

	2013 £	2012 £
Asedau cyfredol		
Buddsoddiadau	875,608	879,555
Rhwymedigaeth Cyfredol	-	-
Balans y Gronfa	**875,608**	**879,555**

Nodyn 1

Mae'r Gronfa Arian yn cael ei buddsoddi gan Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy ac yn ennill llog, y gyfradd a ddefnyddir yw cyfartaledd cyfradd LIBOR 7 diwrnod am y misoedd perthnasol.

GEIRFA

ADDASIAD BLWYDDYN FLAENOROL
Addasiadau perthnasol sy'n ymwneud â'r flwyddyn flaenorol sy'n deillio o newidiadau mewn polisïau cyfrifo neu gywiriad camgymeriadau sylfaenol. Nid yw hyn yn cynnwys cywiriadau cylchol normal neu addasiadau o amcangyfrifon cyfrifo a wnaed mewn blwyddyn flaenorol.

ADNODDAU HYLIFOL
Buddsoddiadau ased cyfredol sy'n rhwydd i'w gwaredu gan y Cyngor heb aflonyddu ar ei fusnes ac sydd naill ai:

- Yn drosglwyddadwy'n hawdd i symiau hysbys o arian parod ar neu'n agos at y swm a gludir; neu
- Yn cael eu masnachu mewn marchnad weithredol

AMHARIAD
Lleihad mewn gwerth ased sefydlog dan ei swm a gludir yn y Fantolen.

AMORTEIDDIAD
Dileu rhwymedigaeth yn raddol, fel benthyciad, drwy daliadau rheolaidd dros gyfnod penodol o amser. Rhaid i'r fath daliadau fod yn ddigon i gynnwys y prifswm a'r llog.

ARCHWILIO CYFRIFON
Archwiliad annibynnol o faterion ariannol y Cyngor.

ARIAN
Yn cynnwys arian parod mewn llaw ac mewn adneuon ar gais.

ARIANNU CYFALAF
Arian a godir i dalu am wariant cyfalaf. Mae nifer o ffyrdd o gyllido gwariant cyfalaf yn cynnwys benthyca, prydlesu, cyllido refeniw uniongyrchol, derbynion cyfalaf defnyddiadwy, grantiau cyfalaf, cyfraniadau cyfalaf, refeniw cronfeydd wrth gefn a chronfeydd wrth gefn a glustnodwyd.

ASED
Eitem sydd â gwerth i'r Cyngor mewn termau ariannol. Mae eitemau'n cael eu categoreiddio fel rhai cyfredol neu sefydlog:

- Bydd ased cyfredol yn cael ei ddefnyddio neu'n peidio â bod â gwerth perthnasol o fewn y flwyddyn ariannol nesaf (e.e. arian parod a stoc);

- Mae ased sefydlog yn rhoi buddiannau i'r Cyngor ac i'r gwasanaethau mae'n darparu ar eu cyfer am gyfnod o fwy na blwyddyn a gall fod yn ddiriaethol e.e. canolfan gymuned, neu anniriaethol, e.e., trwyddedau meddalwedd cyfrifiadurol.

ASED WRTH GEFN
Mae ased wrth gefn yn ased posib sy'n deillio o ddigwyddiadau yn y gorffennol y bydd eu bodolaeth yn cael ei chadarnhau dim ond trwy ddigwyddiad o un neu fwy o ddigwyddiadau ansicr yn y dyfodol nad ydynt yn llwyr o fewn rheolaeth y Cyngor.

ASEDAU ANNIRIAETHOL
Gellir diffinio eitem anniriaethol (nid un ffisegol) fel ased pan fo'r mynediad at fuddiannau economaidd i'r dyfodol y mae'n ei gynrychioli'n cael ei reoli gan yr endid adrodd. Mae Asedau Anniriaethol y Cyngor hwn yn cynnwys trwyddedau meddalwedd cyfrifiadurol.

ASEDAU CYMUNEDOL
Asedau mae'r Cyngor yn bwriadu eu dal am byth, nad oes iddynt oes ddefnyddiol benodadwy ac a all fod â chyfyngiadau ar eu gwaredu. Enghreifftiau o asedau cymunedol yw parciau ac adeiladau hanesyddol.

ASEDAU GWEITHREDOL
Asedau sefydlog sy'n cael eu dal a'u meddiannu, defnyddio neu eu treulio gan y Cyngor wrth iddo ddilyn ei strategaeth ac wrth gyflenwi'n uniongyrchol y gwasanaethau hynny y mae ganddo gyfrifoldeb drostynt naill ai'n statudol neu â disgresiwn.

ASEDAU NAD YDYNT YN WEITHREDOL
Asedau sefydlog a ddelir gan y Cyngor ond nad ydynt yn cael eu meddiannu, defnyddio neu eu treulio'n uniongyrchol wrth gyflenwi gwasanaethau. Enghreifftiau yw eiddo buddsoddiad, asedau yn cael eu hadeiladu neu asedau swrplws i anghenion tra'n disgwyl eu gwerthu neu ailddatblygu.
ASEDAU SEILWAITH
Asedau sefydlog sy'n perthyn i'r Cyngor na ellir eu trosglwyddo na'u gwerthu, y mae eu gwerth yn adferadwy yn unig drwy ddefnydd parhaus a grëwyd gan yr ased. Enghreifftiau yw priffyrdd, llwybrau a phontydd.
ASEDAU TREFTADAETH
Mae Ased Treftadaeth yn ased sydd â rhinweddau hanesyddol, artistig, gwyddonol, technolegol, geoffisegol neu amgylcheddol sy'n cael ei dal a'i chynnal oherwydd ei chyfraniad at wybodaeth a diwylliant yn bennaf.
BENTHYCA DROS DRO
Arian a fenthycir am gyfnod o lai na blwyddyn.
BENTHYCIAD MEDDAL
Benthyciad a wnaed yn ddi-log neu ar raddfa llai na graddfa'r farchnad, fel arfer am resymau polisi. Yn aml gwneir y fath fenthyciadau i unigolion neu sefydliadau y mae'r Cyngor yn eu hystyried fel rhai sy'n dod â budd i'r boblogaeth leol.
BUDD-DALIADAU TAI
System o gymorth ariannol i unigolion tuag at gostau tai penodol a weinyddir gan awdurdodau, gyda chymhorthdal gan lywodraeth ganolog.
BUDDIANNAU Â DISGRESIWN (PENSIYNAU)
Buddiannau ymddeoliad, nad oes gan y cyflogwr unrhyw rwymedigaeth gyfreithiol, gytundebol neu adeiladol i'w dyfarnu, ac sy'n cael eu dyfarnu'n ôl pwerau disgresiwn y Cyngor fel y Rheoliadau Llywodraeth Leol (Taliadau Disgresiwn) 1996.
BUDDIANNAU GWEITHWYR
Bob ffurf o ystyriaeth a roddir gan y cyngor fel cyfnewid am wasanaeth a roddir gan ei weithwyr.
BUDDIANNAU TERFYNU A PHECYNNAU YMADAEL
Buddiannau terfynu yw'r symiau sy'n daladwy o ganlyniad i benderfyniad gan yr Awdurdod i ddod â chyflogaeth swyddog i ben cyn y dyddiad ymddeol cyffredin neu benderfyniad swyddog i dderbyn diswyddo gwirfoddol. Mae costau'r Buddiannau Terfynu yn cael eu hystyried yn Becynnau Ymadael.
BUDDIANNAU YMDDEOLIAD
Bob ffurf o gydnabyddiaeth a roddir gan gyflogwr yn lle gwasanaethau a gyflenwyd gan weithwyr sy'n daladwy ar ôl terfyn y gyflogaeth.
BUDDSODDIADAU (CRONFA BENSIWN)
Bydd buddsoddiadau'r gronfa bensiwn yn cael eu cyfrifo yn natganiadau'r gronfa honno. Fodd bynnag, mae'n ofynnol hefyd ar awdurdodau i ddatgelu, fel rhan o ofynion datgelu sy'n ymwneud â buddiannau ymddeoliad, siâr i'w briodoli o asedau'r cynllun pensiwn sy'n gysylltiedig â'u rhwymedigaethau gwaelodol.
BUSNES HYFYW
Y cysyniad fod y Datganiad Cyfrifon yn cael ei baratoi ar y dybiaeth y bydd y Cyngor yn parhau mewn bodolaeth weithredol am y dyfodol rhagweladwy.
BWRDD BENTHYCIADAU GWEITHIAU CYHOEDDUS (PWLB)
Asiantaeth Llywodraeth Ganolog sy'n rhoi benthyciadau am flwyddyn a mwy i awdurdodau ar raddfeydd llog sydd ond ychydig yn uwch na'r rheiny y gall y llywodraeth fenthyca ei hun.
BWRDD YMGYNGHOROL ADRODD ARIANNOL (FRAB)
Y corff annibynnol sy'n cynghori'r Llywodraeth ar faterion cyfrifo.
CIPFA
Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifo
COST AMNEWID DIBRISIEDIG (DRC)
Dull o brisio sy'n rhoi amcan cydnabyddedig i werth marchnad eiddo arbenigol. Mae'n amcangyfrif o werth y farchnad i ddefnydd presennol y tir, ynghyd â chostau amnewid gros

presennol i'r adeilad llai lwfans ar gyfer dirywiad ffisegol yr ased oherwydd ei stad ffisegol gyfatebol bresennol.

COST GWASANAETH CYFREDOL (PENSIYNAU)

Y cynnydd mewn gwerth cyfredol o rwymedigaethau cynllun pensiwn buddiannau diffiniedig, y disgwylir iddo ddeillio o wasanaeth gweithiwr yn y cyfnod presennol.

COST GWASANAETH YN Y GORFFENNOL (PENSIYNAU)

Ar gyfer cynllun pensiwn buddiannau diffiniedig, y cynnydd yng ngwerth cyfredol rhwymedigaethau'r Cynllun sy'n gysylltiedig â gwasanaeth gweithiwr mewn cyfnodau blaenorol sy'n deillio yn y cyfnod presennol o ganlyniad i gyflwyno neu wella buddiannau ymddeoliad.

COSTAU HEB EU DOSBARTHU

Dyma orbenion nad yw unrhyw ddefnyddiwr yn cael budd ohonynt yn awr, ac fel y cyfryw nid ydynt yn cael eu dosrannu i Wasanaethau.

CONTRACT TYMOR HIR

Contract a ffurfir ar gyfer dylunio, cynhyrchu neu adeiladu ased sylweddol unigol neu ddarpariaeth gwasanaeth (neu gyfuniad o asedau neu wasanaethau sydd gyda'i gilydd yn ffurfio prosiect unigol), ble bo'r amser a gymerir i gwblhau'n sylweddol y contract o'r fath fel ei fod yn disgyn i mewn i fwy nag un cyfnod cyfrifo.

COST LLOG (PENSIYNAU)

Ar gyfer cynllun buddiannau diffiniedig, y cynnydd disgwyliedig yn ystod y cyfnod o werth cyfredol rhwymedigaethau'r Cynllun oherwydd bod y buddiannau yn un cyfnod yn nes at setliad.

CRAIDD CORFFORAETHOL A DEMOCRATAIDD

Mae'r Craidd Corfforaethol a Democrataidd yn cynnwys yr holl weithgareddau penodol y mae awdurdodau lleol yn ymgymryd â nhw, oherwydd eu bod yn awdurdodau etholedig, amlbwrpas. Felly mae cost y gweithgareddau hyn yn uwch na phe byddai cyfres o gyrff annibynnol, un pwrpas, enwebedig yn rheoli'r un gwasanaethau. Felly, nid oes sail resymol dros ddyrannu'r costau hyn i wasanaethau.

CREDYDWR

Swm sy'n ddyledus gan y Cyngor am waith a wnaed, nwyddau a dderbyniwyd, neu wasanaethau a gyflenwyd yn ystod y cyfnod cyfrifo, ond na thalwyd amdanynt cyn diwedd y cyfnod cyfrifo hwnnw.

CRONFEYDD WRTH GEFN

Croniad swrplws, diffyg a meddiannau dros y flwyddyn ddiwethaf. Mae cronfeydd wrth gefn o natur refeniw ar gael a gellir eu gwario neu eu clustnodi ar ddisgresiwn y Cyngor. Ni ellir defnyddio peth cyfalaf cronfeydd wrth gefn fel y cyfrif ailddatganiad asedau sefydlog i gwrdd â gwariant cyfredol.

CRONFEYDD YMDDIRIEDOLAETH

Cronfeydd a weinyddir gan y Cyngor i bwrpasau fel gwobrwyon, elusennau, prosiectau penodol ac ar ran plant dan oed.

CRONIADAU

Symiau a gynhwysir yn y cyfrifon terfynol i gydnabod incwm refeniw a chyfalaf incwm a'r gwariant a enillwyd neu yr aethpwyd iddo yn y flwyddyn ariannol, ond nad oedd taliad gwirioneddol wedi ei dderbyn neu ei wneud ar ei gyfer ar 31 Mawrth.

CYDNABYDDIAETH ARIANNOL

Mae'r holl symiau a delir i neu sy'n dderbyniadwy gan weithiwr a symiau sy'n ddyledus trwy lwfansau treuliau (cyn belled ag y mae'r symiau hynny'n daladwy yn nhreth incwm y DU) a gwerth ariannol unrhyw fuddiannau eraill a dderbyniwyd heblaw mewn arian parod. Mae cyfraniadau pensiwn sy'n daladwy gan y cyflogwr yn cael eu heithrio.

CYFNOD CYFRIFO

Y cyfnod o amser a gynhwysir yn y cyfrifon, fel arfer cyfnod o ddeuddeng mis yn cychwyn ar 1 Ebrill. Diwedd y cyfnod cyfrifo yw dyddiad y Fantolen.

CYFRIF REFENIW TAI (CRT)

Cyfrif ar wahân i Gronfa'r Cyngor, sy'n cynnwys yr incwm a gwariant sy'n deillio o'r ddarpariaeth llety tai gan y Cyngor.

CYFRIF INCWM A GWARIANT CYNHWYSFAWR
Cyfrif refeniw'r Cyngor sy’n adrodd am gost net am y flwyddyn o’r swyddogaethau mae’n gyfrifol amdanynt ac yn dangos sut y cyllidwyd y gost honno o braeseptau, grantiau ac incwm arall.

CYLLIDEB
Rhagolygon o wariant refeniw a chyfalaf net dros y cyfnod cyfrifo.

CYNLLUN PENSIWN BUDDIANNAU DIFFINIEDIG
Cynlluniau pensiwn ble bo buddiannau a dderbynnir gan y cyfranogwyr yn annibynnol ar y cyfraniadau a dalwyd, ac nad ydynt yn uniongyrchol gysylltiedig â buddsoddiadau'r cynllun.

CYSONDEB
Y cysyniad fod triniaeth gyfrifo o eitemau tebyg o fewn cyfnod cyfrifo ac o un cyfnod i’r nesaf yr un fath.

CYWERTHYDD ARIAN
Buddsoddiadau tymor byr, hylifol iawn sy’n hawdd i’w trosi i symiau hysbys o arian parod ac sy’n destun i risg fechan o newid mewn gwerth.

DARPARIAETH
Swm a osodir o’r neilltu ar gyfer rhwymedigaethau neu golledion i’r dyfodol sy’n sicr neu’n debygol iawn o ddigwydd ond bod y symiau neu'r dyddiadau pryd y byddant yn digwydd yn ansicr.

DERBYNION CYFALAF
Yr elw o waredu tir neu asedau sefydlog eraill. Gellir defnyddio cyfrannau o dderbynion cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf newydd, o fewn y rheolau a osodir i lawr gan y llywodraeth ond ni ellir eu defnyddio i gyllido refeniw gwariant.

DIBRISIANT
Mesur o’r gost o dreulio, defnyddio neu fel arall leihau oes economaidd ddefnyddiol asedau sefydlog y Cyngor yn ystod y cyfnod cyfrifo, p’un a yw hynny o ddefnydd, treuliad amser neu anarferiant trwy newidiadau technegol neu rai eraill.

DIGWYDDIADAU AR ÔL DYDDIAD Y FANTOLEN
Digwyddiadau ar ôl dyddiad y Fantolen yw’r digwyddiadau hynny, ffafriol neu anffafriol, sy’n digwydd rhwng dyddiad y Fantolen a’r dyddiad yr awdurdodir cyhoeddi’r Datganiad Cyfrifon.

DULL UNED RHAGAMCANEDIG
Dull prisio buddiannau cronnus ble mae’r rhwymedigaethau cynllun pensiwn yn gwneud lwfans am gyflogau rhagamcanedig. Y buddiannau cronnus yw’r buddiannau gwasanaeth hyd at bwynt penodol mewn amser, p’un a ydynt yn hawliau a roddwyd ai peidio.

DYCHWELIAD DISGWYLIEDIG AR ASEDAU PENSIWN
Ar gyfer cynllun buddiannau diffiniedig a ariennir, a’r raddfa dychweliad ar gyfartaledd, yn cynnwys incwm a newidiadau mewn Gwerth Teg ond yn net o dreuliau cynllun, a ddisgwylir dros weddill oes y rhwymedigaeth gysylltiedig ar yr asedau gwirioneddol a ddelir gan y cynllun.

DYLED NET
Benthyciadau’r Cyngor llai arian parod ac adnoddau hylifol.

DYLEDWR
Swm sy’n ddyledus i’r Cyngor am waith a wnaed, nwyddau a dderbyniwyd, neu wasanaethau a gyflenwyd yn ystod y cyfnod cyfrifo, ond na thalwyd amdanynt cyn diwedd y cyfnod cyfrifo hwnnw.

EITEMAU ANGHYFFREDIN
Eitemau perthnasol, gyda graddfa uchel o annormalrwydd, sy’n deillio o ddigwyddiadau neu drafodion sy’n disgyn tu allan i weithgareddau cyffredin y Cyngor ac na ddisgwylir iddynt ailddigwydd. Nid ydynt yn cynnwys eitemau eithriadol, na chwaith yn cynnwys eitemau cyfnod blaenorol dim ond oherwydd eu bod yn gysylltiedig â chyfnod blaenorol.

EITEMAU EITHRIADOL
Eitemau perthnasol sy’n deillio o ddigwyddiadau neu drafodion sy’n dod oddi mewn i weithgareddau cyffredin y Cyngor ac sydd angen eu datgelu ar wahân oherwydd eu maint neu ddigwyddiad i roi cynrychiolaeth deg o’r cyfrifon.

ENILLION A CHOLLEDION ACTWARAIDD
I gynllun pensiwn buddiannau diffiniedig, y newidiadau mewn swrplws neu ddiffyg actwaraidd sy'n codi oherwydd:
- Nad yw digwyddiadau wedi cyd-fynd â'r tybiaethau actwaraidd a wnaethpwyd i'r prisiant diwethaf (enillion a cholledion profiad); neu
- Fod y tybiaethau actwaraidd wedi newid.

GRADDFA LLOG EFFEITHIOL
Dyma raddfa llog sydd ei hangen i ddisgowntio y maes amcangyfrifiedig o lif arian prifswm a llog drwy oes ddisgwyliedig offerynnau ariannol i gyfateb i'r swm ar yr adnabyddiaeth gychwynnol.

GRANT CEFNOGI REFENIW
Grant a delir gan Lywodraeth Ganolog i awdurdodau, yn cyfrannu tuag at gost gyffredinol eu gwasanaethau.

GRANTIAU LLYWODRAETH
Grantiau a wneir gan y llywodraeth tuag at naill ai wariant refeniw neu gyfalaf gan ddisgwyl cydymffurfiad yn y gorffennol neu i'r dyfodol gyda rhai amodau penodol sy'n ymwneud â gweithgareddau'r Cyngor. Gall y grantiau hyn fod yn benodol i gynllun neilltuol neu gall gefnogi gwariant refeniw'r Cyngor yn gyffredinol.

GWAITH YN MYND YN EI FLAEN (WIP)
Cost gwaith a berfformir ar brosiect heb ei orffen ar ddyddiad y Fantolen.

GWARIANT CYFALAF
Gwariant ar gaffael ased sefydlog, a ddefnyddir i ddarparu gwasanaethau tu draw i'r cyfnod cyfrifo cyfredol, neu wariant sy'n ychwanegu at, ac nid cynnal yn unig, werth ased sefydlog presennol.

GWARIANT REFENIW A ARIENNIR O GYFALAF O DAN STATUD (REFCUS)
Gwariant y gellir ei ohirio'n gywir (h.y. ei drin fel cyfalaf o ran natur) ond nad yw'n arwain at, neu'n parhau i gydweddu ag, ased diriaethol. Enghreifftiau o daliadau gohiriedig yw grantiau o natur cyfalaf i sefydliadau gwirfoddol.

GWEITHGAREDDAU GWEITHREDOL
Gweithgareddau'r Cyngor nad ydynt yn weithgareddau buddsoddi neu gyllido.

GWERTH DEFNYDD PRESENNOL (EUV)
Y swm amcangyfrifiedig y dylid cyfnewid eiddo amdano ar ddyddiad prisio rhwng prynwr parod a gwerthwr parod mewn trafodyn hyd braich, ar ôl marchnata priodol pryd yr oedd y partïon yn gweithredu'n wybodus, darbodus a heb orfodaeth, gan gymryd fod y prynwr yn cael meddiant gwag ar bob rhan o'r eiddo sydd ei angen gan y busnes ac yn anwybyddu defnyddiau amgen posib ac unrhyw nodweddion eraill o'r eiddo a fyddai'n achosi i'w werth marchnad wahaniaethu o'r hyn oedd ei angen i gymryd lle'r potensial gwasanaeth dros ben ar y gost leiaf.

GWERTH GWEDDILLIOL
Gwerth net ased y gellir ei wireddu ar ddiwedd ei oes ddefnyddiol.

GWERTH LLYFR NET
Y swm y mae asedau sefydlog yn cael eu gosod arnynt yn y Fantolen, h.y. eu costau hanesyddol neu werth cyfredol llai'r symiau cronnus ar gyfer dibrisiant.

GWERTH TEG
Gwerth teg ased yw'r pris y gellid ei gyfnewid amdano mewn trafodion hyd braich, llai, ble bo'n berthnasol, unrhyw grantiau derbyniadwy tuag at brynu neu ddefnyddio'r ased.

GWERTH TRETHADWY
Rhent tybiedig blynyddol hereditament, a ddefnyddir i bwrpasau TAC.

INCWM
Symiau mae'r Cyngor yn eu derbyn neu mae'n disgwyl eu derbyn o unrhyw ffynhonnell, yn cynnwys ffioedd, gwerthiannau a grantiau.

ISAFSWM DARPARIAETH REFENIW (MRP)
Yr isafswm sydd raid ei godi ar y cyfrif refeniw bob blwyddyn er mwyn darparu ar gyfer ad-daliad benthyciadau a symiau eraill a fenthycir gan y Cyngor.

LASAAC
Pwyllgor Ymgynghorol Cyfrifon Awdurdodau Lleol (Yr Alban).

LLIF ARIAN
Llif i mewn ac allan o arian parod a chywerthydd arian.
MATEROLIAETH
Y cysyniad y dylai'r Datganiad Cyfrifon gynnwys yr holl symiau y gellid disgwyl iddynt, pe gadewid hwy allan, neu eu camgynrychioli, arwain at lurguniad o'r datganiadau ariannol ac yn y pen draw gamarwain defnyddiwr y cyfrifon.
MENTER CYLLID PREIFAT (PFI)
Yn nodweddiadol mae trefniadau PFI yn cynnwys endid sector breifat yn adeiladu neu wella eiddo a ddefnyddir i ddarparu gwasanaeth cyhoeddus, ac yn gweithredu a chynnal yr eiddo hwnnw am gyfnod penodol o amser ar ran y corff sector gyhoeddus. yn ei le, mae'r corff sector gyhoeddus yn talu am ddefnydd yr asedau a gwasanaethau cysylltiedig dros gyfnod y trefniant trwy daliad unedol.
MYNEGAI PRISIAU DEFNYDDIWR (CPI)
Mesur o chwyddiant y gellir ei gymharu'n rhyngwladol sy'n defnyddio methodolegau a strwythurau sy'n dilyn Deddfwriaeth a Chanllawiau Rhyngwladol.
MYNEGAI PRISIAU MANWERTHU (RPI)
Datblygwyd yn wreiddiol fel mynegai gwneud iawn i ddiogelu gweithwyr, yn gysylltiedig â'r Rhyfel Byd Cyntaf. Ar ôl nifero ddatblygiadau sylweddol, daeth i gael ei ddefnyddio fel y prif fesur domestig o chwyddiant.
OES ECONOMAIDD DDEFNYDDIOL (UEL)
Y cyfnod dros yr hwn y bydd y Cyngor yn cael buddiannau o ddefnydd ased sefydlog.
OFFERYNNAU ARIANNOL
Unrhyw gontract sy'n arwain at ased ariannol i un endid a rhwymedigaeth ariannol neu offeryn ecwiti un arall. Mae'r term yn cynnwys asedau ariannol a rhwymedigaethau ariannol, o dderbyniadwyon masnach syml (anfonebau sydd angen eu talu) a thaladwyon masnach (anfonebau sy'n ddyledus) i ddeilliadau cymhleth a deilliadau sefydlog.
PARTÏON CYSYLLTIEDIG
Mae diffiniad manwl o Bartïon Cysylltiedig yn FRS 8. I bwrpasau'r Cyngor, tybir bod Partïon Cysylltiedig yn cynnwys aelodau'r Cyngor, y Prif Weithredwr ac aelodau agos o'u teulu a'u haelwyd.
PARTNERIAETHAU CYHOEDDUS PREIFAT (PPP)
Menter ar y cyd pan fo partner sector breifat yn cytuno i ddarparu gwasanaethau i neu ar ran sefydliad sector gyhoeddus. Mae Menter Gyllid Preifat yn ffurf o PPP.
POLISÏAU CYFRIFO
Yr egwyddorion, seiliau, confensiynau, rheolau ac arferion a ddefnyddir gan y Cyngor wrth baratoi a chyflwyno ei ddatganiadau ariannol.
PRAESEPT
Yr ardoll a wneir gan awdurdodau praesept ar awdurdodau bilio, sy'n ei gwneud yn ofynnol ar i'r olaf gasglu incwm y Dreth Gyngor ar eu rhan.
PRYDLES
Cytundeb ble bo'r prydleswr yn rhoi hawl i'r deilydd prydles ddefnyddio ased am gyfnod o amser, ar amod taliad neu gyfres o daliadau.
RHAGLEN GYFALAF
Y cynlluniau cyfalaf mae'r Cyngor yn bwriadu eu cynnal dros gyfnod penodol o amser.
REFENIW GWARIANT
Treuliau dydd i ddydd o ddarparu gwasanaethau.
RHESTRAU STOC
Eitemau o ddeunyddiau crai a deunyddiau mae'r Cyngor wedi eu caffael ac sy'n cael eu dal gan ddisgwyl defnydd i'r dyfodol. Enghreifftiau yw deunyddiau defnyddiadwy, deunyddiau crai a gwaith sy'n mynd yn ei flaen.
RHWYMEDIGAETH
Rhwymedigaeth yw pan fo gan y Cyngor ddyled i'w thalu i unigolyn neu sefydliad arall.

- Mae rhwymedigaeth gyfredol yn swm a fydd yn dod yn daladwy neu y gellid ei galw i mewn yn ystod y cyfnod cyfrifo nesaf, e.e. credydwyr neu arian parod wedi'u gordynnu.

- Mae rhwymedigaeth ohiriedig yn swm sydd drwy drefniant yn daladwy tu draw i'r flwyddyn nesaf ar ryw bwynt yn y dyfodol neu i'w dalu i ffwrdd trwy swm blynyddol dros gyfnod o amser.

RHWYMEDIGAETH ADEILADOL

Rhwymedigaeth sy'n deillio o weithredoedd yr Awdurdod pan:

- drwy batrwm sefydlog o arferion yn y gorffennol, polisïau a gyhoeddwyd, neu ddatganiad cyfredol digon penodol, mae'r Awdurdod wedi rhoi arwydd i bartïon eraill y bydd yn derbyn cyfrifoldebau penodol; ac
- ganlyniad, mae'r Awdurdod wedi creu disgwyliad dilys ar ran partïon eraill y bydd yn cyflawni y cyfrifoldebau hynny.

RHWYMEDIGAETH WRTH GEFN

Mae rhwymedigaeth wrth gefn naill ai'n:

- Rhwymedigaeth bosib sy'n deillio o ddigwyddiadau yn y gorffennol y bydd eu bodolaeth yn cael ei chadarnhau dim ond trwy ddigwyddiad o un neu fwy o ddigwyddiadau ansicr yn y dyfodol nad ydynt yn llwyr o fewn rheolaeth y Cyngor; neu'n
- Rhwymedigaeth bresennol sy'n deillio o ddigwyddiadau yn y gorffennol ble nad yw'n debygol y bydd angen trosglwyddiad o fuddiannau economaidd, neu na ellir mesur swm y rhwymedigaeth gyda dibynadwyedd digonol.

RHWYMEDIGAETHAU'R CYNLLUN PENSIWN

Rhwymedigaethau cynllun pensiwn buddiannau diffiniedig ar gyfer treuliau sy'n ddyledus ar ôl y dyddiad prisiant. Mae rhwymedigaethau'r cynllun a fesurir yn ystod y dull uned a ragamcanir yn adlewyrchu'r buddiannau mae'r cyflogwr wedi ymrwymo i'w darparu i'r Gwasanaeth hyd at y dyddiad prisiant.

SAFONAU ADRODD ARIANNOL RHYNGWLADOL (IFRS)

Mae'r Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol yn swît o safonau cyfrifo a ddefnyddir ar draws y byd. Yng Nghyllideb 2007, cyhoeddodd y canghellor-ar-y-pryd y byddai Sector Gyhoeddus y DU yn mabwysiadu'r IFRS, gan fod hwn yn cael ei ystyried fer arfer gorau ac y byddai'n caniatáu gwneud cymariaethau rhyngwladol. O ganlyniad mae CIPFA/LASAAC yn cynhyrchu Cod Ymarfer ar Gadw Cyfrifon Llywodraeth Leol ym Mhrydain wedi ei seilio ar IFRS, a oruchwylir gan y Bwrdd Ymgynghori Adrodd Ariannol (FRAB).

SAFONAU CYFRIFO RHYNGWLADOL Y SECTOR GYHOEDDUS (IPSAS)

Y safonau cyfrifo sydd wedi'u datblygu'n arbennig ar gyfer y sector gyhoeddus gan Fwrdd Safonau Cyfrifo Rhyngwladol y Sector Gyhoeddus (IPSASB).

SOLACE

Cymdeithas Prif Weithredwyr Awdurdodau Lleol

TREFNIADAU ASIANTAETHAU

Trefniant rhwng dau sefydliad ble y bydd un yn gweithredu fel asiant, yn casglu arian ar ran y parti arall, y telir yr arian iddo wedi hynny. Enghraifft yw casgliadau NNDR, ble mae'r Cyngor yn gweithredu fel asiant bilio i lywodraeth ganol, gan gasglu arian gan drethdalwyr ar ran y llywodraeth ganolog ac yna ei dalu iddynt.

TREFNIANT CONSESIWN GWASANAETH

Mae trefniant consesiwn gwasanaeth yn gyffredinol yn cynnwys y grantwr (fel rheol corff sector gyhoeddus) yn rhoi i'r gweithredydd (fel rheol corff sector breifat), am gyfnod y consesiwn, yr hawl i ddarparu gwasanaethau sy'n rhoi mynediad cyhoeddus at gyfleusterau economaidd a chymdeithasol.

TRETHI ANNOMESTIG CENEDLAETHOL (TAC)

Mae graddfeydd trethi annomestig cenedlaethol yn ardoll ar fusnesau, wedi'i seilio ar raddfa genedlaethol yn y bunt a osodir gan y llywodraeth a'i luosi gan werth trethadwy asesedig yr eiddo dan sylw. Caiff ei gasglu gan y Cyngor ar ran llywodraeth ganolog ac yna ei ailddosbarthu'n ôl i gefnogi cost gwasanaethau.

TRAFODION PARTÏON CYSYLLTIEDIG

Mae'r Datganiad o Ymarfer a Argymhellir yn gwneud datgeliad o unrhyw drafodion perthnasol rhwng y Cyngor a Phartïon Cysylltiedig yn ofynnol er mwyn sicrhau fod rhanddeiliaid yn ymwybodol pryd mae'r trafodion hyn yn digwydd a goblygiadau hynny.

Y FANTOLEN
Datganiad o'r asedau, rhwymedigaethau a balansau eraill cofnodedig ar ddiwedd y cyfnod cyfrifo.

Datganiad Llywodraethu Blynyddol

2012/2013

Fersiwn	Dyddiad	Awdur	Cymeradwywyd Gan	Dyddiad ar gyfer Adolygu
6	5/6/13	Grŵp Gwella ac Archwilio	Tîm Gweithredol UDRh Pwyllgor Archwilio	

Datganiad Llywodraethu Blynyddol ar gyfer y Flwyddyn a Ddaeth i Ben ar 31/3/2013

1 Pwrpas y Datganiad Llywodraethu Blynyddol

Mae anghenion newidiol ein dinasyddion a'n cymunedau a'r gostyngiadau sylweddol mewn adnoddau a diwygiadau'r llywodraeth yn cynnig her i'r bob cyngor. Wrth fynd i'r afael â'r heriau hyn mae'n rhaid i bob Cyngor sicrhau bod trefniadau llywodraethu (sut rydym yn cyfarwyddo ac yn rheoli ein busnes ac yn ymwneud â chymunedau) yn cefnogi'r gwaith o ddarparu gwasanaethau'n effeithiol ac o reoli risg. Mae a wnelo llywodraethu corfforaethol â'r modd y bydd aelodau etholedig a swyddogion yn ymdrin â materion y Cyngor, a sut y byddwn yn ymgysylltu â rhanddeiliaid a phartneriaid.

Mae fframwaith llywodraethu a gefnogir gan God Llywodraethu Corfforaethol Lleol wedi'i sefydlu yng Nghyngor Bwrdeistref Sirol Conwy (yr Awdurdod), ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2013 a hyd at ddyddiad cymeradwyo'r datganiad cyfrifon blynyddol. Mae hyn yn cyd-fynd ag arferion priodol. Mae'r fframwaith llywodraethu yn cynnwys y systemau, y prosesau, y diwylliant a'r gwerthoedd sy'n sail i weithrediadau'r Awdurdod, ac a ddefnyddir gan yr awdurdod i roi cyfrif amdano'i hyn i'r gymuned, i ymgysylltu â'r gymuned, ac i arwain y gymuned. Mae'n galluogi'r Awdurdod i fonitro cyflawniad ei amcanion strategol ac i ystyried a yw'r amcanion hynny wedi arwain at ddarparu gwasanaethau cost-effeithiol priodol a gwelliant parhaus.

Dyluniwyd y fframwaith lywodraethu i reoli risg i lefel rhesymol yn hytrach na dileu pob risg. Ni all felly ddarparu dim mwy na sicrwydd rhesymol yn hytrach na sicrwydd llwyr o'i effeithiolrwydd.

Hunanasesiad yr Awdurdod yw'r datganiad hwn sy'n nodi i ba raddau y mae'n cydymffurfio â'i God Llywodraethu Corfforaethol, a p'un ai ein bod yn bodloni gofynion Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio 2011 ai peidio. Dylid darllen y datganiad hwn ynghyd â'r trefniadau atebolrwydd rheoli perfformiad, fel y'u nodir yn yr Adroddiad Blynyddol a gyhoeddir erbyn 31 Hydref bob blwyddyn[1].

2 Cwmpas Cyfrifoldeb

Mae'r Awdurdod yn gyfrifol am wneud yn siŵr bod ei fusnes yn cael ei gynnal yn unol â'r gyfraith a'r safonau priodol, a bod arian cyhoeddus yn cael ei ddiogelu a bod cyfrif priodol ohono, ac y caiff ei ddefnyddio'n economaidd, yn effeithlon ac yn effeithiol. O dan Ddeddf Llywodraeth Leol 1999, mae'n ddyletswydd hefyd ar yr awdurdod i wneud trefniadau i sicrhau gwelliant parhaus yn y modd y mae'n cyflawni ei swyddogaethau, gan roi sylw i gyfuniad o blith economi, effeithlondeb ac effeithiolrwydd.

Wrth gyflawni'r cyfrifoldeb cyffredinol hwn, mae'r Awdurdod yn gyfrifol am sefydlu trefniadau priodol ar gyfer rheoli ei faterion, ac am sicrhau y ceir system rheoli mewnol gadarn sy'n hwyluso cyflawni ei swyddogaethau'n effeithiol, ac sy'n cynnwys trefniadau ar gyfer rheoli risg.

I arddangos trefn lywodraethol dda, mae'n rhaid i'r Awdurdod ddangos ei fod yn cydymffurfio â'r egwyddorion craidd (a chefnogol) sydd wedi'u cynnwys yn y 'Framework for Delivering Good Governance in Local Government' (2007) a gyhoeddwyd gan y Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth (CIPFA) a Chymdeithas Prif Weithredwyr yr Awdurdodau Lleol (SOLACE) yn 2001. Lluniwyd y datganiad hwn yn unol â'r canllaw hwnnw.

[1] http://www.conwy.gov.uk/atebolrwydd

3 Y Fframwaith Llywodraethu

Mae'r datganiad hwn yn disgrifio elfennau allweddol Fframwaith Llywodraethu'r Awdurdod a'n hunanasesiad o'r graddau yr ydym yn cydymffurfio â Chod Llywodraethu Corfforaethol y Cyngor. Mae'r sicrwydd o ran llywodraethu a geir yn y datganiad wedi'u seilio ar bob un o'r 6 egwyddor llywodraethu craidd a geir yn y 'Framework for Delivering Good Governance in Local Government'.

Mae pob un o'r egwyddorion hyn yn rhan bwysig o drefniadau Cod Llywodraethu Corfforaethol yr Awdurdod. Drwy gymhwyso'r egwyddorion hyn, gallwn ddangos ein bod yn cyflenwi'r gwasanaethau i'n dinasyddion a'n cymunedau mewn modd sy'n dangos atebolrwydd, eglurdeb, effeithiolrwydd, hygrededd a chynhwysiad.

Egwyddor 1
Canolbwyntio ar bwrpas yr awdurdod a'r canlyniadau ar gyfer y gymuned, ac ar greu gweledigaeth a'i rhoi ar waith ar gyfer yr ardal leol.

P1.1 Y Trefniadau Cyfredol

A) Ym mis Mawrth 2012, cyhoeddodd y Bwrdd Gwasanaethau Lleol **gynllun partneriaeth integredig** hirdymor o'r enw 'Un Conwy 2012 - 2025[2]' sy'n pennu'r weledigaeth ar gyfer cydweithio er mwyn sicrhau dyfodol gwell i Sir Gonwy. Mae'n seiliedig ar 8 canlyniad sy'n canolbwyntio ar ddinasyddion. Mae'r cynllun yn integredig am ei fod yn cyfuno camau gweithredu o'r: Strategaeth Iechyd, Gofal Cymdeithasol a Lles; y Cynllun Plant a Phobl Ifanc; a'r Strategaeth Diogelwch Cymunedol. Ceir **Partneriaethau Strategol** ar gyfer Plant a Phobl Ifanc, Diogelwch Cymunedol ac Iechyd a Lles, sy'n cefnogi gweithrediad *Un Conwy*. Yn ychwanegol mae Partneriaeth Datblygu Gwledig a Phartneriaeth Cymunedau'n Gyntaf. Ceir Pecyn Gwaith Llywodraethu a Fframwaith Rheoli Perfformiad Partneriaethau er mwyn adolygu effeithiolrwydd y partneriaethau hyn ac mae gan Byrddau Strategol Lleol Conwy a Sir Ddinbych Strategaeth Wybodaeth a Strategaeth Ymgysylltu ar y cyd.

B) Ochr yn ochr ag *Un Conwy*, bydd yr Awdurdod yn cyhoeddi **Cynllun Corfforaethol** i roi ffocws i brif flaenoriaethau'r Awdurdod ar gyfer gwella. Mae'r cynllun presennol ar gyfer 2012 – 2017 hefyd wedi ei seilio ar 8 canlyniad y dinesydd. Cymeradwywyd fersiwn ddrafft o'r Cynllun Corfforaethol ym mis Mawrth 2012 a chafodd fersiwn derfynol ohono ei chymeradwyo ym mis Medi 2012 gan y weinyddiaeth newydd-etholedig. Yn unol â'r gofyn i adolygu'r cynllun yn flynyddol, cyflwynwyd adolygiad o'r cynnydd sydd wedi ei wneud i gyflawni'r blaenoriaethau ger bron yr Aelodau Etholedig ym mis Ionawr 2013 er mwyn iddynt fedru adolygu perthnasedd parhaol a sefyllfa ariannol blaenoriaethau'r Cynllun Corfforaethol. Cafodd y Cyhoedd eu gwahodd hefyd i gyflwyno adborth trwy gyfrwng gwefan y Cyngor. Cyflwynwyd adroddiad yn adolygu'r Cynllun Corfforaethol ac yn argymell diwygiadau iddo ger bron y Prif Bwyllgor Trosolwg a Chraffu a'r Cabinet yn Ebrill 2013 ac fe'u cymeradwywyd yn ffurfiol gan y Cyngor ym mis Mai 2013. Mae'r Cynllun Corfforaethol yn cynnig fframwaith sy'n gymorth i lywio cynlluniau'r gyllideb, ac yn sail i'r Awdurdod asesu lefel y cynnydd yn erbyn y targedau a osodwyd, rhoi cyfrif i'r gymuned am hynny, a chanfod meysydd i'w gwella ymhellach.

C) Cafodd cynlluniau strategol eraill eu cymeradwyo yn 2012/13 hefyd. Cymeradwywyd Strategaeth Cynaliadwyedd 2012 – 2017 ym mis Ionawr 2012. Mae hon yn Strategaeth 5 mlynedd i gyfarch effeithiau hir dymor ein gweithredoedd ar ein hamgylchedd naturiol, ein

[2] http://www.conwy.gov.uk/unconwy

cymunedau a'n heconomi i'w rhwystro rhag peryglu goroesiad cenedlaethau sydd i ddod. Ym mis Mawrth 2012 cymeradwyodd yr Awdurdod Gynllun Cydraddoldeb Strategol 2012 – 2015 i gwrdd â gofynion Deddf Cydraddoldeb 2010. Mae'r Cynllun yn dynodi amcanion cydraddoldeb yr Awdurdod mewn perthynas â phob un o'r grwpiau sy'n cael eu gwarchod. Hefyd ym mis Mawrth[3] 2012 cyhoeddodd yr Awdurdod y Cynllun Datblygu Lleol (CDLl) i'w archwilio'n annibynnol yn gyhoeddus. Bydd y CDLl yn rhoi canllawiau ynglŷn â beth ellir ei adeiladu ac ymhle y gellir ei adeiladu yn sir Conwy hyd at 2022 i gwrdd ag anghenion y gymuned i'r dyfodol a diogelu amgylchedd unigryw'r sir. Penodwyd dau Archwilydd Cynllunio i gynnal archwiliad o CDLl Conwy a phenderfynu p'un ai bod y CDLl yn dal dŵr. Eu swyddogaeth oedd ystyried yr holl dystiolaeth a chynhyrchu adroddiad ar gyfer y Cyngor Bwrdeistref Sirol yn asesu i ba raddau y bo'r CDLl yn dal dŵr a gwneud argymhellion ynglŷn ag unrhyw newidiadau y mae angen eu gwneud.

D) Mae gan yr Awdurdod hefyd flaenoriaethau wedi eu hamlinellu yng **Nghytundeb Canlyniadau 2010 – 2013**. Cytundeb 3 blynedd yw hwn rhwng Llywodraeth Cymru ac Awdurdodau Lleol unigol gyda chamau gweithredu a thargedau i'w cwblhau ym mhob un o'r 3 blwyddyn ariannol. Daeth blwyddyn olaf y cytundeb i ben ar 31 Mawrth 2013. Mae'r cytundeb yn pennu sut y bydd pob Awdurdod yn gweithio ar y cyd er mwyn gwella canlyniadau ar gyfer pobl leol, yng nghyd-destun blaenoriaethau cenedlaethol y Llywodraeth. Canlyniad cyflawni'r camau gweithredu a'r targedau blynyddol yn llwyddiannus yw bod yr Awdurdod Lleol yn derbyn taliad blynyddol y Grant Cytundeb Canlyniadau. Ychydig dros £1 miliwn yw gwerth y grant ar hyn o bryd, ac fe'i telir ar raddfa symudol o 100%, 75%, 50% a 25%, yn dibynnu ar ddyfarniad cyffredinol o'r graddau y llwyddwyd i gwblhau'r camau a'r targedau ar gyfer pob blwyddyn ariannol. Dros ddwy flynedd gyntaf y Cytundeb Canlyniadau derbyniodd yr Awdurdod 100% o'r grant. Pan argraffwyd y datganiad hwn, nid oedd dyraniad y grant gogyfer â 2012/13 yn hysbys eto. Mae Llywodraeth Cymru ar hyn o bryd yn adolygu proses y Cytundeb Canlyniadau ac mae disgwyl y bydd trefniadau newydd yn cael eu sefydlu gyda phob Awdurdod Lleol am dair blynedd arall, gan ddechrau ym mlwyddyn ariannol 2013/14. Mae manylion y Cytundeb Canlyniadau newydd yn cael eu hadolygu ar hyn o bryd gan y Gweinidog newydd dros Lywodraeth Leol a Busnes y Llywodraeth, Lesley Griffiths.

E) Mae'r Awdurdod yn ymwneud ag amryw o brosiectau ar y cyd, a chafodd **datganiad ynglŷn â gweithio ar y cyd** ei gymeradwyo (Tachwedd 2010) er mwyn sicrhau llywodraethu da a gwerth am arian, a sicrhau bod blaenoriaethau a gwerthoedd yr Awdurdod yn cael eu hyrwyddo a'u diogelu wrth **weithio mewn partneriaeth**. Mae'r Awdurdod hefyd wedi parhau i weithio'n rhanbarthol i gefnogi 'Rhaglen Lywodraethu' Llywodraeth Cymru a phan yn briodol, i gefnogi datblygiad y 'Compact' ar gyfer blaengareddau gweithio ar y cyd. Mae'r prif waith a wneir ar y cyd yn cynnwys y Bartneriaeth Gofal Cymdeithasol Ranbarthol, y Prosiect Gwastraff Gweddillol Rhanbarthol, y Gwasanaeth Effeithlonrwydd a Gwella Ysgolion Rhanbarthol, a'r Canolbwynt Comisiynu, Caffael a Monitro Rhanbarthol i sicrhau rhagor o effeithlonrwydd o ran caffael pecynnau gofal preswyl cost uchel ar gyfer plant ac oedolion. At hynny, mae Cynghorau Sir y Fflint, Sir Ddinbych a Chonwy yn gweithio ar y cyd i lunio Rheolau ar gyfer y Weithdrefn Gontractau yn dilyn cyhoeddi rheolau enghreifftiol gan CLILC ym mis Mawrth 2013. Gwnaed penderfyniad i ddwyn y Gwasanaeth Priffyrdd ac Isadeiledd yn ei ôl yn fewnol ym mis Rhagfyr 2012 yn dilyn ymadawiad y Cyd-bennaeth Gwasanaeth, oherwydd pryderon nad oedd gweithio ar y cyd yn gwireddu'r buddion disgwyliedig. Canlyniad hyn yw bod yr adrannau technegol wedi cael eu huno o fewn Gwasanaeth yr Amgylchedd, Ffyrdd a Chyfleusterau (AFfCh). Penodwyd Pennaeth Gwasanaeth ar gyfer AFfCh ym mis Chwefror 2013 a bryd hynny sefydlwyd rhaglen gogyfer â chyfuno'r tri gwasanaeth. At hynny gwnaed penderfyniad i roi'r gorau i drefniadau gweithio ar y cyd o fewn y gwasanaethau

[3] Cymeradwywyd ym mis Ionawr / Mawrth 2012 sef blwyddyn ariannol 11/12

rheoleiddio a dwyn y gwasanaethau'n fewnol am resymau tebyg. Rhestrir y prif waith a wneir ar y cyd yn Adroddiad Blynyddol 2011/12. Yn ystod 2012/13 cynhaliwyd adolygiad o'r holl drefniadau gwaith a wneir ar y cyd. Roedd yr adolygiad yn sicrhau fod gan yr Awdurdod gronfa ddata gynhwysfawr a chategoreiddiad clir o'r gwahanol fathau a'r gwahanol lefelau o waith partneriaethol sy'n digwydd ar draws pob maes gwasanaeth. Roedd yr adolygiad hefyd yn sicrhau fod buddion pob un o'r prosiectau a wneir ar y cyd wedi eu hadnabod a bod proses lywodraethu yn ei lle i gefnogi datblygiad unrhyw drefniadau gogyfer â gweithio ar y cyd i'r dyfodol. Caiff y prif brosiectau ar y cyd eu monitro trwy gyfrwng y ddau Fwrdd Gwella Corfforaethol. Cyflwynir yr adolygiad i'w gymeradwyo ym mis Mai 2013.

F) Cafodd y **Fframwaith Rheoli Perfformiad** (FfRhP) ei adolygu yn ystod 2012/13 a bydd yn cael ei gyflwyno i'w gymeradwyo ym mis Mai 2013. Bwriad y fframwaith yw cynnig dolen gyswllt glir rhwng sut y bo cyflawni'r amcanion sy'n cael eu gosod ar gyfer swyddogion unigol yn eu cynlluniau datblygu personol, yn cyfrannu tuag at gyflawni cynlluniau gwasanaeth sydd yn eu tro'n helpu i gyflawni'r Cynllun Corfforaethol a thrwy hynny gyfraniad yr Awdurdod i wella Sir Gonwy fel sydd wedi ei amlinellu yn y Cynllun Cymunedol Integredig, "Un Conwy 2012 – 2025". Mae'r FfRhP yn cynnwys manylion am y camau gweithredu y dylid eu dilyn i ddatblygu blaenoriaethau a thargedau perfformiad sy'n canolbwyntio ar y dinesydd a sut y cânt eu rhaeadru i Gynlluniau Gwasanaeth ac i Adolygiadau Datblygiad Perfformiad unigol. Caiff cynnydd yn erbyn camau a mesurau perfformiad ei fonitro ddwywaith y flwyddyn drwy'r **Adolygiadau Perfformiad Gwasanaeth**. Mae'r adolygiadau'n ffurfio hunanwerthusiad o berfformiad ac maent yn ddull o geisio sicrwydd gan Benaethiaid Gwasanaeth fod trefniadau rheoli mewnol yn eu lle o fewn eu maes gwasanaeth. Bydd Cyfarwyddwr Strategol, y Dirprwy Arweinydd, Aelod Cabinet y Portffolio perthnasol, a Chadeirydd y Pwyllgor Craffu yn bresennol yn yr Adolygiadau Perfformiad Gwasanaeth, yn darparu cymorth ac yn herio hunanwerthusiad y gwasanaeth. Caiff **Adroddiad Perfformiad Corfforaethol** ei lunio bob chwe mis, a bydd **Adroddiad Blynyddol** sy'n rhoi cyfrif am berfformiad ac yn meincnodi yn erbyn Awdurdodau eraill yn cael ei gyhoeddi erbyn 31 Hydref bob blwyddyn.

G) Mae'r Cyngor wedi ymrwymo i wella ei brosesau caffael ac mae'r Gwasanaeth Caffael Corfforaethol wrthi'n cefnogi gwasanaethau i gaffael nwyddau a gwasanaethau gan gydymffurfio â deddfwriaeth berthnasol ac mae rheolau'r Awdurdod wedi eu hymgorffori yn Rheolau Sefydlog Contractau. Mae gan y Cyngor gysylltiadau cryf gyda Llywodraeth Cymru trwy gyfrwng Tîm Gwerth Cymru a chyrff sector cyhoeddus cyfagos. Mae'r Cyngor yn aelod o Bartneriaeth Caffael Gogledd Cymru a sefydlwyd i gyflymu a chynyddu arbedion caffael drwy gaffael detholiad o nwyddau a gwasanaethau ar y cyd. Fodd bynnag, mae'r Bartneriaeth yn cael ei diddymu, yn rhannol gan fod y Cyngor wedi cytuno i gefnogi'r Gwasanaeth Caffael Cenedlaethol, a chan nad ydyw Partneriaeth Caffael Gogledd Cymru yn ei ffurf bresennol yn gweithredu'n effeithiol. Cytunwyd i ymrwymo i'r Gwasanaeth Caffael Cenedlaethol ym mis Rhagfyr 2012, a bydd hyn yn galluogi i'r Awdurdod fwrw ati i gaffael eitemau cyffredin a gwariant ailadroddus ar sail Genedlaethol ar draws y sector cyhoeddus gyfan, gyda'r nod o sicrhau arbedion effeithlonrwydd ac arbedion mewn pris trwy leihau nifer y gweithrediadau caffael a chrynhoi grym prynu. Er mwyn sicrhau bod gwasanaethau'n cael eu cyflenwi a phrosiectau'n cael eu cwblhau'n llwyddiannus, rhoddir arweiniad canolog ar gyfer **caffael a rheoli prosiectau**. Caiff pob rhaglen a phrosiect o bwys eu monitro drwy'r 2 **Fwrdd Gwella** sydd wedi eu sefydlu ochr yn ochr â'r **Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu** y gellir cyfeirio prosiectau atynt er mwyn craffu arnynt a'u herio ymhellach. Cynhaliwyd adolygiad ffurfiol o gylch gorchwyl y Byrddau Gwella a chafodd cylch gorchwyl diwygiedig ei gwblhau ac aliniwyd y portffolios gydag 8 canlyniad y dinesydd a'u hail-lansio ym mis Awst 2012.

H) Ceir trefniadau cadarn ar gyfer **rheolaeth ariannol** effeithiol drwy weithdrefnau cyfrifo a Rheoliadau Ariannol y Cyngor. Mae'r rhain yn cynnwys gweithdrefnau sefydledig i gynllunio'r

gyllideb, sy’n amodol ar asesiad risg, ac adroddiadau rheolaidd i'r aelodau'n cymharu gwariant refeniw a chyfalaf gwirioneddol â chyllidebau blynyddol, a phroses Fframwaith Cynllunio Busnes sy'n cefnogi proses ddyrannu adnoddau'r Awdurdod. Ym mis Chwefror 2013 cymeradwyodd y Cyngor fframwaith ariannol tymor canolig (FfATC) sy’n rhoi eglurder i’r broses gynllunio ariannol ac i’r dolennau rhwng dyraniad adnoddau tymor canolig a’r blaenoriaethau corfforaethol. Mae bod yn **Brif Swyddog Cyllid** (Swyddog A151) wedi ei gynnwys yn rhan o gyfrifoldebau Cyfarwyddwr Strategol Cyllid ac Effeithlonrwydd. Y Cyfarwyddwr sydd â chyfrifoldeb am weinyddiad priodol materion ariannol y Cyngor, fel sy'n ofynnol dan Adran 151 Deddf Llywodraeth Leol 1972. Mae’r Cyfarwyddwr Strategol Cyllid ac Effeithlonrwydd yn aelod o’r grŵp Gweithredol ac yn adrodd wrth y Prif Weithredwr. Mae’r Cyngor yn cydymffurfio’n llawn gydag egwyddorion Datganiad Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth ynglŷn â swyddogaeth Prif Swyddog Ariannol o fewn Llywodraeth Leol (2010). Mae'r gweithdrefnau gogyfer â thendro a rhoi gwaith ar gontract wedi'u cynnwys yn Rheolau Sefydlog Contractau'r Cyngor. Mae’r Awdurdod wedi bod yn disgwyl i CLILC ryddhau fersiwn ddrafft o Reolau ynglŷn â’r Weithdrefn Gontractau fel model i’w fabwysiadu gan holl awdurdodau lleol Cymru. Cynhyrchwyd y rhain ym mis Mawrth 2013 ac mae gwaith yn mynd rhagddo i ddatblygu set o Reolau ynglŷn â’r Weithdrefn Gontractau ar y cyd â Chynghorau Sir Ddinbych a Sir y Fflint. Mae trefniadau **Rheoli Trysorlys** y Cyngor yn dilyn arfer proffesiynol ac yn destun adolygiadau rheolaidd. Dilynir y Cod Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol wrth lunio Datganiad Cyfrifon Blynyddol y Cyngor ac mae hefyd yn destun archwiliad gan Swyddfa Archwilio Cymru.

P1.2 Adolygu Effeithiolrwydd

Cyfrannir at yr adolygiad o effeithiolrwydd gan waith y Prif Weithredwr a'r Cyfarwyddwyr Strategol, sydd â chyfrifoldeb dros ddatblygu a chynnal amgylchedd a diwylliant llywodraethu. Mae'n ofynnol i'r Pennaeth Archwilio Mewnol lunio Adroddiad Blynyddol sy'n nodi ei farn ynglŷn â digonolrwydd ac effeithiolrwydd amgylchedd rheoli mewnol y Cyngor, gan ddarparu manylion am unrhyw wendidau a fyddai'n cefnogi'r farn honno, a thynnu sylw at unrhyw faterion sydd â pherthnasedd at lunio'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol. Mae'r adroddiad hefyd yn rhoi tystiolaeth a sicrwydd bod y Gwasanaeth Archwilio Mewnol yn gweithredu'n unol â'r safonau a osodwyd yn y Cod Ymarfer ar gyfer Archwilio Mewnol mewn Llywodraeth Leol yn y Deyrnas Unedig er mwyn galluogi'r Cyngor i fod â hyder yn y farn hon. Mae'r gwasanaeth yn cynnal adolygiadau rheolaidd o'r systemau a'r rheolaethau ariannol i roi sicrwydd i'r Cyngor trwy gyfrwng y Pwyllgor Archwilio.

Cafodd Adroddiad Blynyddol y Pennaeth Archwilio ei gyflwyno ger bron y Pwyllgor Archwilio ar 20 Mai 2013 a ddeuai i’r casgliad bod gan y Cyngor reolaeth fewnol, rheolaeth risg a phrosesau llywodraethu corfforaethol boddhaol yn eu lle i reoli cyflawniad yr Awdurdod o’i amcanion dros y 12 mis a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2013. Cynhaliwyd adolygiad archwilio i’r trefniadau gweithio ar y cyd gyda Chyngor Sir Ddinbych mewn perthynas â Chludiant o'r Cartref i'r Ysgol o ganlyniad i orwariant sylweddol ar y gyllideb yn 2011/12. Gwnaed penderfyniad maes o law i ddod â’r Gwasanaeth Priffyrdd ac Isadeiledd yn fewnol oherwydd pryderon nad oedd gweithio ar y cyd yn gwireddu’r buddion disgwyliedig. Adroddwyd casgliadau archwiliadau dilynol a gynhaliwyd yn ystod 2012/13 wrth y Pwyllgor Archwilio’n chwarterol gan ddangos fod 73 o’r 332 o gamau gwella a wnaed gan yr Adain Archwilio Mewnol heb eu cyflawni neu yn parhau i fynd rhagddynt a dangos nad oes unrhyw gamau gwella critigol neu sylweddol sydd heb eu cyflawni.

O ganlyniad i’r materion hynny a ddynodwyd mewn perthynas â gweithdrefnau caffael a chontractio ar draws yr Awdurdod yn ystod 2010/11 a 2011/12 ac yn enwedig contract Pont Maes Du, cynhaliwyd gwaith archwilio pellach ar gontractau yn ystod 2012/13 i gefnogi gwaith y Fforwm Contractau wrth roi’r camau gwella ar waith sydd wedi eu cynnwys yn adroddiad Contractio a Chaffael KPMG ac mewn nifer o adroddiadau eraill gan yr Adain Archwilio Mewnol mewn perthynas â’r maes gwaith hwn.

Nododd y gwasanaeth fod pob argymhelliad o fewn adroddiad KPMG wedi cael eu rhoi ar waith yn foddhaol ac eithrio 3 y mae gwaith i'w cwblhau'n parhau i fynd rhagddo. Ystyrir y bydd uno'r adrannau technegol i greu Gwasanaeth yr Amgylchedd, Ffyrdd a Chyfleusterau yn cefnogi'r gwelliannau contractio a chaffael sy'n cael eu rhoi ar waith gan y Fforwm Contractau. Dangosodd archwiliad mewnol o brosiect Ysgol y Gogarth fod y contract yn cael ei reoli'n dda a bod trefniadau rheoli prosiect clir yn eu lle. Bydd adolygiad pellach o weithdrefnau rheoli contractau'n cael ei gynnal yn ystod 2013/14 i sicrhau fod yr holl reolyddion mewnol wedi gwreiddio o fewn y prosesau a'r gweithdrefnau.

Mae'r Cyngor yn monitro'n ofalus gynnydd y gwelliannau y mae eu hangen i sicrhau cydymffurfiad â gweithdrefnau tendro a gofynion cyfreithiol y Cyngor i'r dyfodol ac i sicrhau fod gwell rheolaeth dros gontractau sylweddol. Mae'r Cyngor eisoes wedi cymryd camau i wella nifer o'r gweithdrefnau hyn, gan gynnwys:

- sefydlu Fforwm Prosiectau a Rhaglenni newydd ar gyfer rheolwyr;
- sefydlu Fforwm Contractau i ysgogi gwelliant mewn perthynas â chontractau adeiladu a pheirianneg;
- ymestyn hyfforddiant i reolwyr sy'n canolbwyntio ar wireddu buddion caffael yn allanol;
- rhaeadru tôn galetach o frig y sefydliad ynglŷn â chydymffurfiaeth; a
- cynnal cyfres o archwiliadau mewnol mewn meysydd o risg

O ganlyniad i'r materion a ddaeth i'r amlwg yn ymwneud â'r defnydd twyllodrus a wnaed o grant y Gronfa Weithredu ar Gamddefnyddio Sylweddau gan un o weithwyr "Forces for Good" yn ystod 2011/12, mae'r Cyngor wedi cyflwyno rheolyddion ychwanegol i liniaru'r risg sy'n ymwneud â thaliadau i drydydd parti. Mae adnoddau archwilio ychwanegol wedi cael eu targedu ar wariant sy'n ymwneud â grantiau yn ystod 2012/13.

Ym mis Ionawr 2013 adolygodd Swyddfa Archwilio Cymru Ddatganiad Llywodraethu Blynyddol yr Awdurdod. Y prif gwestiwn oedd "Wrth gynhyrchu'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol, a yw'r Cyngor wedi gwerthuso effeithiolrwydd ei drefniadau llywodraethu mewn modd cynhwysfawr a thrylwyr?" Casgliad y Grŵp oedd:

- Fod adolygiad y Cyngor o'i drefniadau llywodraethu wedi bod yn ddigon eang eu cwmpas
- Fod adolygiad y Cyngor o'i drefniadau llywodraethu wedi bod yn drylwyr ac yn gadarn
- Fod y Cyngor wedi dynodi meysydd y mae angen gwella eu trefniadau llywodraethu ac wedi gwneud cynlluniau i fynd i'r afael â nhw

Nid oedd unrhyw argymhellion ar gyfer gwella.

Mae cwblhau cam un datblygiad Glan Môr Bae Colwyn yn tystio i'r llwyddiant a gafwyd wrth gwblhau prosiectau sylweddol yn 2012/13. Mae'r adroddiadau arfarnu buddion a'r gwersi a ddysgwyd (adroddiadau Diwedd Prosiect) a gyflwynwyd i'r Byrddau Gwella yn ystod 2012/13 yn cynnwys adroddiad diwedd prosiect y prosiect Digartrefedd a Llety.

Sefydlwyd y fforwm Rheolwyr Rhaglenni a Phrosiectau ym mis Ionawr 2012 ac mae'n cyfarfod yn chwarterol. Mae'r mynychwyr yn cynnwys Rheolwyr Rhaglenni a Phrosiectau dynodedig ar draws yr Awdurdod ynghyd â Swyddogion Cefnogi Prosiect a Swyddogion sy'n dymuno datblygu eu sgiliau.

Swyddogaeth y Fforwm yw rhannu gwybodaeth a'r arfer orau a chynnig gwybodaeth gorfforaethol (h.y. llywodraethu, archebion sefydlog ac ati) y mae ar Reolwyr Rhaglenni a Phrosiectau ei angen i weithredu eu Prosiectau a'u Rhaglenni.

Yn ddiweddar mae'r Cyngor wedi rheoli ei gynlluniau gwario oddi mewn i'r gyllideb gymeradwy. Mae sawl Adroddiad Gwella Blynyddol o'r bron a gynhyrchwyd gan Swyddfa Archwilio Cymru o'r farn bod yr amgylchedd rheoli cyffredinol yn gadarn ar y cyfan, a bod systemau cadarn ar waith i reoli cyllid yn fewnol ynghyd â bod trefniadau rheoli cyllid ar waith. Yn ôl Adroddiad Gwella Blynyddol 2013,"Cydymffurfiodd Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy â'i gyfrifoldebau mewn perthynas ag adrodd ariannol a defnyddio adnoddau, ond mae angen parhau i wella ei drefniadau i ddiogelu ei ddefnydd o adnoddau." "Er gwaethaf y ffaith bod y Cyngor yn gwella ei broses cynllunio ariannol, gan gymryd ymagwedd arloesol tuag at ganfod arbedion, mae'r Cyngor wedi cydnabod yn flaenorol y byddai gwerth posibl o osod Cynllun Ariannol Tymor Canolig cadarn a mwy cignoeth yn ei le'n ochr yn ochr â'r dyheadau sy'n deillio o'r Cynllun Corfforaethol newydd. Mae'r Cyngor wedi cynhyrchu Fframwaith Ariannol Tymor Canolig fwy cynhwysfawr i gefnogi'r cyswllt rhwng blaenoriaethau'r Cyngor a sut y mae adnoddau'n cael eu dyrannu. Mae gan Gonwy hanes o fod â rheolaeth ariannol effeithiol. Fel sy'n wir ym mhob sefydliad yn y Sector Cyhoeddus, sicrhaodd yr Awdurdod arbedion cyllidebol sylweddol yn ystod 2012/2013, sef swm o £5.454m. Yn dilyn cyhoeddi'r adolygiad cynhwysfawr o wariant, ac yn sgil effeithiau dilynol hynny ar Lywodraeth Leol yng Nghymru, mae Conwy'n cynllunio'n weithredol i sicrhau rhagor o arbedion, sef £5.157m ar gyfer 2013/14, £6.4m ar gyfer 2014/15 a £5m yn flynyddol wedi hynny.

Caiff yr Adroddiad Blynyddol a wneir ynglŷn ag asesiad yr Awdurdod o'i berfformiad a'r Dangosyddion Perfformiad sy'n cael eu cyhoeddi, eu harchwilio gan Swyddfa Archwilio Cymru trwy gyfrwng Asesiad o Berfformiad Corfforaethol. Ceir crynodeb o'u casgliadau yn eu Hadroddiad Gwella Blynyddol (AGB). Daethai AGB 2013 i'r casgliad fod "Y Cyngor yn gwneud cynnydd da mewn sawl agwedd wrth ddarparu ei raglen wella ac mae adrodd hynny'n gyhoeddus yn darparu asesiad teg a chytbwys o'r cynnydd." Mae'r Cyngor yn gwneud cynnydd da wrth ddarparu gwelliant ym mhob un o'i feysydd blaenoriaeth. Mae trefniadau rheoli perfformiad corfforaethol yn cefnogi hunanwerthusiad dibynadwy, ond nid yw rhai agweddau ar werthusiad y Cyngor yn ddigon cadarn. Mae'r cynllunio y mae'r Cyngor yn ei wneud er mwyn gwella, a'i drefniadau i gefnogi gwelliant yn gadarn."

Nid oedd unrhyw argymhellion na chynigion gogyfer â gwelliannau wedi eu cynnwys yn yr AGB, fodd bynnag gwnaed dau gynnig gogyfer â gwella yn y Llythyr Asesu Gwelliant a anfonwyd fis Ionawr 2013.

P1 Gwella cysondeb ansawdd yr hunanwerthuo o fewn gwasanaethau unigol.
P2 Cynnwys rhagor o wybodaeth yn yr Adroddiad Perfformiad ynglŷn â'r asesiadau o effaith yr Amcanion Gwella ar gydraddoldeb.

Yn rhinwedd eu gwaith proffesiynol, mae Penaethiaid Gwasanaeth yn darparu sicrwydd ar gyfer eu maes gwasanaeth drwy gyflwyno adroddiadau, ac adolygiadau gwasanaeth chwe-misol sy'n rhoi sicrwydd o ran rheoli risg, gweithredu ar argymhellion mewnol ac allanol a chynnydd o ran perfformiad. Caiff effeithiolrwydd ei herio gan adolygiadau a gynhelir yn fewnol (Craffu, Archwilio Mewnol, Adolygiadau o Berfformiad Gwasanaeth, Byrddau Gwella Corfforaethol a'r Grŵp Gwella ac Archwilio) a hefyd gan adroddiadau a gyhoeddir gan archwilwyr ac arolygwyr allanol.

Mae gan yr Awdurdod broses hunanasesu a gynhelir gan dimau o staff ac aelodau etholedig sy'n cynnig argymhellion ynglŷn â sut i wella llywodraethu a pherfformiad o fewn yr Awdurdod. Adolygwyd y broses yn 2012 a chafodd ei ail-lansio fel 'Gwella Conwy'. Newidiwyd y fformat i ganolbwyntio ar adolygu gwelliannau i gefnogi blaenoriaethau'r Cynllun Corfforaethol. Mae hwn wedi bod yn ddull effeithiol o sicrhau ymglymiad staff o bob lefel o'r sefydliad, ac mae'n caniatáu iddynt gael profiad y tu allan i'w maes gwaith arferol. Adroddir yr argymhellion wrth y Cabinet a chaiff cynnydd a gweithrediad yr argymhellion sy'n cael eu derbyn eu monitro trwy gyfrwng adolygiadau perfformiad gwasanaeth.

P1.3 Casgliad yr Hunanasesiad

Mae gan yr Awdurdod gymuned glir a chyfeiriad strategol corfforaethol sy'n seiliedig ar ganlyniadau sy'n canolbwyntio ar y dinesydd. Mae prosesau cadarn wedi'u sefydlu i sicrhau defnydd economaidd, effeithiol ac effeithlon o adnoddau ac i sicrhau gwelliant parhaus yn y modd y caiff swyddogaethau eu cyflawni.

P1.4 Argymhellion ar gyfer Gwella

- **R1.1** Adolygu'r Fframwaith Ariannol Tymor Canolig i gyfarch y meysydd i'w gwella a ddynodwyd yn AGB 2013.
- **R1.2** Gwella cysondeb ansawdd yr hunanwerthuo o fewn gwasanaethau unigol.
- **R1.3** Cynnwys rhagor o wybodaeth yn yr Adroddiad Perfformiad ynglŷn â'r asesiadau o effaith yr Amcanion Gwella ar gydraddoldeb.
- **R1.4** Mynd ymlaen â'r gwaith o lunio Rheolau ar gyfer y Weithdrefn Gontractau gyda Chynghorau Sir Ddinbych a Sir y Fflint.

Egwyddor 2
Bod Aelodau a Swyddogion yn cydweithio i gyflawni'r un diben gan feddu ar swyddogaethau a rolau sydd wedi'u diffinio'n glir.

P2.1 Y Trefniadau Cyfredol

A) Mae gan Gyngor Bwrdeistref Sirol Conwy **Gyfansoddiad** sy'n nodi sut mae'r Cyngor yn gweithredu, sut mae penderfyniadau'n cael eu gwneud, a beth yw'r trefnau a ddilynir i sicrhau bod y rhain yn effeithlon, yn eglur ac yn atebol i bobl leol. Mae rhai o'r prosesau hyn yn ofynnol yn ôl y gyfraith, tra bo eraill yn ddewisol i'r Cyngor. Mae'r **Cyfansoddiad**, y gellir dod o hyd iddo ar wefan y Cyngor[4]: yn nodi:

- sut y mae'r Cyngor yn gweithredu ac yn gwneud penderfyniadau;
- y trefnau er mwyn sicrhau bod y broses o wneud penderfyniadau'n eglur ac yn atebol i bobl leol ac i randdeiliaid eraill;
- rolau allweddol yr holl aelodau a'r uwch swyddogion, gan gynnwys cyfrifoldebau arweiniol yr Arweinydd, y Prif Weithredwr ac uwch swyddogion eraill dynodedig dros lywodraethu corfforaethol;
- cynllun dirprwyo pwerau er mwyn gwneud penderfyniadau;
- cyfrifoldebau am adolygu a chytuno ar drefniadau llywodraethu corfforaethol y Cyngor;
- trefniadau ar gyfer sicrhau y caiff ei adolygu a'i ddiweddaru'n barhaus;
- ei godau a'i brotocolau cysylltiedig.

B) Yr Aelodau Etholedig sy'n **cymeradwyo polisïau ac yn gwneud penderfyniadau**, ac mae eu cyfarfodydd ar agor i'r cyhoedd oni fydd materion eithriedig yn cael eu trafod dan Atodlen 12A Deddf Llywodraeth Leol 1972. Rhoddir cymeradwyaeth gan:

(i) y Cyngor, sy'n cyfarfod o leiaf bedair gwaith y flwyddyn. Mae'n cymeradwyo polisïau cyffredinol ac yn pennu'r gyllideb bob blwyddyn. Mae'r Cyngor yn cytuno ar ffurf Pwyllgorau'r Awdurdod (yn unol â darpariaethau Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011 lle bo hynny'n briodol), yn penodi Arweinydd y Cyngor (sydd yn ei dro'n penodi Cabinet y

[4] http://www.conwy.gov.uk/section.asp?cat=1877&Language=2

Cyngor) ac yn cyflawni pob swyddogaeth arall a neilltuwyd iddo dan y Cyfansoddiad (sy'n cynnwys unrhyw swyddogaethau statudol sy'n gyfrifoldeb i'r Cyngor);

(ii) Y Cabinet, sy'n cyfarfod o leiaf unwaith y mis, sy'n cymeradwyo'r holl benderfyniadau na phenderfynir yn eu cylch trwy'r trefniadau a ddisgrifir ym mhwynt (i) neu (iii) y paragraff hwn (B) a chan

(iii) gynllun dirprwyo'r Cyngor i bwyllgorau a swyddogion, fel y mae wedi'i nodi yn y Cyfansoddiad.

Ym mis Mai 2012 cynhaliwyd Etholiadau Cyngor Sir ym mhob Awdurdod Lleol yng Nghymru ac eithrio Ynys Môn. Nid oedd unrhyw grŵp â mwyafrif o fewn Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy a ffurfiwyd Cabinet clymbleidiol yn cynnwys Plaid Cymru, Y Blaid Lafur, Y Democratiaid Rhyddfrydol a Chynghorwyr Annibynnol. Ad-drefnwyd y Cabinet ym mis Tachwedd 2012 o ganlyniad i ymddiswyddiad Aelod o'r Cabinet. Cyhoeddir rolau a chyfrifoldebau pob Aelod Cabinet ar wefan y Cyngor. Mae'r Cabinet hefyd yn cyfarfod yn anffurfiol (**Cyfarfod Anffurfiol o'r Cabinet**) i dderbyn adroddiadau briffio ac i drafod materion sy'n dod i'r amlwg ond ni wneir unrhyw benderfyniadau yng Nghyfarfodydd Anffurfiol y Cabinet. Mae pedwar **Pwyllgor Trosolwg a Chraffu**: Y Prif Bwyllgor Trosolwg a Chraffu (sy'n cyfarfod unwaith y mis), Y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Partneriaethau, Y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Cwsmeriaid a'r Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Cymunedau (sy'n cyfarfod bob 6 wythnos). Eu rôl yw adolygu a dwyn perfformiad y Cabinet a phwyllgorau a swyddogion sy'n gwneud penderfyniadau i gyfrif, a chraffu ar y perfformiad hwnnw. Mae gan y Pwyllgorau Craffu broses "Galw i Mewn" ar gyfer penderfyniadau sydd wedi'u gwneud ond nad ydynt wedi eu gweithredu ac mae'r drefn honno wedi'i hymgorffori yn y Cyfansoddiad er mwyn ystyried a yw'r penderfyniadau hynny'n briodol. At hynny, mae gan yr Awdurdod dri phwyllgor rheoleiddio: **Y Pwyllgor Cynllunio, Y Pwyllgor Archwilio a'r Pwyllgor Trwyddedu a Rheoli.** Ceir hefyd **Bwyllgor Safonau** (sy'n cynnwys aelodau lleyg), sy'n ceisio hyrwyddo safonau ymddygiad uchel ymysg Aelodau Etholedig. Mae'r pwyllgorau hyn yn cyfarfod yn rheolaidd drwy gydol y flwyddyn ac mae dyddiadau pob cyfarfod yn cael eu cyhoeddi ar amserlen flynyddol o gyfarfodydd sydd ar gael ar wefan yr Awdurdod. Ym mis Mai 2012, yn unol â Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011, sefydlodd y Cyngor **Bwyllgor Gwasanaethau Democrataidd**. Gwaith y pwyllgor yw sicrhau fod cefnogaeth ddigonol i gyfarfodydd y Cyngor a'i Bwyllgorau; hyrwyddo swyddogaeth y Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu; cynnig cefnogaeth a chyngor i Gynghorwyr unigol wrth iddynt gyflawni eu gwaith fel aelodau a rhoi adnoddau i ddatblygu a hyfforddi Aelodau. Gall y Pwyllgor lunio adroddiadau ac argymhellion i'r Cyngor mewn perthynas â darpariaeth o'r fath. Mae'r Pwyllgor yn cyfarfod 4 gwaith y flwyddyn. Mae'r Pwyllgor Archwilio yn annibynnol ar swyddogaethau gweithredol a chraffu a'i bwrpas yw darparu sicrwydd annibynnol o ddigonoldeb y fframwaith rheoli mewnol gan gynnwys llywodraethu a rheoli risg, er mwyn darparu craffu annibynnol ar berfformiad ariannol ac anariannol yr Awdurdod a chadw trosolwg ar y broses adrodd ariannol. Yn unol â gofynion Mesur Llywodraeth Leol (Cymru), penodwyd Aelod Lleyg gan yr Awdurdod i'r Pwyllgor Archwilio ym mis Mehefin 2012. Penodwyd Cadeirydd y Pwyllgor Archwilio yn y cyfarfod ar 30 Gorffennaf 2012 yn unol â Chylch Gorchwyl y Pwyllgor.

C) Mae'r **Grŵp Adolygu Adroddiadau** (GAA) yn cynnwys y Prif Weithredwr, y Cyfarwyddwyr Strategol, Pennaeth y Gyfraith a Llywodraethu, y Pennaeth Technoleg Gwybodaeth, Pennaeth yr Amgylchedd, Ffyrdd a Chyfleusterau, Pennaeth yr Adran Adnoddau Dynol Corfforaethol a'r Dirprwy Arweinydd. Bydd yn cyfarfod ddwywaith y mis i oruchwylio'r adroddiadau y bwriedir eu cyflwyno i'r Cabinet, ac i ystyried rhaglenni gwaith i'r dyfodol y swyddogaethau Craffu er mwyn darganfod patrymau gwaith sy'n datblygu a nodi unrhyw faterion capasiti a allai godi. Hefyd, mae'r Grŵp yn sicrhau synergedd rhwng cynlluniau gwaith y Cyngor, y Cabinet, y swyddogaeth Graffu 'r swyddogaeth Reoli Strategol. Oni bai eu bod yn

eithriedig, caiff yr holl adroddiadau a ystyrir gan y Cyngor, y Cabinet a'r Pwyllgorau, a chofnodion o'r penderfyniadau a gymerir, eu darparu ar wefan y Cyngor.

D) Mae'r Prif Weithredwr a'r Cyfarwyddwyr Strategol yn atebol am sicrhau y caiff Blaenoriaethau'r Cyngor eu cyflawni, ac y caiff perfformiad ei fonitro'n rheolaidd yn ôl targedau allweddol drwy'r fframwaith rheoli perfformiad, ac yr adroddir am hynny wrth yr Aelodau. Penodwyd trydydd Cyfarwyddwr Strategol sydd â chyfrifoldeb dros Economi a Lle ym mis Gorffennaf 2012. Penodwyd Cyfarwyddwr Dros Dro'r Gwasanaethau Cymdeithasol (yn ffurfiol) i'r swydd ym mis Rhagfyr 2012. Bydd y Prif Weithredwr a'r Cyfarwyddwyr Strategol ynghyd â phenaethiaid statudol Addysg a'r Gwasanaethau Cymdeithasol, Pennaeth yr Adran Adnoddau Dynol Corfforaethol a'r Swyddog Monitro yn cyfarfod ddwywaith y mis fel **Grŵp Gweithredol**. Mae uwch reolwyr y Cyngor yn cyfarfod yn fisol ar ffurf yr **Uwch Dîm Rheoli** (UDRh), sy'n cynnwys y Prif Weithredwr, y Cyfarwyddwyr Strategol a Phenaethiaid Gwasanaeth o bob rhan o'r Awdurdod. Mae gan y Prif Weithredwr amserlen o gyfarfodydd rheolaidd gyda'r Arweinydd, ac fe gynhelir cyfarfodydd rheolaidd hefyd rhwng uwch reolwyr a'r Cabinet drwy gyfarfodydd anffurfiol y Cabinet.

E) Mae trefniadau cytunedig yn galluogi'r Cyngor i gydymffurfio â gofynion statudol o ran **diogelu plant** a **diogelu oedolion diamddiffyn**. Mae trefnau recriwtio hefyd yn gymorth i sicrhau bod gwiriadau'n cael eu cynnal ynglŷn â gweithwyr y Cyngor sy'n gweithio gyda phlant neu oedolion diamddiffyn er mwyn sicrhau eu bod yn addas i wneud hynny.

F) Yn unol â'i gyfrifoldebau statudol, mae'r Cyngor wedi sefydlu **Polisi Iechyd a Diogelwch** a threfnau cysylltiedig. Ceir Bwrdd Rhaglen Iechyd a Diogelwch sy'n cydgysylltu Prosiect Strategaeth Ymyrraeth yr Awdurdod Gweithredol Iechyd a Diogelwch (HSE).

G) Mae'r Cyngor yn gweithredu polisi **Diogelu Data** ac mae hefyd wedi sefydlu trefnau i gyflawni ei gyfrifoldebau o dan **Reoliadau Gwybodaeth Amgylcheddol** a **Deddf Rhyddid Gwybodaeth, 2000**. I gydymffurfio â'r Ddeddf honno, mae gwefan y Cyngor yn cynnwys Cynllun Cyhoeddi Mynediad at Wybodaeth sy'n rhoi canllawiau ynglŷn â gwybodaeth a gyhoeddir yn rheolaidd gan y Cyngor. Mae'r wefan hefyd yn cynnwys gwybodaeth arall y mae'n ofynnol i'r Cyngor ei chyhoeddi, fel y lwfansau a delir i'r aelodau yn unol â darpariaethau statudol. Ym mis Mai 2012 gwirfoddolodd y Cyngor i gymryd rhan mewn Archwiliad gan Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth. Canfu'r archwiliad fod systemau'r Cyngor yn gyffredinol yn dal dŵr ond cafodd meysydd eu dynodi i'w gwella. Mewn ymateb i'r cynigion ar gyfer gwella, sefydlwyd Bwrdd Rheoli Gwybodaeth i ddarparu cyfeiriad strategol i'r maes rheoli gwybodaeth ac i fonitro gweithrediad y cynllun gweithredu a luniwyd i gyfarch y cynigion. Mae Strategaeth Rheoli Gwybodaeth yn cael ei chynhyrchu ar hyn o bryd.

P2.2 Adolygu Effeithiolrwydd

Mae'r Awdurdod yn gyfrifol am gynnal adolygiad o effeithiolrwydd ei fframwaith llywodraethu, gan gynnwys y system rheoli fewnol, o leiaf unwaith y flwyddyn. Yn rhan o hyn, bydd y Cyfansoddiad yn cael ei adolygu'n rheolaidd gan y Swyddog Monitro. Y Swyddog Monitro hefyd yw'r Prif Swyddog Cyfrifol mewn perthynas â Deddf Rheoleiddio Pwerau Ymchwilio 2000. Bydd yr Awdurdod yn monitro effeithiolrwydd y berthynas rhwng Aelodau ac Uwch Reolwyr drwy'r Gofrestr Risg Gorfforaethol (CR021), ac fe gaiff yr hunanasesiad o effeithlonrwydd ei reolaeth ar y risg honno ei herio drwy gyfarfodydd a gynhelir ddwywaith y flwyddyn gyda Swyddfa Archwilio Cymru a KPMG. Gofynnir am sicrwydd hefyd gan Benaethiaid Gwasanaeth ynglŷn â rheoli risg ac ynglŷn â'r amgylcheddau rheoli y maent yn gyfrifol amdanynt. Cwblhaodd yr Awdurdod werthusiad perfformiad ar gyfer y Prif Weithredwr. Mae amcanion hefyd wedi cael eu llunio ar gyfer y Cyfarwyddwyr Strategol, Cyfarwyddwr

y Gwasanaethau Cymdeithasol a Phennaeth Statudol y Gwasanaethau Addysg. Cynhaliwyd Adolygiadau Datblygu Perfformiad hefyd ar gyfer pob Pennaeth Gwasanaeth.

Derbyniwyd adroddiad allanol oddi wrth Arolygiaeth Gofal a Gwasanaethau Cymdeithasol Cymru (AGGCC) ym mis Gorffennaf 2012 yn dilyn gwerthusiad o'r Gwasanaethau Oedolion a gynhaliwyd ym mis Ebrill 2012. Daw'r adroddiad i'r casgliad fod CBSC wedi ymrwymo i ddatblygu ei weledigaeth ar gyfer dyfodol gofal cymdeithasol i oedolion trwy drawsnewid ei wasanaethau i gyflawni gwell deilliannau ar gyfer pobl ac sy'n rhoi blaenoriaeth ar ofal ataliol ac ymyrraeth gynnar. Fodd bynnag, mae angen gwneud gwaith i sicrhau perchnogaeth ehangach dros agendâu sydd wedi eu rhannu, yn enwedig gyda phartneriaid o'r maes iechyd, trwy gryfhau trefniadau comisiynu ar y cyd, ac mae angen ymchwilio'n fwy effeithiol i botensial y sector gwirfoddol a gwneud defnydd o'r sector hwnnw er mwyn cefnogi cyflawni blaenoriaethau lleol.

Cyhoeddwyd adroddiad cenedlaethol yn Awst 2012 a luniwyd gan AGGCC ynglŷn ag addysg plant sy'n derbyn gofal. Daeth i'r casgliad fod cyrhaeddiad plant a phobl ifanc sy'n derbyn gofal yn gwella'n araf ond nad yw llawer ohonynt yn cyflawni eu potensial, bod gormod o amrywiaeth o ran cyrhaeddiad, a bod gwendid o ran data yn llesteirio gwerthuso hyn. Nododd yr adroddiad, fel enghraifft o arfer da, fod cyflwyno Pennaeth Ysgol Rhithwir i bob plentyn sy'n derbyn gofal o fewn Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy wedi profi i wella eu haddysg.

P2.3 Casgliad yr Hunanasesiad

Mae'r Awdurdod yn fodlon bod swyddogaethau a rolau wedi'u diffinio'n glir er mwyn galluogi Aelodau a Swyddogion i gydweithio er mwyn cyflawni'r un diben.

P2.4 Argymhellion ar gyfer Gwella

R 2.1 Cyflwyno'r Strategaeth Rheoli Gwybodaeth i'w chymeradwyo.
R 2.2 Cyfarch y cynigion ar gyfer gwella a nodwyd gan AGGCC.

Egwyddor 3
Hybu gwerthoedd ar gyfer yr awdurdod ac arddangos gwerthoedd llywodraethu da drwy gadw at safonau ymddygiad uchel.

P3.1 Y Trefniadau Cyfredol

Mae elfennau Moesegol y Fframwaith Llywodraethu'n cynnwys:

- Codau ymddygiad i'r swyddogion ac i'r aelodau, i'w hadolygu a'u diweddaru'n rheolaidd, a'u profi er mwyn sicrhau cydymffurfiaeth,
- Cod ymddygiad cynllunio,
- protocol sy'n rheoli'r berthynas rhwng Aelodau/Swyddogion,
- Polisi rhannu pryderon y cyfathrebir yn ei gylch yn eang o fewn y Cyngor, ac a gaiff ei adolygu'n rheolaidd.
- cofrestrau o fuddiannau personol a buddiannau busnes,
- Polisi cytunedig a threfnau corfforaethol cysylltiedig ar gyfer sicrhau y gellir gwneud cwyn am wasanaethau ac ymchwilio i gwynion mewn modd priodol, a sicrhau y gellir rhoi unrhyw wersi a ddysgwyd ar waith.

Roedd y rhain yn cydymffurfio/yn unol â chanllawiau Llywodraeth Cymru.

B) Pennaeth y Gyfraith a Llywodraethu yw'r 'Swyddog Monitro' dynodedig, yn unol â Deddf Llywodraeth Leol a Thai 1989, ac mae'n sicrhau y cydymffurfir â pholisïau, trefnau, cyfreithiau a rheoliadau sydd wedi'u sefydlu. Penodwyd yn ffurfiol i'r swydd ym mis Mawrth 2012. Ar ôl cynnal ymgynghoriad priodol, bydd y Swyddog Monitro'n rhoi adroddiad i'r Cyngor ynglŷn ag unrhyw gynigion, penderfyniadau neu hepgoriadau a fu'n anghyfreithlon neu a fu'n destun Ymchwiliad gan yr Ombwdsmon gan arwain at ddyfarniad o gamweinyddu.

C) Mae gan y Cyngor **Strategaeth Gwrth-dwyll a Llygredigaeth** sy'n nodi cyfrifoldebau aelodau etholedig a staff wrth hyrwyddo diwylliant o onestrwydd. Mae hefyd yn nodi'r mesurau ar gyfer atal, canfod ac archwilio honiadau o dwyll a llygredigaeth, rhannu gwybodaeth ag asiantaethau eraill, a defnyddio asiantaethau Disgyblu pan fo'n briodol. Mae'r rhain yn cynnwys trefnau wedi'u cynllunio i atal gwyngalchu arian. Mae trefniadau hefyd wedi'u sefydlu i rannu pryderon.

D) Mae'r **Adain Archwilio Mewnol** yn gweithredu'n unol â'r safonau a nodir yn y 'Code of Practice for Internal Audit in Local Government in the United Kingdom, 2006' a luniwyd gan Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth yn ystod 2012/13. Mae'r Cylch Gorchwyl yn diffinio pwrpas, awdurdod a chyfrifoldeb gweithgarwch yr adain archwilio mewnol. Mae'r rhain wedi cael eu hymgorffori yn Siarter Archwilio Mewnol er mwyn cydymffurfio â gofynion newydd Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus sy'n dod i rym ar 1 Ebrill 2013 ac a gymeradwywyd gan y Pwyllgor Archwilio ar 20 Mai 2013. Gweithgarwch sy'n cynnig sicrwydd ac ymgynghori gwrthrychol ac annibynnol yw'r hyn a wna'r Adain Archwilio Mewnol sydd wedi ei chynllunio i ychwanegu gwerth at weithrediadau'r Awdurdoda a'u gwella. Mae'n helpu'r Awdurdod i gyflawni ei amcanion trwy osod dull gweithredu cyfundrefnol, disgyblaethol i werthuso a gwella effeithlonrwydd prosesau rheoli risg, rheoli a llywodraethu.

E) Mae'r Awdurdod wedi sefydlu **Pwyllgor Safonau** i hyrwyddo safonau ymddygiad uchel gan aelodau etholedig. Mae'r Pwyllgor yn cynnwys tri aelod etholedig, un cynghorydd cymuned a 5 aelod annibynnol. Mae swyddogaeth y Pwyllgor yn cynnwys:

- helpu, cynghori a monitro cydymffurfiaeth â Chod Ymddygiad yr aelodau etholedig;
- trefnu i hyfforddi aelodau etholedig ynglŷn â materion sy'n ymwneud â'r Cod;
- rhoi hawl i aelodau etholedig gael eu heithrio o ofynion sy'n ymwneud â chysylltiadau fel y nodwyd yn y Cod;
- Ymdrin â chwynion sy'n ymwneud â thorri'r Cod Ymddygiad a gyflwynwyd gan Ombwdsmon y Gwasanaethau Cyhoeddus;
- Ystyried materion eraill sy'n briodol ac yn angenrheidiol i gynnal safonau ymddygiad uchel yr Awdurdod a'i aelodau etholedig, mewn ymgynghoriad â'r Swyddog Monitro;
- Ystyried a rhoi indemniad i Aelodau mewn perthynas â chost cynrychiolaeth mewn gwrandawiadau'n ymwneud â'r Cod Ymddygiad;
- Adolygu cofrestr anrhegion a lletygarwch yr Aelodau;
- Ystyried adroddiad yr Ombwdsmon yn flynyddol.

P3.2 Adolygu Effeithiolrwydd

Rôl Pennaeth y Gyfraith a Llywodraethu yw sicrhau y cydymffurfir â'r fframwaith moesegol. Yn ogystal â hyn, mae Adroddiad Blynyddol y Pennaeth Archwilio Mewnol ynglŷn â digonolrwydd ac effeithiolrwydd amgylchedd rheoli mewnol y Cyngor yn rhoi manylion am unrhyw wendidau ac yn rhoi gwybod am unrhyw faterion sy'n berthnasol wrth lunio'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol. Mae pob

adroddiad Archwilio Mewnol a'r rhai a gyhoeddir gan reoleiddwyr allanol yn cael eu hystyried gan y Pwyllgor Archwilio, sy'n monitro cynnydd o ran gweithredu pob cam gwella.

Cyflwynir adroddiad yr Ombwdsmon ynglŷn â chwynion camweinyddu i Bwyllgor Craffu'r Cygnor yn flynyddol. **Mae nifer y cwynion a gyfeiriwyd at yr Ombwdsmon wedi syrthio o 4 yn 2009/10 i 3 yn 2010/11, 0 yn 2011/2012 ac 1 yn 2012/13.**

P3.3 Casgliad yr Hunanasesiad

Mae'r Awdurdod wedi sefydlu prosesau da sy'n cael eu hadolygu'n flynyddol i ymwreiddio a monitro diwylliant o safonau ymddygiad uchel. Mae gan yr Awdurdod set newydd o werthoedd corfforaethol a gafodd eu hadolygu yr un pryd â Chynllun Corfforaethol 2012 – 17.

P3.4 Argymhellion ar gyfer Gwella

Nid oes unrhyw argymhellion

Egwyddor 4
Gwneud penderfyniadau deallus a thryloyw yr eir ati'n effeithiol i graffu arnynt, a rheoli risg mewn perthynas â nhw

P4.1 Y Trefniadau Cyfredol

A) Mae pedwar **Pwyllgor Trosolwg a Chraffu**: Y Prif Bwyllgor Trosolwg a Chraffu, Y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Partneriaethau, Y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Cwsmeriaid a'r Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Cymunedau. Eu swyddogaeth yw adolygu, craffu a dal perfformiad y Cabinet i gyfrif, gwirio p'un ai bod polisïau presennol yn effeithiol a rhoi cymorth wrth lunio polisïau newydd; adolygu neu archwilio materion sy'n peri pryder penodol naill ai o fewn y Cyngor neu'r gymuned. Mae gan y Pwyllgorau Craffu broses "Galw i Mewn" ar gyfer penderfyniadau sydd wedi'u gwneud ond nad ydynt eto wedi eu gweithredu ac mae wedi'i hymgorffori'n rhan o'r Cyfansoddiad er mwyn galluogi'r Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu i ystyried a yw'r penderfyniadau a wneir yn briodol. I gydymffurfio â Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011, sefydlwyd **Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd** ym mis Mai 2012. Swyddogaeth y pwyllgor yw dynodi Pennaeth y Gwasanaethau Democrataidd (sy'n gyfrifol am gefnogaeth trosolwg a chraffu, gwasanaethau'r aelodau a gwasanaethau pwyllgorau) a pharhau i adolygu'r ddarpariaeth staff, swyddfa ac adnoddau eraill sydd ar gael i Bennaeth y Gwasanaethau Democrataidd er mwyn sicrhau bod y rhain yn ddigonol. Mae rhaglen pob cyfarfod gwleidyddol yn cynnwys datgan cysylltiad, ac fe gaiff pob cyfarfod ei gofnodi, a chyhoeddir y cofnodion hynny ar wefan y Cyngor.

B) Mae'r gan yr Awdurdod **Bolisi Rheoli Risg** a **Llawlyfr Gweithdrefnau** yn eu lle. Cafodd y rhain eu hadolygu a'u cymeradwyo ym mis Rhagfyr 2011 ac maent wedi cael eu hadolygu'n ddiweddar ym mis Mawrth 2013. Cawsant eu cymeradwyo gan yr UDRh ym mis Gorffennaf 2013. Mae'r polisi a'r llawlyfr gweithdrefnau ar gyfer ysgolion cynradd ac uwchradd hefyd wedi cael ei adolygu. Mae'r Polisi Risg a'r Llawlyfr Gweithdrefnau'n cynnwys y fframwaith ar gyfer rheoli risg drwy'r holl Awdurdod ac yn cynnwys y swyddogaethau a'r cyfrifoldebau ar gyfer rheoli risg. Yn ogystal â chofrestrau risg y Gwasanaethau, mae'r Awdurdod wedi sefydlu Cofrestr Risg Gorfforaethol. Dyrennir pob risg i swyddog arweiniol corfforaethol ac i aelod etholedig arweiniol. Cynhelir a rheolir y gofrestr drwy'r Grŵp Gwella ac Archwilio, y Gweithgor a'r UDRh. Caiff risgiau eu hadrodd yn ffurfiol i'r aelodau etholedig drwy'r broses ddemocrataidd. Mae'r Awdurdod yn trafod ei risgiau corfforaethol gyda'i Archwilwyr Allanol yn rheolaidd, ac mae'r broses hon yn caniatáu ystyried y risgiau mewn modd rheolaidd a

strwythuredig, gydag elfen o gefnogaeth a her allanol. Mae hyfforddiant ynglŷn â rheoli risg wedi ei drefnu ddwywaith y flwyddyn trwy'r Tîm Hyfforddiant Corfforaethol ac mae'r hyfforddiant hwn bellach wedi cael ei ymestyn i aelodau staff yn yr ysgolion. Hefyd, bydd risgiau corfforaethol yn cael eu hystyried yn ystod proses y **Fframwaith Cynllunio Busnes**, sy'n cefnogi proses dyrannu adnoddau'r Awdurdod.

C) Mae **Grŵp Gwella ac Archwilio** yn sicrhau yr eir i'r afael yn briodol â risgiau a ganfyddir a bod argymhellion archwilio mewnol ac allanol ar gyfer gwella'n cael eu cyfarch yn briodol. Mae'r mesurau hyn yn ymgorffori egwyddorion rheoli perfformiad a rheoli mewnol. Mae'r grŵp yn cynnwys Cyfarwyddwr Strategol Cyllid ac Effeithlonrwydd, Pennaeth y Gwasanaethau Archwilio a Chaffael, y Rheolwr Archwilio, y Rheolwr Perfformiad a Gwella Corfforaethol; y Swyddog Perfformiad a Gwella Corfforaethol a'r Rheolwr Partneriaethau Corfforaethol, a bydd y Swyddog Monitro'n bresennol fel bo'r angen.

D) Mae gan yr Awdurdod Uned Ymchwil a Gwybodaeth sy'n darparu data ystadegol a dadansoddiadau o anghenion i gefnogi a hysbysu penderfyniadau. Mae gan yr Awdurdod **Uned Gwasanaeth Cwsmeriaid a Gwybodaeth Corfforaethol** sy'n gyfrifol am y Drefn Cwynion Corfforaethol, ac mae gan bob gwasanaeth swyddog cyswllt ar gyfer cwynion. Mae uned Gwasanaeth Cwsmeriaid a Gwybodaeth Corfforaethol wedi cwblhau adolygiad ynglŷn â dadansoddi cwynion er mwyn darparu rhagor o fanylder ynglŷn â'r mathau o gwynion sy'n cael ei derbyn. Mae adroddiadau bellach yn nodi themâu cyffredin fel y gall gwasanaethau ddysgu oddi wrth yr adborth. Caiff yr wybodaeth hon ei hadrodd wrth yr Aelodau Etholedig a'i defnyddio gan wasanaethau fel dull o dderbyn adborth gan y gymuned ynglŷn â ble mae angen gwella gwasanaeth.

E) Mae gan yr Awdurdod **Uned Argyfyngau Sifil** sy'n gyfrifol am sicrhau bod cynlluniau a threfnau perthnasol wedi'u sefydlu i ymdrin ag unrhyw argyfwng o fewn y Sir. Swyddogaeth y tîm yw cydlynu cynlluniau rheoli argyfwng er mwyn cefnogi'r cyhoedd a sicrhau bod busnes Gwasanaethau'r Cyngor yn parhau. Mae hyn yn cynnwys gwaith partneriaeth ag asiantaethau a sefydliadau amrywiol, yn fewnol ac yn allanol ar draws holl ranbarth Gogledd Cymru. Mae gan bob Gwasanaeth o fewn yr Awdurdod ei Gynllun Argyfwng ei hun sy'n cynnwys manylion am y trefniadau hyn. Cynhelir sesiynau hyfforddi rheolaidd ac ymarfer argyfwng blynyddol. Yn 2011/12, galwyd yr ymarfer argyfwng yn Ymgyrch y Ffenics. Cynhaliwyd gwerthusiad o'r ymarfer, ac fe gafwyd argymhellion yn sgil y gwersi a ddysgwyd sydd bellach yn cael eu rhoi ar waith. Yn 2012/13 galwyd yr ymarfer argyfwng yn Ymgyrch Medusa a oedd yn profi trefnau Parhad Busnes yr awdurdod. Ysgrifennwyd adroddiad sydd a nodai argymhellion ar gyfer gwelliannau pellach i wytnwch y cyngor. Cynhaliwyd hyfforddiant ar gyfer Penaethiaid Gwasanaeth ym mis Mehefin. 2013 ac mae ymarfer argyfwng wedi ei drefnu ar gyfer hydref 2013. Fis Chwefror cymeradwyodd y Cabinet achos busnes ar gyfer rhoi dull gweithredu rhanbarthol ar waith ar gyfer Argyfyngau Sifil. Yr awdurdod arweiniol ar gyfer datblygu'r prosiect hwn yw Cyngor Sir y Fflint.

F) Bydd y **Pwyllgor Archwilio**'n cyfarfod yn rheolaidd, o leiaf bob chwarter, i ystyried effeithiolrwydd trefniadau rheoli mewnol, rheoli risg a llywodraethu'r Cyngor, yn monitro gwaith archwilwyr ac arolygwyr mewnol ac allanol, ac yn monitro'r berthynas rhwng archwilwyr a'r staff a'r ymateb i argymhellion archwilio ac arolygu. Mae hefyd yn gyfrifol am gymeradwyo'r Datganiad Cyfrifon blynyddol a'r adroddiadau cysylltiedig (sy'n cynnwys y datganiad hwn).

G) Mae gan y Cyngor berthynas wrthrychol a phroffesiynol â'i archwilwyr allanol a'i arolygwyr statudol, ac mae'r Adroddiad Gwella Blynyddol[5] yn tystio i hyn. Ceir hyd i'r adroddiad ar wefan

[5] http://intranet/doc.asp?cat=8420&doc=27704&Language=2 or www.wao.gov.uk

y Cyngor neu ar wefan Swyddfa Archwilio Cymru. Bydd y Cyfarwyddwyr Strategol, yr Arweinydd a'r Dirprwy Arweinydd, a swyddogion o'r Adain Archwilio Mewnol a'r Adain Perfformiad a Gwella Corfforaethol yn cyfarfod yn rheolaidd â rheoleiddwyr allanol i drafod y Gofrestr Risg Gorfforaethol, datblygiadau allweddol a chasgliadau pob adroddiad allanol, ac i roi'r newyddion diweddaraf ynglŷn â'r cynnydd a wneir wrth roi argymhellion ar waith.

P4.2 Adolygu Effeithiolrwydd

Cyhoeddir Adroddiad Blynyddol Craffu bob blwyddyn. Yn 2011/12 cynhaliwyd adolygiad allanol o'r trefniadau craffu a ddaeth i'r casgliad bod gan yr Awdurdod drefniadau priodol yn eu lle. Mae Swyddfa Archwilio Cymru ar hyn o bryd yn cynnal Astudiaeth Gwella o drefniadau Craffu ar draws pob Awdurdod Lleol yng Nghymru. Mae disgwyl y bydd cynhadledd genedlaethol yn cael ei threfnu yn ystod yr hydref yn 2013 i hyrwyddo deilliannau'r astudiaeth hon. Cynhaliwyd hefyd archwiliad allanol ynglŷn â rheoli gwybodaeth a ddaeth i'r casgliad fod systemau yn eu lle sy'n dal dŵr, ond gwnaed rhai argymhellion ar gyfer gwella.

Cyhoeddir Adroddiad Cwynion a Chanmoliaeth bob blwyddyn sy'n rhoi crynodeb o'r nifer o gwynion a chanmoliaethau a dderbyniwyd. Mae gwaith pellach wedi ei wneud i wella'r dadansoddiad o'r cwynion.

Mae Adroddiad Gwella Blynyddol yr Awdurdod a gyhoeddir gan Swyddfa Archwilio Cymru yn adolygu effeithiolrwydd llywodraethu a pherfformiad corfforaethol a daeth i'r casgliad nad oedd unrhyw agwedd yn destun pryder.

Mae Adroddiad Blynyddol Pennaeth yr Adain Archwilio 2012/13 yn dod i'r casgliad fod gan CBSC brosesau boddhaol o ran rheoli mewnol, rheoli risg a llywodraethu er mwyn rheoli'r gwaith o gyflawni amcanion yr Awdurdod.

Gwahoddir rheoleiddwyr allanol i gefnogi ac i herio proses asesu risg yr Awdurdod ddwywaith y flwyddyn.

P4.3 Casgliad yr Hunanasesiad

Mae gan yr Awdurdod fynediad at wybodaeth a ddefnyddir yn sail ar gyfer penderfyniadau a wneir yn eglur drwy gyfarfodydd cyhoeddus a gofnodir. Ceir craffu effeithiol ar y penderfyniadau hynny, ac mae prosesau cadarn wedi'u sefydlu ar gyfer rheoli risg.

P4.4 Argymhellion ar gyfer Gwella

Nid oedd unrhyw argymhellion ar gyfer gwella.

Egwyddor 5 **Datblygu capasiti a gallu aelodau a swyddogion i fod yn effeithiol**

P5.1 Y Trefniadau Cyfredol

A) Roedd Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy eisoes wedi adolygu **Strategaeth Datblygu'r Aelodau ar gyfer y weinyddiaeth newydd.** Nod y strategaeth yw cynnig cyfleoedd i aelodau

etholedig gael gafael ar lefel briodol o wybodaeth, sgiliau a datblygiad y bydd arnynt ei angen er mwyn cyflawni eu swyddogaethau. Trefnwyd **rhaglen gyflwyno i'r Aelodau** er mwyn sicrhau bod yr holl Aelodau newydd-etholedig yn ymwybodol o'u swyddogaeth a'u cyfrifoldebau, ac o ddull gweithredu'r Awdurdod.

B) Yng Nghonwy, mae'r rheidrwydd i fod â **Strategaeth Pobl Gorfforaethol** wedi cael ei datblygu drwy ddull rhaglen a elwir yn **Rhaglen Gwerthfawrogi Staff**. Daaeth Bwrdd Strategol Rhoi Gwerth ar Staff yn lle'r Rhaglen hon ym mis Mehefin 2013. Mae'r prosiectau canlynol yn cynrychioli pob agwedd ar y broses o reoli staff, o recriwtio hyd at adael yr Awdurdod. Ceir manylion y fframwaith yn y Ddogfen Diffinio Rhaglen:

- Trefnau recriwtio
- Rhaglen Gyflwyno ar gyfer Staff
- Strwythur Cyflog Cyfartal sy'n bodloni gofynion Cytundeb Statws Sengl 1997
- Cydraddoldeb i bawb – a ddatblygir drwy'r Cynllun Cydraddoldeb Strategol
- Ymgysylltu â'r Staff
- Datblygu ac arfarnu staff (gan gynnwys fframwaith cymwyseddau a phroses arfarnu i adolygu perfformiad unigolion ac er mwyn helpu i sicrhau bod gan weithwyr sgiliau digonol ar gyfer eu gwaith).
- Hyfforddi a Datblygu Corfforaethol
- Canfod Talentau - Gwireddu potensial
- Hyfforddi
- Cynllunio Olyniaeth

C) Bydd pob aelod o staff yn cael cytundeb a swydd-ddisgrifiad, ac yn derbyn adolygiad datblygu perfformiad (PDR) yn flynyddol. Mae fframwaith cymwyseddau newydd wedi cael ei ddatblygu ac mae'n cael ei estyn ar draws yr Awdurdod ac mae'n cynnwys treialu Adolygiadau Datblygu Perfformiad Grŵp ar gyfer rhai grwpiau staff penodol. Bydd estyn hyn ar draws yr Awdurdod wedi ei gwblhau erbyn diwedd Awst 2013.

D) Caiff gwybodaeth ei rhaeadru i'r staff drwy'r Briff Tîm, drwy e-bost, drwy'r fewnrwyd a thrwy gylchlythyr y staff. Gofynnir i'r staff rannu eu syniadau drwy gyfrwng y Cyngor Staff a'r dudalen 'Syniadau' ar-lein. Yn ogystal â phapurau Pwyllgorau, bydd yr Aelodau'n cael Pecyn Gwybodaeth bob pythefnos sy'n trafod gweithgarwch diweddar ar draws yr Awdurdod. Cynhelir cyfarfodydd tîm yn rheolaidd gan bob gwasanaeth, ond er mwyn gwella cyfathrebu islaw lefel y Pennaeth Gwasanaeth, penderfynwyd yn ddiweddar i sefydlu Fforwm Rheolwyr Canol i gefnogi dull gweithredu mwy hysbys a chynhwysol ac i hyrwyddo llywodraethu da, cyfathrebu a chydymffurfiaeth ymhlith yr holl staff.

E) Cynhaliwyd hyfforddiant sefydlu i hyrwyddo dealltwriaeth yr Aelodau o swyddogaeth y Pwyllgor Archwilio mewn perthynas â gwaith Archwilio Mewnol ac Allanol a'i swyddogaeth ehangach o fewn trefniadau Llywodraethu Corfforaethol y Cyngor. At hynny, cynhelid rhag-gyfarfod briffio gyda Chadeirydd ac Is-Gadeirydd y Pwyllgor Archwilio a'r Aelod Cabinet Cyllid ac Adnoddau i drafod yr eitemau ar y rhaglen ac i gefnogi herio effeithiol. Datblygwyd Rhaglen Gwaith i'r Dyfodol ar gyfer y Pwyllgor Archwilio yn 2012/13 a chynhaliwyd sesiynau briffio cyn pob cyfarfod o'r Pwyllgor Archwilio i roi arweiniad a chefnogaeth i Aelodau wrth gyflawni eu swyddogaeth. Mynychodd Cadeirydd ac Is-Gadeirydd y Pwyllgor Archwilio seminar Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth a oedd yn trafod Swyddogaeth y Pwyllgor Archwilio Dylanwadol ym mis Ionawr 2013 i ddatblygu eu gwybodaeth ynglŷn â Safonau Archwilio Mewnol newydd y Sector Cyhoeddus ac ynglŷn â datblygiadau newydd eraill a ffyrdd o wella effaith a dylanwad y Pwyllgor Archwilio o fewn yr Awdurdod.

P5.2 Adolygu Effeithiolrwydd

Pennir Uwch Reolwyr ac Aelodau Cabinet i fod yn gyfrifol am bob Blaenoriaeth Gorfforaethol fel bo modd dwyn yr unigolion hynny i gyfrif ynghylch effeithiolrwydd y gweithredu. Caiff gweithrediad Strategaeth Datblygu'r Aelodau ei fonitro gan Weithgor Datblygu'r Aelodau, ac fe gaiff gweithrediad y Rhaglen Gwerthfawrogi Staff ei monitro gan un o'r Byrddau Gwella Corfforaethol. Yn 2011/12, cadwodd yr Awdurdod achrediad Fframwaith Craidd Safonol Buddsoddwyr mewn Pobl, a derbyniodd hefyd statws Efydd ar y raddfa asesu newydd sydd o natur fanylach. Roedd adborth yr achredwyr yn cadarnhau bod tystiolaeth sylweddol o arfer da wrth drin pobl yn yr Awdurdod.

P5.3 Casgliad yr Hunanasesiad

Yn ddiweddar, adolygodd yr Awdurdod y prosesau ar gyfer datblygu'r Aelodau a'r Staff. Mae wedi sefydlu amserlen i ddatblygu a monitro capasiti a gallu aelodau a swyddogion er mwyn sicrhau eu bod yn effeithiol. Caiff canran yr aelodau staff sydd wedi cael Adolygiadau Datblygu Perfformiad ei fonitro'n rheolaidd a'i adrodd wrth yr Aelodau. Y ganran ar gyfer diwedd blwyddyn ariannol 11/12 oedd 70.47% sydd yn gynnydd ar ganlyniad y flwyddyn flaenorol o 64.57%. Canran y staff a gafodd Adolygiadau Datblygu Perfformiad yn 12/13 oedd 68.77% Efallai bod y gostyngiad hwn i'w briodoli i'r amser y mae wedi ei gymryd i ymestyn y broses Adolygiadau Datblygu Perfformiad newydd ar draws yr Awdurdod. Bydd yr Adolygiadau Perfformiad Gwasanaeth a gwaith yr Adain Archwilio Mewnol yn parhau i ysgogi gwelliannau.

P5.4 Argymhellion ar gyfer Gwella

R5.1 Gorffen ymestyn y fframwaith cymwyseddau'r Adolygiad Datblygu Perfformiad ledled yr Awdurdod a pharhau i fonitro a gwella canran yr Adolygiadau Datblygu Perfformiad sy'n cael eu cynnal.

R5.2 Sefydlu Fforwm Rheolwyr Canol i hyrwyddo llywodraethu da, cyfathrebu a chydymffurfiaeth gyda deddfwriaeth, polisïau a gweithdrefnau.

Egwyddor 6
Ymgysylltu â Phobl Leol a rhanddeiliaid eraill er mwyn sicrhau atebolrwydd cyhoeddus cadarn.

P6.1 Y Trefniadau Cyfredol

A) Bu **Ymgysylltu â'r Gymuned** yn hanfodol wrth ddatblygu'r holl gynlluniau strategol a'r penderfyniadau allweddol. Mae gwella gwasanaeth cwsmeriaid da a sicrhau fod pobl yng Nghonwy yn cael gwybodaeth, yn cael eu cynnwys ac yn cael llais yn un o wyth canlyniad y dinesydd o fewn Un Conwy 2012 – 2025 a'r Cynllun Corfforaethol. Cymeradwyodd yr Awdurdod **Fframwaith Ymgysylltu â'r Gymuned** a phecyn gwaith i staff ym mis Awst 2011. Mae'r fframwaith a'r pecyn gwaith yn cael eu hadolygu ar hyn o bryd. Mae BGLl Conwy a Sir Ddinbych yn llunio fersiwn ddrafft o Strategaeth Ymgysylltu. Caiff gweithgareddau i ymgysylltu â'r gymuned ac adborth ei gofnodi yng **Nghronfa Ddata Ymgysylltu â'r Gymuned** a gomisiynwyd gan BGLl Conwy i sicrhau ein bod yn derbyn adborth o weithgareddau ymgysylltu a chaiff ymgynghoriadau arfaethedig eu rhannu a'u gwneud ar gael i bob asiantaeth bartneriaethol. Mae gan Gyngor Bwrdeistref Sirol Conwy **Strategaeth Gyfathrebu** sydd hefyd ar hyn o bryd yn cael ei hadolygu gan y Grŵp Cyfathrebu. Y Prif Weithredwr yw cadeirydd y Grŵp Cyfathrebu. Caiff dull gweithredu'r Awdurdod wrth

ymgysylltu â’r gymuned ei gefnogi hefyd gan **Siarter Cwsmeriaid**. Mae gan yr Awdurdod hefyd nifer o fforymau er mwyn ymgysylltu ymhellach â’r gymuned. Mae Fforwm Cynghorau Tref a Chymuned, a Phwyllgor Partneriaeth y Trydydd Sector a Chyngor yr Ifanc. Mae cynlluniau ardaloedd wedi cael eu datblygu mewn partneriaeth gyda Chynghorau Tref a Chymuned ac Aelodau lleol ar gyfer yr ardal wledig a’r 4 ardal ar yr arfordir. Maent yn cynnwys manylion ynglŷn â blaenoriaethau’r gymuned o safbwynt gwelliannau yn yr ardal. Maent yn cael eu hadolygu a’u diweddaru ar hyn o bryd. Caiff **Adroddiad Cwynion a Chanmoliaeth** ei gyhoeddi bob blwyddyn a'i werthuso er mwyn canfod gwersi y gellir eu dysgu yn sgil pryderon cwsmeriaid.

A) Cynhelir holl gyfarfodydd y Cabinet a'r Cyngor yn gyhoeddus (ar wahân i eitemau eithriedig), a bydd adroddiad blynyddol ar y swyddogaeth Graffu'n cael ei gyhoeddi bob blwyddyn. Mae **fersiwn gyfun o'r Rhaglen Gwaith I'r Dyfodol** ar gyfer y Cabinet, a'r pedwar Pwyllgor Trosolwg a Chraffu ar gael yn gyhoeddus. Er mwyn gwella sut yr ydym yn ymgysylltu â’r gymuned, datblygwyd mesur ar gyfer Cynllun Corfforaethol 2012 – 2017 er mwyn monitro nifer o eitemau y gofynnwyd i gael craffu arnynt gan y cyhoedd.

B) Ceir **amrywiaeth o sianelau cyfathrebu** i gynorthwyo'r gymuned i ymgysylltu â'r Awdurdod, ac i gynorthwyo'r Awdurdod hefyd i ymgysylltu â'r gymuned. Yn fwyaf diweddar bu’r Awdurdod yn gweithio i ddatblygu presenoldeb ar y cyfryngau cymdeithasol. Cedwir cronfeydd data i dargedu grwpiau gwirfoddol, grwpiau cydraddoldeb, y cyngor ieuenctid, partneriaid eraill o'r sector cyhoeddus a chynghorau tref a chymuned.

C) Anogir y gymuned i fynegi barn ynglŷn â phob penderfyniad allweddol, ac i gyfrannu tuag at y Cynllun Corfforaethol. Cyhoeddir argraffiad cyfyngedig o Adroddiad Blynyddol o Berfformiad yr Awdurdod ac mae ar gael ym mhrif dderbynfeydd y Cyngor ac ar y wefan. Hysbysir ynglŷn â hyn ar y wefan a thrwy **Fwletin y Cyngor**.

D) Mae gan yr Awdurdod **Gydbwyllgor Ymgynghorol** a **Chyngor Staff** er mwyn sicrhau cyfathrebu rheolaidd. Caiff cylchlythyr chwarterol i staff a briff tîm misol hefyd eu cyhoeddi. Ar gyfer gweithgareddau penodol, cynhelir gweithdai i'r staff er mwyn iddynt ymwneud â datblygu polisi a phenderfyniadau allweddol ar raddfa ehangach. Er enghraifft cafodd staff eu gwahodd i weithdai i gyfrannu at fersiwn drafft strwythur Gwasanaeth yr AFfCh ac mae digwyddiadau tîm gwasanaeth wedi cael eu cynnal i dderbyn cyfraniad y staff tuag at arbedion effeithlonrwydd.

E) Mae'r Awdurdod wedi meithrin perthynas ag arweinwyr sefydliadau eraill drwy'r Bwrdd Gwasanaethau Lleol a'r **Bwrdd Arweinyddiaeth Rhanbarthol**. Mae Uwch Reolwyr ac Aelodau'n cynrychioli'r Awdurdod ar amrywiaeth o Fyrddau Cydweithredol.

P6.2 Adolygu Effeithiolrwydd

Mae'r Awdurdod wedi sefydlu mecanweithiau ac yn ymrwymedig i ymgysylltu â'r Gymuned, ond mae angen iddo wella'r dadansoddiad effeithiolrwydd a wneir er mwyn sicrhau bod y mecanweithiau'n briodol.

Mae Rhaglen Cwsmeriaid wedi cael ei datblygu i wella'r gwaith o gydlynu trefniadau cyfredol ac i weithredu'r holl argymhellion sy'n canolbwyntio ar gwsmeriaid a wnaed gan ein rheoleiddwyr.

P6.3 Casgliad yr Hunanasesiad

Mae gan yr Awdurdod brosesau da ar gyfer ymgysylltu â Phobl Leol ac â rhanddeiliaid eraill er mwyn sicrhau atebolrwydd cyhoeddus. Mae angen i'r Awdurdod wella'r cydlynu a'r dadansoddiadau o berfformiad wrth fesur pa mor effeithiol fu'r ymgysylltu.

P6.4 Argymhellion

R6.1 Cwblhau'r adolygiad o Strategaeth a Chynllun Cyfathrebu'r Awdurdod a symud ymlaen â chyflawni'r cynllun gweithredu.
R6.2 Adolygu'r broses a pharhau i hyrwyddo defnydd rhanddeiliaid o Gronfa Ddata Ymgysylltu â'r Gymuned.
R6.3 Parhau i weithredu'r argymhellion a wnaed gan Swyddfa Archwilio Cymru ar gyfer ymgysylltu'n well â'r cyhoedd.
R6.4 Ystyried dichonoldeb a pha mor gost effeithiol yw cynnal arolwg cymunedol.

7 Rhaglen o Welliannau ar gyfer Materion Llywodraethu

7.1 Mae gan y Cyngor drefniadau llywodraethu da yn eu lle, ond nid yw'n hunanfodlon. Mae'r angen i adolygu'r trefniant yn barhaus ac i ystyried yr arfer gorau mewn mannau eraill yn angenrheidiol i sicrhau ein bod yn parhau i lywodraethu'n dda. Mae'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol hwn wedi canfod meysydd lle mae angen sicrhau gwelliannau pellach.

7.2 Cafodd y materion llywodraethu a nodwyd yng nghynllun gweithredu Datganiad Llywodraethu Blynyddol 2011/12 eu hadolygu gan y Grŵp Gwella ac Archwilio a chan y Pwyllgor Archwilio, ac roedd mwyafrif y camau wedi'u cwblhau. Roedd rhai o'r argymhellion yn amherthnasol bellach ac mae'r camau sy'n weddill wedi'u dwyn ymlaen a'u cynnwys yn y datganiad hwn. Bwriedir cynnwys pob un o'r camau a nodwyd yn y rhaglen gwella hon yn yr adolygiadau nesaf o berfformiad gwasanaethau. Caiff cynnydd yn erbyn y mesurau gwella angenrheidiol ei gydlynu a'i fonitro gan y Grŵp Gwella ac Archwilio, ac adroddir ar y cynnydd hwnnw wrth y Pwyllgor Archwilio. Yn ogystal, mae pob cam gwella a nodwyd gan ein rheoleiddwyr allanol a'r Gwasanaeth Archwilio Mewnol yn cael eu cefnogi gan gynlluniau gweithredu manwl gydag amserlenni gweithredu, sy'n cael eu monitro gan y Grŵp Gwella ac Archwilio, y Gwasanaeth Archwilio Mewnol a'r Pwyllgor Archwilio.

8 Crynodeb o'r Sicrwydd

8.1 Llywodraethu da yw'r sylfaen ar gyfer darparu gwasanaethau o ansawdd uchel sy'n diwallu anghenion yr holl drigolion lleol ac mae'n sylfaenol i ddangos bod arian cyhoeddus yn cael ei wario'n ddarbodus. Yn seiliedig ar yr adolygiad, ar yr asesiad ac ar y gwaith monitro parhaus a wnaed yn ystod 2012/13, rydym o'r farn fod trefniadau llywodraethu da mewn grym, bod y systemau allweddol yn gweithredu'n gadarn ac nad oes tystiolaeth o unrhyw wendidau rheoli sylfaenol. Ni all unrhyw system reoli roi sicrwydd llwyr yn erbyn camddatganiad na cholled. Ar sail yr addewidion amrywiol a gafwyd, bwriedir i'r datganiad hwn roi sicrwydd rhesymol bod trefniadau boddhaol wedi'u sefydlu ar gyfer llywodraethu corfforaethol a bod y trefniadau hynny'n gweithio'n effeithiol.

8.2 Dros y flwyddyn sydd i ddod, rydym yn cynnig y dylid cymryd camau i fynd i'r afael â'r materion llywodraethu a nodir yn y datganiad hwn er mwyn sicrhau rhagor o welliant i'n trefniadau llywodraethu. Rydym yn fodlon y bydd y camau hyn yn mynd i'r afael â'r angen am

welliant a nodwyd yn ein hadolygiad o effeithiolrwydd, a byddwn yn monitro cyflawniad y camau hyn yn rhan o'n hadolygiad blynyddol nesaf.

Llofnod	**Llofnod**
Dyddiad	**Dyddiad**
Iwan Davies **Prif Weithredwr**	**Cynghorydd D.O. Roberts** **Arweinydd y Cyngor**